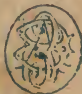
Romæ.
Die p^o^ mensis Ianuarij: M.D.
LXXIIII. dono amplissimi G.
Card. Sirleti.

SVMMA PONTIFICALIVM ET SYNODALIVM conſtitutionum,

IN LOCOS, SEV TITVLOS *communes redacta.*

Opera, & induſtria Ioannis Sotrealli Montinenſis, Sacræ Theologiæ Licentiati.

Venetijs. Sub Signo Pauonis,

M D LXXIIII.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO ROBERTO TIEVELIN,

Abbati Viconiensi, Domino suo unicè obseruando.

Petrus Zangrius Tiletanus. S. P.

TRadunt naturalium rerum scriptores, Reuerēde in Christo Pater, aues quasdam desertos aliarum nidos, & oua fouere, iis incubare, pullosq; excludere: agente nimirum id diuina prouidentia, ut quod alioqui periturum erat, aliena cura atque industria conseruetur. Idem vsu venire videmus in complurium doctorum virorum scriptis ac monumentis,

ut quæ præclarè ab iis meditata & ueluti concepta sunt; sed ob prematuram mortem, aut alium aliquem casum nondum progenita; uicaria aliorum opera indigeant, quo perficiantur, & in lucem edantur. Ex multis autem quæ hoc sæculo emergunt huius generis exemplis, unũ extat amici cuiusdam mei D. Ioannis Sottealli, qui à te nuper in monasterij tui prælectorem adscitus fuerat. Is cum isthic agens perlegendos sumpsisset ingentes illos Conciliorum tomos, uniuersum hoc opus in breue quoddam & luculentum compendium contraxit, propediem etiam idipsum æditurus: sed priusquam facere id posset, è uiuis ereptus est. Itaque per amicum quendam autographum ipsum nactus, doctis quibusdam uiris legendum tra

didi: quem librum cum vehementer approbassent, & editione dignũ iudicassent, non solùm quòd vtilissimum haberet argumentum, verùm etiam quod tum breuitate esset commendatus, tum aptissima methodo in locos communes digestus: ab iisdem impetraui vt diligentius recognitum limarent atque absoluerent, & si quid desiderari videretur, supplere dignarentur: quo facto ego veluti è matris vtero in lucẽ produxi.

Cæterum quemadmodum pupillis tutores & curatores dari consueuere, ita quoque minus tutum putatur, libros præsertim recentes, & post authorum mortem in lucem editos, sine patrono & Mæcenate relinqui. Circumspicienti itaque mihi quem potissimum nouo huic & posthumo fœtui tutorem, & veluti pa-

rētem alterum adſciſcerem, occurrit mox mihi R.P. T. idque tribus potiſſimum de cauſis : & in primis quidem, quòd in monaſterio tuo primū conceptus formatuſque ſit : deinde verò quòd author ipſe (ut ex ſcriptis ante mortem eius ad me literis cognoui) eundem tibi deſtinarat: denique quòd non ignorarem quàm tibi author charus fuiſſet, & quæ quantaque extarent tuæ erga eum liberalitatis exempla : vt nihil ambigerem quin id officij libētiſſimè amico præſtares, & quicquid inde honoris rediturum eſſet, tibi iure optimo deberetur. Nō dubitaui igitur R.P. recentem hunc amici tui fœtum, & adhuc à prælo madentem in ſinum tuum mittere. Quem tibi gratisſimum fore confido, non tantùm parentis ipſius nomine, cuius ſuauisſi

mam tibi memoriam ſubinde refricabit: verumetiam quod legenti ſpiritualem aliquem fructum adferre poterit, nec inutilẽ, nec iniucundũ. Quod noſtrum hac in re conficienda ſtudium ac operam vt æqui bonique conſulas, meque in clientum tuorum numerum referre digneris, etiam atque etiam rogo R^am^ P^em^ T^am^, Chriſtus Ieſus Eccleſiæ ſuæ diu ſeruet incolumem. Bene Vale. Louanii, ipſis kalend. Maii, 1570.

De-

Ka-

Nu-

Prisci-

Sym-

FINIS.

SVMMA PONTIFICALIVM ET SYNODALIVM CONSTITVTIONVM, IN LOCOS SEV TITVLOS communes redacta.

Authore Ioanne Sotteallo Montiniensi.

ABBAS.

1
BBATEM Episcopus, iuxta canones, in monasterio instituit;atque extra regulá facta ibi corrigit.4.Toletani 50] 1.Aurelianẽsis 21. Posterius mutat 1. Lateranen.sub Gregorio 1.

2 Vnde ei subesse iubetur.Chalcedonẽsis, c. 8.1. Aurelianen.21.]Trident.Sessio.5.cap.1.

3 Non suscipiens verò Episcopi præcepta remouetur à communione, donec contumaciam deponat 2.Aurelian.21. Si peccans nolit ab eo corrigi ; deducitur ad iudiciũ Metropolitani. Epaunen. 19.

4 Eum tamen Episcopus sine confratrum abbatum consilio de loco suo non pręsumat eijcere:quẽ autem negligentia eijcit,cum omnium presbyterorum consilio refutetur.2.Turon.7. Et iuxta concil. Constantiense (ait 3.Lateranense Sessione 9.) nullus prælatus transferatur inuitus,nisi iustis efficacibusq; rationibus & causis.

5 Per præmiũ Episcopus abbatem non ordinet 2. Turon.7.] seu in sede ponat.Alexander 3. constitutionum suarũ partis 1.c.7.]alioqui honore per præmium obtẽto abbas careat.Cabilonen.16:]ordinatio talis vel electio,vel postulatio nulla sit ipso iure

& vt accipiens, ita & dans incurrat ipso facto sententiam excommunicationis. Martinus PP. v. Sess. 43. concil. Constant.
6 Nec nisi qui de ipso est monasterio cuius abbas defunctus est, & quem concors fratrũ societas elegerit. 1. Lateranen. sub Gregorio 1. PP.] Si aptam inter se personam inuenire nequeant, solerter sibi de alijs monasterijs eligant ordinãdum. 1. Lateranẽ.] 1. Cabilonen. 12. dicitur: Si quilibet abbas elegerit successorem, hic electus, de facultatibus monasterij ad regendum nullam habeat potestatem.
7 Clerici cuiuscunq; ordinis, qui in ecclesijs quoquomodo militant, abbates per monasterium fieri non permittantur, sed aut admissa clericatus militia monasticis non promoueantur ordinibus, aut si abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum vnum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrunque iudicetur idoneus, sicque inuicem, & ecclesiasticus ordo vitæ monachicæ, & ecclesiasticis vtilitatibus regula monachatus impediatur. Gregorius 1. PP. lib. 3. epist. epist. 11.
8 Et nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens, vt abbas fiat. Romanum sub Nicolao primo.
9 Vnum aũt duobus monasterijs prȩsidere interdicimus Agathen. 38. & 57.] Venetici. 8.] Epaunẽ. 9.
10 Nec duo sint in vno monasterio abbates. 1. Cabilonen. 12. nè sub obtentu potestatis simultas inter monachos, & scandalum generetur.
11 Cellulas diuersas singulis abbatibus habere nõ liceat. Agath. 38.] Venetici. 8.
12 Attamen propter hostilitatis incursum, receptacula intra muros (.s. ciuitatis) poterunt collocare.
Aga-

Agath. 38.] Venet. 8.

13 In proprietatem suam abbas non reuocet id quod monasterio oblatum est 4. Aurelia. 11.

14 Res illa ad potestatem Episcopi reuocetur, quā sine eius notitia seu subscriptione abbas vēdiderit. Agath. 56.] 3. Aurelia. 23.] Epaunē. 8.] 4. Aurelia. 11.

15 Mensæ abbatis debiles peregrinique intersint, & ante se ioca turpia fieri non permittat. personet ibi lectio diuina. Rhemen. 17.

16 Non licet ei filios de baptismo habere. Antisiodoren. 25.

17 Concilio omnes abbates intersint. Antisiodoren. 7. intererant 5. Constantinop. act. 1.

18 Manus ad ea quę sunt Episcopalis dignitatis nō extendant, de causis matrimonialibus cognoscēdo, iniungendo publicas pœnitentias, concedendo indulgentiarum literas, &c. 2. Lateranen. 60. sub Innocentio. 3. Nullis qui regulares eorum subditi nō sunt tonsuram vel minores ordines conferant, nec literas dent dimissorias aliquibus clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur. Tridenti. sessio. 23. c. 10.

ABBATISSA.

1 Abbatissas fieri quæ iuuēculæ sunt, vehementissimè prohibemus: nullam igitur fraternitas tua nisi sexagenariam virginem, cuius ætas atq; mores hoc exegerint, velari permittat. Gregorius PP. a lib. 3. epist. 11.] Trident. autē Sess. 25. cap. 7. Abbatissa, & Priorissa, & quocunque alio nomine Præfecta & præposita appelletur, eligantur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixit. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodū Superiori qui electioni præest videtur, ex ijs quæ in eodem monasterio annum trige-

ſimum exceſſerint, & quinq; ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo vel alio Superiore conſentiente eligatur. Duobus verò monaſterijs nulla præficiatur.

2 Epiſcopo in omnibus ſubſit abbatiſſa. 2. Cabilonen. 65. ſine eius notitia nihil vendat. Epaunen. 8.

3 Victus, veſtimenta, aliaque nonnulla neceſſaria iure debent familiæ ab abbatiſſa præparari. Turonen. Sub Carolo magno. cap. 26.] 2. Cabilonen. 54. & 58.] Rhemen. 33.

4 Ipſa ſubditis talem ſe debet exhibere in habitu, in veſte, in oĩ conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat 2. Cabilonen. 52.

5 Prouideat in lectione & officio, & pſalmorum modulatione, vt ipſæ ſanctimoniales ſtrenuę ſint 2. Cabilonen. 54.

6 Abſque Epiſcopi ſui licentia foras monaſteriũ egrediendi non habeat poteſtatem, ſed tantùm in ſuo permaneat monaſterio: ibique & ſeipſam cuſtodire, ſibiq; commiſſas ſeruare quanta poterit vigilantia decertet. Turonen. ſub Carolo magno c. 30.] ſimile ferè eſt. 2. Cabilonen. 57.] Maguntiaci. 13. ſub Carolo magno.

7 Cum viris, clericis ſiue laicis non loquatur horis incompetẽtibus, ſed quicquid de neceſſarijs rebus cum eis peragere debet, à prima hora vſq; ad veſpertinam peragat, & hoc non cum ſingulis, ſed coram pluribus. 2. Cabilonen. 55.

8 A veſpera autem vſque ad primam cum nullo maſculo colloquium habeat, niſi fortè talis ſit occaſio, quã euitare nõ poſſit, & ſi neceſitas incubuerit, id coram teſtibus facere debebit. 2. Cabilonen. 56.

9 Velare virginem nõ præſumat. Eutichianus pp. 20. q. 1. Statuimus vt, &c.

ABORTVM mulier ſibijpſi procurans, antiqua ecclesiæ

ecclesiæ definitione remouebatur ad finem vsq; vitæ ab ecclesia, misericorditer verò ei. x. annorum pœnitentiam indixit Ancyranum.c.20.]Qui potionibus id mulieri acciuerit, communionem post 7. annorum pœnitentiam demum accipit, iussus tamen omni tempore vitæ suæ insistere fletibus. Ilerdense.c.2.Triburiense sub Arnolfo Imp. c. 50. Vide Titulum Homicidij.§.6.

ABSENTANS se seu absens ab ecclesia clericus vel laicus diebus solennioribus, vide ti.ecclesiæ.§.13.& clericorum nomen.§.9.

ABSTINENS à quibusdã cibis propter corporis sui afflictionem laudatur.1.Braccar.14.] Vigil.pp.epist.1.c.1.]1.Toleta.in confessione fidei]Cirilli Episcopi Ierosol. catechesi. 4.] Vide titulum Ieiunium.

ABSOLVTIO.

1 Absolutio sacerdotis in sacramento pœnitentiæ est quidem alieni beneficij dispensatio, non est tamen nudum solum ministerium, vel annunciandi euangeliũ, vel declarãdi remissa esse peccata, sed ad instar actus iudicialis, quo ab ipso velut à iudice sententia pronunciatur. Conc. Triden. sess. 14.c.6.& can.9.

2 Absolutio prolata in sibi non subiectũ, est nullius momenti: eadem 2.sess.cap.7.

ACOLYTHVS ad accendenda ecclesiæ luminaria mancipatur, & ideo in ordinatione detur ei ceroferarium cũ cereo 4.Carth.6.]Aquisgranen.5.

ACCVSATORES fratrum (seu detractores, aut susurrones) Episcopus excommunicet, & emendantes vitiũ recipiat ad communionẽ.4.Carth.55] Quo respicit Elibertinũ c.73. ne in fine quidẽ dans communionem ei, ad cuius accusationem accusatus, vel proscriptus esset, vel interfectus frater.

Act.24. 1 Accusaturus in iudicium veniat, nomen rei indicet. Eutychianus PP. epist. 2.

2 Nam nemo absens accusare alterum, neq; per scripta potest, sed propria voce, Stepha. 1. PP. epist. 2.] Damasus PP. epist. 6.] 6. Toleta. 11.

3 Accusandi licentia denegetur his, qui vel Christianæ religionis dignitatem, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Felix PP. epist. 1. c. 9. & 11.

4 Accusans de multis, si in primi criminis probatione defecerit, cetera ꝓbare nō finitur. 7. Carth. 3.

5 Accusator nullus sit, & iudex eiusdem. Fabianus pp. epist. 2. (Si tamē eius sit, Nā habet verba Augustini enchiridij. 79. Sunt quædam quæ leuissima, &c.] Stephanus pp. epist. 2. ex eo, vel ille ex Stephano dicit: Scimus dilectissimi, quia &c.] Damasus pp. in epistola ad Stephanum.

6 Quibus accusatio denegatur, ijs in causis proprijs non denegatur. 7. Carth. 2.

7 Superiorem suum clericus inferior non debet accusare. concil. Roma. sub Syluestro. act. 1. c. 3. citatur. 2. quæstio. 7. Nullus laicus. & ferè idem act. 2. c. 18.] Maguntien. 12.

8 Domini sacerdotes accusare non possunt, qui non sunt bonæ conuersationis, aut quorum fides, vita, & libertas nescitur. Fabianus pp. epist. 3.] Sixtus pp. 3. cap. 2. epist. suæ ad Episc. Orient.] Adrianus pp. cap. 3.

9 Personarum ad accusationem ecclesiasticorum non recipiendarum omnes ferè primorum Pontificum epistolæ meminere, & summatim Adrianus 1. pp. cap. 3. &c.

10 Maiores natu accusare non possunt criminibus aliquibus irretiti, aut qui sunt suspecti. Fabianus pp. epist. 3.] 2. Carth. 6.] 4. Carth. 96.] Lucius pp. epist.

epist.ad episc.Gal.& Hispa.] Pontianus pp.epist.2.
11 Nec clericos accusare potest ab excōmunicatione necdū absolutus,quisquis ille sit 7.Carth. 1.
12 Contra delinquentes tribus modis potest procedi;per accusationem,denunciationem, & inquisitionem.diligens tamen adhibeatur cautela, vt sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & denunciationem caritatiua admonitio, & inquisitionem clamosa insinuatio prçuenire,&c. Lateranense sub Innoc.3.can.8.

ACCVSATVS.

1 ACcusatus non debet alibi quàm in foro suo audiri,nisi fuerit appellatum. Fabianus pp. epist.3.]Sixtus pp.3.in epist.ad Orientales c.3.] Damasus pp.epist.ad Stephanum. Adrianus pp. in canonibus à se collectis.
2 Clericus accusatus apud Episcopum,si ab eo discedat ante sententiæ tempus, pro dubia suspitione,facit vt manifesta in eum maneat censura. Symmacho pp. Ennodius in libello suo citatur. 8. q. 4. Nonne directa.] Felix pp.2.c.16.rescripti ad Episc. Aegyp.In secularibus negotijs, postquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis,non licet ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis verò dicta causa recedere licet, si necesse fuerit,aut si se prægrauari viderit.
3 Si intra annum causam suam purgare contemnat,nulla eius vox postea audiatur.5.Carthag.12.] VVormatien.71.
4 Epō accusato induciç sex mensiū cōcedūtur,q. bus priusquā cōpareat causam suā instituat.teste Damaso pp.ad Stephanum]Felice 2.pp.& alijs,&c.

ADAM.

1 ADam rectus à Deo conditus, per peccatum totus est secundùm vtramq; sui pàrtem in

deterius commutatus.Concil.Arau. 2.cap. 1. Tridenti.seff.5. decre. 1. Vbi & multa alia explicantur de Adæ lapsu,quæ ad fidem pertinent.

2 Nisi homines ex semine Adam propagati nascerentur.non nascerentur iniusti.Concil. Triden. sess.6.capi.3.

ADOLESCENS.

1 ADolescentes & impuberes clerici omnes in vno cōclaui commanebant, probatissimo seni deputati, vt lubricæ ætatis annos in disciplinis ecclesiasticis agerent 4.Toleta.23. quod obseruari vult à rectoribus Ecclesiarum Aquisgranen. sub Ludouico pio Imp.c.135.

2 Vnde Syricius pp.ad Himeriū,Tarraco.c.9. dicit.Quicunque se ecclesiæ vouerit obsequijs,à sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorū debet ministerio sociari, qui ab accessu adolescentiæ vsque ad 20. ætatis annum si probabiliter vixerit,&c.Innocentius.1.pp.epist.24.c.5. ex illo] Zozimus pp.c.3. epist. ad Hesychium Salonitanū.

3 De adolescentium seminario Conc. Tridentinum Sess.23.cap.18.reformationis.

ADORATVR vna adoratione Christus in duabus naturis.5.Constantinop.9.

ADVLATIONI vacans clericus degradatur.4.Carthag.56.

ADVLTERIVM.

1 ADulteri laici,hoc quod de se sciunt,in alijs suspicantur.2.Turonen.15.

2 Adulterij conuictus honoratior seu superior clericus(Episcopus,presbyter,diaconus)nec ī fine communionem accipit, Elibert. 18.] at 3.aurelia.7.& c.4.ab officio quidem detrudit eum in monasteriū toto vitæ suę tempore, sed communio nē concessit] & si archipresbyter seu decanus,hoc il-

lius

lius peccatum nō intimet Episcopo, integro anno ipsi communionem negat, antisiodoren. 20.
3 Mulierem cum clerico adulteratam, vt sacerdos præceperit, propellere oportet. 4. aurelia. 28.
4 Si cuius vxor adulterata fuerit, vel si ipse adulteriū commiserit, 7. annorum pœnitentia oportet eum perfectionem consequi. Ancirani 19.] Eliberti num autem c. 14. 69. & 72. quinquennij pœnitentiam imponit] Sępius autem mœchato communionem dat in fine. Elibert. 47.
5 Nam Christiana religio adulteriū in vtroque sexu pari ratione condemnat, quoniam par causa est amborum. Innocentius. 1. pp. epist. 3. c. 4.] Aug. lib. de 10. chordis c. 4. 1. Cor. 7.
6 Si duo in adulterio inculpati fierent, & vnus profiteretur, & alter negaret, decretum est, vt qui negauerit, probabili iudicio se expurget: & qui professus fuerit, dignè pœnitentiam agat. Salegunstadien. 7. Casum describit Hieronymus in epistola de muliere septies percussa.
Vide titulum Matrimon. §. 12.
AEGROTVS, vide Infirmus.
AFFINITAS ex matrimonio consurgit. Vn de Cabilonen. tempore Caroli magni, c. 29. Sanè quæ in proprio viro, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula custodienda est. Quia ergo constat, eos duos esse in carne vna, communis illis vtrinque parentela esse credenda est, sicut scriptum est. Erunt duo in carne vna. Ephe. 5. Genes. 2. 35. q. 2. Sane.
AGAPES, erant conuiuia quæ liberaliter ditiores pauperibus parabant. Gangren. 11.
AGELLVM ecclesiæ qui ad vitam possidendū acceperit à sacerdote penes quē est hoc facere, nihil in eo crescentiū pôt alienare. 4. Aurelia. 33.

1 ALea ludens fidelis quiſpiam, poſt annum emendatus poterat communione reconciliari. Elibe. 79.

2 Clericus alea nec ludat, nec asſiſtat ſic ludentibus. 2. Lateranen. 16.

ALLELVIA in Quadrageſima non cantetur quoniam tunc opus eſt fletibus. 4. Toletan. 10.] Auguſt. epiſtol. 119. cap. 17.

ALTARE.

1 ALtaria per agros aut vias ſine vllo corpore aut reliquijs martyrum erecta, ab Epiſcopis euertantur. 5. Carth. 14.

2 Quod ſi ob tumultũ popularem fieri non poſſit, plebes tamen admoneantur, vt ad cauendam ſuperſtitionem eum locum non viſitent 5. Carth. 14.

3 Altare ſit lapideũ. Euariſtus PP. in 1. tomo concil.] Epaunen. 26.

4 Conſecrari à presbytero non debet. Agath. 43. Vide tit. Epiſcopus §. 79.

5 Conſecratur Epiſcopi benedictione & Chriſmatis vnctione. Agathen. 14.

6 Ad altare ne ingrediatur mulier. Laod. 44. ſed ſoli miniſtri altaris. Laodic. 19.

7 Nec ad illud eadem miniſtret. Gelaſius. PP. epiſt. 1. c. 28.

8 Altari è ſuo loco moto, denuò conſecretur Eccleſia. de conſ. diſt. 1. Si motum, &c. Vide §. 7. tituli Baſilica.

9 Vnicùm tantum in vnaquaque eccleſia olim fuiſſe videtur. vide Hormiſdam PP. citatũ de conſ. diſt. 2. Nullus.

10 Rationabilem materialium altarium vſum aſſerit latè Aquenſe concil. c. 24.

ANATHEMATIZETVR excommunicatus presbyter, qui ſe ſuperbè ab Epiſcopi ſui communione

munione fecernit,& feparatim fchifma faciens,cū aliquibus facrificat 2.Carth.8.] ex quo canone, vt & 2.Turon. 25.habetur, vel anathema plus effe quàm excōmunicationem,vel excommunicatione (vt hodie fit aliquādo) fecūda primam aggrauari.

ANGELOS credens effe ex fubftantia Dei,anathematizatur,1.Braccar.5.

ANGELOS ab initio temporis, fimul cū creatura corporali ex nihilo à Deo factos effe, ad fidē pertinere videtur.Ex Concil.Lateranen. fub Innocent.3.cap.1.

ANIMA.

1 ANimas hominum dicens effe ex fubftantia Dei,anathema fit.1.Braccar.5.

2 Item qui fentit eas prius in cœlefti habitatione peccaffe,& vltionis caufa in terram deiectas,& humanis corporibus inclufas.1.Braccar.6.

3 Intellectiuam hominis animam afferens mortalem,damnatur à Leone PP.10.feffione:8.concil. Lateranen.3.

4 Non vna multorum eft corporū,fed pro multitudine corporum fingulæ procreantur animæ: Leo.PP.10.ibidem infequens Clementis PP.5.definitionem in concilio Vienenfi.

ANNONAM caram efficientes, prematurè p aftutiam res ad victū cunctis neceffarias fibi comparando accoaceruando,vt poft.4.aut pluribus denarijs diftrahāt,quod duobus.cùm vile effet nacti funt,damnantur à Iulio PP.1.citato 14. q. & apud Iuonem lib.3.

APPELLARE.

1 APpellationis vocem exhibeat (etiam in criminalibus caufis) qui Iudicem fibi fentit. aduerfum.Fabianus PP.epift.3.]Sixtus.pp.3.c.3.epift.ad Epos Orient]Cornelius.PP.epift.2.]Adrianus

nus PP.in canonibus à se collectis] Alexander PP. 3.par.10.c.10.

2 Appellans nulla arctatus sit carceris custodia. Damasus PP.in epist.ad Stephanum]Adrianus PP. Appellantem non debet,&c.

3 Appellanti competens præfigatur terminus ad prosequendam appellationem, infra quem si fortè persequi neglexerit, liberè tunc iudex sua authoritate vtatur.Alexander PP.3.constitut.parte 1.ca.6] & parte 10.c.5.]& 6.& 10.

4 Et causa appellationis ad superiorem factæ cognoscatur, & exponatur coram eodem superiori iudice,talis videlicet, quæ si foret ꝓbata, deberet legitima reputari:qui si minus rationabiliter appellatum cognouerit,illum ad inferiorem remittat,& in expensis alterius partis condemnet.2. Lateranē. c.35.sub Innocent. 3]&c.48. ad eum remittatur, à quo malitiosè appellauit.

5 Nulli autem in vocem appellationis prorumpant ante ingressum causæ.Alexander.PP.3. Constitutionum suarum parte.1.c.6]Parte 1. ca.6. admittitur appellatio à grauamine, etiam tunc.

6 Nihil obsit inferioribus iudicibus, si appellatione sumpta per superiores sententia eorum fuerit soluta, cùm conuinci non potuerit, ex inimicitia vel cupiditate illos iudicasse. 3.Carth. 10.] 6. Carth.6.

7 Ab ecclesia Romana appellare,nunquam sacri canones sanxerunt.Gelasius. PP. epist.ad Faustum magistrum,& habetur.9.q.3.Ipsi sunt, & in epist. ad Episc.Dardaniæ.Siquidem ad illam, &c.]& qui Marcellini PP.causam ventilabant,idem senserunt dicentes, Prima sedes non iudicabitur à quoquã] Nicolaus .PP. 1.scribens ad Michaelem Impera. patet profectò sedis &c]& est in eius rescriptis tit. 4.c.6.

4.c.6.Idem habet.citatus.17.q.4. Nemini.

8 Addit tamen ibi Nicolaus ad Michaelem, scribens.De iudicio Romani præsulis non retractando (quia nec mos exigit) quod diximus comprobato. Non negamus eiusdem sedis sententiam posse in melius commutari, cùm aut sibi surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum, vel temporum seu grauium necessitatum dispensatoriè quiddam ordinare decreuerit.

9 Ad eam autem vndequaque appellare licet, vt quę Episcoporum iudicia & maiores ecclesię causas terminet]etiam à seculari iudice.Alexander.3. parte.10.c.7]sine fraude tamen.Alexander ibidem c.19]Gelas.PP.ad Episc.Darda.Siquidem ad illam &c.Vide titulum.Concilium.§.3.

10 Mileuitanum concil. ca. 22. repetitum in Aphricano.c. 92. Aphricanis prohibet appellare ad transmarina concilia.

11 Sed, ni fallor, ea de re postea repehenditur Aurelius,(dux totius illius concilij) tanquam supbiens aduersus sedem Apostolicam(cuius est retractare omnia comprouincialia negotia)à Bonifacio. PP.2.in epistola ad Eulalium Alexandrinum]& Adrianus.PP.in collectis canonibus dicit. Saluo Romanæ ecclesiæ in omnibus primatu.

12 Appellandi locus non est Episcopo, qui criminaliter accusatus condemnatur concorditer ab omnibus Episcopis eiusdem prouinciæ,Antiocheni 15. Excutiendum an hoc etiã non deroget sedi Apostolicæ.

13 Nec illis, qui communi placito vicinos iudices elegerunt:verùm sub pœna excõmunicationis illorum sentẽtiam sequãtur.Mileuita.24]3.Carth. 120]Alexander.3. PP.parte.10.c.6]at c.11. illius partis addit Alexander. Si remota appellatione iudicibus

dicibus fit causa commissa.&c.17.

14 Appellationi deferri non debet,cum sub eius prętextu noscitur manifestè adulterium,vel aliud crimen committendum Alexander pp.3.parte.10, c.3.imo cum manifestè fit. ibidem.c.6.] ibidem c, 13.14.20]2.Latera.48.porro commonito,&c.

15 Nec cùm appellatur, quia pręlatus iuxta regulam subditum pro suo excessu vult corrigere. Alexander idem ibidem c.4.]quoniã alioqui sedes Apostolica illis audaciam pręberet delinquendi, Alexander ibidẽ c.25.]& 30. vbi additur.Exceptis excessibus super quibus appellatum est.vt & c.24.

16 Nemini licet super rebus spiritualibus ad secularem iudicem appellare.Alexander.pp. 3. parte 10.c.26.

17 Pro appellatione ex incidenti quæstione facta seu super exceptione aliquã,sententia est suspendẽda,licèt causa iudici commissa fuerit appellatione remota: si quæstio incidens talis sit, vt sine ea nequeat principalis causa terminari.Alexander pp.3. parte 10.c.9.& 31.

18 Appellare volens quia iudicem habeat suspectum, coram eodem causam iustæ suspitionis assignet;assumptis vtrinque hinc inde duobus,qui de suspitionis causa cognoscant, & si nequiuerint in vnam concordare sententiam, aduocent tertium, vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur habeat firmitatis.Causa verò suspitionis legitima coram ipsis infra competentem terminum non probata,sua iurisditione iudex vtatur.2.Latera.84.sub Innocẽ.3.

19 In causis visitationis,& correctionis, siue habilitatis & inhabilitatis,nec non criminalibus, ab Episcopo, seu eius vicario ante definitiuam sententiam ab interlocutoria.vel alio quocunq; grauamine non appelletur.Trident.sess.13.cap.1.

20 Vbi

20 Vbi appellationis locus fuerit in criminalibus à ſententia Epiſcopi, vel ipſius in ſpiritualibus vicarij generalis, ſi autoritate Apoſtolica in partibus eam committi contigerit, committatur Metropolitano aut vni ex viciníoribus Epiſcopis, aut illorum vicarijs, non autem inferioribus iudicibus Conc. Triden. ſeſſ. 13. cap. 2.

21 Appellāti in criminali cauſa ab Epiſcopo, aut eius vicario quid ſit faciendū, habet Conc. Tridentinum. ſeſſ. 13. c. 3.

22 In appellationibus admittendis, vel concedendis inhibitionibus poſt appellationem ſeruandum eſſe tenorem ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Inno. 4. quæ incipit, Romana. Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 7.

APOCALYPSIM B. Ioannis Euangeliſtæ recipit, & à Paſcha ad Pentecoſten vſque legi iubet in eccleſia miſſarum tempore. 4. Toleta. 16.

APOCRYPHA multa recenſentur à Gelaſio in concilio. 70. epiſcoporū, & citatur Diſt. 15. c. Sanctę Rom. Eccleſia.

APOSTATA.

1 Apoſtatam à fide ſi tamen idololatra nō fuerit, placet, cum reuerſus fuerit, poſt decē annos communionem accipere. Elibert. 46] at clementiùs Agath. 60. & Epaunenſe. c. 29. biennio relegant ad pœnitentiam] 2. Arelaten. 26. iubet non recipi ad communionem ſine pœnitentia] 4. Aurelia. 8. conſtituit in manu epiſcopi, eum cum voluerit, attenta pœnitentia ad communionē recipere.

2 Si verò antequam ſeſe eccleſiæ repræſentet, nolit pœnitentiam agere, placet vt cùm poſteà correptus infirmitate communionem petierit, ei non detur, niſi cum per conualeſcentiam dignos pœnitētiæ fructus egerit. 1. Arelaten. 23.

3 Apo-

3 Apostolis episcopi successere. Anacletus. pp. epist. 2. Vide titulum. Petri 3.

4 Aquam sale conspersam populis benedicimus vt ea cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur. Alexander pp. 1. dist. 1.

ARMA.

1 Arma gestans clericus, triginta dies aqua & modico pane tantùm reclusus pascatur. 1. Mantisco. 5. [Synodus Frãcica sub Carolo magno: Ea portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hostem pergere omnino prohibemus seruis Dei] Sic Maguntiacum sub Carolo magno. c. 17.

2 Superior clericus in obsessionis necessitate positus, ab omni humano sanguine, etiam hostili abstineat. Ilerd. c. 1.

3 In seditione arma arripiens clericus, gradu amisso in monasterium detruditur. 4. Toleta. 44.

ARRIVS.

Titulũintellige non de extremæ necessitatis casu.

1 Arrius (à quo Arriana hęresis, damnata à prima Nicena synodo, & sæpè postea) docebat filium Dei ex nihilo esse creatum (hoc est, creaturam esse) & non patri consubstantialẽ. 3. Tolet. 2.

2 Furorem Arrianorum videre potes in epistola AEgyptiorum episcoporum ad Marcum pp. & in eorundem epistola ad Felicem pp. 2.

ARCHIDIACONI.

1 Archidiaconi dominationem super pastores non exerceãt, nec ab eis census vel tallias exigant? quum ne episcopo id liceat, cui iubetur, vt non dominans sit in clero, sed fiat forma gregis ex animo. 2. Cabilonen. tempore Caroli magni. c. 15. Alexander pp. 3. parte. 1. c. 4.

1. Pet. 5.

2 Archidiaconi visitando parochias, pro diuersitate prouinciarum, & facultatibus ecclesiarũ, quinque aut 7. euectionis numerum non excedant, hoc

est,

est,non possint equos plus quàm 5.aut.7. habere. Alexander pp.3.parte 1.c.4.& infra: Quod de prædicto numero secundùm tolerantiam dictum est, in illis locis poterit obseruari,in quibus ampliores sunt redditus & ecclesiæ facultates.In pauperiori bus autem locis tantam volumus teneri mēsuram, vt ex accessu maiorū minores non debeāt grauari.

3 Pro excessibus & criminibus puniendis, à nul lo pœnam pecuniariam exigant. Alexander idem parte 2.c.3. & 11.

4 Archidiaconi,qui oculi dicuntur episcopi,sint in omnibus ecclesijs, vbi fieri poterit, magistri in Theologia,seu Doctores aut Licentiati in iure Ca nonico.Trident:Ses.24.c.12.

ARCHIEPISCOPVS.

1 ARchiepiscopus is vocatur, qui metropolim tenet sedem.Felix pp.2.epist.1.c.12.

2 A quot ordinari,& qui debeat,habes in titulo. Metropolitanus.

3 Palij donatione fit Archiepiscopus. Gregorius pp.2.in epist.ad Bonifac.quæ est 8.

4 Sine quo ne missam celebret.1.Mantisco. 6.

5 Eo non vtatur,nisi vel sacrum faciendo, vel episcopum consecrando.Gregorius pp.2.epist.9.

AVDIENTES olim iidem qui & catechumeni fuere Neocesar.5.Ancyra:4.6.&c.

AVGVRIA.

1 AVgurijs renuncians recipitur in ecclesiā:& eijcitur si recidat.Elibert.62.]4.Cartha.89.

2 Ancyrani autem. 23. sic dicitur. Qui auguria vel auspicia,siue somnia,vel diuinationes quaslibet secundùm morem Gentilium obseruant,aut in do mos suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos suas lustrent,confessi, quinquennio pœnitentiam

agant ſecundùm antiquitus conſtitutas regulas. Clericum quæcunque hoc facientem, ab honore depoſitum monaſterio includit ad perpetuam pœnitentiam. 4. Tolent. 23.] Agathen. verò 42. Quiſquis detectus fuerit vel conſulere ſtudentes augurijs, ſeu per eas quas (ſub nomine fictæ religionis) ſanctorum ſortes vocant, diuinationis ſcientiam profitentes, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittentes, vel hæc docere, ab ecclesia habeatur extraneus. ex quo eſt c. 16. Veneti. concil.] & 1. Aurelia 32.] Antiſiodoren. 4. Nõ licèt ad ſortilegos vel auguria reſpicere, nec ad characteres, non ad ſortes quas ſanctorum vocant, vel quas de ligno, aut de pane faciunt aſpicere.] Nam qui prædictis malis (inquit Auguſt. ſermo. 241. de tempore, adductus à Bonifacio epiſcopo ad Zachariam pp. ſcribente,) id eſt, caragis, & diuinis, & aruſpicibus, vel phylacterijs, & alijs quibuſlibet augurijs crediderit, etſi iugiter ad eccleſias currat, etſi largas eleemoſynas faciat, etſi corpuſculum ſuum in omni afflictione cruciauerit, nihil ei proderit, quamdiu ſacrilegia illa non reliquerit] 3. Lateran. ſub Leone 10. in ſeſſione 9. Clerici ſortilegi per inuocationem dæmonum, aut incantatores, aut diuinationi dediti, arbitrio ſuperiorum notentur infamia. ſi verò non deſtiterint, deponantur, atque in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperioris per finiẽdum detrudantur, beneficijsq; & officijs Eccleſiaſticis priuentur. Laici verò vtriuſq; ſexus excommunicationis, & alijs pœnis Iuris, tam ciuilis quàm canonici ſubiaceant.

AVGVSTINVS (Hipponenſis epiſcopus) nũquã ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumore aſperſus eſt quem tantæ ſciẽtiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam à meis ſemper deceſ

ſoribus

foribus haberetur. Bene de eo omnes in cõmune senserunt, vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit, & honori. Cælestinus pp. 1. in epist. ad Galliæ episcopos. c. 2.] 8. Toleta. 2. verò sic de eo loquitur: Vir santissimus Augustinus, vestigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus, asserẽdi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus.] Prosper pares de eo laudes refert multis locis, & Macedonius Iudex Cæsareus epist. 51. inter Augustinianas.

BALSAMVM pro baptismi sacramẽto bene dictum, gratis per ecclesias pastoribus distribuatur. 2. Brac. 4.] 2. Cabilonen. 16.]

Huius balsami siue olei meminit Cyprianus epist. 12. lib. 1. Porrò autem eucharistia, & vnde baptizati vnguntur oleum, &c.

BAPTISMVS.

1. BAptizare non oportet quenquã post duas hobdomadas quadragesimæ. Laod. 4.] sed tantùm in Paschate & Pentecoste. Syricius pp. ad Himeriũ Tarraco. epist. 1. c. 1.] in paschate. Victor pp. epist. ad Theophilum Alex. episc.] Antisidoren. 18.] Gelasius. pp. c. 12. epist. ad episcopos per Lucaniam. vtriusque solennioris illius diei miminit, vt Syricius & Gerunden. concil c. 4.] 2. Mantisco 3.] Gregorius pp. 2. epist. 3. ad Clerum] Wormatien. 1. Maguntiaci 4.] Triburien. 12. *Mortis periculũ omnes excipiunt.*

2. Baptizandi paruuli recens ab vteris matrum nati, idque in remissionem peccatorum. Conc. Trident. Sessione 5. de peccato orig.

3. Baptismum hominis non habuisse eandẽ vim cum baptismo Christi. Conc. Trident. Sess. 7. can. 1. de bapt.

4 Baptizandi nomen suum dabant. 40. dies vel eo amplius antè, & exorcismis, quotidianis quæ

orationibus atque ieiunjis expiabantur, quatenus Apostolica illa impleretur præceptio. Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua cōspersio. Syricius
1. Cor. 5. pp. c. 2. epist. ad Himerium] Sic 4. Carth. 85. iubet vt singuli dent nomina sua, & diu sub abstinentia vini & carniū, ac manus impositione, crebraq; sint examinatione] 2. Mantisco. 3. etiam infantes totidē dies ante pascha afferri vult ad Ecclesiam, manuū impositionem suscepturos, &c.] Celestinus pp. 1. c. 12. epist. ad Episcopos Galliæ. Nec paruuli, nec iuuenes ad regenerationis veniāt sacramentum, antequam exorcismis & exufflationibus clericorum
Marci 3. spiritus ab eis immundus abigatur: vt tunc verè ap-
Ephes. 4.
Psal. 64. pareat, quomodo princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo priùs alligetur fortis, & deinceps vasa eius diripiantur in possessionem translata victoris, qui captiuam ducit captiuitatē, & dat dona hominibus] vt Syricius & concilium Carth. ita & august. lib. de fide & operibus c. 6.] qui August. sæpè de prædictis exorcismis & exufflationibus, sicut Celestinus pp. loquitur; nempe. 1. de pec. mer. & rem. c. 34. & lib. de pec. orig. c. 40.] lib. 1. de nupt. & concupiscentia c. 20. & lib. 2. c. 18. & 29] & epistola 105. in fine.

Ideo Martinus pp. 5. sess. vltima Concilij Constātiensis, postquam errores Wiclef & Hus damnauit, mandat Inquisitoribus (insistens antiquitatis vestigiis) vt à suspectis de hæresi petant, vtrum credant quòd deliberato animo contemnens ritum Ecclesiæ, cæremonias exorcismi & catechismi, aquæ baptismatis consecratæ, peccet mortaliter.] 2 Turon. 18. tempore Caroli magni explicat, quæ sint opera & pompæ diaboli, quibus abrenunciatur in baptismo.

5 Baptizandos oportebat fidei symbolū discere, & feria

& feria quinta vltimæ septimanę Quadragesimę Episcopo vel presbytero reddere. Laod. 46.] 6. Cōstantinop. 7. Constitutum namque est, &c. Gregorius. pp. 3. epist. 4. Enimuerò quosdam. Cùm ventum erat ad baptismi gratiam suscipiendam, reddebant illud de loco eminentiori in cōspectu populi fidelis. 8. libro confess. august. c. 2.

6 Qui verò vrgente ægritudine baptismum eo non reddito suscipiebant, post illud edocēdi erāt (Laodicen. 47.) si conualescebant.

7 Baptizandus quisque est in nomine patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vigilius pp. epist. 1. c. 2.] Innocentius pp. 1. epist. 18. c. 3. Hunc paragraphum confirmat octauus. *Forma Mat th. 28.*

8 Si quis verò in vna persona Trinitatis, aut in duobus, aut in tribus patribus, aut in tribus filijs, aut in tribus paraclitis baptizauerit, proijciatur ab Ecclesia. Vigilius pp. epist. 1. c. 6.

9 Nec refert, an baptizans ignarus Latini sermonis simplicitate quadam; dicat Baptizo te in nomine patria, & filia, & Spiritusancta. Zacharias pp. epist. 2.

12 Baptizato in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti, ab hæreticis. vel post lapso in hæresim, cùm redierit, manus tantùm imponantur, nec iterum baptizetur. 1. arelaten. 8.] 2. arelaten. 17.] Innocentius pp. 1. epist. 22. c. 1.] Eusebius pp. in fine epist. 3.] Zacharias pp. epist. 2. ad Bonifacium. Cur iterari non debeat. augustinus epist. 203. Vide titulum: Rebaptizare.

11 Neque refert, an vna tantùm, an tribus immersionibus, siue aspersionibus aquæ, baptismus celebretur. Gregorius pp. 1. lib. 1. registri, epist. 41] ad Leandrum episcopum] ex quo & 4. Toleta. 5.] & Wormatien. 5. loquuntur.

Materia, et locus. 12 In periculo conferatur quouis loco, & aqua, vel fluuiali, vel marina, vel fontana; victor pp. ad Theophilum Alexand. episcopum] Elibert. 38.] Beda historiæ Angelorum lib. 2. c. 14.] concil. Floren. in decretis Eugenij. Materia huius sacramenti est aqua naturalis. Concil. Trident, sess. 7. can. 2. de baptismo.

Act. 8. *Ioan. 3.*

13 Extra periculum autem non, sed habeat omnis presbyter, vel fontem lapideum, aut vas conueniés ad hoc tantùm, quod è templo non efferatur. Ilerden. Concil. de consecr. distin. 4. Trullana Synodus cap. 59. adstipulatur.

Minister. 14 Minister eius ordinarius est sacerdos. Eugenius pp. in concil. Floren.] Gelasius pp. c. 9. epist. 1.] 1. Aurelianen. 14.

Ideo 4. Carth. 100. dicitur: Mulier baptizare non præsumat.

15 Tamen efficax est, & non intrandus baptismus, quem fortè confert hæreticus. Augustinus contra Donatistas lib. 1. cap. 2. Quo loco Augustinus non solùm vult, baptismum ab hæretico collatum, dum alius minister non suppetit, non esse iterandũ, sed etiam, id fructus ac virtutis adferre, quod cum à Catholico datur, id est, Catholicum facere, sicut 2. Lateranen. c. 1. dicitur ad salutẽ proficere a quocunque conferatur. Consulatur, & August. epi. 48. & Trident. conc. sess. 7. cap. 4. de baptismo.

16 Item collatus à fure, vel adultero. Anastasius pp. c. 7. epist. ad Anastasium Augustum] Gregorius pp. 3. epist. 4.] & ab eo qui pro crimine suo pœnitentiæ subiectus est. 1. Aurelia. 14.

17 Item collatus à muliere, & laico. Elibertin. 38. & Gelasius pp. epist. 1. c. 9. Vnde Florentinum concilium in decretis Eugenij pp. In causa autem necessitatis non solùm sacerdos, vel diaconus, sed e-

tiam

tiam laicus,& mulier,imò etiam paganus, & hæreticus;dummodo formam seruet ecclesiæ, & facere intendat quod facit ecclesia.] 2. Lateran.1. sub Innocentio 3.similiter ait:A quocunque ritè collatum baptisma proficit ad salutem.] Propter characterē. de quo bis August. epist.50.

Catholici tamen oblatio non recipiatur,prolem in hæresi baptizandam offerentis.Ilerden.13.

18 Gratis baptismus detur. Elibert.48.] 3. Carth. apud Gratianum 1.q.1.Placuit,&c.]Gelasius pp.c. 7.epistolæ ad episcopos Lucaniæ.

Tamen si quid liberaliter,& vltro susceptores offerant,suscipi potest 2.Braccar.7.]11.Toleta.8.

19 Baptismus ab omni crimine purgat. Ancyra. 12.]August.enchiridij 64.& 43.]item lib.2.de peccat.merit.& rem.c.7. *Rom.6.* *Virtus eius*

Cyprianus de virtute baptismi,lib.2.epist.2.Sed postquam &c.Videatur etiam Augustinus li.4.confess.c.4.& lib.1.de peccat.merit.& remiss. cap 24. & lib.1.cap.9.

19 Referat ad vitam, & Spiritus sanctus in eo plenitudinem tribuit ad innocentiam.Melchiades pp. in epist.ad omnes episcopos Hispaniæ.August. lib. 21.de ciuit.Dei c.16.& concil. Florent.in decretis Eugenij,& in conclusione Concilij. *Tit.3.*

MERITVM Christi tam adultis quàm paruulis applicat.Concil.Triden.Sess.6. de peccato orig.

20 Iustificat,etiam sine confirmatione.Elibert.77. *1.Cor 6.*

21 Baptismus sæpe non solùm nolentibus,verumetiam nescientibus impartitur, nec ideo à quoquā prophanari permittitur.8.Toleta.7.] August.lib.4. confessio.c.4.] Elibert.17.] 1.Arausic.13.& 15.] 3. Carth.34.] 1.Arausic.12.] Syricius pp.Epist.1.c.2.] Gerunden.5.]2.Mantisconen.3.]12.Toleta.2. *Subiectum.*

CANONES hic citati meminere baptizato-

rum infantium, energumenorum, & aliorum extremè laborantium, adeò vt iam ratione destituãtur.

Vnde Augustinus epistola 106. ad Paulinũ: Multum (inquit) est indulgentius, & sine vlla dubitatione gratuitum, quòd Dei gratia per Iesum Christũ Dominum nostrum præstatur infantibus, vt eis non obsit ex Adam generatio, & prosit in Christo regeneratio, in quibus & ipsum accipiẽdi sensum tanto antè misericordia præuenit: qui certè si in hac paruula ætate de corpore exierint, vitam æternam, regnumq; cœlorum scientes accipiunt eius muneris merito, quod hic cum vtique profuit nescierunt. Certè in ijs post priorum doctrinam, ita non nisi priora sunt dona, in quibus donandis Dei gratia sic operatur, vt nec voluntas accipientium vel præmittatur, vel adiungatur, vel subsequatur; quandoquidem tantum beneficium non solùm nolentibus, verumetiam reluctantibus datur: quod eis ad magnum imputaretur sacrilegium, si iam in eis aliquid valeret voluntatis arbitrium,] & epistola 57. ad Dardanum: Vnde autem in ipso, &c. & lib. de gratia, & lib. arb. c. 22. Idem August. epistola 107. Non apparet in paruulorum baptizatorum arbitrio (quòd sit scilicet erutum de potestate tenebrarum) nisi cùm ad annos peruenerint ratione vtentis ætatis, habentes consentientem doctrinæ salutari, in qua nutriti sunt, voluntatem.

Vnde Mileuitani c. 2. contra pelagium negantem baptismi necessitatem ex peccato originali, cum quo omnes nascimur. Quicũque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos, negat, aut dicit, in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur (vnde fit consequens, vt in eis forma baptismatis in re-

missionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur) anathema sit.
22 Sine baptismo nemo vitam æternam, aut regnum Dei consequetur. Augustinus lib. 1. de pec. mer. & rem. c. 24.] Innocentius pp. 1. epist. 93. inter epist. August.
23 Sine baptismo, aut eius voto, nemo potest iustificari. Concil. Trident. sess. 6. cap. 4. & 7.
24 Imò hinc sine eo abeuntes paruuli pereunt, & perduntur. Syricius pp. epist. 1. c. 2.] 2. Braccar. 7.] 6. Constantinop. 2.] 1. Braccar. 35. catechumeno non baptizato exequias fieri prohibet.
25 Vicem baptismi tamen supplet martyrium pro Christo toleratum. Qui enim dixit (ait august. lib. 13. de ciuitat. Dei. c. 7.) Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnũ cœlorum. alia sententia istos fecit exceptos, vbi non minus generaliter dixit; Qui me cõfessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum corã patre meo, qui in cœlis est. & alio loco; Qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam. Hinc est quod scriptum est: Prætiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Idem docet contra Donat. lib. 4. c. 22. & epist. 108.] & lib. 1. de orig. animę. c. 9.] Cyrillus episc. Ierosolymitanus catech. 3. & 13.] prosper. in sentẽtiarũ lib. sent. 149. & epigrãmate 87.] Basilius c. 16. li. de Spiritu sancto.
26 Imò & cordis conuersio in necessitatis articulo, cùm baptismus desideratus obtineri non potest. Augustinus lib. 4. contra Donat. c. 22. Simile. vide c. 2. epist. 2. Celestini pp. 1. Bernardus ad Hugonem epistola 77. vt veræ sint scripturę: Omnis, qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit. &, Nõ dereliquisti quęrentes te Domine. &, Sacrificium Deo spiritus cõtribulatus: cor cõtritũ, & humiliatũ
Deus

Deus non deſpicies.
27 Baptizentur illi, de quibus teſtimonium præbeṛ ri nequit quòd baptizati ſunt. 5. Carth. 6.] Leo pp. 1. epiſt. 92. c. 15. ad Ruſticum] Gregor. pp. 1. regiſtri lib. 12. epiſt. 31] Gregorius pp. ij. in epiſt. 8.] Gregorius pp. 3. in epiſt. 4.] Vormatien. 70.
28 Baptizatos oportet ſacratisſimum chriſma per cipere, & cœleſtis regni participes fieri. Laod. 48.] 1. Arauſ. 1.] Gregorius pp. 3. epiſt. 5.
29 Baptizatum epiſcopus conſignet propter hære ticam ſuaſionem. Syluester pp. referente Damaſo.
30 Baptizari non poſſunt mortui. 3. Carth. 6.
Rom. 10. 31 Baptiſmo mors & reſurrectio Chriſti repreſentatur. 4. Toleta. 5.

BASILICA.

1 Baſilicæ omnes, quæ per diuerſa loca conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit ſecundùm priorum canonum regulam, vt in eius ordinatione & poteſtate perſiſtant, in cuius territorio ſunt poſitæ, ſub pœna anathematis. 1. Aurelia. 19.] & citatur. c. 4. Colonienſis ſub Carolo tertio.] Ilerden. 3.] 3. Toleta. 19. Vide Alex. pp. 3. parte. 27. c. 5.
2 Baſilicam gratis epiſcopus conſecret. 2. Braccar. 5.] Wormatien. 3.
3 Si tamen qui ad hoc eum inuitat, aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur. 2. Braccar. 5] Wormatien. 3.
Cum probari non poteſt conſecratam eſſe, conſecretur. Felix pp. 4. cap. 2. epiſtolæ ſuæ.
4 Meminerit tamen epiſcopus, vt non prius dedicet eccleſiam, quàm dotem baſilicæ & obſequium ipſius per donationē carthulæ confirmatum accipiat: nā nō leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum qui ibidem ſeruituri ſunt,

ſunt,tanquam domus priuata conſecretur eccleſia. Bracar.5.]Aurelia.32.]Wormatien.3.Quod concilium cap.50.dicit:Sancitum eſt,vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur.]Vide titulum Eccleſia.§.2.

Manſus eſt ager iugeriũ duodecim.

5. Sine epiſcopi Romani conſenſu nulla poteſt baſilica conſecrari.Euſebius lib.2. hiſtoriæ eccleſiaſt. c.8.]Gelaſius pp.epiſt.1.cap.27.]Nicolaus pp.1.de conſ.diſtinct.1.Eccleſia.] Et in alienæ ciuitatis territorio ſine epiſcopi ipſius conſenſu, epiſcopus eam non ædificet.1.Arauſ.10.

6 Oblata quotannis in ea à fidelibus, nullatenus colligi debent à fundatore.2.Brac.6.

7 Ad conſecrandum eccleſiã nil officit,ſi per eam non iactetur aqua exorciſata,ſed ad hoc ſufficit celebritas miſſarum.vnde à fundamentis quidem innouatis omnibus,altari verò non moto, conſecratio fiet, cum ibi fuerit miſſarum ſolennitas celebrata.Iulius pp.1.de conſ. diſt. 1. c. De fabrica verò.] Habes idem cap.4.epiſt.1.Vigilij pp.Vide titulum. Altaria.§.8.

BELLVM.

1 Bellum non modò extra Quadrageſimam,ſed etiam tempore Quadrageſimali geri poteſt, cùm ineuitabilis vrget importunitas, pro defenſione tam ſua quàm patriæ,ſeu legum paternarum,nè Deum videatur homo tentare, dum ſuæ aliorumque ſaluti conſulere non procurat,habens quod faciat.Nicolaus pp.1.citatus 13.q.8.Si nulla.

2 Nihilominus cùm pax oblata non reſpuitur ab hoſtibus,eis vel exteris, & infidelibus bellum non poteſt indici.Wormatien.27.

Deut.20.

3 Qui duelli pugnam commiſerint, & qui eorum patrini vocantur,excommunicationis, ac omnium bonorum præſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœ-

nam incurrant, & vt homicidæ iuxta sacros canones puniri debeant. Trident. Sess. 25. cap. 19. Ibidem pœna in spectatores, & in dominos qui locum ad monomachiam concesserint.

BENEDICTIO.

1 Benedictionem super plebem in ecclesia fundere presbytero non permittimus. Agath. 44. & Rhegien. c. 4.] 4. Toleta. 17.] Damasus pp. episto. 4. in medio] Augu. epist. 59. q. 5. dicit hoc antistites velut aduocatos facere. Antistites (inquit) velut aduocati susceptos per manus impositionem misericordissimæ offerunt potestati.

2 In quibus canonibus vel peculiaris quædam benedictio intelligenda est, vel eam dare præsente Episcopo prohibet presbytero. vt est 2. Hispalen. 7.] Nam absolutè cócedit Agathen. 47.] 1. Aurelia 28.] & Nicolaus pp. 1. scribens ad Michaelem Imperatorem: Nullus sacerdos (inquit) maiore suo non innuente cuilibet rei benedicere permittitur.

3 Hæretici benedictio non suscipiatur. Laod. 32.

4 Fruges, fabas & vuas super altari benedici instituit Eutychianus pp. teste Damaso.

BENEFICIVM.

1 Beneficium seu ecclesiā nullus clericus possit à quoquam laico, nisi episcopo cōsentiente adipisci. c. 42. Cabilonen. tēpore Caroli magni] Maguntiaci 29. sub eodem Carolo] Wormatiensis 49. & 57.] c. 15. Synodi Turonen. sub eodem Carolo] c. 5. Magutien. tempore Arnulphi Imp.] Salegunstadien. 13.] Alexander. pp. iij. c. 14. primæ part. constit.] ante quoque Nicolaus pp. 1. in concilio Romano: Vt per laicos, &c.] c. 14. Cabilonen. circa tempora Eugenij pp. 1.] imò nec ab archidiacono. Alexander pp. 3. in parte 24. Vide titul. Ecclesia §. 17.

De beneficiorum collatione, multa habes Sessione

sione 16.tertij Lateranen.in bulla Leonis. 10.
2 Presbyter autem vel clericus, qui ecclesiam per laicos, sine proprij episcopi autoritate tenendã receperit, communione priuetur, & si perstiterit, à ministerio ecclesiastico, & ordine deponatur. Alexander pp.3.c.14.primę partis const.]Leo pp.x. seu concil.Lateranen.tertium sessione 10. cum qui id sic fuerit adeptus inhabilem reddit ad aliud obtinendum, donec cum eo sedes Apostolica dispensarit.
3 Illud verò pretio adeptus, deponatur.c.15.Turonen.sub Carolo magno]Rhemen.21.] Maguntiẽsis.c.5. tempore Arnulphi Imp.] & quisquis presbyter(ait.6. Constantinopolitanum c.1.) inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera dare, aut dedisse, vt ecclesiam alterius presbyteri subripiat faciat se pro hac rapina, & sua cupiditate, aut gradũ amissurum, aut in carceris ærumna longo tempore pœnitentiam agendo detinendum.
Quod si hoc non sit notorium, & tamen publica laboret ex hoc infamia, cum quinta, vel sexta manu sui ordinis infra 40. dies post beneficij susceptionem sese purget, nec viles recipiantur ad eius purgatiouem testes, & periurij suspecti Alexander pp. 3.par.2.cap.15.
4 Gratis enim debet conferri.c.30. Maguntiaci, sub Carolo magno]Alexander pp.3.par.2.cap.10.] concilium Roma.sub Nicolao pp.1.
Ingressus eos qui Simoniacæ labis, aut sordidæ auaritiæ suspitionem habent, fieri non permittant Episcopi &c.Trident.24.c.14.
5 Cui autem laicus illud vult commendare, cum prius amittat suo episcopo, vel eius vicario, vt probetur, si scientia, ætate, & moribus talis sit, vt sibi populus Dei commendetur. Salegustadien. 13. *Præsentatio.*
Trident.

Trident. Sesſione 7.c.13. Sesſione 24.cap.18. Sesſione 25.cap.9.

Fidei publica profesſio facienda eſt, cum iuramento, de obediendo Romanæ Eccleſiæ, ab omnibus quibus de beneficio prouidetur. Trident. Sesſione 24.c.12. Sesſione 25.cap.2.

Ætas beneficiandorum.

6 Quod ad ætatem attinet: Statuimus vt nullus in episcopum eligatur, niſi qui iam trigeſimum ætatis annum egerit, &c. miniſterium decanatus, archidiaconatus, & quodcunque curam animarum habens annexã, nemo ſuſcipiat, nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam vigeſimumquintum annum ætatis attigerit, & qui ſcientia & moribus exiſtat commendandus. Alexander PP. 3. cap. 3. parte 1. conſt. ſuarum] & Concil Trident. Seſſ. 24. c. 12. Idem Alexander eandem rem tractat parte 25.

Cuius Alexandri ſententiam inſecutum eſt Concil. Lateranenſe. 3. vbi Leo PP. 10. approbante Concilio, Sesſione 9. iubet vt patriarcalibus metropolitanis ac cathedralibus eccleſijs & monaſterijs vacantibus prouideatur de perſonis maturæ ætatis: & ſi de minoribus ætate 30. annorum locis huiuſmodi contigerit prouideri, non diſpenſetur cum eiſdem, vt eccleſijs citra 27. ætatis annum, monaſterijs verò citra 22. præeſſe valeant.

Nulla eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam beneficia, vel eccleſię alicui tribuantur, ſeu promittantur antequam vacent; nè deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum & beneficium ſe credit ſucceſſurum: quoniam id etiam in ipſis Gentilium legibus inuenitur prohibitum. Alexander 3. PP. part. 1. cap. 8. De eodem Trident. Sesſione 24. c. 19. Sesſione 25. c. 7.

8 Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus cõſtitutus Ordinibus ante 14. annum beneficium

neficium possit obtinere. Trident. Sess. 23. c. 6.
9 Beneficia sęcularia Ecclesiastica, quæ curam animarum quomodocunque retinent, in simplex beneficium etiã assignata Vicario, perpetuo congrua portione non conuertantur: conuersa in antiquum statum restituantur. Trident. Sess. 25. c. 16.
10 Porrò cùm cõtigerit præbendas Ecclesiasticas, seu quælibet officia in aliqua ecclesia vacare, infra sex menses cõferantur personis quæ dignè administrare valeant. &c. Alexander PP. 3. part. 1. c. 8.
11 Ecclesijs cathedralibus seu superioribus præfecti, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructum pręceptorũ restitutionem teneantur: si intra totidem menses id facere neglexerint, Ecclesijs ipso iure sint priuati. Trident. Sess. 23. c. 2. & Sess. 7. c. 9.
12 In eadem Ecclesia nullus plures dignitates habere pręsumat, aut personatus, etiam si curam non habeant animarum. 2. Lateranen. 29. sub Innocentio tertio.
13 Secundam accipiens ecclesiam, quum vnam iam habeat, vtramque seruare non potest, sed alteram quam voluerit, Alexander PP. 3. part. 30. c. 3. & 8. de archidiaconatu] 2. Lateran. 29: sub Innocen. 3.
14 Paragraphis nono & decimo satis probantur vetusti canones in tit. ORDINIS. §. 15. prohibentes nè cõscriptus in sua ordinatione in vna ecclesia transeat ad aliam. Si enim hoc canones prohibent, multò magis & emolumentum percipere plurium ecclesiarũ, in quibus ministrare nõ possis.
15 Vnde ad quem prioris spectat donatio beneficij curati, liberè illud conferat post alterius receptionem, idque infra tres menses: alioqui non tantùm iure conferendi priuetur, sed etiam tantùm conferat è re sua in illius ecclesię vtilitatem, cuius
illud

illud est beneficium, quantum à tempore vacationis ipsius constiterit ex eo esse perceptum. Innocentius 3. in concilio. Lateranen. c. 29.
16 Vtinam cordi multorum imprimeretur illud. c. 121. Aquisgranensis, sub Ludouico Imp. 1. Solet irrationabiliter fieri, vt nõnulli clerici, qui & diuitijs affluunt, & aut parum, aut nihil vtilitatis ecclesiæ conferunt, maiorem cæteris diuinum strenuè peragentibus officium annonam accipiunt: cum hoc ita fieri debere nusquam, nec in autoritate scripturarum, nec in traditionibus S. Patrum possit quoquomodo sancitum reperiri; sed quia eiuscemodi factum nulla autoritate fulcitur, sed magis gulæ, imò auaritiæ causa constat esse molitum, restat vt falce iustitię resecetur, & ęquitatis censura ab eisdem locis, in quibus fit, prorsus abdicetur.
17 Cap. 14. Turonen. sub Carolo magno quoque dicitur: De titulo minori ad maiorem migrare nulli presbytero licitum sit, sed in eo permaneat ad quem ordinatus est, &c.
De beneficijs, & qualitate beneficiatorum valde multa habent decreta reformationis Concilij Tridentini, potissimum Sessionibus 5. 6. 7. 13. 14. 21. 22. 23. 24. & 25. Quæ quia ob suam prolixitatem commodè in summam hanc redigi nequeunt, nos lectorem ad prædictas Sessiones remittendo, ad earundem lectionem, & obseruationem in Domino adhortamur.

BIGAMVS.

1 Bigamus, hoc est, vir non vnius vxoris, sed qui secundæ vel est, vel fuit iunctus, nõ potest ordinari episcopus, nec diaconus. Syricius pp. ad Himerium Tarraco. episco. c. 8. epist. suæ] etiam si priorem habuerit ante baptismum. Innocen. pp. 1.
epist.

epist.22.c.2.]3.Arelaten.3.] Hilarius pp.c.4. epist. ad Ascanium,&c.]4.Aurelia.10.degradat eum.
2 Imò ad sacros ordines promoueri non potest: ait Stephanus pp.1.epist. ad Hilarium,] Innocent. pp.1.epist.4.cap.2.
3 Ordinatos tamen ignoranter, tolerat Agathen. 1.vt nomen quidem presbyteri,& diaconi, non autem officium habeant.
BLASPHEMOS grauiter punit 3.Lateranense Sessione 9.

CALENDAE.

1 Calendae Ianuarij celebres fuere Gẽtilibus, in memoriam Iani, qui quamuis homo rex fuisset, vt Deus tamen colebatur.] 2. Turonen. 18. & 23.
2 Hinc strenas dabant,& missitabant sibi mutuo eo die: quod vetat Antisiodoren.1.
3 Quam idololatricam lætitiam è medio tolli volentes patres, constituere, triduo tunc litanias fieri debere, quod alioqui non fuisset factum, eo quòd inter Natalem Domini, & Epiphaniam quotidiana esset festiuitas, nullumq; ieiunium.2.Turonen. 18.
4 Itẽ, vt tunc Alleluia non caneretur.4.Toleta.10
5 Cæsaraugustani concil.c.4. dicitur.c.16. Kalendas Ianuarij, vsque in diem Epiphaniæ (qui est octauo Idus Ianuarij) continuis diebus, nulli liceat de ecclesia se absentare, nec latere in domibus, nec secedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, sed concurrere ad ecclesiã. Nocte earundem Calendarum, pagani choros ducebant p plateas,& acclamationes, & sacrilegas cantationes agebant, & illa nocte vel die mensas dapibus onerabant,& nullum de domo sua ignẽ, vel ferramentum, vel aliquid commodi vicino suo præstabãt. teste Bonifacio, in epistola ad Zachariam pp.

CANONES Apostolorum nomine recipit Trullana Synodus. octuaginta quatuor. In vltimo canone loquitur Clemens tanquam eorũ author: Quadragesimus septimus, & sexagesimus septimus errorem Donatistarum sapiunt. non enim constat eos agere contra ministros formam Ecclesiæ in sacramentorum celebratione nõ seruãtes. Quadragesimus nonus (si tamẽ è Græco bene sit redditus) dogma tradit contrarium Gregorio pp. 1. registri epist. epistola 41. & 4. Toletano cap. 5. Sexagesimo quinto nõ acquiescit ecclesia Romana, teste D. August. epist. 19. nec Innocentius pp. 1. ad Decentium epist. 1. c. 3.] Elibert. concil. c. 26.] Agathen. concil. c. 12.] & 4. Aurelianense. c. 2.

Eorum tamen nonnullos Apostolorum esse, non eo inficias? Calixto pp. 1. epist. 2. allegante 11. & 12. vt eorum, & Fabiano pp. epist. 1. vndecimum. Ad hæc Tridentina Sessio 25. c. 1. reformationis. rescipere mihi videtur ad 39. & 75.

CANONES Conciliorum legendos esse à feria sancti Martini vsque ad Natalem Domini, speciali definitione sancimus, vt nullus se fateatur p ignorantiam deliquisse. 1. Mantisco. 9. Idem spectat. 4. Aurelianen. 6.

CANONICORVM librorum seriem ac numerum habes sub titulo. Libri.

CANONICI.

1 Canonici (sic hodie quidem dicti) olim erãt clerici. non initiati maioribus ordinibus, sacerdotibus suis subiecti, sub eis certa quædam in templo ministeria explentes, & ideo ab eis stipẽdia ex re ecclesiastica accipientes. 3. aurelia. 11.] psallẽdi officio fungebantur. vt patet Laod. 15.] c. 9. Maguntiaci, sub Carolo magno.

2 In claustris habitabant simul omnes, in vno

dormitorio

dormitorio dormiebant,& in vno refectorio reficiebantur,quò facilius possent ad horas canonicas celebrãdas occurrere,ac de vita & conuersatione sua admoneri & doceri.c.23.Turonen. sub Carolo magno.]c.9. Maguntiaci sub eodẽ Carolo] Aquisgranen.117.sub Ludouico pio.Imp.1.]Vide eiusdẽ Aquisgranẽ.c.143.144.de arcta eorũ in claustro,cõtinẽtia & habitatione,adeo vt eò mulieri ne intrare quidem permissum fuerit.

3 Victũ(panẽ & pulmentũ & eleemosynarũ partes.c.12 .Aquisgranẽ.sub certa mẽsura,vt & potũ) & vestitũ iuxta facultatẽ episcopi accipiebant, ne paupertatis occasione cõpulsi, ꝑ diuersa vagari, ac turpibus se implicare negotijs cogerẽtur, dimissoque ecclesiastico officio inciperẽt indisciplinatè viuere & ꝓprijs deseruire volµptatibus.c. 23.prædictæ Turo.synodi.

4 Prebendæ tenues in ecclesis cathedralibus & collegiatis insignibus quomodo sint ampliandæ. Trident.sess.24.cap.15.

5 Cuiusmodi clericos nõ plures quã ferrent ecclesiæ facultates episcopus accipere admonetur.A quisgranen.c.118.sub Ludouico pio.Imp.1.

6 Elaborent vt & indumenta virtutũ habeant interiùs,& ꝑ immoderatũ cultũ caueant dehonestare religionis dignitatẽ exterius.dicente beato Hieronymo in epist.ad Eustochiũ:Sunt quidã mei ordinis,q̃bus omnis cura est de vestibus, si bene oleant,si pes laxa pelle nõ polleat,crines calamistri vestigio rotãtur,digiti de annulis radiant,& nè plantas humidior via spargat, vix imprimunt sũma vestigia.tales sponsos magis existimato quã clericos, cap.114.Aquisgranen.sub Ludouico.]citatur ibi & Gregorius pp.1.elegantissimè eadem de re loquẽs Vide titulum:Clericorum.S.12.

1 CAPITVLA Canonicorum quæcunq; per episcopum visitanda,& reformanda.Conc. Tridentinum sess.6.cap.4.de reformat.& sess.14.cap.4.& sess.22.cap.8.de reformat.
2 IN Capitulis Canonicorum vocem non habeat,qui non est in aliquo sacro ordine, subdiaconatus vt minimum constitutus.Concil.Triden.sess. 22.c.4.de reformat. Quicunque posthac ad ecclesias cathedrales erit assumendus,&c.sess. 22.c.5.

CANTORES donum sibi diuinitus collatũ; humilitate,castitate, sobrietate, & cæteris sanctarum virtutum ornamentis exornent. quorum melodia animos populi circunstantis ad memoriam amoremque cœlestium non solùm sublimitate verborum; sed etiam suauitate sonorum erigat. Ob hoc donum se cæteris superbiendo non præferant. Sonum vocalium literarum bene atq; ornatè proferant. His verò qui huius artis minus capaces sunt,doæec erudiantur,melius conuenit vt sileant, quàm cantare volendo quod nesciunt,aliorum voces dissonare compellant.psalmi namque in ecclesia non cursim, & excelsis atque inordinatis seu intemperatis vocibus,sed planè ac dilucidè, & cum compunctione cordis recitentur.c.137. Aquisgranensis sub Ludouico pio Imp.1.

1 CARDINALES diaconi 7. duntaxat olim Romæ erant per parochiarum examen,constitutione Syluestri pp.vt est videre Roma conci.act.1.c.6
2 Tertium Lateranense sessione 9. reformat eorum vitam,& tollit excessus,iubens vt ita sobrie caste,& piè viuant.
3 Cardinalibus quid obseruandum,quorum consilio apud Romanum pontificem vniuersalis ecclesiæ administratio nititur.Trid.sess.25.cap.1.

CARCERIBVS inclusorum cura habeatur.

tur. Vide, Incarcerati.

Carinae meminit Salegunstadiense, cap. 17. & 19.

CARNES.

1 Carnibus vesci noluere Eustachiani, tanquã immundæ sint: & ob hoc à concilio Gangrensi sunt damnati.

2 Clerico permissum est eis vesci, modò id superstitionis non habeat. Ancyra. 14.

1 Castigatus leniter reuerentiam exhibet castiganti, asperitatis autem nimię increpatio nec increpationem recipit nec salutem. 3. Bracc. 6. ex Prospero lib, 2. de vita contemp. c. 5.] 11. Tolet. 7.

Casuum reseruatio traditur, & explicatur in conc. Trid. sess. 14. c. 7. & cano. 11. Qui autem casus episcopis reseruati sint, clarius in eodem conc. sess. 24. cap. 6.

CATECHVMENVS.

1 Catechumenus idem, & Audiens appellabatur. is de fide Christiana instruebatur: seu, quę fides, & qualis vita debeat esse Christiani. Neocesarien. 5.] Augustinus libro de fide & operibus, cap 6.] Valentini c. 1.] Vide Audientes. August. diu voluit esse catechumenus ob nimios animi sui hinc inde fluctuantis motus, lib. 5. confess. c. 14.

2 Non ab episcopo solo instruebatur, sed & à sacerdote. Nicolaus pp. 1. tit. 16. const. suarum. c. 2.

3 Ideoq; ipsi, vt & baptizati, audiebant in ecclesia legi euangelium. 4. Carth. 84.] 1. Arausi. 18. Valen. 1

4 Vt & ipsi, quemadmodũ fideles, salutaria Dñi præcepta vel sermones sacerdotis audirẽt. Valen. 1.

5 Deinde ecclesiam egrediebantur. Vnde hoc missa (seu dimissio) catechumenorum nominabatur. Ilerden. 4.] Valent. 1.] Coloniensis 6. sub Carolo Imp. 3.] Agathen. 60.

6 Benedictionem ideo vnà cum fidelibus non accipiebant.1.Arauf.20.
7 Ad baptisterium nō admittebātur. 1.Arau.19.
8 Manus ordinandis non imponebantur coram eis. Laodicen.4.
9 Per dies Paschales sal eis dabatur.3. Carth.5.

CATECHESIS.

1 CAtechesis ad biennium protrahitur etiam in eo qui bonæ est conuersationis, antequam baptismo catechumenus regeneretur. Elibert.42.]ad triennium in flamine. Elibert. 5.] ad quiquennium in cathechumena.Elibert.11.] méses octo in Iudæo Agath.34.
2 Nam quod mox vt quis fidem susceperat, baptismus,non dabatur, præter testimonia in titulo de baptismo adducta suffragatur August.lib.4. cófess.c.4.dicens: A fide vera quam germanitus. & pœnitus tenebat adolescés, deflexerā Nebridiū in supstitiosas fabellas &c.& ex libi.de fide &operib.

CASTITAS.

1 CAstitas Virginalis præstantior est cõiugali. Syricius pp.epist. 2. & 4. contra hæreticū Iouinianum.
2 Castitatis viduæ vel virginis propositum quisquis impedierit, à sancta communione & ecclesiæ liminibus habeatur extraneus.3.Toleta.10.
1 Cathedra ne diutius vacet quàm annum. 5. Carth.8.
2 Cathedræ Petri Apostoli festum agebant etiā 2.Turonen.23.

CHARACTERES incantatorum vel magorum,vide titulum.Augurijs.S.2.

CEREVS.

1 CEreus benedicitur in vigilia paschæ, vt eiusce luminis sanctificati beneditione suscipiamus

ſcipiamus ſacræ reſurrectionis Chriſti Myſteriū quod hac nocte aduenit.4.Tole.8.

2 Accenduntur & tres candelæ feria. 5. antē Paſcha, dum ſacrum chriſma conſecratur, &c. Zacharias pp. epiſtola 5. ad Bonifacium epiſcopum.

3 Cereis meridiana luce, & ſole rutilāte in tēplo vtimur, non ad fugandas tenebras, ſed ad ſignū lætitiæ demōſtrandum. Hieronymus aduerſus Vigilantium.

CHRISMA.

1 CHriſma nemo presbyterorum conficiat. Syluestr.PP.act.1.c. 5.concilij Romani]2. Carth.3.]3.Carth.36.]1.Toleta.20.]1.Braccar.37. Wormatien.2.]

2 Sed ſolus epiſcopus .1.Toletan.20.] Innocentius pp.epiſt.1.c.8.]Wormatien.2.

3 Conficit illud epiſcopus, quo vult tempore. 1. Toleta.20.(epiſt.2.Fabiano adſcripta contradicit, de conſec.diſt.3.Literis veſtris.ſed Fabiani eſſe nō videtur(idem indicat Antiſiodor. 6.]conſuetudo tamen eſt, vt id fiat feria quinta ante paſcha.teſte Zacharia pp.epiſt.

4 Materia chriſmatis, eſt balſamum cum oleo. Gregorius pp. 1.ad illud primi cap. Canticorum: Botrus Cypri, &c.

5 Presbyteri quotannis illud petāt à proprijs epiſcopis appropinquānte ſolennitate Paſchali, nō per quemcunque eccleſiaſticum, ſed ſi neceſsitas vrgeat, per ſubdiaconum, 1.Vaſen. 3. Wormatien. 60.] 4.Carth. 36.] Synodus Frācica ſub Zacharia pp.]Antiſiodorenſis. c. 6.iubet peti medio Quadrageſimæ, & linteo ſeu Chriſmario imponi, ſicut reliquiæ Sanctorum deportari ſolent.

6 Et ſub ſigillo ſeu claue cuſtodiant. c. 27. Maguntiaci ſub Carolo magno]c. 18. Arelatenſis ſub

eodem.] c.20.Lateranen. 2.sub Innocen.3.
7 Ne ab alijs contingatur, quum genus sit sacramenti.c.20.Turonensis sub Carolo magno] ca. 18. Arelatensis sub eodem.
8 Et nulli sub prætextu medicinæ, maleficij, vel cuiuslibet rei donare præsumant.c.18. Arelatensis sub Carolo magno] c.27. Maguntiaci sub eodem] c.20.Lateranen.2.
9 Episcopus illud dans, pretium ideo nullum exigat Eugenij pp.ij.cap.10.] Alexander pp.iij.cap.10. part.2.] c.16.Cabilionen.tempore Caroli magni.

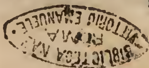
CHRISTVS.

1 CHRISTVS secundùm carnem dicitur sanctus:Soter.pp.1.
2 Eum passionibus animæ,& concupiscentijs carnis molestatum fuisse dicebat impijssimus Theodorus 5. Constantinop. 12.] quod dogma damnatur sub finem actio.12.sexti concil.Constantinop.
3 Quod duas habeat naturas per incarnationem, humanam scilicet de virgine, cum diuina quam semper habuit, plurimi contra hæreticos, asseruere ex scripturis.nempe Leo pp. epistola illa eruditissima ad Flauianum contra Euticem. Higinius pp.epist.1. ad omnes Christi fideles] Eutychianus pp.epist.1.ad Ioannem,&c.pulchrè, & doctè.] Gaius.pp.ad Felicem eleganter, & eruditè] Hormisdas pp.epistto.1.cap.3.cuius verba vt sunt digna lectu, ita & vt hic referantur: Intra viscera sanctæ virginis Mariæ genitricis Dei vnitis vtriusque sine aliqua confusione naturis, qui ante tempora erat filius Dei, factus est filius hominis, & natus in tempore, hominis more matris vuluam natus non aperiens, & virginitatem matris Deitatis virtute non soluens.dignum planè Deo nascente mysterium, vt seruaret partum sine corruptione, qui conceptū

Roma. 8.a
Philip. 2.
Ioan. 1.q
Matth. 16.

fecit

fecit esse sine semine, seruans quod ex patre erat, & repraesentans quod ex matre suscepit. nam iacẽs in praesepio videbatur in coelo, inuolutus pannis adorabatur a Magis, inter animalia editus ab angelis nunciatur, vix egressus infantiã annuncians mysticam sine institutione doctrinam, inter rudimenta annorum puerilium edens coelestium signa virtutum. idẽ enim Deus & homo, non, vt ab infidelibus dicitur, sub quarta introductione personae: sed ipse Dei filius Deus & homo. idem virtus & infirmitas, humilitas & maiestas, redimens & venditus, in cruce positus, & coeli regna largitus, ita nostrae infirmitatis particeps vt possit interimi, ita ingenitae potẽtiae dominus nẽ possit morte cõsumi. Sepultus est iuxta id ꝙ homo voluit nasci, & iuxta id ꝙ patri erat similis resurrexit, patiẽs vulnerum & saluator aegrorum, vnus defunctorum, & viuificator obeuntium, ad inferna descendens, & a patris gremio non recedens. Vnde & animam quam pro communi conditione posuit, pro singulari virtute, & admirabili potentia mox resumpsit. Haec ita esse, nec vllã dubitationẽ oportere recipere, ĩnẽ dñs noster Iesus Christus, aut inter corporis passiones Deus non esse crederetur, aut ne Deus tantum, nõ etiã homo inter opera mirabilium stupẽda virtutum, proposito nos duorũ Apostolorum informauit exemplo, Deum esse se Christũ dominum nostrum Petri fide, hominem Thomę dubitatione declarãs. Quid enim intererat, vt quẽ se homines dicerent, discipulos suos vellet inquirere, nisi vt respondẽte Petro: Tu es Christus filius Dei viui; fateretur non hoc de carne, & sanguine proditum, sed patre Deo inspirante reuelatum, vt per testimonium laudatę responsionis fides patefieret veritatis. Quid etiam intererat, vt apparente post resur-

resurrectionem Domino Thomas tantùm aut abesset cęteris, aut solus ambigeret, nisi vt mundus crederet, quod ambigens discipulus explorasset, vt dum vnius manibus se pateretur tangi, ab vniuersitate fidelium quis esset posit agnosci. non ergo ad explorandum discipulum interposita est dubitatio, sed quæsita posteritatis instructio, &c. hæc ille.] Ephesinum primum per 13. anathemata contra Nestorium: qui alium esse filium Marię, & aliū seu aliam personam filium Dei asserebat, Deumq; non esse natum de virgine: vocari autem filiū Mariæ Deum, quòd Dei filius ei nomē suum per amicitiam, & adoptionem communicasset.] Quæ anathemata latiùs contra Theodorum, & Cyrum hęreticos repetit Martin⁹ pp. 1. in decretis 10.] Chalcedonensis synodus actio. 1. vbi repetuntur definitiones Ephesinæ, & Constantinop. synodorum. Quarum verba ponemus ex actio. 4. sextæ Constantinopolitanæ, vbi ait Agatho pp. ad Imp. Heracliū: Cùm de vno earundem trium personarum ipsius sanctæ Trinitatis filio Dei Deo verbo, & de mysterio admirandæ eius secundùm carnem dispensationis cōfitemur, omnia duplicia vnius eiusdemque Domini saluatoris nostri Iesu Christi secundùm euangelicam traditionem asserimus, idest, duas naturas prædicamus, diuinam scilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam post admirabilem atque inseparabilem vnitionem subsistit, & vnamquamque eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur: & habere diuinam omnia quæ diuina sunt, & humanam omnia quæ humana sunt, absque vllo peccato. Et vtrasque vnius eiusdem Dei verbi incarnati, id est, humanati, inconfusè, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus. Sola intelligentia quæ vnita

sunt

ſunt diſcernentes, propter confuſionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuiſionis, & commixtionis deteſtamur blaſphemiam. Cùm autem duas naturas, duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno domino noſtro Ieſu Chriſto, non contrarias eas, nec aduerſas ad alterutrum dicimus (ſicut à via veritatis errantes Apoſtolicam traditionem accuſant; abſit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquam ſeparatas in duabus perſonis vel ſubſiſtentijs, ſed duas dicimus, vnum eundemque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut naturas, ita & naturales in ſe voluntates & operationes habere diuinam ſcilicet & humanam: diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cũ coeſſentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum noſtra natura ſuſceptam.] Ita & ſexti Toletani.c.1. Ex tribus diuinitatis perſonis ſolum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & noſtro libero arbitrio contraximus, reſoluenda, à ſecreto patris, arcanoque prodiſſe, & humanitatem ſine peccato de ſancta ſemper virgine Maria aſſumpſiſſe, vt idẽ filius Dei patris eſſet filius hominis: Deus perfectus, & homo perfectus, vt homo & Deus eſſet vnus Chriſtus, naturis in duabus vna perſona; nè quaternitas Trinitati accederet, ſi in Chriſto geminata perſona eſſet, &c.] Damaſus pp. epiſt. 1. c. 1.] 5. Conſtantinopolitanum multis quidem locis, ſed imprimis c. 4.] 1. Hiſpalen. 13.

4 Damnantur à prædictis patribus, & ſynodis Neſtorius, Eutyces, & Apollinaris; quorum primus filium Dei de virgine natum negabat, ſeu quem Maria peperit, eundem eſſe filium Dei re-

uera,ſeu per aſſumptionem humanę naturę,duas Chriſti faciens perſonas. Eutyces econtra, vnam confitens perſonam Chriſti,naturas duas poſt incarnationem non agnoſcit, ſed diuina virtute humanam abſorptam eſſe,& diuinę commixtam, vt eſt aqua modica vino multo ac forti commixta:ac ita nec voluntatem nec operationem humanam in Chriſto fuiſſe. Vnde contra hoc loquens etiam primi Toletani ſymbolum, Si quis(inquit) ſentiat Deitatis & carnis vnam in Chriſto eſſe naturam, anathema ſit.Apollinaris autē dicebat, Chriſtum non totam humanam naturam,ſed ſolùm carnem aſſumpſiſſe, animæque functiones diuinam naturam in carne exercuiſſe.

CHRISTVS & ſi pro omnibus mortuus ſit, non omnes tamen mortis eius beneficium accipiunt, ſed ij duntaxat quibus meritum paſſionis eius communicatur.Concilio Tridentino ſeſſio. 6. cap.3. Proſper. reſpon. 1. obiectiones Vincentianas.

CHRISTVS non ſolùm hominibus datus, vt redemptor cui fidāt, ſed etiam vt legiſlator cui obediant.ſynodus Trident.ſeſſ.6.cano.21.

CIBI quilibet natura ſua mundi ſunt: Vide titulum Eſcæ.

CLAVES eccleſiæ non ad ſoluendum duntaxat,ſed etiam ad ligandum conceſſæ ſunt. Con. Triden.ſeſſ.14.c.8.& cano.15.

CLERICVS.

1 CLero adſcribi non poteſt ſeditionarius vel vſurarius,4.Carth.67.

Loquitur de ſolenni pænitentia.

2 Nec pœnitentium quiſquam, ſeu pœnitentiā profeſſus,quamuis ſit bonus.Stephanus pp. epiſt. 1.]Innocentius pp.1.epiſt.6.] Zoſimus pp. epiſtola 1.c.3.] Gelaſius pp.cap.3.epiſto.1.4.Carth.68.]

Ag a-

Agathen.42.]1.Toletan.2.(addens: nisi sit necessitas 3. Arelaten.3.)Epaunen.4.]4. Toletan. 33. vt & Gerunden.9.]Gregorius pp. 2.in epist. ad clerũ & plebem Thuringiæ, quæ est. 3.] Hilarius pp.epist.ad episcop.Tarracon.cap.4.

3 Nam qua conscientia absoluat reũ, qui se peccata sua populo scit teste confessum? Quis enim quem paulò antè vidit iacentem, veneretur antistitem? Præferens miserandi criminis labem, non habet lucidam sacerdotij dignitatem. Hormisda pp. c.1.epistolæ ad episcopos Hispaniæ]Similiter Syricius pp.c.14.epistolæ.1. Quia(ait)quãuis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta suscipere, qui dudum fuerunt vasa vitiorũ.

4 Ignorantem promotum deijci vult.1.Niceni: cap.10.]4.Cartag.68.]Innocentius pp.1. epist.6. Agathen. 43.]3.Aurelia.9.] 2.Hispalen. 4.]Syricius.verò.c.15.epi. 1.in gradu accepto, non tamẽ altius conscensurum tolerat, negans imposterum veniam.

5 Nec qui fuerit concubinarius. Innocentius pp.1.epist.4. cap. 3.]3. Aurelian.9.]aut adulterij conuictus.Gerunden.8.

6 Nec viduæ maritus. Syricius pp.ca.5.epist.4.] 4.Carth.69.]Innocentius pp.1.epist. 2. c. 4. & epist.4.c.2.]1.Toleta.]3.Arelaten.3.

7 Nec qui persoluta pœnitentia postea, militiæ secularis cingulum accipiebat.Tolen.concil. cap. 3.seu Syricius pp.Innocentius pp.1.epist.4.c. 5.& epist.2.c.2.epistolaque 24.c.2.& 4.Sic verò.1. Toleta.cap.8.dicit. Qui post baptismum militauerit, & chlămydem sumpserit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam si grandia non admiserit, si ad clerum admissus fuerit, diaconij non accipiat

dignitatem. Imo Syricius pp. c. 1. epist. 3. videtur dicere, capaces non esse quicunque aliquando in seculari fuere militia. Qui (inquit) postea quàm pompa seculari exultauerunt, aut negotijs Reip. optauerunt militare, aut mundi curam tractare, adhibita sibi quorundam manu, & proximorum fauore stipati frequenter ingeruntur auribus meis vt episcopi esse possint, qui per traditionem, & euangelicam diciplinam esse non possunt. Quantis hoc aliquoties certatum est viribus?

8 Nec curialis, quoniam etsi eiusmodi quipiam reperiantur idonei, tamen quoniam sæpius ad curiam repetuntur, cauendum est ab his propter tribulationem quæ sæpe de his ecclesiæ prouenit. Innocentius PP. c. 3. epist. 4] & idem epist. 4. cap. 4.] Stephanus pp. epistola. 1. Bonifacius pp. 1. teste Damaso.

9 Nec qui seruilibus, colonarijsque conditionibus est obligatus. 3. Aurelianē. 5.] Stephanus pp. epist. 1.] Bonifacius pp. 1. teste Domaso.] 1. Toleta. 10.] 4. Toleta. 7.] 9. Toleta. 11.] 5. aurelianen. 6.] Wormatien. 40.] Triburien. 9. Nisi (inquiunt) à domino plene donetur libertate. Si autem seruus (inquit. 1. Aurelianē. 10. & ex eo Wormatien. 40.) absente vel nesciente domino suo, episcopo tamē sciente ꝙ seruus sit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente, episcopus cum domino duplici satisfactione compenset. si verò episcopus eum seruum nescierit, qui testimonium de illo perhibent, aut eum supplicauerint ordinari, simili recompensationi teneantur obnoxij.

10 Ex quacunque hæresi veniens, minimè est ad clerum promouendus. Elibertini 51.] Innocentius pp. 1. epist. 22. c. 4.

Antea

11 Antea verò ordinatus, sine dubio deponetur. Elibertini 51.] Innocētius pp. 1. epist. 18. c. 3.] Felix pp. 3. in epist. ad Acacium Constantinopolitanum.

12 Cuius facti rationem nō contemnendam adfert Innocentius pp. 1. c. 5. epist. 22. Quod (inquit) pro remedio ac necessitate temporis statutum est (scilicet vt ordinati remanerent) constat primitus non fuisse, ac fuisse regulas veteres, quas ab apostolis vel apostolicis viris traditas ecclesia Romana custodit, custodiendasque mandat his qui eam audire consueuerūt. Sed necessitas tēporis id fieri magnopere postulabat. Ergo quod necessitas pro remedio reperit, cessante necessitate, debet vtique cessare pariter quod vrgebat: quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio, quam ad præsens fieri tempus impellit. Et infrà: Qui de catholica ad hæresim transiens, aut fidelis: ab apostasia reuertens, & resipiscens redire voluerit, nunquid eadem ratione poterit ad clerum admitti, cuius cōmissum non nisi per longam pœnitentiam poterit aboleri? nec post pœnitentiam clericum fieri, ipsi canones sua authoritate permittunt.

13 Quæ quamuis se ita habeant, 1. Nice. 8. tolerātur in clero venientes ad ecclesiam à Nouatianis] imò à quauis hæresi redeuntes. 1. Aureliā. 12.] & Chalcedonēsis synodi. actio. 8. cùm Theodoretus Nestorium, eiusque abiurasset quem prius defenderat errorem, omnes reuerendissimi Episcopi clamauerunt. Theodoretus dignus est sede ecclesiæ. Theodoreto catholico doctori reddatur ecclesia] 6. Constantinopol. act. 9. conformiter dicitur. Eos qui iam pœnitentiam egerunt, & superius nominatos tam Episcopos quàm clericos, qui & nūc in medio assistunt, & rectè vnà nobiscum confitentur, præuidimus in proprijs locis residere.] Secun-

da

da synodus Nicena. act. 1. eiusdem. est sententiæ, producens huius doctrinę & canones & exempla vetusta. Et Lucifer chrismatis notatus est ob suam hac in re rigiditatem, teste Hieronimo, & teste Augustino epistola 50. Hoc displicuit Lucifero] displicuit & Cypriano, dum scripsit epistola 1. lib. 1. Nā quid bonis & innocentibus, &c.

14 Nec qui seipsum sanus abscidit seu castrauit. (quod Origenes fecisse dicitur, & alij, quod carnali vitio repugnare nesciant) 2. Niceni. 1.] 2. Arelatē. 7.] Triburien. 33.] imo quicunque quoduis membrum voluntariè sibi præciderit. Innocentius. pp. 1. epist. 4. cap. 1.] Stephanus pp. 1. epist. 1.] Gelasius pp. c. 5. & 19. epist. 4.] Hilarius pp. ad episcopos Tarraco cap. 4.] Gregorius pp. 2. epist. 3. quæ est ad clerum & plebem Thuringiæ.

15 Nec qui alium per industriam insidiasve accedit, de quo dicitur. Ab altari meo auelles eum. *Exod. 21.* Qui verò casu vel per sui defensionem quempiā occiderit, si episcopo diligentius examinata visum fuerit, per dispensationem poterit ordinari. Tridentinum sess. 14. cap. 7. de reformat.

16 Nec bigamus. vt videre est ī titulo, Bigamus.

17 Semel autem clero adscriptus, si ad vitam laicam resiliat, excommunicetur. 1. Turon. 5.

CLERICVS.

1 CLericorum nomen & lectores & psalmistæ & ostiarij retinent. 3. Carth. 21. Tarraconē. 9. Vide de nomine clerici D. Hierom. ad Nepotianum. de vita clericorum.

2 Subsint omnes clerici proprio episcopo. Chalcedon. 8. Postea tum canonici, tum alij exemptionis velamē sibi compararunt, quod adhuc confirmat eis tertium Lateranense, sed Tridentinum aufert eis, cum nullam cautelam sufficere videt, Sess. 14. C 4.

4. ca. 4. & 5. Vide etiam sess. 7. c. 3. & 4. & sess. 25. c. 6. sess. 24. c. 11.

3 Sine episcopi permissione altiorem ab altero ordinem non accipiant. Venetici. 10.]3. Carth. 44. Tauritanen. 6.

4 Item sine eius permissione præsumens habitare cum secularibus, ab officij communione pellitur. 2. Aurelianen. 9.

5 Cum extranea fœmina non habitet, nisi soror aut proxima fuerit (quod cum magna solicitudine fiat) vel eę tantùm sint personæ, quę suspitiones effugiunt. Lucius pp.]1. Nice. 3.]Elibert. 27.]2. Arelaten. 3.]Syricius pp. c. 12. epist. 1.]1. Carth. 3. & 4.] 3. Carth. 17.]4. Carth. 46.]Agath. 10.]Aruernen. 16.]2. Turonen. 10. eleganter.]2. Toletā. 4.]1. Matisconē. 11. Rhemen. 22.]Maguntiaci. c. 49.]Maguntien. 10. *De clericorū continentia.*

6 Sin minùs, sæculi iudices, easdem mulieres (quibus contra legem hanc cohabitāt) cum volūtate, & permissu episcopi comprehensas in suis lucris vsurpent, dato sacramento ab eis episcopo, quòd clericis eas nulla arte restituent: quòd si restituerint, sententia excommunicationis feriantur, distractarum verò mulierum prætium indigētibus dispensetur. 1. Hispal. 3.

7 Et ipse si post primam & secundam commonitionem se emendare neglexerit, donec in vitio perseuerat, officij sui dignitate priuetur. Ilerden. 15.] 1. Aurelia. 3. 5. Aurelian. 3. quoniam, vt minimum hinc vita, & opinio polluitur.]Cabilonen. 3. Imò & omnium catholicorum communione priuetur, nulla prorsus, vel colloquij consolatione relicta. 2. Toleta. 3.[Arueruen. 16.]3. Aurelianen. 4.] 2. Turonici, 10. & 11.]3. Braccar. 4. subdit sex mensium pœnitentiam. *His canonibus, & ipsa familiaritas expressè prohibetur sub graui pœna.*

8 Eò ſpectat quòd non ſinitur fœminas niſi præſentibus clericis adire. Epaunen. 20.] Tarraco. 1.] Turonici. 20.] Hiero. in epiſt. ad Oceanum. Qua de re iuſtum eſt audire Hieronymum, c. 93. cōcilij Aquiſgranenſis, citatum ex epiſt. ad Oceanum. Deprecatus es (ait) vt tibi breuiter exponerem, qualiter clerici victitare debeant: hinc me pleriq; maledictis æmuli præſtolantur, quia non ſileo veritatē. Prima quidem tentamenta ſunt clericorum, fœminarum frequentes acceſſus. Iſte ſexus reprehenſibiles exhibet clericos. Quid tibi reuera cum fœminis, qui ad altare cum Domino fabularis? Te in publico, cuncti, te in agro ruſtici, aratores, ac vinitores quotidie lacerabunt, ſi contra depoſitum fidei cum fœminis habitare contendis. Et quia (vt arbitror) concupiſcis irreprehenſibilis inueniri, teſtimonio bono munire. Nunquid in choro Apoſtolorum fœminæ affuerunt? Prohibe virgines tecum commorari quæ de genere tuo non ſunt. Dilige eas, exterius ordina, frequenter viſita, iunctus obſequio clericorum, nè cùm ſecretaliter ac ſolus ingrederis, macules teſtimonium tuum. Aliter nāque coniugati, aliter continentes edocentur. Eccleſiaſticum ſubire miniſterium & onus. Fœminarum cum clericis nullo pacto coniuncta præcipitur cōuerſatio: Ianua diaboli, via iniquitatis, ſcorpionis percusſio, nociuumque genus eſt fœmina. Cū proximat ſtipula, incendit ignem. Flammigero igne percutit fœmina conſcientiam pariter habitantis, exuritq; fundamenta montium. Ego iudico, ſi cum viris fœminæ habitent, viſcarium non deerit diaboli. Ex eis aucupatum eſt ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat. Si alligauerit quis ignē in ſinu ſuo, veſtimenta eius non comburentur? Aut ſi ambulauerit quis ſuper carbones ignis, pedes

Gene. 3.

ſuos

suos non combureť? Mihi crede, non poteſt toto corde habitare cum Domino qui fœminarum acceſsibus copulatur. Sed dicis. Qui ambulat (īquit) ſimpliciter, ambulat confidenter. Benè & argutè. Sed oportet te teſtimoniū habere ab his qui foris ſunt. Licèt coram Domino incedas, tamen coram hominibus bona prouidenda, ſunt quia aſtutiores ſunt filij tenebrarum ſuper filios lucis. Cum à te hoc genus non amputatur, das locum reprehendentibus te. Ipſe te detrahentium morſibus tradidiſti, ſi agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es, gaudeo. pudicus, falſum eſt. Si pudicitiā quæris, fœminam quam videris conuerſantem benè, mente dilige, non corporali frequētes ornatu. Non veſtis tenera clericum facit aut ſacerdotem, ſed caſta mentis intentio. Hæc enim deuotionem honoris in te cuſtodit. Honorem quidem glorioſū boni operis fama conſeruat. ſacerdotes quippe decet, vel cæteros quidem clericorum gradus (vt ſupra dictum eſt) à fœminis ſegregari. Si igitur generis gratia iudicas eaſdem nullo pacto dimittere, memento Thamar, quòd ab Amon fratre ſuo corrupta ſit, &c. Prou. 10. b

Officium non facientis diuinum correctio.

9 Si bene valens vigilijs non interſit, priuatus ſtipendijs excommunicetur. 4. Carth. 49.] Venet. 14. ferè ſimiliter, ſeptem diebus eum à communione remouet, dum ab hymnis matutinis ſeſe ſubducit ſine probabili ægritudinis excuſatione.] 1. Toleta. 5. non habeatur (ait) clericus, ſi ab epiſcopo caſtigatus, quia ad eccleſiam aut ad ſacrificium quotidianum non venerit eo in loco exiſtens vbi eſt eccleſia, noluerit per ſatisfactionem ab eo veniam promereri.]

mereri,]Agathen.2.datur ob hoc eis peregrina cō munio,quod idem est.]1.Aurelia.30.secundùm arbitriū episcopi puniri iubet.]2.Aurelia. 13. priuat eum loci sui dignitate,vt & 3.Aurelian.19.]Valentini.5.& communione & honore eum durante cōtumacia priuat.] 3.Lateranen.sessio.9.Quilibet habens beneficium(ait)cum cura vel sine cura,si post 6. menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit,legitimo impedimento cessante, beneficij sui fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij & temporis,sed eos tanquā iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.si verò vltra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente,beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium.Intelligatur autem officium omittere, quo ad hoc vt beneficio priuari possit,qui per 15.dies illud bis saltem non dixerit. Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione redditurus rationem, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit,quoties contra facere conuincantur, &c. Huc pertinet quod Trident. conc.sess.21.cap. 6.potestas datur episcopis rectores ecclesiarum seu pastores turpiter & scādalose viuentes,si moniti non emendentur,beneficio ipso priuandi. Plura habentur eodem in loco. & sess. 22.cap.3.Sess.24.capi.13.de residentia Sess.23.capitulo.1.Sess.5.ca.2. Si autem vt hocce peccatum suum impunè agant, excusationem de patrocinijs quorumcunque nè officium impleant prætendāt, ac sacerdotes suos sub huiusmodi causa æstiment contemnendos, & honoris gradu & fructu priuat 3.Aurelia.11.]& ijs hac in re patrocinium præbēs pœna pecuniaria & honoris punit.5, Cartga.2.

Iam

10 Iam verò priuatum communione à ſuo epiſcopo, & abiectum alter epiſcopus ad ſe venientẽ non ſuſpiciat, ſeu in eccleſiam ſuam non conſcribat: Sardicen. 6.]Syricius pp. cap. 7. epiſt. 4.] 2. Carth. 7.]Innocentius pp. 1. cap. 7. epiſt. 2.]Tauritani. 6.]1. Nicen. 5.]Aquiſgranen. 53. ex Sardicenſi.
11 Vagos ſeu acephalos, id eſt, ſine capite, neque in ſeruitio Domini noſtri (Caroli magni) neq; ſub epiſcopo, neque ſub abbate, ſed ſine canonica vel regulári vita degentes: neque inter laicos aut ſecularium officiórum ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina, ſed ſoliuagos atque oberrantes ſola turpis vita complectitur & vaga: quique dum nullum metunt, explendæ voluptatis ſuæ licentiã ſectantur, quaſi animalia bruta libertate & deſiderio ſuo feruntur, habentes ſignum religionis, non religionis officium, hypocentauris ſimiles. nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuẽti fuerint, præcipimus vt epiſcopi ſine vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos ſecundùm deſideria voluptatũ ſuarum viuere permittãt Maguntiaci, cap. 22. ſub Carolo magno.
12 Nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat, ſed & habitu & inceſſu profeſſionem ſuã probet, talem habens habitum qui religionem deceat. 4. Carthag. 45.]Agath. 20.]Alexander PP. 3. parte 7. capi. 4.]1. Mantiſconen. 5. quæ eius veſtes nec nimium ſint breues, nec rubei nec viridis coloris. non vtatur manicis aut ſubtalaribus conſutitijs ſeu roſtratis, frenis, cellis, pectoralibus & calcaribus deauratis, nec corrigijs auri vel argenti ornatum habentibus. ſed nec annulo, niſi cui competit ex officio dignitatis. 2. Lateranenſe. 16. ſub Innocentio 3. papa.] nec manicas ad cubitum

 pendentes

pendentes habeat. quicunque autem beneficiatus aut officium in ecclesia gerens, in habitu eiusmodi præsumpserit interesse diuinis officijs, pro qualibet vice à participatione prouentuum ecclesiasticorum per mensem nouerit se suspensum, fructusque illi fabricæ illius ecclesiæ applicentur. Martinus pp.5.Sess.43.concilij Constantien.Vide titulũ, Canonici.§.5.& Conci.Trident.sess.14.c.6.sess.24.c.12.& sess.12.c.1.

13 Coronam & tonsuram habeat congruentem. 2.Latera.16.]sin minus, tondeatur inuitus ab archidiacono.Alexander pp.3.parte 27.c.4.

14 Barbam non nutriat.4. Carth.44.

15 Scurilis & ioculans verbis turpibus, ab officio retrahatur.4.Carth.60.]Agath.70.] 2.Latera.16.] cap.10.Maguntiaci.

16 Spectaculis vllis in scenis, aut in nuptijs interesse non debet, itaque egrediatur. cùm thymelici ingrediuntur. Laodicen.54.] capitulo 10. Maguntiaci.

17 Vagari per plateas, & in nundinis, & foro deambulare, nisi certa officij sui necessitate, aut vt aliquid emat, non possit.4.Carth.47.& 48.

18 Validi ad operandum, discebant cum literis artificium.4.Carth.53.

19 Et quantumlibet verbo Dei eruditus, absq; officij tamen sui detrimento victum quærat artificio. 4.Carth.51.& 52.]2.Turonici.10.

20 Ad militiam, seculares ue honores venire prohibetur.Chalcedo.7.]ex quo Triburi.c.7.vide Titulum:Clero adscribi §.7.

21 Administrator aut procurator seculariũ rerum vel domorũ nõ sit(nisi in causa orphanorũ)3.Carth.15.]Chalc.3.Cabil.c.12.sub Car.magno] c.10. & 14.Magũtiaci sub eodẽ]Womar.67.]Vñ.Cyprianus

nus epist.9.libri 1. grauiter conqueritur de Geminij Victoris episcopi facto, quòd, &c.
22 Peregrinos clericos non intromittat absque episcopi consensu in ecclesiam suam. 4. Aurelia. 7.
23 Iidemque peregrini non immorentur in aliena ciuitate, nisi causas eorum iustas episcopi loci vel presbyteri locorum (quos pastores vocamus) peruiderint. 3. Carth. 37.
24 Vxorem non potuit ducere clericus inferior (.s. subdiacono) sine episcopi consensu. 4. Toleta. 43.] 1. Turonici. 4.
25 Et vxorem peccantē (.s. per incontinentiam) custodiat & liget, in domo sua ad ieiunia salutaria eam cogens. 1. Toleta. 7.
26 Si cantet inter epulas, puniatur, ab officio remoueatur. 4. Carth. 62.
27 Ieiunium indictum soluens absque ineuitabili necessitate, minor habeatur. 4. Carth. 63.
28 Discordes clericos reconciliet episcopus vel ratione, vel potestate. 4. Carth. 59.] Triburiense, c. 21. sub Arnolpho.
29 Litigiosorum clericorū testimoniū nisi absq; grandi examine nō recipiatur. 4. Carth. 58. nec aduersus laicum eius recipiatur testimonium. c. 14. act. 2. Romani sub Syluestro.
30 Maledicus, maximè in sacerdotes, cogatur veniam postulare. 4. Carth. 57.
31 Inferior superiorem non accuset. c. 3. act. 1. Romani sub Syluestro. & c. 18. act. 1.
32 Curiam non adeat propter vllam causam suā c. 16. act. 2. Romani concil. sub Syluestro.] Maguntiaci. 24. Vide tit. Iudex, &c. §. 23.
33 Adulationi & proditionibus vacans, ab officio degradetur, aut tradatur curiæ. 4. Carth. 56.] Pius pp. 1. epist. 2.

34 Inuidens fratrum profectibus, donec corrigat se, non promoueatur altius. 4. Carth. 54.

35 Prorumpentes clerici in mutuam cædem, puniatur acriter ab Episcopo. Ilerdense. 11.

36 Clericis Parochianis necessaria eis statuta canonum à pontifice suo prælegebantur, nè vel ipsi, vel populi, quæ pro salute eorum decreta sunt, excusarent postmodum se ignorasse. 4. Aurelianē. 6.

37 Et ijsdem à sacerdote persoluebatur stipendium ministerij quod præstabant in templo. Agathen. 36.]3. Aurelia. 19.

38 Facultates ac possessiones habebant etiam clero adscripti. Agathen. 26. & 49.]Epaunen. c. 14.] Vnde damnati sunt à concilio Constantiensi decimus & 36. Ioannis Wiclef. Contra scripturam sacram est (inquit) quòd viri ecclesiastici habeant possessiones, & Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus sunt hæretici. Vide. 1. Hispal. 1.]2. Toleta. 4.]3. Aurel. 17.

39 Eorum verò qui nihil habent cum ordinantur, & post sibi vel agros vel similia quædam comparant, hæres est ecclesia 3. Carth. 49.]2. Toleta. 4. 9. Toleta. 0.]Alexander pp. 3. parte. 1. c. 15. f. si sua arte & industria hæc non compararit sibi, sed re quam ex officio ecclesiastico percipit.

Eorum immunitas.

40 Immunes habeantur clerici omnes ab omni publica indictione, & labore, vt liberi Deo seruiant, nullaque præpediti necessitate ab ecclesiasticis officijs retrahātur: liberi sint, & à tallijs seu exactionibus. 4. Toleta. 46. placito regis Sisenandi & antè. 3. Toleta. c. 21.] Lateranen. 46. sub Innocentio. 3.]Tertium concil. Lateranense Sessione 9. sub Leone. 10. eadem de re innouat constitutiones Bonifacij pp. 8. quæ incipit. Felicis.]& Clemētis pp. 5. quæ incipit. Si quis suadente. Vide titulū: Ecclesia.

Ecclesia.S.30.& 37.
41. Qui ergo eos publicis actionibus applicare præsumpserit, agnoscat se pacem ecclesiæ non habere, nisi humiliter peccatum emendet. 4. Aurelianen. 13.]Triburiense ca. 20. sub Arnolfo Imperatore]Eugenius verò pp. 2. in ca. 8. decretorum eius. Si (inquit) quis in clericum vel in monachū violentas manus iniecerit, anthemati subiaceat. & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo; donec Apostolico præsentetur aspectui.
42. Adolescentiorum clericorum quæ cura habita fuerit olim, Vide suprà sub titulo: Adolescentes.]Videatur & summatim cap. 10. concilij Magūtiaci sub Carolo magno.

COEMETERIVM.

1 COEmeteria habuere sua hæretici velut martyribus suis, Laodicen. 9.
2 In cæmeterijs per diem cerei nec accendātur, quoniam inquietandi non sunt Sanctorum Spiritus. Elibert. 30.
Coadiutoriæ reformationem habet. Conc. Trident. Sess. 25. c. 7.
COLONIA (ciuitas) facta est Metropolis à Zacharia pp. epist. 0.
COMAM mulier nutriat in signum subiectionis. Gragren. 17.

COMMESSATIO.

1 COmmessationes ex symbolis damnantur. Laod. 55.
2 Cōmessationibus deditum suspendit ab officio c. 17. secundi Lateranensis sub Innocentio. 3.

COMMVNIO.

1 COmmunionis nomine]cùm toties legitur in canonibus, placuit, eos, vel nec in fine, vel post

vel post tantum temporis communionem accipere.] Eucharistia intelligitur. Elibert. 3. 47. & 78.] & c. 2. epist. 3. Innocentij primi.
2 Nulli tamen syncerè pœnitenti in fine eam negari vult. Ancyrani. c. 6.] 1. Niceni 12.] Elibert. 5.] 2. Arelaten. 12.] Innocentius pp. 1. c. 7. epist. 1.
3 Vnde ait Innocentius pp. 1. c. 2. epist. 3. De his qui post baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti in extremo fine vitæ suæ pœnitentiam simul, & reconciliationem communionis exposcunt, obseruatio prior, durior: posterior, interueniente misericordia, inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit, vt concederetur pœnitentia, sed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, nè communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non reuocaret à lapsu, negata meritò communio est, concessa pœnitentia, nè totum penitus negaretur, & duriorem remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem ecclesijs suis reddidit, iam depulso terrore communionem dari obeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam quasi viaticum profecturis: & nè Nouatiani hæretici, negantis veniam, asperitatem, & duritiam subsequi videamur. Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, vt homines huiusmodi vel in supremis suis, permittente saluatore nostro, à perpetuo exitio vindicentur.] Sic Syricius pp. c. 5. epist. 1. inquit: A dominicæ mensæ conuiuio segregentur, vt hac saltem districtione correpti, & ipsi in se sua errata castigent, & alijs exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Idem insinuatur c. 3. Elibertini concil.
4 Ter quotannis iussi sunt omnes eam accipere (nisi

(nisi qui fortè maioribus criminibus impediebantur) in Pascha scilicet, Pentecoste, & natiuitate Domini: à Fabiano pp. de consf. dist. 1. Et si non, & c. 50. Curonensis sub Carolo magno] adeò vt id negligens, Catholicis non annumeretur ab Elibertino concilio. de consf. dist. 2. c. omnis homo] & Agathē. 18.] 2. Lateranen. 21. sub Innocentio 3. iubetur vt saltem semel omnis vtriusque sexus communicet, scilicet in paschate] Concilium Tridentinum Sess. 13. can. 9. Ambrosij tempore erant qui tantum semel in anno eam accipiebant, quos damnat lib. 5. de sacram c. 4. & ab Aug. c. 12. lib. 2. de serm. Dom. in monte.

5 Paruulos non obligari ad communionem sacramentalem: Triden. Sess. 21. cap. 4. & canon. 4.

6 Nunquam autem eam sumere deprehensus, pœnitentiæ subijciatur. 1. Toleta. 13.

7 Et nisi episcopi consensu obtento nemo extra parochiam suam communicet. 1. Carth. 7.] Mileuita. 18.

8 Ne is quidem, qui exclusus est ab ea pro suo delicto. 1. Arel. 16.

9 Sacerdotibus, & Leuitis dabatur communio ante altare. clero in choro, populo verò extra chorũ. 4. Toletani. 17.] 1. Braccar. 31. idem legitur quoad populum.

10 Hinc à locorum diuersitate, aliquando vocatur laica communio. Sardicen. 1.] Agathen. 50.] Innocentius. pp. 1. c. 4. epist. 22.] 3 Aurelia. 2.] Aliquando (quod forte idem est) peregrina. Agathen. 2. & 5.] & Rhegiensis. c. 3.

11 Traditam sibi a sacerdote non traijciens, vt sacrilegus propellatur. 1. Toleta. 14.] subintelligendum est, si sanus sit. Cæsar August. 3.] 11. Toleta. 11.

12 Licèt verò Christus post cœnam instituerit, &

suis

suis discipulis administrauerit sub vtraque specie panis,& vini venerabile sacramentum eucharistię, tamen hoc non obstante, sacrorum canonum autoritas laudabilis, & approbata consuetudo ecclesiæ seruauit,& seruat, quòd huiusmodi sacramentum non debet confici post cœnam, neque à fidelibus recipi non ieiunis, nisi in casu infirmitatis, &c. Et sicut hæc consuetudo ad euitandum aliqua pericula, & scandala est rationabiliter introducta, quòd licèt in primitiua ecclesia huiusmodi sacramentum reciperetur à fidelibus sub vtraqué specie, postea à conficientibus sub vtraque, & à laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cum firmissimè credendum sit,& nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus,& sanguinem tam sub specie panis, quàm sub specie vini veraciter contineri. Vnde cum huiusmodi consuetudo ab ecclesia, & sanctis patribus rationabiliter introducta,& diutissimè obseruata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine ecclesię autoritate pro libito mutare. Sess. 21. conci. Tridentini.ca.1.& 2. ea comprobatur definitio.

13 Mulier dum communicat, dominicalem (seu velum capitis) habeat. Antisiodoren.42.

14 Omnis communicans, ad altare consueuit aliquid offerre. Ancyrani. 5.6.7.& 8.

V post. 9. 15 Episcopo sacrificanti omnes ministrantes communionem accipiant. Anacletus episto. 1. de cons. dist. 1. Episcopus Deo.

CONCILIVM.

1 Concilium conuocare, indicere, & congregare, est solius Romani pontificis seu sedis Apostolicæ. Marcellus pp. 1. in episto. ad episcopos prouinciæ Antiochenæ.& epistola 2.] Pelagius pp. 2. in episto. 1. decretali.] Iulius pp. 1. in episto. 1. decretali

cretali ad episcopos orientales. & in altera qua eis respondet] Damasus pp.in episto.ad Stephanum.] Sixtus pp.3.c.1.epistolæ suę.]Iulius pp.3.in bulla re sumptionis concilij Tridentini.]primum Nicenum teste Iulio pp.1. in respon.ad episco. Orient. & teste epistola synodica episcoporum AEgyptiorum ad Felicem pp.2.] Chalcedonen. act.1.] 2. Nicen. acto. 6. tomo 1.] Bonifacius episcopus ad Zachariam pp.

Leo pp.10.approbante concilio Lateranen.13. in Sess.11.Solus (ait) Romanus pontifex pro tempore existens,tanquam autoritatem super omnia concilia habens conciliorum indicendorũ,transferendorũ,ac dissoluẽdorũ plenũ ius,&potestatẽ habet,&c.

2 Quamobrem nulla synodus ecclesiastica robur habet,nisi à sede Apostolica confirmata sit. Gelasius pp.initio tomi de anathematis vinculo,& in epistola ad episcopos Dardaniæ.] secunda synodus sub Symmacho pp.c.3.] Pelagius pp.2. epist.1.] Nicolaus pp.1.dist.c.1.

3 Omnia comprouincialia negotia eiusdem sedis,ac ecclesiæ Romanæ, si Pontifex ipse præceperit,sunt retractanda iudicio. Marcellus pp.1.ad episcopos Orientales] 1.Nicen.c.21.teste Iulio pp.respondente episcopis Orientalibus] Sardicen.3.4.& 7.quod vt Niceni concilij citatur 6. Carth.cap.3.] Episcopi AEgipti ad Felicem pp.2.] Gelasius pp. post medium tomi de anathematis vinculo] idem in epistola ad episcopos Dardaniæ] Adrianus pp. in collectis canonibus: Vt prouincialis synodus,&c.

4 Generale concilium congregari sanxit vnoquoque decennio synodus Constantiensis Sessio.39.

5 Prouincialia concilia eadem sedes vice sua per prouincias iubet celebrari. Zacharias pp. ad Bonifacium

facium epist.4.] Leo pp.10.Sessio.10.Lateranensis 3.Mature quoque,&c.

6 Quod quidē bis quotannis fieri constituit Hormisdas pp.c.3.epist.ad episcopos Hispaniæ.] 1. Nicenum c.5.] Anthioce.20.& est dist.18.ca. Propter ecclesiasticas,&c.] Rhegien.7.] Chalcedonen.19.] Aquisgranen.42.] Agathen. 71.] & secundi Aurelianen. 2.iubetur id quidem, sed non quoties id fieri debeat,exponitur.

7 Aut saltem in vnoquoque anno; si non sæpius fieri sinant impedimenta occurrētia.Hormisdas pp. c.3.epist.ad episcop.Hispan.] Zacharias pp.epi.4.] 3.Aurelia.1.] 4.Aurelianen.36.] 4.Toleta.3.] 3.Toleta.18.] 5.Aurelianen.22.] 11.Toleta.15.] 1.Angelicani.7.] 12.Toleta.12.] 1.Lateranen.6.sub Innocentio tertio.

8 Vnoquoque triennio.2.Mantisconen. 20.] Tridentinæ Sessionis 24.cā.2.] & tertium Lateranen. Sess.10.in bulla Leonis pp.10.

Locus. 9 Celebrabitur autem in eo prouinciæ loco, quē designauerit episcopus Metropolitanus. Chalcedon.19.

Vsus. 10 Ibi congregatis episcopis discutietur crimen vniuscuiusque excommunicati, disponentur causæ ecclesiasticę,docebit episcopus vel docebitur quod vtile est ad correctionem ecclesiæ. 1. Niceni.5.] 1. Constantinopolitani 3.] Laodic.40.] Anthioc.20.] 3.Carth.2.] 2. Turonici præfatio] 5. Aurelia. 21.] 8.Toleta.11.] Aruernen.1.] Aquisgranen.4

11 Quod vt commodius fiat, per singulas diœceses statuant idoneas personas, prouidas videlicet, & honestas,quæ per totum annum simpliciter, & de plano, absque vlla iurisditione sollicitè inuestigent,quæ correctione, vel reformatione sint digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum,

&

& suffraganeos in concilio subsequenti. 2. Lateranen. cap. 6.

12 Ac nè quis dicat, toties congregandum non esse concilium, quòd prius factæ constitutiones sufficiant: Licèt (inquit cap. 1. septimi Toletani) & ante constitutiones canonum extent, quæ ad omnem possint correptionem sufficere, si quis ea dignetur libenter attendere, tâtò tamen luminis claritas amplius emicat, quantò fuerit studiosius sæpissimè cõtrectata. Non parum proficit ad emendationem multorum, si dum ea, quæ constituta sunt, per fraternam collationem ad memoriam reducantur; & illa etiam adijciantur, quæ aut deesse videntur, aut omninò constituenda competenter existimantur.

13 Omnes qui causas aduersus episcopos, ac iudices ac potentes, aut contra quoslibet alios habere noscuntur, ad concilium concurrant, & quæcunq; examine synodali à quibuslibet prauè vsurpata inueniuntur, regij executoris instantia iustissimè his quibus iura sunt reformentur, ita vt pro compellendis iudicibus, vel secularibus viris ad synodum, Metropolitani studio quidam executor à principe postuletur. 4. Toleta. 3.

14 Hora diei prima ante solis ortum eijciatur omnes ab ecclesia obserratisque foribus cunctis, ad vnam ianuam, per quam sacerdotes ingredi oportet, ostiarij stent, & conuenientes omnes episcopi pariter introeant, & secundùm ordinationis suæ tempora resideant. Post ingressum omnium episcoporum atque consessum, vocentur deinde presbyteri, quos causa probauerit introire. Nullus se interingerat diaconorum. Post hos ingrediantur diaconos probabiles, quos ordo poposcerit interesse. Et corona facta de sedibus episcoporum, presbyteri à

tergo

tergo eorum resideant, diaconi in conspectu eorũ stent. Deinde ingrediantur laici, qui electioni concilij interesse meruerint. Ingrediantur quoque, & notarij, quos ad recitandum, vel excipiendum ordo requirit, & obserentur ianuæ, sedentibusque in diuturno silentio sacerdotibus, & cor tantùm habentibus ad Deum, dicat Archidiaconus: Orate, statimque omnes in terram prosternentur, & orantibus diutius tacitè cum fletibus atque gemitibus, tunc vnus ex ipsis senioribus surgens, orationem palam ad Dominum fundat, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione, & responso ab omnibus, Amen. Rursus Archidiaconus dicat: Erigite vos, & confestim omnes surgant, & cum timore omni, & disciplina tam episcopi quàm presbyteri sedeant: sicque omnibus in suis locis in silentio considentibus diaconus alba indutus, codicem canonum in medio proferens capicula de conciliis agendis pronunciet. Finitisque titulis Metropolitanus episcopus concilium alloquatur, dicens: Ecce sanctissimi sacerdotes, recitatæ sunt ex canonibus priscorum patrum sententiæ de concilio celebrando. Si qua ergo quempiam vestrum actio commouet, coram suis fratribus proponat. Tunc si aliquis quamcunq; querelam quę contra canonem agit, in audientiam sacerdotalem protulerit, non prius ad aliud transeatur capitulũ, nisi primũ quæ proposita est actio terminetur, &c. 4. Tolet. 3.] 11. [Toleta. 1.] 3. Lateran. 1. Sess. comprobatur. c. 10. Tolet. 1 1. adiectis scripturis.] 3. Tolet. 1. rex eius inchoationi præmitti iubet ieiuniũ. Votum seu vocẽ suã det suo loco, & ordine vnaquæq; natio, Conc. Const. Sess. 26. 15 Concilium verò non prius soluatur (ait 3. Toleta. cap. 18.) quàm locum elegerint, quo succedente tempore iterum ad concilium conueniatur, vt iam

non necesse habeat Metropolitanus episcopus pro congregando concilio literas destinare; si in priore concilio omnibus tempus denuncietur, & locus.

16 Conscriptæ definitiones vniuersali autoritate à nullo deinceps cõuellantur, & ibi si pauciores per nescientiam ab alijs dissentiant, cedant plurimorũ sententiæ, aut sese ab eorum cœtu subducant. 3. Tolet. 11.] 1. Nicen. 6. Vide tit. synodi const.

17 Prædictarum definitionum euersor aut impugnator, si clericus est, excidat à gradu suo. 1. Ephesini 6.] Imo decima pars facultatum eius associetur fisci partibus: aut si nullas habeat facultates, vnde prædictam compositionem exoluere possit absque alia infamia sui; quinquaginta oportebit eum ictibus verberari, vt semper infamis permaneat 11. Toletanum in subscriptione episcoporum.

18 Qui adesse neglexerit vocatus, aut ante finem recesserit alienus habeatur à fratrum communione vsque ad sequentem synodum. 2. Arelaten. 20.] 2. Turo. 1.] 5. Aurelianen. 18.] Agath. 35.] Tarracon. 6.] Wormatien. 16.

19 Interesse autem ei oportet episcopos. 4. Carth. 21.] Laod. 40.] presbyteri, & abbates eò vocantur. Antisiod. 7.] Tarracon. 13. cum presbyteris adsunt, & nonnulli seculares.

Intersint etiam exempti nullo obstante priuilegio, ait Lateranen. 3. sub Leone pp. 10. Sess. 10.

20 Prouinciale illud concilium perfectum est, in quo, & Metropolitanus episcopus affuit. Antiochen. 16.

21 Sessione 19. concil. Constan. beneficiatis datur ius fructus suorum beneficiorum percipiendi cum absunt, & non resident, ob hoc quod concilio intersunt.

Concionem in ecclesia faciente sacerdote excommunicetur egrediens.4.Carth. 24.] Trid. 24.sess.4.

CONFESSIO.

1 Confiteatur quiuis vtriusq; sexus omnia peccata sua, solus saltem semel vnoquoque anno proprio sacerdoti, cũ ad annos discretionis peruenerit, & iniunctam pœnitentiam studeat pro viribus adimplere.2. Lateranen.21. sub Innocen.pp. 3.] Tridentina Sess.14.c.5.& 7.Conc. Trid.Ses. 23. c.15. Quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen sancta synodus nullum etiam regularem posse confessiones secularium etiam sacerdotum audire, nec ad id idoneũ reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacunq; etiam immemorabili non obstante.

De secreta, & publica peccatorum confessione. Vide conc.Triden.Ses.14.c.5.

Si quis autem alieno sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtinet à proprio sacerdote, cum aliter ille ipsum non possit soluere vel ligare.2. Lateran. 21. sub Innocen.pp.3.] Triden.Sess.14.c.7.

3 Sacerdos autem sit discretus, & cautus, vt more periti medici superinfundat vinũ, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circunstantias, & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi concilium debeat exhibere, & cuiusmodi remediũ adhibere, diuersis experimentis vtendo ad sanandum ægrotum.2.Lateranen. 21.

Testis est sy 4 Putant, & temere affirmant hæretici hodie antequam

tequam ille canon conc. Lateran. ſcriptus eſſet, in vſu non fuiſſe confesſionem, quæ fit ſacerdoti, vel non aduertentes, aut nolentes aduertere, ſemper ab antiquo pœnitentiam à ſacerdote iniunctam fuiſſe pro delictorum grauitate, & qualitate: atque ita vnumquemque ea illi reuelare, ac confiteri debuiſſe, alioqui non noſcituro qua pro illis pœna Deo ſatisfaciendum eſſet.

nodus Tri. Seſſ. 13. c. 5

5 Audiant ergo Laodic. c. 2. His qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt, & inſtant orationi, confesſioni, ac pœnitentiæ, malorum ſuorum perfectam conuerſionem demonſtrantes; pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum eſt.] 3. Carth. 31. Pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam, epiſcopi arbitrio, pœnitentiæ tempora decernantur] Mileuita. 23. Quicunque conuerſus ab hæreticis dixerit, ſe apud eos pœnitentiam accipere: vnuſquiſq; Catholicus epiſcopus requirat, vbi, & ob quam cauſam apud eoſdem hæreticos pœnitentiā ſuſceperit, vt cum documentis certis hoc ipſum approbauerit, ſibi pro qualitate peccati, (ſicut eidem epiſcopo catholico viſum fuerit) tempus pœnitentiæ, vel reconciliationis decernat.] Innocentius pp. 1. epi. 1. c. 7. De pondere æſtimando delictorum, ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confesſionem pœnitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem] Felix pp. 3. c. 1. epiſt. ſuæ decretalis: Memineritis, hanc ſuper his nos habere ſententiam, vt ſeruata diſcretione peccantiū, non eadem cuncti qui lapſi ſunt lance penſentur; quoniam maioris caſtigationis exigenda eſt vſura, cui domus Domini commiſſa fuerit diſciplina] Cabilonen. 8. circa tempus Eugenij pp. 1. De pœnitentia peccatorū (inquit) quæ eſt medela animæ, vtilē

August. Ench. 65.

omnibus hominibus esse censemus, & vt pœnitentibus à sacerdotibus facta cõfessione indicatur pœnitentia, vniuersitas sacerdotum noscitur consentite.] c.22. Turonensis sub Carolo mag. Episcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus sua sibi delicta confitentibus tempus abstinendi adscribant, vt iuxta modum peccati pœnitentibus abstinentia indicetur: quoniam variè ab aliquibus sacerdotibus, & indiscretè hæc iudicia proferuntur. Cap.35. Cabilonensis, tempore Caroli magni, de abstinentia carnium, & vini loquitur. Rhemen. synodi c.16. Episcopi, & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ constituant.] Cabilon. c.32. tempore Caroli magni. Quum homo ex duabus constans substantijs (anima, & corpore) interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccet, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, vt ex vtriusque plena sit confessio, scilicet, vt & ea confiteantur, quæ per corpus gesta sunt, & ea quibus in sola cogitatione delinquitur.] Item c.33. postquam dixit Deo, & sacerdotibus cõfitenda peccata, subdit tandem: Deus salutis, & sanitatis autor & largitor, plerunq; hanc præbet suæ potẽtiæ inuisibili administratione, plerunq; medicorum operatione. Deinde. c.34. dicit à pœnitentiæ iudicio procul abesse debere acceptionem personarum, vt nullus sacerdotum vnquam aut gratia, aut odio alicuius personæ secus iudicet, q̃ quod vel canones dictent, vel scripturarum sacrarum autoritas, & ecclesiastica consuetudo; adhibita de corporum medico similitudine. Wormatien. 25. Penitentibus secundũ differentiam peccatorum, sacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernantur. Debet itaq; sacerdos in pœnitentia danda singulorum causas singulatim considerare

detare originem quoque, modumq; culparum, & affectus gemitusq; delinquentium diligenter examinare, manifesteq; cognoscere: temporum etiam, & personarum, locorum quoque, & ætatum qualitates inspicere, vt etiam pro consideratione locorũ, ætatum, vel temporum, seu pro qualitate delictorũ atque gemituum vniuscuiusque delinquentis, à sacris regulis oculos non reflectat.

4 Sessio.14. Trident cap. In confessione eæ circunstantiæ sunt explicandæ, quæ speciem peccati mutant, quod sine illis peccata ipsa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innotescãt: & fieri nequeant, vt de grauitate criminum rectè censere possint, & pœnam, quam oportet pro illis pœnitentibus imponere. *Quæ peccata confitenda.*

5 Danatur septimus hic articulus Ioãnis Wiclef à concilio Constantiensi: Si homo fuerit debitè contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua, & inutilis.

6 Caueat sacerdos nè verbo, vel signo, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiorum consilio indiguerit, illud absque vlla expressione personæ cautè requirat: quoniam qui peccatorum in pœnitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit reuelare, non solùm à sacerdotali officio deponendum decernimus, veruntiam ad agendam perpetuam pęnitentiam in arctum monasterium detrudẽdum. 2. Late. 21. sub Inno. pp. 3.

6 De præsentandis, & examinãdis ad audiendas confessiones. 11. Sess. 3. Lateranen.] Leo pp. 10. fol. 699.] Conc. Triden. Sess. 23. c. 15.

CONCVBINAE nomen, Genesis 16. 25. & 30. generalius est quàm vxoris. Omnis concubina ibi, & vxor, non autem omnis vxor concubina, more loquendi scripturarum appellatur, id est,

vt Sara,& Rebecca,& Lia,& Rachel concubinæ dici nō possint:Agar verò,& Cethura,& Bala,& Zelpha,& vxores,& concubinæ. Hæc August. in quæstionibus in Genesim.q.90.Quæ concubinæ in exigendo à viris debito carnis ius habuere cum ipsis æquale (quoniam ea est coniugij natura) non autē in cæteris.seruæ enim manebant.Vnde dicit Abraham Saræ: Ecce ancilla tua in manu tua est, vtere ea vt libet. Nec circa bona temporalia pares erant viris.Vnde Genesis 25.dicitur: Dedit Abrahā cuncta,quæ possederat,Isaac. Filijs autem concubinarum largitus est munera. Sic Concubinæ vox sumitur.1.Tolet.17.] In malam autem partem sumitur c.4.epist.4.Innocentij primi,& capitulo Rom.synodi sub Nicolao 1.vbi dicitur,non communicet laicus ecclesiæ,cum vxore habens,& concubinam.

1 Cor. 7. Gene. 16.

Examina c.38.Tributiensis concilij ex Leone pp. 1.factum.

2 Concubinatus pęnam ponit Conc.Triden. Ses. 24.c.8.reform.matrimonij.concubinarij clerici pęnam.Sess.25.c.14.Vide continentia.c.8.9.

3 Concupiscentia mala post baptismum in iustis manens,non habet veram peccati rationem.Conc. Triden.Sess.5.de peccato originali.

CONFIRMATIO.

1 Confirmatio, sacramentum est nouæ legis. Eugenius pp.ad Armenos in conc.Florent. Concilium Trid.cano.1.Sess.7.de confirm.Vide titulum,Impositio manuum.

2 Materia eius est, Chrisma confectum ex oleo (quod nitorem significat conscientiæ,)& balsamo, (qui odorem significat bonæ famæ)per episcopum benedicto.Eugenius pp.in concil.Florent.] concil. Trid.Sess.7.canon.2.de confirmat. Vide finem epistolæ Vrbani.1.ad omnes,&c.

3 Mini-

3 Minister eius, est solus episcopus, aliter præsumptum habeatur irritum. Eusebius pp. 1. in fine epist. 3.] Melchiades pp. in medio epist. ad Hispa.] Innocentius pp. 1. epist. 1. c. 3.] Gregorius pp. 1. lib. epist. registri 3. epist. 9. quę est ad Ianuarium] Ioannes pp. 3. epist. 1.] Wormatien. 8.] Concilium Trident. Sess. 7. cano. 3. de confirmatione.

4 Forma qua celebratur, est: Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti. Eugenius pp. idē ibi.] Syluester pp. Constantinum his verbis confirmauit: Signet te Deus sigillo fidei suæ in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti, in consignatione fidei, Amen.

5 Pertinet autem hoc sacramentum ad baptismi perfectionem. Melchiades pp. ad episc. Hispa.] Eliberti. 38. & 77.] Laod. 48.

6 Nam confirmamur ad pugnam, qui baptismo regenerati sumus ad vitam. armat, & instruit ad agones mundi huius, & prelia reseruandos, per eā cor fidele ad prudentiam, & constātiam dilatatur. Melchiades pp.] Vrbanus pp. 1. epistola decretali.] Syluester pp. referente Damaso.

7 Hinc ait Laod. conc. c. 48. Baptizatos oportet sacratissimum chrisma percipere, & cœlestis regni participes fieri] 1. Araus. 1.] Greg. pp. 3. epist. 5.] Syluester pp. referēte Damaso: Baptizatū (inquit) episcopus consignet, propter hæreticam suasionem.

8 Prima tonsura nō initientur; qui sacramētum confirmationis non susceperint. Conci. Tridē. sess. 23. c. 4. de reformatione.

9 Semel tantū cōfertur. Felix pp. apud Gratian. de cons. dist. 5. c. Dictū] Gregorius pp. epi. 31. li. 12. epist. registri.] Gregorius pp. 3. in epist. 4. Nam de homine, &c.] c. 27. Cabilonensis sub Car. magno.

1 Coniuges biduo aut triduo orationibus vacent(cũ recens iuncti sunt matrimonio) & castitatem custodiant, vt bono soboles generetur. Euaristus pp. epist. 1. ad episcopos Aphricanos. 3. 4. 5.
2. Addit Liberius pp. decreto. 2. vt & in Quadragesima ab inuicem abstineant, castè viuendo.
3 Et cùm eucharistiã sumpturi sunt, 3. 4. aut 7. dies id agant. Elibertinum conciliũ. de cons. dist. 2. omnis homo.
4 Spem salutis coniugibus ademit Eustachius hęreticus, damnatus à concilio Gangrensi.

CONIURATORES clerici contra episcopum, aut alios, à gradu deponuntur. Chalcedon. 17.]3. Aurelia.]21. Auernen. 3.]Wormatiẽ. 74. pius pp. 1. epist. 2. tradit curiæ seculari.

CONSECRATIONIS munus ad maiores ecclesias pmoti infrà tempus à iure statutum suscipiant, & prorogationes vltra sex menses concessæ nulli suffragentur. Trid. Sess. 7. c. 9. De eodem Sess. 23. capitulo. 2.

CONSECRATIO Basilicę, seu ecclesiæ. Vide, Basilicæ.

CONSENSVS clerici & ciuium in electione archiepiscopi, & epi requiritur, vide. Eligere.

Constitutiones principum non pręiudicant ecclesijs. 2. Late. 44.

CONSVETVDO laudabilis est, qua nihil fidei cõtrariũ agitur. Pius pp. 1.]Nicolaus. pp. 1. titulo. 2.]August. epist. 118. c. 1. Quod neque contra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos viuitur societate seruandum est. & c. 3.]idem epist. 119. c. 18, Quæ non sunt contra fidẽ, neque contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationẽ

vitæ

vitæ melioris, vbicunque institui videmus, vel instituta cognoscimus, non solum non improbemus, sed etiam laudando, & imitando sectemur, si aliquorũ infirmitas nõ ita impediat, vt amplius detrimentum fit. Si enim eo modo impediat, vt maiora studiorum lucra speranda sunt, quàm calumniatorũ detrimenta metuenda, sine dubitatione faciendum est, maximè illud quod etiam de scripturis defendi potest.] 1. Constantinopol.

4 Ecclesias Dei regere atque administrare oportet secundùm consuetudinem quàm à patribus obtinuisse dinoscuntur. Vnde si aliquis (ait Alex. pp. 3. c. 15. part. 1.) consuetudines quæ ratione iuuantur & sacris congruunt institutis, irritare præsumpserit, donec congruam egerit pœnitentiam, a dominici corporis perceptione fiat alienus.

CONTINENTIA.

1 Continentiam seruent à die ordinationis suę ministri altaris, presbyteri, diaconiq; Lucius pp. apud Gratia. distinct. 81] Syricius pp. c. 9. epist 4.] Innocentius pp. 1. epist. 2. c. 9. & epist. 3. c. 1.] 2. Carth. .] Zacharias pp. ad Bonifacium epist. 4.] 3. Toleta. 5.] Aruernen. 12.] 1. Matisconẽ. 11.] Maguntien. 19. temp. Arnulfi Imp.

Vide titulum: Clericorum nomen. §. 5. & sequẽtes: item titulum: Diaconi dicuntur. §. 4. & sequẽ.

2 Non enim coniugium sortiri debent, vt veteris legis tempore, sacerdotes. Hoc enim illi tunc egerunt, quòd nullus ad sacerdotiũ, nisi de tribu Leui promoueri posset. Adde quod si illis carnales tantùm hostias offerentibus dictum est: Sãcti estote, quia & ego sanctus sum, quamobrẽ & tẽpore vicis suæ ab vxoribus etiam domicilio separati erant: multò magis oportet Christi in noua lege sacerdotes, aliud certè quàm vitulos offerentes in

Leuit. 10. *Lucæ 1.* *1. Par. 24.*

& quos

& quos semper ad hoc paratos esse decet, ab vxoribus continere. Syricius pp. c. 7. epist. 1.] Innocentius pp. 1. epist. 2. c. 9. Vide Hormisdam pp. ad episcopos Hisp. c. 1. Nec leue, nec &c.

3 Reclamantem, & dicentem se nolle continere, episcopus si ordinet, per annum celebrare non possit. 3. Aurelia. 7. Vide 8. Toleta. 7.

4 Hinc etiam qui coniugati ordinabantur, à sub diaconatu, & suprà, non sinebantur proprijs misceri vxoribus] 1. Tolet. 1.] 5. Carth. 3.] Agath. 9] 3. Aurelia. 2.] 2. Turonici. 13. & 20.] 1. Mãtiscon 11.] Wormatien. 9.] Elibertin. 33. dicit, cum ministrãt. Causam vide titulo. Diaconus. §. 6.

5 In quem finem iubet nè in eodem lecto dormiant 4. Aurelia. 17.] Antisiodoren. 21.

6 Et si virtus suffragatur, vxores suas in alia domo faciant habitare. 3. Toleta. 5.] imò id rigorosè exigit. 2. Turon. 13.] Agath. 16.

7 Ad suspitionem effugiendam nusquam absq; comitibus clericis progredi permissi sunt 2. Turon. 13. & 20.] Gerund. 6.

8 Si quis verò clericus post acceptam benedictionem cuiuslibet loci vel ordinis, ad coniugalẽ thorum iam sibi illicitum denuò redire præsumpserit; vsque in diem vitæ ab honore accepti ordinis, &c. ab officio deponatur, ei tantummodo communione concessa. 5. Aurelia. 4.] Aruern. 12.] imò excommunicatione percellatur. 3. Aurelia. 7.] Alexander pp. 3. part. 18.

Diaconi tamen, in sui ordinatione protestati se velle coniugio copulari, manent in ministerio, transeunte ad nuptias. Ancyra. 10.

Vide de Paphnutio historiam.

Concubinarij seu incontinentes clerici.

9 Incontinentes eiusmodi clerici conuicti, omni ecclesiastico honore priuantur. Innocen. pp. 1. epist.

epist.3.c.1.& epist.5.Martinus pp.1.in epist.ad Amandum Episcopus ob id & loci, & ordinis dignitate priuatur.8.Toleta.4.] 11.Toleta.5.] idipsum de sacerdote.Womar.11.]Ilerden.5.] restituit eos in gradum suum ostensa sufficienti pœnitentia.1. Latera.14.sub Innocentio. Hac de causa à ministerio suspensos,& tamen diuina præsumentes celebrare, non solùm beneficijs ecclesiasticis spoliat, verumetiã perpetuo deponit]Alex.pp.3.part. 1. c. 11.ob idẽ vitiũ,sicut priores canones,eũ ab officio & officio facit alienũ. De eisdẽ vide Concubin. 2.
10 Concubinæ verò ipsæ (seu mulieres illæ, quæ contra ecclesiæ leges clericis prædictis cohabitabant;vnde infamiæ nota illis inurebatur)ab episcopis olim venũdabantur in seruas, & pretiũ ipsum pauperibus erogabatur.3.Toleta.5.]4.Toleta.42.] 8.Toleta.5.]1.Hispalen.3.sic dicit: Sęculi iudices easdem mulieres cum voluntate aut permissu episcopi comprehensas in suis lucris vsurpent, vt vitium hoc, dum sacerdos inhibere non pręualet, potestas iudicialis coerceat, dato tamen ab eisdẽ iudicibus sacramento epõ, vt eas clericis nulla arte restituant.Quod si restituerint,ipsi iudices sententia excõicationis feriantur. pretiũ verò earum indigentibus dispensetur.]& 3.Latera.Sess.10. Leo pp.10.Ipsas concubinas aut suspectas,&c. **Concubinæ.**
11 Proles seu liberi ex hominum eiusmodi fœda commixtione editi non solum hæreditatem parentum nunquam accipient, sed etiam in seruitutem eius ecclesię,de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt,iure perenni manebunt.9. Toleta. 10.]2.Lateranen.31. Canonicorum spurij filij non fiant canonici in secularibus ecclesijs, in quibus instituti sunt patres, & si fuerit contra præsumptum, decernimus non valere: collatorque ipse à

sea suis beneficijs suspendatur.] Alexander. pp. 3.part.19.c.13.4.67.

11 Filijs clericorum qui non sunt nati ex legitimo matrimonio, non liceat in ecclesijs, vbi patres eorum beneficium aliquod Ecclesiasticum habẽt aut habuerunt, quodcunque etiam dissimile beneficium obtinere, &c. Triden. sess. 15. c. 15.

Quinimò ad ordines non debent admitti, etiã si probatæ vitæ sunt, nisi in monasterio, vel regulari vita agentes. Alexander. pp. 3. part. 19. c. 2.

12 Missa concubinarij à nullo audiatur. c. 3. Romanæ Synodi sub Nicolao pp. 1.

13 Archipresbyter autem hoc clerici superioris peccatum episcopo, aut archidiacono non intimans, integro anno non communicet. Antisiodoren. 20.] 2. Lateranen. 14. prælari (inquit) qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maximè obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, ecclesijs spolietur, beneficijs, perpetuóq; deponantur.

CONTRITIO.

1 Contritio sacramenti pœnitentiæ, pars est animi dolor, ac detestatio de peccato cõmisso, cum proposito non peccandi de cætero. Synod. Trident. Sess. 14. cap. 4.

2 Fuit hæc ad remissionem peccatorum impetrandam quouis tempore necessaria. ibidem.

3 Hæc interdum ante absolutionem impensam Deo hominem reconciliat. ibid. Canon verò. 5. eiusdem. 14. Sess. Conc. Trid. contra hæreticos nostri temporis ita habet. Si quis dixerit, &c.

CONVENTICVLA seorsum ab ecclesia & fecit, & ecclesiæ cœtum contemnere docuit Eustachius hæreticus cum suis damnatos. 5. & 6. ca. concilij Gangrensis] item illi contra quos Laod. 35.] Anthi-

35.]Anthiocen.5.

CONVIVIVM.

1 Conuiuia non licet in ecclesia celebrare, nisi fortè transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiantur. 3. Carth. 30.]Aquisgrane.59

2 Sacerdotali conuiuio immisceatur diuinarũ scripturarum lectio. 3. Toletan. 7.

COREPISCOPVS.

1 Corepiscopi, episcoporũ vicarij fuere (hodie suffraganei dicti) quibus non licuit presbyteros aut diaconos ordinare. Ancyran. 13.

2 Constituti autem erant ad exemplum septuaginta seniorum, propter solicitudinem, & studiũ quod in pauperes agunt. Neocæs. 13.

3 Non erant episcopi, sed eorum vicarij. sacerdotes tamen honorabiles. 1. Nicen. 8.]Anthioc. 8.

4 Inter eos, & presbyteros differentia quędam datur Anthioc. 8. Liceat (inquit) corepiscopis, nõ autem presbyteris, ad regiones longinquas dare formatas, id est, canonicas epistolas.

5 Vt episcopi præsumptuosè consecrabantur. Quamobrem monentur, vt modum propriũ recognoscant. lectores tantùm exorcistas, & subdiaconos ordinando. Anthio. 10.] 2. Hisp. 7.]& Rhegien. c. 3. dicit: Eosdem nil esse aliud quàm presbyteros. altare non posse consecrare vel erigere, nec virgines consecrare, nec ecclesiam benedicere, nec per impositiones manus fidelibus baptizatis vel conuersis ex hæresi spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorũ frontem signare, sed nec publicè quidem in missa quenquam pœnitentium reconciliare] Damasus pp. citatis prædictis concilijs dicens, eosdem presbyteros tantum fuisse, adiungit & ista: Nobis relatum est, quod quidam episcoporum propter suã

quietem

quietem corepiscopis plebes suas committunt, & quæ solis pontificibus competunt, sibi vsurpant. &c. & paulò post: Illi episcopi videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim vt pariunt, infantes suos alijs nutricibus tradunt educãdos: vt suã citiùs libidinem explere valeant, sic & isti infantes suos, id est populos sibi commissos alijs æducandos tradunt, vt suas libidines expleant, id est, vt pro suo libito sęcularibus curis inhient, & ꝙ vnicunque visum fuerit, liberius agant.] Ioannes pp. 3. epist. ad episcopos Germaniæ & Gallię.

Corona clericorum, vide ti. Clericorum nomen §. 13. Quid autem significet. cuius formæ esse debeat, habes. tit. Tonsura.

Corpus Domini, vide, Eucharistis.

CORPORALE.

1 CORporale seu linteum quo tegitur aut cõuoluitur eucharistia, vide quale esse debeat in tit. Eucharistia. §. 10.

2 Hoc aliquando igni iniectum est à stultis quibusdam ad extinguendum incendium. Salegunstadien. 6.

CREATVRAE nullius author est diabolus sed omnium Deus. Braccarense primum à cap. 8. in multa sequentia vsque capita definit contra Priscillianum.

CRIMEN.

1 CRrimen capitale clerici, scilicet chartæ falsatio, & falsum testimonium, eum ab officio deponit. Agathen. 50.] 1. Aurelianen. 11.] Epaunen. 22.

2 Ac in monasterium detrudit, ibi laicam tantũ communionem accepturum. Agathen. 50.] Epaunen. 22.

3 Ob furtum autem & falsitatem ab ordine quidem

dem degradatur, sed communionem retinet. 3. Aurelia. 8.

CRVX.

1 CRrux Domini quinto nonas Maij Pontifice Eusebio primo inuenta est. In fine epist. 3. Eusebij.

2 Eam ab hæreticis lapidatam deplorat Epiphanius episcopus Tyri in prima act. quinti Constantinopolitani. An non hodie potiori iure idem deplorare possumus, vastationem ecclesiarum ob oculos proponentes, quæ in Belgio nostro anno 1566. facta est?

CVCVLLA [solis monachis vtendum est. Aquisgranen. 125.

CVRIAM adiens seu Imperatorem quicunque clericus reprobetur, & communione & honoris gradu priuetur, si hoc egerit absq; vel archiepiscopi, vel episcopi consilio. Anthioc. 11.]Sardicen. 11. 1. Aurelian. 9. habet enim suum ecclesiasticum Iudicem.

Cyprianus quo affectu errarit. Aug. epist. 48. Deinde si, &c.

D.

DAmnari non potest accusatus antequam habeat præsentes accusatores, locumque defendendi habeat ad abluenda crimina. Marcellus pp. 1. in epist. 2.]Damasus pp. in epist. ad Stephanum, & epist. 6.]Adrianus pp. 1. in canonibus suis] 6. Toleta. 11.]Wormatien. 42. *Actio. 25.*

DECANI pro certè pecuniæ quãtitate episcopalem iurisditionem exercentes priuentur decanatu, & episcopus potestatem amittat eum confe rendi. Alexander. pp. 3. parte. 1. capit. 15. & part. 2. capi. 1.

1 DEcimæ fructuum sacerdotibus ab omni populo debentur ex diuino præcæpto.[2. Mantisconen.5.]Maguntiaci.38.]Maguntiensis 17. & 22.]cap.13.Triburiensis ex Augustino.]Rhemẽ. 38.De eodem lege Conc.Trident.sess.25. cap. 12.

2 Imò & de prouentibus molendinorum, piscariarum,fœno,& lana Alexander.pp.3.part.4.c. 2.]addit c.3.de pomis,piris & apibus.

3 Ita, inquam, ab omnibus debentur, vt nec comites, barones & milites excipiantur. Alexander.pp.3.parr.4.c.3.]nec monachi de possessionibus quas conducunt.Alexander idem cap.2.parte 13.& cap.11. & 12. & illis quas alijs tradunt colendas,nec ipsi suis eas excolunt laboribus. Alexã der idem part. 13. cap. 6.]nec Iudęi de domibus & possessionibus,ad eos à Christianis quocunque titulo deuolutis.2.Lateranen.67.

4 Leprosi tamen de hortis, & nutrimentis animalium suorum decimas tribuere non coguntur Alexander pp.3.part.1. cap. 23. nec monachi seu religiosi viri de laboribus suis quos proprijs manibus vel sumptibus colunt. Alexander idem par te.13.c.3.5.7.8.]nec clerici.Gregorius citatus ab Alexandro pp.3.c.9.part.13. & c.16. Paschalis. 2.

5 Ex noualibus quoque persoluendæ sunt. dicẽte concil.Triburien.c.14.sub Arnolfo Imp.Si quis (inquit) in affinitate antiquæ ecclesiæ noualia rura excolueritt, decima exinde debita antiquæ reddatur ecclesiæ. Si verò in qualibet sylua vel deserto loco vltra miliaria quatuor aut quinque, vel eo amplius aliquod dirutum conlaborauerit, & illic,consentiente episcopo, ecclesiam construxerit, &c. prospiciat presbyterum ad seruitium Dei idoneum & studiosum, & tunc demum nouam decimã nouæ reddat ecclesiæ.]Wormatiẽ.52

Antè

6 Ante tributa soluantur. 2. Late. 54. sub Inno. 3.
7 In autumno, statim atq; collectæ sunt fruges, & in alijs temporibus, prout debentur persoluat. Alexander pp. 3. parte. 4. c. 4.
8 Persoluat autem eas familia illi ecclesiæ, in qua eius infantes baptizantur, & vbi per totum anni circulum missas audit cap. 19. Cabilonensis tempore Caroli magni] vbi sacramenta percipit. Alexander pp. 3. parte 14. cap. 3.] 2. Lateranen. 56.] & ante synodus Ticinensis. In sacris canonibus &c.
9 Nec episcopi, nec abbates eas prohibeant dari ecclesijs, vt eas ad se trahant. cap. 9. Cabiliomensis tempore Caroli magni. Vide Alexandrum 3. parte 13. cap. 1. 4. 11. & 14. Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nõn autem nouis oratorijs conferantur. cap. 13. Maguntien. tempore Arnulphi Imp.] cap. 14. Triburiensis sub Arnolfo Imp.] cap. 20. Arelaten. sub Carolo magno.] cap. 41. Maguntiaci, sub eodem.
10 Dandæ autem sunt sacerdotibus, vt nullo labore impediti per res illegitimas, spiritualibus possint vacare ministerijs 2. Mantisco. 5.] cap. 13. Triburien. ex Augustino] Prosper. libro 2. de vita contemplatiua, c. 16.
11 Qui per eas vel pauperum subleuare penuriã possint, vel ad captiuorum redemptionem contribuere: 2. Mantisco. 5.] cap. 16. Turonici tempore Caroli magni.
12 Qui eas non soluerit, ab ecclesiæ membris omni tempore separetur. 2. Mantisco. 5. cap. 18. Cabilonensis sub Carolo magno.] c. 17. Maguntien. tempore Arnulphi Imp.] Romanum concil. sub Nicolao pp. 1.] sacra careat sepultura, ait Alexander pp. 3. parte 1. c. 14.
13 Decimumoctauum articulum Ioannis Wiclef

damnauit synodus Constantiensis, nempe: Decimæ sunt puræ eleemosynæ,& possunt parochiani propter peccata suorum prælatorum ad libitum suum eas auferre.

14 Religiosis non alias decimas quàm quæ de noualibus prouenire noscuntur, duximus indulgendas. Adrianus. pp. c. 10. par. 13. cõst. Alexãdri. 3.

15 Commutari non possunt cum temporalibus, vt redditus det alius tibi quos recipias decimas accepturus Alexander. pp. 3. parte 4. c. 1.

DECRETALES epistolæ pontificum suscipiẽdę sunt. Gelasius pp. in decreto de libris apocryphis in concilio 70. episcoporum. Vide titulũ: Epistolæ.

DEDICATIO.

1 Dedicationis templi anniuersaria solẽnitas exemplo Domini celebretur, qui venit ad templum Ierosolymitanum in Encenijs. Felix pp. 4. cap. 1. epist. decretalis. Vide titulum. Basilicæ omnes.

2 Cauendum tunc tamen est, nè eò confluens chorus fœmineus turpia, & obscœna cantica decantet, dum aut orare debet, aut clericos psallentes audire. capitulo. 9. Cabilonen. tempore Eugenij pp. 1.

DEFICIENTI à fide episcopo subiectos non vult clericos esse. 1. Ephesi. 3.

DEGRADARI.

1 Degradari, seu gradu ac honore priuari sacerdos ab vnico episcopo non potest. 2. Hispalen. 6. Sed hoc mutatum est synodo Tridentina sessio. 13. capitulo. 4. de reformatione.

2 Si iustè deiectus ab aliquo episcopo (quemadmodum egit Nestorius) præsumptuosè in suum gradum restituatur, is nihilominus re vera manet

net depositus.1.Ephesi.5.] Antiocheni 4. quod est cap.47.Aquisgranēsis,sub Ludouico pio Imper.1.

3 Nec ei tanquam pœnitentium vni, aut velut fideli laico manus imponantur.5.Carthag.11.

De hac manuum impositione super pœnitentes.tit.Pœnitentia.

4 Gradu amisso non sęculariter viuat,sed agendæ pœnitentiæ gratia in monasterio aut canonico aut regulari collocetur.Si verò hoc fieri causa quælibet prohibuerit,vbicunque tamen sit,pœnitentiam agere non desistat.Si autem amisso gradu sęculariter viuere voluerit,& pœnitentiam agere neglixerit, ab ecclesiæ communione separetur. c. 40.Cabilonensis tempore Caroli magni.

5 Si quis damnatus à synodo, vel presbyter aut diaconus à suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue episcopus iuxta præcedentem consuetudinem,siuè presbyter aut diaconus,nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed & communicantes ei omnes abijci de ecclesia,& maximè si posteaquam didicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam,eisdē communicare tentauerint.Antiocheni 4.]repetiturq; cap. 47. Aquisgranensis, sub Ludouico pio Imper.1.

6 Iniustè depositus episcopus, seu innocens inuentus in sancta synodo gradum recipiat coram altari de manibus episcoporum, recipiendo orarium,annulum,& baculum,Si presbyter,orarium & patenam si diaconus,orarium & albam, si subdiacocus,patenam & calicem. Sic reliqui gradus ea in reparatione sui recipiant, quæ cùm ordinarentur perceperunt.4.Toleta.27.]2. Hispalen. 6. idem insinuatur.

7 A gradu suo deijciebatur, qui postquam promotus erat, grauibus reperiebatur criminibus subiectus. Gelasius pp. c. 20. epist. 1.] Zacharias pp. episto. 5. ad Bonifacium] synodus Frãcica tẽpore Zachariæ eiusdem] idem Zacharias pp. epist. 4. hoc illius factum probat.

DESCENDIT Christus ad inferos, vt sanctos qui ibi tenebatur, erueret. Symbolum concilij Toleta. 4. §& symbolum seu c. 1. Arelatensis, sub Carolo magno.

DESPERARE.

1 DEsperandum non est ob vllum crimen. Valenti. 3. Vide tit. pœnitentia. S. 12.

Matth. 16. & 18. Ioan. 20.

2 Nullum quippe peccatum est, pro quo aut nõ oret ecclesia remittendo, aut quod data sibi diuinitus potestate desistentibus ab eodem non possit absoluere, vel pœnitentibus relaxare. Gelasius pp. in tomo de anathematis vinculo. Non corrigentibus se autem non promissa venia. Idem Gelasius pp. in epist. ad Faustum magistrum.

3 Itaque, quicunque se propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato se suspenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percusserit aut qualibet occasione voluntariè se morti tradiderit, eius oblata ad altare non recipiantur Antisiodor. 17. nec pro eis in missæ sacrificio vlla fiat commemoratio. 1. Braccar. 34.

DESPONSATA.

1 DEsponsata vni puella, alteri ne à parẽtibus quidem tradi potest. Eusebius pp. 1. apud Gratian. 27. quæst. 2.] Syricius pp. c. 4. epist.

2 Ideoq; si fortè rapiatur, reddatur cum erepta fuerit ei cui fuerat desponsata. Ancyrani. 11.

3 Et sponso mortuo ante carnãlem mixtionẽ, à fratre spõsi duci non põt. Iulius pp. 1. 26. q. 2. Si qs.

Re-

4 Religionem tamen desponsata intrare potest. Eusebius, 27.q.2.

DIABOLVS creatus erat à Deo angelus bonus.4.Carth.1.]1.Braccar.7. Cyrillus Ierosolimitanus episcopus catechesi.2.& 4.

DIACONISSA.

1 Diaconissa fuit (vt opinor) vxor eius, qui in coniugio diaconus creabatur.2.Turo. 20. Epaunen.21.

2 Ordinabatur cum annorum esset quadraginta.Chalcedo.15.)Womarien.73.

3 Postea tamen placuit, vt nulli fœminæ diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate crederetur.2.Aurel.17.]antè 1.Nice.19.] Aurausi. 26.]Epaunen. 1.

4 Huic nubere non licebat.Chalcedo.15.]Aurelian.16.Vide titulum: Diaconus.§.6.

DIACONVS.

1 Diaconi dicuntur oculi episcopi Anacletus epist.1.]Euaristus pp.epist.1.

2 Septem olim erant Romæ per septem regiones ciuitatis, singulis hebdomadis, diebus dominicis, & festiuis iniūcta sibi obseruātes ministeria, & omni hora parati ad diuinū officiū. Fabianus pp. epist.1.[Syluester pp.c.6.act.1.concil.Roma.

3 Imò & in vnaquaque ciuitate ad custodiā episcopi prædicantis.Euaristus pp.epist.1.

4 Eligantur qui continentiam seruent. Lucius pp.dist.81.]2.Carth.2.

5 Nam si vniuersis fidelibus castitas custodienda indicitur, vt qui habent vxores, ita sint quasi nō habentes, quantò magis sacerdotes ac Leuitæ diuino mācipati altario, pro plebe supplicaturi, nō solùm cordis, verū & corporis puritatem seruabūt? & si laico abstinētia imperatur, vt possit orationi 1.Cor.7.

va cari. Deumque deprecãs exaudiri, quando magis illi, qui omni momento parati esse debent, vel vt baptizent, vel sacrificium offerant? Turonici. 1.
6 Si olim diaconus fiebat iuuenis adhuc cõiugatus, vxoris voluntas ita requirebatur, vt sequestrato mãsionis cubiculo, religionem & ipsa promitteret Agath. 16. 1.]Arausi. 22.]Aruernen. 11.] Arelaten. apud Gratia. distinct. 28: Preterea. &c. sicut & Arausicanum.
7 Quod attendentes canones, dicebant, eam post mortem mariti diaconi non posse nubere. Antisiodoren. 22.]1. Toleta. 18.]Ilerden. cõcil. tomo 1. concil. post. canones.]Epaunen. 32.]1. Aurelianen. 15.] .Aurelianen. 16.]cap. 2. Romani concil. sub Gregorio papa tertio]2. Mantisco. 16.
8 Et (quod idem est) propterea cum vxoribus suis non coeant (ait Syricius pp. cap. 9. epist. 4. diaconibus coniugatis,) quia in ministerio diuino quotidianis necessitatibus occupantur. Innocentius pp. 1. cap. 1. epist. 3. ad Exuperium]5. Cartha. 3.]Agathen. 9.]1. Araus. 22. & 23.]3. Aurelianen. 2.]1. Turonici. 2.
9 In primitiua tamen ecclesia, cùm ad sacra ministeria idonei non multi adhuc cœlibes inuenirẽtur, & plerunque inter vxoratos reperirentur ijs officijs digniores nonnulli, quàm qui necdũ vxorem duxerant, penuria effecit ac necessitas, vt canon hic constitueretur: Diaconi quicunq;, cùm ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, dicentes, velle se habere vxores, nec posse se continere, hi postea, si ad nuptias venerint, maneant in ministerio, propterea quòd his episcopus licentiã dederit. Quicunque sanè tacuerunt, & susceperunt manus impositionem professi continentiam, si postea ad nuptias venerint, à ministerio cessare debebunt.

Paphnutius idipsum.

debebunt:Ancyrani 10.]imò cum vxoribus excõmunicatione percelluntur.3. Aurelianen.7.
10 Si inuitus,aut reclamãs ordinatus fuerit, cõmunionem retinens ab officio remouetur; episcopo ad annualem pœnitentiam relegato, quòd ordinarit inuitum.3.Aurelia.7.
11 Ante vigintiquinque annos ætatis diaconus non ordinetur.3.Carth.4.]Agathen.16. & 17.]2.Toleta.1.]3.Arelaten.1.]4. Toleta.19.]Wormatie.69.]Syricius pp.c.9.epist.1. *Aetas ordinandi.*
12 Cùm ordinatur,solus episcopus ei manum imponat,4.Carthag.4.
13 Ordinari videtur,accipiendo ab episcopo orarium & albam.4.Toleta.27.
14 Qua alba solum tempore oblationis vel lectionis vti aut indui potuit.4.Carth.41.Quod sub diac.non licet.Laod.25.
15 Sacrum eorum ministerium ab antiquo est, panem & calicem offerre,& prædicare:Ancyra.2. Quæ oblatio non est ipsa consecratio. dicitur enim.1.Nice.14.Diaconi non habent offerendi sacrificij potestatem]& 1.Arelaten.15. De diaconibus(inquit) quos cognouimus multis locis offerre,placuit minimè fieri debere.
16 Qua potestate cùm careant, nec presbyteris corpus Christi porrigant, nec ante eos(hanc vtique habentes)illud sumant.1. Nicen. 14.]Aquisgran.41.sub Ludouico pio.Imp.1.
17 Imò nec alijs porrigant coram episcopo vel presbytero,nisi iussu eorum.1.Niceni.14.]2.Arelaten.15.]4.Carth.38.Gelasius pp.c.10. epist.1.
18 Sed nec sedere quidem licet in medio presbyterorum diaconos.1.Nice.14.]2.Arelaten.15. addit,in Secretario]vt Nicenum, ita & Aquisgranẽ.41.]Gelasius pp.c.10.epist.1.

1 Multò minùs ergo licet eis ante presbyteros sedere.4.Toleta.38.
20 Quinimo sedere eis coram presbyteris, nisi iussione horum, non licuit. Laodice. 20.]Agath. 65.]4.Carth.39.
21 Sese presbyterornm vt & episcopi ministros agnoscant.4.Carth.37.]4.Tole.39.]Aquisgranen. 41.]nec in conuentu presbyterorum nisi interrogati loquantur.4.Carth.40.
2 Scapulam sinistram (libera manente dextra, vt expeditius ad ministerium sacerdotale discurrãt) orario (propter quod orat, idest, prædicat) 4. Toleta. 39. vnico, puro., nec vllis coloribus aut auro ornato inuoluant.4.Toleta.39.]Syluestr.pp. in cõcil.Roma.c.6. Vtantur (ait) Dalmaticis, & palla linostima læuam tegant.]Antisiod.13.ait.Non licet diacono, velo vel palla scapulas suas inuoluere.
23 Hoc assiduè gestasse videntur, vt à subdiacono distinguerentur. Vnde 1.Braccar. 27. dicitur: Placuit, quia aliquanti huius prouinciæ ecclesiæ diacones absc̃ōsis infra tunicam vtũtur orarijs, ita vt nihil differre à subdiacono videãtur, vt de cætero superposito scapulę (sicut decet) vtãtur orario.
24 Absentes ab ecclesia in natiuitate Domini, epiphania, pascha, vel pentecoste, triennio à communione remouentur. Agath. 64. & absentes ab eadem tribus hebdomadibus.

DIOECESIS quomodo visitanda sit. vide titulo. Episcopus. §. 54. & seq. Diœcesum diuisio. titulo. Parochiæ. §. 2.

DISCORDIA.

1 Discordium fidelium oblationem respuit ecclesia.4.Cartha.93.]11.Toleta.4. Bonifacio pp.1.adscribitur eadẽ sẽtẽtia, quæ 11.Toleta. 4. habeatur, in .1.Tomo.concil.

Qui

2 Qui si ad pacem reuocari nequiuerint, admoneantur, à sacerdotibus; & obstinati manentes, de ecclesiæ cœtu iustissima excõmunicatione pellantur. Agath. 31. & antè. 2. Arelaten. 31.] Wormatien. 41.] Si se iuramento obligarint, ad pacem nunquã redeant; pro hoc iuramento separentur vno anno à communione altaris, & reatum suum eleemosynis, fletibus & ieiunijs absoluant. ac ad caritatem redire festinent. Ilerden. 7. 1. Petr. 4.

De dispensatione, vide Conc. Trid. sess. 22. c. 5.

Divinitas Deo patiente passa non est. 2. Hispal. 13.

Divisio possessionum ad seniorem pertinet, electio verò ad iuniorem. Aug. citatus. cap. 113. concilij Aquisgranen. sub Ludouico Imp. & lib. 16. de ciuitate Dei cap. 20.

Divinationum sectatores quę pœna maneat, vide in titulo. Augurijs. §. 2.

Divites, nisi diuitias omnes à se abdicauerint, saluari non posse docuit Eustachius hæreticus damnatus in concilio Gangrensi,] & Pelagius hæreticus, teste August. epist. 89.

Divortium. Vide matrimonium.

DOCERE.

1 Doctoris nomen sibi nemo imponat, præter has personas quibus concessum est, Cæsaraugusta. 7.

2 Mulier viros docere non tentet, etiam si docta sit & sancta. 4. Carth. 99.

3 Neque laicus præsentibus clericis, nisi eum rogent, docere tentet. 4. Carth. 98.

4 De professore theologo in quauis cathedrali, 3. Latera. sess. 10. & Trid. sess. 25. cap. 2.

5 Presbyteri per villas & vicos scholas habeãt, Et si quislibet fidelium suos paruulos ad discẽdas

literas eis commendare vult, eos non renuant suscipere,& docere,sed cum summa charitate eos doceant,attendentes illud quod scriptum est: Qui autem docti fuerint,fulgebunt quasi splendor firmamenti;& qui ad iustitiam erudiunt multos; fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.Cùm ergo eos docent, nihil ab eis pretij exigant; nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod eis parentes eorum charitatis studio sua voluntate obtulerint. 6.Constantinopolitani 5.& Cabilonen.3. sub Carolo magno] Alexander quoque papa 3.ca.18. partis primæ: Per vnamquamque(ait)ecclesiam cathedralem, magistro, qui clericos eiusdem ecclesiæ, & scholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium assignetur. quo docentis necessitas subleuetur,& discentibus via pateat ad doctrinam.] Pro licentia verò docendi alios aliquid non exigatur vel promittatur.ibidem idem Alexander, & par.2.c.17.] Quæ Alexandri constitutio reperitur 2.Lateranen.11.sub Innocentio pp.3.qui etiam adijcit: Vt etiam in alijs ecclesijs quarum sufficere poterunt facultates, constituatur magister idoneus, à prælato cum capitulo seu maiori, ac saniori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum, & aliarum gratis in Grammaticæ facultate,ac alijs instruat.] & 3.Later.sess.9.Magistri scholarium (ait) pueros suos nedum in,&c.

6 Philosophiæ, vel poesis studijs vltra quinquennium nullus sacris ordinibus initiatus, vel à iure ad eos arctatus incumbat sine aliquo studio theologiæ,aut iuris pontificij.Leo pp.10.sessio.8. Lateranen.3.concilij.

DOMINICA DIES.

1 Dominicam diem per singulos circulos hebdomadarum ob venerabilem resurrectionem

nem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ipſius diei imagine frequentamus. Innocentius pp. 1. epiſt. 1. ca. 4.] 6. Conſtantinop. 8. recitantur myſteria eo die geſta, & recolenda.

2 Quiſque in ea ſit hymnis, & laudibus Dei animo corporeq; intentus, properet ad eccleſiam, vbi ſeſe lachrymis, & precibus afficiat. 2. Mantiſco. 1.

3 Vacandum in ea, non ſabbatho. Laodic. 29.] ca. 50. Cabilonen. tempore Caroli magni] cap. 40. Turonen. ſub Carolo magno] cap. 16. Arelaten. ſub eodem.

4 Adeo vt præter orationes, & miſſarum ſolennia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. 6. Conſtantinop. 8. non quòd quærat Dominus à nobis, vt corporali abſtinentia diem hanc celebremus, ſed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus ad cœlum vſque miſericorditer prouehat. 2. Mantiſco. 1.

5 In ea non ſit mercatus, nec placitum. Tarraco. 4.] 2. Mantiſco. 1.] Adrianus pp. in canonibus quos collegit] c. 40. Turonen. ſub Carolo magno] c. 37. Maguntiaci ſub eodem] c. 35. Rhemenſis] c. 16. Arelatenſis ſub Carolo magno.

6 Nec agri nec vinea colatur, non metatur, non fruges excutiantur, quò liberius orationi vacetur. 3. Aurelianen. 27.] ca. 18. Cabilonen. tempore Eugenij pp.

7 Boues non iungantur. Antiſiodoren. 16.

8 Nec quiſquam ſibi talem exhibeat neceſſitatē, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponi cogat. 2. Mantiſco. 1.

9 Si autem neceſſitas fuerit, vel nauigandi, vel itinerandi, licentia ſic dabitur, vt huius occaſione miſſæ, & orationes non prætermittantur. 6. Conſtantinop. 8.

10 Ab omnibus viris, & mulieribus eo die panis oblatio ad altare offeratur. Fabianus pp. epist. 3.] 2. Mantisco. 4.

Dubius in fide, infidelis est. Sixtus pp. 1. episto. 1.] Adrianus pp. c. 3. canonum quos collegit.

EBRIETAS.

Luc. 21. 1 Ebrietas fugienda est. Eutychianus pp. decreto. 11.] cap. 48. Turoni. sub Carolo magno. Rhemensis 18. illis prohibetur, vt ab Eutychiano.

2 Quoniam facit vt quis non posit liberum corporis sui, ac mentis vsum habere, cum captus vino à sensu probetur alienus. Venetici. 13.] Agathen. 41. quia omnium vitiorum fomes, ac nutrix est.] 1. Turonici 2.] ca. 46. Maguntiaci sub Carolo magno. *Ephe. 5.*

1. Cor. 6. 3 Clericis, quos ebrios fuisse constiterit, triginta dierum spatio negetur communio, aut corporale infligatur supplicium. Agath. 41.] Venetici. 13.

4 De crapula, & ebrietate generantur quique noxiores corporum morbi, vt physici testantur. Ad statum quoque mentis euertendum quantum noceat ebrietas, facilè deprehendi poterit. quippe cum penè omnium malorum, quæ ab hominibus raptim perpetrantur, causa sit, & origo ebrietas. c. 48. Turonici sub Carolo magno.

5 Illum abusum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo se obligant potatores, & ille iudicio taliũ plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, decernimus penitus abolendum. Si quis autem super his culpabilẽ se exhibuerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit competenter, à beneficio, vel officio suspendatur. 2. Lateranen. 15. sub Innocentio pp. 3.

6 Nolens cauere malum ebrietatis excommunicetur

cetur vsque ad emendationem congruam.c.46.Maguntiaci sub Carolo magno.

ECCLESIA.

1 Ecclesia, vox est dubiæ significationis. Quærendæ locutiones (ait Aug.q.57.super Leuiticum) per id quod continet significantes id quod continetur: sicut ecclesia dicitur locus quo ecclesia cōgregatur. nam ecclesia homines sunt, de quibus dicitur, Vt exhiberet sibi gloriosam ecclesiam. hanc tamen vocari etiam ipsam domum orationū, idem Apostolus testis est, vbi ait: Nunquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? aut ecclesiam Dei cōtemnitis? & hoc quotidianus vsus loquendi obtinuit, vt ad ecclesiam prodire, aut ad ecclesiam confugere non dicatur, nisi quod ad locum ipsum, parietesque prodierit, vel confugerit, quibus ecclesiæ congregatio continetur. Sed primò de ecclesia, vt quotidiano vsu loquendi dicitur locus quo ecclesia congregatur.

2 Maior ecclesia (sicut antiquitus à sanctis patribus statutum est) per circuitum quadraginta passus habeat. Capellæ verò, vel minores ecclesiæ, triginta. Qui autem confinia earum confringere tentauerit, aut personam hominis, aut bona eius inde subtraxerit, nisi publicus latro sit, quousque emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur. Nicolaus pp.1.tit.15.c.3. seu 27. quæst. 4. Sicut antiquitus, &c. Vide titulum: Basilicæ omnes.§.4.Salegunstadien.12.AEdificia laicorum quæ ecclesijs adiuncta sunt auferantur, & nulla in atrio ecclesię ponantur, nisi tantùm presbyterorū. De vnione vnius ad alterum, Vide Concil.Tridentinum sess. 7.ca.6. & 7.13.c.9.24.c.13.21.c.5.25.cap.9. Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas, locorum Ordinarij singulis annis autoritate Apostolica visitare tenean-

teneantur,&c.Concil.Trident.seff.7. cap.8. Vide, episcopus.S.72.

3 Eos qui ad ecclesiam confugerint tradi non oportet, sed loci sancti reuerentia, & intercessione defendi. 1.Arausf.5. & 6.] Epaunen. 39.] Ilerden. 8.] 1.Aurelianen.1.& c.3.dicit legem quoque Romanam hoc constituisse.] 4.Aurelianen.21.] 5. Aurelianen.23.

4 Imò nec nocumenti vel damni aliquid ibi pati:quin verò eis liceat in triginta passus ab ecclesiæ ianuis progredi, vt ad requisitæ naturæ vsum debitis exeant locis. 12.Toleta.10.

5 Si quis autem hoc decretum tentauerit violare; & ecclesiasticæ excommunicationi subiaceat, & seueritatis regiæ feriatur sententia. 12. Toleta.10.

6 Datis tamen ad euangelia sacramētis ab eo cui reus fuerit criminosus, ꝙ de morte,& debilitate, & omnium pœnarum genere erit securus, reus de satisfactione conueniat. Quod si quis sua sacramenta fuerit conuictus violasse, reus puriurij non solù à communione ecclesiæ, vel omnium clericorum, verumetiam & à catholicorum cōuiuio separetur. 1.Aurelianen.3.] Maguntiaci.39. sub Carolo magno.17.q.4.Id constituimus.

7 Si enim mundani principes suis legibus censuerunt, vt quicunque ad eorum statuas fugerit, illæsus habeatur, quantò magis hi permanere debēt indemnati, qui patrocinia immortalis regni, & cœlestis adepti sunt?2.Mantisconen.8.

8 Non licet in ecclesia choros secularium, vel puellarum cantica exercere, quia scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur. Antisiodo.9.

Matth. 21. 9 Nec verbis aliove modo strepere, vel tumultuari, sed quādiu in ea orationis causa manetur, fabulę inanes

inanes cauendæ ſunt, ca.38. Turonen.ſub Carolo magno.Salegunſtadien.9.

10 Nec ex ira arma trahere, aut quemcunque ad vulnerandum impetere ſub pœna excommunicationis, c.17.Cabilonen.temp.Eugenij pp.1.]cap.6. Triburien. ſub Arnolfo Imp. Prophanatur autem homicidio, & adulterio. Higinius pp.de conſecr. diſtinct.1.

11 Imò præter regem nemo in ea gladium portet.Salegunſtadien.8.

12 Conuiuia in ea non licet præparare. Antiſiodoren.9.niſi,vide:Conuiuia.Vide 1.Latera.19.

13 Parochialis eccleſia in Natali Domini,Paſcha, Epiphania Domini,Aſcenſione Domini, Pentecoſte,Natali ſancti Ioannis Baptiſtæ,& ſi qui maximi dies feſtiuitatibus habentur,viſitanda eſt,& ab ijs quibus extra parochias oratorium eſt conceſſum propter fatigationem familiæ,vt in eo aliàs miſſas audiant.Agathen.21.]Epaunen.35.]Aurelian.27.] Aruernen.14.]4.Aurelianen.3.addit: Aut ſi certa neceſsitate prohibeantur, ab epiſcopo poſtulent commeatum.

14 Clerici verò in prædictis maioribus feſtiuitatibus miſſas in illis oratorijs ſine permiſſu epiſcopi faciente pellantur à communione.Agathen.21] Aruernen.14.

15 Quia plerunque fieri cognoſcitur, vt eccleſiæ parochiales vel ſacra monaſteria, ita quorundam epiſcoporum vel inſolentia vel incuria horrendâ decidant in ruinam,vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror,quam inſtruendo gaudij excitetur *labor:ideo pia compaſsione decernimus, vt quamdiu earundẽ fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint,pro eiſdem locis curam permittantur habere ſolicitam, & ſolicitudinem ferre

Ius patronatus laicorũ unde ortũ.

** ardor.*

ferre præcipuam,atque rectores idoneos in eisdem basilicis ijdem ipsi offerant episcopo ordinandos. Quod si tales forsitan non inueniantur ab eis, tunc quos episcopus loci probauerit Deo placitos, sacris cultibus instituat cum eorum conniuentia seruituros. Quod si superstitibus eisdem fundatoribus rectores ibidem præsumpserit episcopus ordinare, & ordinationem suam nouerit irritam esse, & ad verecundiam suam alios in eorum loco, quos ijdē ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. 9. Toleta. 2.] Vide Concilij Triden. 14. sess. c. 12. 25. ca. 9. 24. cap. 3.

16 Cum in ecclesia Dei vnus debeat esse qui præsit, statuimus, vt si forte fundator plures elegerit rectores, ille præficiatur ecclesiæ, qui maioribus iuuatur meritis, & plurium eligitur, & probatur assensu. Si autem hoc sine scandalo fieri nequierit, ordinet antistes ecclesiam, sicut melius secundùm Deū viderit ordinandam. Idipsum etiam faciat, si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat, infra tres menses non fuerit diffinitum. Alexander pp. 3. par. 1. cap. 17. De non commendandis illis ecclesijs seu beneficijs, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera valorem annuum non constituunt, vide sessionem 9. tertij Lateranen.

17 Qui parochialem habet ecclesiam, non per vicarium, sed per seipsum illi deseruiat in ordine quem ipsius ecclesiæ cura requirit. 2. Lateranē. 3 c. sub Innocen. pp. 3.] & antè Eugenius. pp. 2. decretorum suorum vndecimo. Præcipimus (ait) ne conducititijs presbyteris ecclesiæ committantur. Alexander pp. 3. part. 1. c. 13. & parte 2. c. 2. sicut Eugenius] & ante hos. cap. 51. Wormatiensis idem voluit, dicens: Vnaquæq; ecclesia suum presbyterū habeat.

Vide

Vide Concilij Trident.seſſ. 24.cap. 12. Omnes verò,&c.22.seſſ.cap.4.Vide titulum: Beneficium,ſeu Eccleſiam.

18 Nemo in fraudem de prouētibus eccleſiæ,quæ curam proprij ſacerdotis debet habere,penſionem alij quaſi pro beneficio conferre præſumat. 1. Lateranen.32.

19 Nec aliquis præsbyter duas eccleſias ſimul obtineat.Nicolaus pp.1.in concilio Romano.] intellige parochiales,& matrices, quarum vna vni ſufficit.Alexander pp.3.par.1.ca.13. & par.2.cap.7.De eodem Concil.Trident.ſeſſ. 24. cap.17. Secundum Lateranenſe, & tertium ſeſſione 9. diſpenſabant cum perſonis qualificatis magis eximijs. Cum vacat parochialis Eccleſia quid agendum. Trid.ſeſſ. 24.cap.18.

20 Parochialem eccleſiam amittat, qui non reſidere in ea, & curam eius per ſeipſum non exercere probatus fuerit: Alexander pp.3.parte.1.c.13.Vide ſeſſ.6.c.1.Trid.Vide titulum : Clericorum nomen. §.9.De eccleſijs cathedralibus,ſeſſ.24.cap.12. Concilij Triden.

21 Ne pro defectu paſtoris gregem Dominicum lupus rapax inuadat,aut in facultatibus ſuis eccleſia viduata graue diſpendium patiatur, ſtatuimus, vt vltra tres menſes cathedralis,vel regularis eccleſia prælato non vacet,infra quos, iuſto impedimento ceſſante,ſi electio celebrata non fuerit,qui eligere debuerant,eligendi poteſtate careant ea vice,ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximò præeſſe dinoſcitur deuoluatur. Is verò ad quem deuoluta fuerit poteſtas,Dñm habens præ oculis, non differat vltra tres menſes cũ capituli ſui conſilio, & aliorum virorũ prudentiũ viduatam eccleſiam de perſona idonea ipſius quidem eccleſiæ, vel alterius, ſi

digna non reperiatur in illa, canonicè ordinet, si canonicam voluerit effugere vltionem. 2. Latera. 13. sub Innocentio pp. 3.
22 Hæreticorum ecclesiæ sanctis vsibus non applicentur, nisi catholicorũ prius fuerint, hisq; ab hæreticis ereptæ per violentiam. Epaunen. 33.] Sic intellige Ioannem pp. 1. ad episcopos Italiæ.
23 Porrò iam catholicæ factæ, ad eos episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ in quibus ipsæ ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere videntur. 3. Toletani. 9.] Aphricanum verò concil. c. 84. Quoniam quidem (ait) ante aliquot annos in ecclesia plenario concilio, Mileuitano scilicet cap. 24. constitutum est, vt quæcunque ecclesiæ in dioecesi constitutæ ante leges de Donatistis latas catholicæ factæ sunt, ad eas cathedras pertineant, per quarum episcopos factum est, vt catholicæ vnitati communicarent, post leges autem, quæcunque communicauerint, illuc pertineant quò pertinebant cum essent in parte Donati. Sed quia multæ controuersiæ postea inter episcopos de dioecesibus ortæ sunt, & oriuntur, quibus tunc minus videtur esse prospectum, nunc isti concilio sancto placuit, vt vbicunque catholica fuit, & pars Donati, & ad diuersas cathedras pertinebant, quocunque tempore illic vnitas facta est, vel facta fuerit, siue ante leges, siue post leges, ad eam cathedram pertineant, ad quam catholica quæ iam ibi fuerat pertinebat.
24 Agros, & prædicta fideles cœpere ecclesijs matribus tradere (quorum pretium ante pedes Apostolorum antea offerebant) cum visum est plus vtilitatis afferri posse, si hæreditates, & agros quos vẽdebant, traderent ecclesijs quibus præsidebant Episcopi, eo quòd ex sumptibus eorum tam præ-
sentibus

ſentibus quàm futuris temporibus plurima, & elegantiora poſſent miniſtrare fidelibus communem fidem ducenribus, quàm ex pretio eorum. Vrbanus pp.1.epiſt.decretali] ex quo loquitur conc. Aquiſgra.c.116.12.q.1.Videntes.
25 Ioannis Wiclef articuli.32.33. & 39. damnati ſunt à conc.Conſtantien.32.Ditare clerum (inquit) eſt contra regulam Chriſti.33.Syluester pp.& Conſtantinus Impe.errauerunt eccleſiam dotando. 39. Imperator, & Domini ſęculares ſunt ſeducti à diabolo, vt eccleſiam dotarent bonis temporalibus.
26 Et quia inde multis ſubuenitur, ſemper vetitũ eſt ea ab eccleſijs alienare. Gangren.7.] Agath.7.] 1.Vaſen.4.] 4.Aurelianen.35.] Symmachus pp.ca.6.Rom.2.] Aruernen.4.] 2.Turonici 25. & 26.] 5. Aurelianen.13.] 6.Toleta.15.c.6.Cabilon.ſub Carolo magno. Vide etiam titulum: Oblationes.§.6.& 9.& Conc.Trid.ſeſſ.25.c.11.
27 Et damnatus eſt hic. 16. articulus Ioannis Wiclef in concilio Conſtantien. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab eccleſia, poſſeſsionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolùm actu, delinquentibus.
28 Adeo vt facta venditio à presbytero, vel alio clerico, pronuncietur irrita. Agath.22. & 53. (niſi tantum reſtituant de ſuo, quantùm alienarunt. Agathen.49.) Ancyra.15.] Epaunen.7.] 3. Toleta.3.] 3. Aurelianen.12.] 4.Aurelian.18.] 5. Aurelian.13.] Symmachus pp.c.7.concil. Ro.2. Vide Pium pp.1. epi.2.& Trid.ſynodum, ſeſſ.22.cap.11.
29 Verùm ſi neceſsitas compulerit, vt pro eccleſię vtilitate aliquid, vel in vſufructu, vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur, apud duos, vel tres cõprouinciales, vel vicinos epiſcopos cauſa qua

 neceſſe

necesse sit vēdi, primitus comprobetur. Agath.7.] 4.Carth.32.exigit conniuentiam, & subscriptionē clericorum, vt validè episcopus tale quid agat] 5. Carth.4. ferè sicut Agathen.7. nisi quòd primò necessitatem iubet insinuare Metropolitano, vti & c. 12.Epaunensis.] habita episcopi subscriptione permittit.3.Aurelianen.23.

30 Tertulas aut vineolas exiguas,& ecclesię minus vtiles,aut longè positas,episcopus sine consilio fratrum(si necessitas fuerit) distrahendi habeat potestatem.Agath.45.redditus accipiantur pro elocatis domibus ad ecclesiam pertinentibus. Symmachus pp.in 2.concil.Rom.c.5.

31 Iustè his vti licet, non solùm in reparatione ecclesiarum,alimonijs sacerdotum, & pauperum refectione,sed etiam redemptione captiuorum.1.Aurelianen.7.] c.116.concilij Aquisgranen. sub Ludouico pio Imp.

3 In vsumfructum nisi clericis,captiuis, aut peregrinis non vult dari Symmachus pp.c.2.epi.decretal.& conci.Rom.2.c.4.] 3.Toleta.3.

33 Si clericus,cui quidpiam eiusmodi donarat episcopus,alterius est ecclesiæ, eo mortuo donum redit ad ius ecclesiæ de cuius facultate donatum est. 4.Aurelia.35.

34 Eò spectat,quòd clericis diuturnitate quantalibet temporis nulla gignitur proprietas,aut ius proprium in ijs, quæ possederint ex ecclesiæ remuneratione, sed quandocunque patuerit ecclesiæ rem fuisse,ei confitenda est proprietas.Agathen.59.] 6. Toleta.5.

35 Si quis de clericis documenta, quibus ecclesiæ possessio firmatur,aut supprimere,aut negare, aut aduersarijs fortasse tradere præsumpserit,quicquid per absentiam documentorum damni Ecclesiæ il-

latum

latum est, de proprijs facultatibus reddat, & communione priuetur. Agathen. 26.] 3. Aurelianen. 22.

36 Onera ecclesijs rectores,& consules ciuitatum non præsumant imponere. Alexander pp.3. part.1. cap.19.] 2.Lateranen.46.vide titu.clericorum nomen.§.40. Gene. 47.

37 Verùm si quando forsan episcopus simul cum clericis tantam necessitatem, vel vtilitatem inspexerint,vt absque vlla coactione ad releuandas vtilitates,& necessitates communes, vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias duxerint conferenda,prædicti laici humiliter,& deuotè recipiant cum actionibus gratiarum. Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanum prius consulant Pontificem, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere.2.Latera.46.sub Inno.pp.3. Cæterum quicunq; sine Romani pōtificis pro tempore existentis expressa licentia quidquam de ecclesiarum,aut monasteriorum bonis quocunque colore,aut fuco occupat,aut detinet,sub pœna excommunicationis id vel æquiualens reddat.conci. Late. 3.sess.9.sub Leone 10.

38 De reditibus ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor fiant partes, quarum vna cedat pōtifici seu episcopo ad eius sustentationem, alia præsbyteris, & diaconibus, & omni clero,tertia templorum, & ecclesiarum reparationi,quarta pauperibus, & infirmis,& peregrinis. Syluester pp. concil. Roman. cap.4.] Simplicius pp.episto.3.ad Florentium,&c. Gelasius pp.cap.29. epistola. ad episcopos per Lucaniam.] Gregorius pp. 2. epistola ad vniuersum clerum,& plebem Thuringiæ prima.]Wormatien. 7.& 47.] 1. Aurelianen.7.] Tarraconen.8.] Tribuuien. 13. sub Arnolpho Imperat.] 1. Braccar. 25.

consentit, nisi quòd de quarta dicit: De quarta parte siue archipresbyter, siue archidiaconus illam administrans episcopo faciat rationem] ca. 42. tamen Maguntiaci sub Carolo magno, & c. 15. Arelatensis sub eodem, dicunt: Quicunque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas, vel ædificandas omnino adiuuent.

Nunc de ecclesia, vt non locum, sed homines significat, seu hominum societatem.

1 VNam, sanctam, catholicam, & apostolicam eam credimus, cum concilio primo Constantinopolitano.

2 Extra quam nullus omnino saluatur. secundo, Lateranen. 1.] Leo pp. 10. in tertij Lateranensis Sessione. 11.

Nullus martyr. Cyprian. lib. 1. epi. 1 Quanquam etsi aliquis, &c. August., idem habet sæpius: nempe libro de patientia c. 6. & 27.] & lib. de vnitate ecclesiæ. c. 4. dicit, &c.

3 In hac modò sunt mali cum bonis, vt palea cũ tritico vsque ad ventilationem. Vnde damnatur in concilio Constantien. primus hic articulus Ioannis Hus: Vnica est sancta vniuersalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum (seu electorum) vniuersitas. &, Vniuersalis sancta Ecclesia tantùm est vna, sicut tantum vnus est numerus omnium prædestinatorum.

4 Sic autem in ea sunt, quomodo humores male in corpore, inquit Augustinus tract. 3. in canonicam Ioannis, quando euomuntur, tunc releuatur

corpus

corpus. Sic & mali quando exeũt. tunc ecclesia releuatur, &c.

ECCLESIA ROMANA.

1 Romana ecclesia (seu sedes apostolica) mater, caput, & cardo est omnium ecclesiarũ particularium. Anaclætus pp. epist. 3.]Lucius pp. 1.]Calixtus pp. 1. epist. 1.]Fœlix pp. 1. epist. 3. ad Benignum]Zepherinus pp. epist. 1.]Marcellus pp. 1. in epist. ad episcopos Anthioc. prouin.]Iulius pp. 1. in 1. epist. ad Orient. episc.]Damasus pp. in epist. ad Stephanum]Chalcedonen. synodus actio. 1. & 16]Romana sub Syluestro c. 20.]Sardicen. 3. & 4.] Episcopi AEgypti ad Felicem pp. 2. elegãtissimè.] Triburien. 30. sub Arnolfo Imperato.]Et Leo pp. 10. sacro approbante concilio Lateranensi tertio, Sessione 11. De necessitate salutis existit, omnes Christi fideles Romano Pontifici subesse. S. Hunc confirmant & canones citati in tit. Concil. conuocare. S. 12. & 3.

2 Nunquam errauit à tramite Apostolicę traditionis. Lucius pp. epist. 1.]Felix pp. 1. epist. 3.]Marcus pp. ad episcopos AEgypti: & ex eo Agatho pp. citatus act. 4. Constantinopolitani concilij sexti.

3 Ioannis Wiclef articulus iste 41. damnatus est in concilio Constantiensi. Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias. Error (inquit Synodus) est, quatenus negaret primatum summi Pontificis super alias ecclesias particulares. Damnatur & 7. articulus Ioannis Hus: Petrus non est, nec fuit caput ecclesiæ sanctæ catholicæ.

4 Eadem Romana ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum obtinet, & eminentiam potestatis super vniuersas ecclesias ac totum Christiani populi gregem affe-

cuta eſt,(Aſſerit id & Nicolaus pp. 1. ſcribens ad Michaelem Imperatorē.)Secunda ſedes eſt apud Alexandriam ſub Marco Euangeliſta.Tertia apud Antiochiam ſub Petro Apoſtolo, qui illic priuſquam Romam veniret,habitauit,& Ignatium Epiſcopum cōſtituit.Anacletus pp.epiſt.3.]Idem habes in præfatione primi concilij Niceni,hoc adiecto? Quarta apud Ieroſolymam, vbi Iacobus Apoſtolus eſt ordinatus.]His conſonus eſt Gelaſius pp.in decreto de Apocryphis.] At poſtea curiali ambitione locus ſecundus obtétus eſt à ſede Conſtantinopolitana.1.Conſtantin. 5.]quod roboratur & 2.Lateran.5.]Qua ambitione & Ioannes Conſtantinopolitanus epiſcopus ſe appellabat epiſcopum vniuerſalem:teſte Pelagio pp. 2. epiſt.1.]Verùm Gelaſius pp.poſtea, non obſtantibus illis. conſtanter pronunciauit hæc verba in epiſt.ad Fauſtum magiſtrum: Conſtantinopolitanæ ciuitatis epiſcopus, per canones inter ſedes nullum nomen accepit.]& primi Niceni. 6.conſtitutum erat: Apud Antiochiam, cæteraſque prouincias honor ſuus vnicuique ſeruetur eccleſiæ. Quàm ambitioſi fuerint,facilè quis cognoſcet,lecta tantùm epiſtola Nicolai pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

5 Innocentius 1.epiſt.18.c.1.videtur ſecundā facere Antiochiam,non ſine cauſa,quam citat Nicolaus 1.ad Michaelem Imperat. Vide Petrut. S. 3.

ELECTIO.

1 ELectio maioris & ſanioris partis,appellatione remota, ſemper præualeat, niſi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtenſū.Alexan. pp.4.parte.1.c.16.]2.Arelaten.5.]Alexan.pp.3.part.40.c. 4. dicit ex Lucio 3.electū adminiſtrationē dignitatis debere relinquere,

quere,ad quam cum eligeretur quidem à maiori parte,ſed paucis contradicentibus, diſcordiæ author munere aliquo pacatus eſt] parte 7.cap.13.

2 Cũ electio fuerit celebranda, præſentibus oĩbus qui debẽt,volũt,& poſſunt cõmodè intereſſe, aſſumãtur tres de collegio fide digni,qui ſecretò, & ſingillatim voces cunctorũ diligenter exquirãt, & in ſcriptis redacta mox publicent in cõi, nullo prſus appellationis obſtaculo interiecto,vt is collatione adhibita eligatur,in quẽ oẽs vel maior vel ſanior pars cõſentit,vel ſaltẽ eligẽdi poteſtas aliqbus viris idoneis cõmittatur,qui vice omniũ eccleſiæ viduatæ prouideãt de paſtore,aliter electio facta nõ valeat,& nemo procuratorẽ cõſtituat ad eligẽdũ,niſi abſens detineatur iuſto impedimẽto,vt adeſſe nõ posſit, & tũc procuratorẽ faciat vnũ de ipſo collegio,nec clãdeſtina ſit electio. 2.Later.24.

3 Bonis ſacerdotibus,& ſpiritualibus populis electionẽ epiſcopi Chriſtus cõceſſit. Anacletus pp. epiſt.2.]2.Arelat.35.]Leo pp.1.epiſt.90.c.1.] Nicolaus pp.1.tit.8.c.1.]1.Pariſien.8.] 5.Aurelia.10. Syricius pp.epiſt.1.c.10.] 4.Toleta.18.Vide Cypr. lib.1.epiſt.epiſtola 4.Coram omni ſynagoga, &c. *Diſ.63.Epiſcopus.*

4 Laodiceni tamen concilij,cap.13.eſt: Non eſt populis concedendum, electionem facere eorum qui altaris miniſterio ſunt applicandi.] & capitulorum è Græcis ſynodis latinitati donatorum à S. Martino epiſcopo Braccar.primum eſt : Non licet populo electionem facere eorum qui ad ſacerdotium promouentur,ſed in iudicio epiſcoporũ eſt, vt ipſi eum qui ordinandus eſt probent, ſi in ſermone,& fide,& in vita ſpirituali edoctus eſt.

5 Nil ergo noui aut valdè mirandi conſtituit ſecunda ſynodus Lateranenſis ſub Innocentio pp.3. cap.25. dicens. Quiſquis electioni de ſe factæ per

ſœcu-

fecularis poteftatis abufum confentire præfumpferit contra canonicam libertatem, & electionis commodo careat,& ineligibilis fiat, & abfque difpenfatione non posfit ad aliquam eligi dignitatē. Vide Seffio. 23.Trident.c.4.

3 Neque calumnię fubiacet fynodus Tridētina in Sesfio.23.c.4. definiens, in ordinatione epifcoporum,facerdotum, & cæterorum ordinum, nec populi, nec cuiusuis fęcularis poteftatis, & magiftratus confenfum fiue vocationem,fiue autoritatem ita requiri, vt fine ea irrita fit ordinatio. Et eiufdē Sef.cano.7.Si(ait)qs dixerit,ordines ab epifcopis collatos fine populi vel poteftatis fecularis confenfu aut vocatione irritos effe anathema fit.

4 Olim enim cū fpiritualior effe plebs pasfim, & ipfa eligebat cum clero, fed non quafi alioqui non rectè fieret electio. Imò videtur eius electio affenfus potius fuiffe.

5 Primùm quidem(inquit Ticinēfis fynodus)ipfius loci presbyteri vel cæteri clerici idoneū fibi rectorem eligant;deinde populi, qui ad eandem plebem afpicit, fequatur affenfus.]& Celeftinus pp.1.epift.2.c.5.

6 Is cuius eft electionem confirmare,diligenter examinet & electionis proceffum, & perfonam electi ad regimē animarum(an fufficiētis fit fcientiæ,honeftæ vitæ, & ætaris lęgitimæ) & cum omnia ritè cōcurrerint,munus ei confirmationis impendat.fecus faciens, non folùm confirmandi primum fucceſſorem illius careat poteftate, verùm etiam à perceptione proprij beneficij fufpendatur.2.Lateranen.26.

ENERGVMENVS.

1 Energumenus,hoc eft, qui tempeftate iactatur, feu fpiritu immundo diuexatur.. Ancyran.

Ancyran.16.

2 Omni die exorciſtæ energumenis manus imponant. 4.Carth.90.de qua manuum impoſitione etiam loquitur Innocentius pp.1.c.6.epiſt. 1. ſed (ni fallor) hoc epiſcopo munus peculiare faciens, quod alter niſi ipſe imperet,exercere non debeat.

3 Victus quotidianus eis, in domo Dei aſſiſtentibus, ſubminiſtrabatur ab exorciſtis.5.Carth. 92.

4 Energumeni pauimenta templorũ verrebant. 4.Carthaginen.91.

5 Communicabant,vt ſacramenti ipſius virtute vel munirentur ab incurſu dæmonum quo infeſtabantur,vel purgarentur. 1.Arauſicani 14.

6 Non ſolùm non aſſumendi ſunt ad vllum ordinem clericatus,ſed & illi qui ordinati iam ſunt, ab impoſito officio ſunt repellendi. 1. Arauſ. 16. (quem canonem adſcribit Iuo 3.Arelatenſi c.3.) Elibertini.29.]Pius pp.1.diſt.33.communiter.]11. Toletani 13.vt Pius pp.

7 Horum nomina ad altare cum oblatione non recitẽtur,(fortè,his auditis furerẽt.)Elibertini 29.

EPISCOPVS.

1 EPiſcopo quocunque defuncto,non ab alio niſi à comprouincialibus ſuis alter eligatur:ſin aliter, huius ordinatio irrita habeatur. 1. Cabylonen. 10. circa tempus Eugenij pp. 1.] Si vnus ex eis tantùm ſuperſtes, negligentior exiſtẽs nollet ordinare populo obſecranti rectorem, epiſcopo vicinæ prouinciæ eum prius literis conueniant;& eo diſſimulante,id ipſimet peragant. Sardiceo.6.

2 Quòd ſi per ordinationem regiam honoris iſtius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, à comprouincialibus loci ipſius epiſcopis recipi nullatenus mereatur, quem inde-

bitè

bitè assumptum agnoscunt.Si quis de cōprouincialibus recipere eum contra indicta præsumpserit,sit à fratribus omnibus segregatus. 1. Parisien. 8.]12Toletan.6.à pijs Hispa.regibus & episcopis id seruatur.Nicolaus pp.1.idem attēdit.c.1. titul. 7.seu dist.63.c.Porrò.

3 Eminentissimæ enim dignitatis apex,omnium conscendendus est electione, non paucorum fauore, non patrocinijs potentum, non calliditate subdola,ad conscribendum decretum alius hortetur præmijs, alius timore compellat. Quod si quis fecerit, ecclesiæ cui indignus prçesse cupit, communione priuabitur.Aruernen. 2.]imò remouebitur præmij ordinatus.5.Aurelianense. 10.]. Simmachus Papa. capi. 5. epistola.decretalis.

4 Nullus ex laicis, nullus digamus, nullus viduæ maritus eligatur. Celestinus pp.1.epist.2.ca. 6.& epist.1.c.3.]nullus,inquam, ex laico fiat episcopus, 1.Niceni.2.]Caius pp.]Sardicen.13.]Hormisdas pp.c.1.epist.ad episc.Hispan.]3.Arelaten. 2.]5.Aurelianen.9.

5 Quid enim proderit, per singula clericos stipendia militasse,& omnem egisse in dominicis castris ætatem,si hi qui præfuturi sunt, ex laicis requirantur?qui vacantes sęculo, & omnem ecclesiasticum ordinem nescientes, saltu præpropero in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere,& in aliud vitæ genus,calcata reuerētia ecclesiasticæ disciplinę, transire.Celestinus pp.1.c.2.epi.3. Vide Syriciū pp.epi.1.c.10.

6 Addit postea 5.Aurelianensis caput.9.Nullus ex laicis absque annua conuersatione præmissa episcopus ordinetur, ita vt intra anni ipsius spacium,à doctis & probatis viris,disciplinis & regulis spiritualibus plenius instruatur,ꝙ si hoc q̄squā

episcoporum

episcoporum transcendere quacunque conditione præsumpserit, anno integro ab officio vel caritate fratrum habeatur extraneus. Aut cum supplenda est clericalis penuria, præmissa sex mensiũ conuersatione. Gelasius Papa epistola prima ad vniuersos episcopos, &c. capite quarto. Quanto lõgiorem in ecclesiasticis conuersationem olim exegerint, vide in epist. 1. Syricij pp. cap. 10.]Zosimi pp. epistol. 1. cap. 3

7 Qui autem ordinari merentur, sic ascendant ad ordines, vt episcopus non fiat quisquam, nisi primò fuerit ostiarius, deinde lector, postea exorcista, inde sacretur acolytus, demum verò subdiaconus, deinde diaconus, & postea presbyter. Gaius pp. teste Damaso, & habetur in fine epist. eius decretalis] Sardicen. verò c. 13. ait: Nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi aut præsbyteri fuerit perfunctus.]Celestinus. pp. 1. c. 5. epist. 2. vt Gaius sapit.

8 Electus non potest ordinari absque consensu Metropolitani episcopi. Hilarius pp. epist. 2. c. 1. ad episcopos Tarrac.]Innocentius pp. 1. ante eum c. 1. epist. 2.]Bonifacius pp. 1. epist. 3.]1. Niceni 6. 2. Arelaten. 5. & 6.]Antioch. 19. 2. Carth. 12.]1. Parasien. 8.]2. Turonici. 9.

9 Quo accedente, ordinetur ab omnibus, si fieri potest, qui in eius prouincia sunt. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente necessitate, vel itineris longitudine, certè tres episcopi debent congregari, ita vt etiam cæterorum absentium cõsensum literis teneant. Anacletus pp. epist. 2.]1. Nicẽ. 4.]Ioannes. pp. 3. epi. 1.]1. Arelat. 11.]2. Arelatẽ. 5. Antioc. 19.] Laodic. 12.]Syricius pp. epist. 4.]2. Carthaginẽ. 12.]3. Carth. 39.]1. Araus. 21.]Damasus pp. epist. 4. vt Rhegiẽ. 1]Grego. pp. 2. epist. 8.

Damasus,

Damasus, Rhegiense & Antiochenum concilia pronunciant alioqui fore irritum, si tres ordinēt.

10 Orta autem inter partes dubitatione, maiori numero Metropolitanus in electione consentiat. 2.Arelaten.5.

11 Et si qua contradictio fuerit oborta, non præsumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres iam, sed duo vel tres postulentur, qui cum tribus alijs discutiant in plebe cui ordinandus est, primò personas contradicentium, postremò illa pertractent quę obijciuntur, & cùm purgatus fuerit sub conspectu publico, ita demum ordinetur. tertia Carthaginensis.40.

Consecrationis tempus.

12 Non diu autem differat Metropolitanus antistitem substituere. 4. Aurelianen. 33.]non vltra menses tres, nisi fortè inexcusabilis necessitas coegerit tempus ordinationis amplius prorogari. Chalcedon.25.]quod est. 76. caput concilij Wormatien.]in 1.tomo concil. idem adscribitur Damaso decretum. Vide conc.Trident.25.Ses.cap.2.

13 Eo quòd cùm diu differtur ordinatio successoris, non minima creatur officiorum diuinorum offensio.12.Tolet.6.

E qua societate eligitur.

14 Alter tunc de altera eligatur ecclesia, si de ciuitatis ipsius clero, cui est episcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus) poterit reperiri. Primùm enim illi reprobandi sunt, vt aliqui de alienis ecclesijs meritò præferantur. Habeat vnusquisque fructum suæ militiæ in ecclesia, in qua suam per omnia officia transegit ætatem. In aliena stipendia minimè alter obrepat: nec alij debitam alter sibi audeat vendicare mercedem. Sit facultas clericis renitendi, si se viderint prægrauari: & quos sibi ingeri ex transuerso agnouerint, non timeant refutare. Celestinus pp.1. epist. 2.c.5.]

2.c.5.]Ticinẽsis synodus.Si autẽ in ipsa plebe,&c.

15 Non in villula autem,nec in agro,nec in modica ciuitate, sed honorabili constituendus est episcopus,vt episcopi nomen non vilescat. Anacletus pp.epistola 3.]Laodic.57.]1. Nicenum citatũ cap.4.concilij Toletani 12.]Sardicen.6. *Locus ad quem ordinandus. Tit.1.a.*

16 Vtilitate tamen ac magno rei commodo aliud exigente potestate Apostolica secus fecit Zacharias pp. vt videre est in eius epistola. 6.quæ est ad Bonifacium.

17 Consecretur ibi episcopus comprouincialis, vbi Metropolitanus elegerit.4.Tolet.18.]4.Aurel. 5.]Sardic.6.vt & Aurelia.probat, vt ordinetur in ipsa ecclesia,quæ viduata est. *Locus i quo consecrabitur.*

18 Simul conuenientes episcopi scrutinium diligenter agant,ieiuniumq; cum omnibus celebrẽt precibus,& manus cum sanctis euangelijs, quæ prędicaturi sunt,imponentes, dominica die hora tertia orantes,sacraq; vnctione(exemplo Prophetarum, & regum)caput eius more Apostolorum & Mosis vngentes, quia omnis sanctificatio constat in spiritu sancto, cuius virtus inuisibilis sancto schrismati est permixta.Anacletus pp. in epist. 2.] & 4.Toleta.19.]4.Carth.2.Quum(inquit)episcopus ordinatur,duo episcopi ponant & teneant euangeliorum codicem super caput & ceruicem eius,& vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi qui adsunt,manibus suis caput eius tangant.Vide tit.Degradari,§.6. *Forma consecrationis.*

19 Scrutentur autem an natura sit prudens, an docilis,an moribus temperatus, an vita castus, an sobrius,an semper suis negocijs cauens,an humilis,affabilis,misericors,literatus,in lege Domini instructus,in scripturarum sensibus cautus, in tus,in dogmatibus exercitatus.4. Carth. 1.]Laodic.

dic.12.]c.2.Cabylon.sub Carolo magno.

20 Trigesimum ætatis annum iam egerit, de legitimo sit matrimonio natus. Alexander pp.3. parte 1.cap.3.

21 Alioqui non poterit dicere contẽptoribus admonitionis suæ. Futurum cogitare iudiciũ, quòd ipse fortè non cogitat: amatoribus mundi, Nolite diligere mundum, si eum mundi amor oblectat: ambitiosis, Ambitioni finem imponite, si eum ambitio ruinosa præcipitat: ebriosis, Ebrietatem cauete, si se mero vsque ad alienationem mentis ingurgitat: sumptuosis dapibus crudus, non potest suis abstinentiam laudare quam calcat: vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem non potest dissuadere pecuniæ: inimicitiarum tenax, non audebit animos dissidentium sacerdotali tranquillitate componere, iustitiam prædicare iudicibus erubescit, quam ipse personæ potentis fauore corrũpit; nec defendit oppressos, si personas aut honorat aut despicit, & quicquid boni nõ facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit, quia necessariam docendi autoritatem contrarietate suæ actionis, aut amittit, aut minuit. Prosper. lib. 1. de vita contemplat. c.15.

Scrutinÿ causa.

22 Cùm autem electus fuerit, & confirmationẽ acceperit, & ecclesiasticorum bonorum administrationem habuerit, decurso tempore de consecrandis episcopis à canonibus definito, is ad quẽ spectant beneficia quæ habuerat, disponendi de illis liberam habeat facnltatem. Alexander pp. 3. parte 1.cap.3.

Episcopos iure diuino superiores esse præsbyteris, declarat synodus Trid. Ses.23.c.4.& cano. 7.

23 Prælegantur ei cùm ordinatur conciliorũ decreta, vt per ignorantiam nil pœnitendũ gerat. 3.

Carth.

Carth.3.] Celestinus pp.1.c.1.epi.3.] 4.Tolet.24.
24 Duo autem in vna ciuitate, aut ecclesia non ordinentur. Hilarius pp.c.4.epist.2.ad Tarracon.] Damasius pp.epist.4.]cap.4.Cabilonen. circa tempora Eugenij pp.1.]12.Toleta.4.
25 Duas diœceses vnus sibi non vendicet.3. Cartha.46. Pontificalia in alterius diœcesi non exerceat. Trident. Sess.6.c.5.de refor.& Ses. 14.c.2. Vide Nicenum 1.c.17.] Arelaten.c.13.] Antioch.c.13.] Sardicen.c.18.& 19.] 3.Carth.c.21. *Iurisditio.*
26 Multiplicato Dei populo, crescente fide, multiplicati sunt,& episcopatus seu diœceses, iuxta sacrorum canonum statuta. Gregorius pp.2.epi.8.] 1.Anglicani 9.] 2.Carth.5.
Cui §.vigesimo sexto non contradicunt 2. Cartha.5.] 3.Carth.42.] 12.Toleta.4.sed cauent tantùm, ne modico, nec satis excellenti loco episcopus constituatur.
27. Cuius facti confirmatio petitur à sede Apostolica. Zacharias pp.in epist.ad Witam.
28 Resideat in ecclesia sua cathedrali, nec facultas sit ei ad aliquam ecclesiam in diœcesi constitutam se conferendi, vel in re propria diutius quàm oportet, curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligendi. 5.Carth.5.] Euaristus pp. epi. 2.Sicut vir non debet.]Calce.5.] Conc.Tri. Ses.6. de reformatione c.1.& Ses. 23.ca.1. de reformat. vbi declaratur quod residentia episcopi, siue inferioris pastoris apud oues suas sit iuris diuini.
29 Si vel ad possessiones suas vel aliò accedere velit, nõ diutius absit quàm 3 dominicas vel hebdomadas. Sardicen.14.& 15.aut communione priuetur.] Imò si nulla infirmitate impediatur, omni die dominico ibi conueniat.1.Aurelia.33.
Curent in primis nè tẽpore aduentus domini-

ei quadragesimæ:natiuitatis,resurrectionis, pentecostes, item corporis Christi, quibus refici maximè,& in domino gaudere pastoris præsentia oues debeant, ipsa ab ecclesia sua cathedrali vllo pacto absint, nisi episcopalia munia in sua diœcesi eos aliò vocent. Trident. Sess. 23. cap. 1.]Agathen. capitulo. 64.

30 Si suscepta manus impositione, & deputatus præesse populis non suscipiat ministerium sacerdotij, nec consentiat habere ecclesiam in qua fuerat ordinatus, hic incōmunicabilis esse debet, donec coactus consentiat plebem suscipere sibimet deputatam. Antioch. 17.

31 Si ordinatus nō recipiatur ab ea parochia cui est denominatus, non occupet alias parochias, vim præsulibus earum inferendo, aut abijciatur si hoc faciat. Si voluerit in ordine præsbyteri, vt presbyter residere vbi prius fuerat, nō abijciatur propria dignitate. Ancyran. 17. & est dist. 92. Si qui episcopi.]Anthioc. 18. non dissimiliter: Hic(inquit)honorem susceptum retinere debebit, & sacerdotio fungi, ita vt nihil molestiæ afferat ecclesia illi in qua fuerit constitutus.]Si receptus expellatur iniquè(pro disciplina scilicet, & catholica confessione, vel pro defensione veritatis) non prohibeatur in alia ciuitate immorari, vsq; dum iniuria remedium accipiat; quinimo ei, & larga beneuolentia & humanitas est exhibenna. Sar. 21.

32 De sua autem ciuitate seu ecclesia ad aliam ecclesiam non transferatur, propter multam perturbationē & seditiones quæ fiunt. 1. Niceni, 15.] Antioch. 21.] Sardicen. 1. & 2.]Chalcedonen. 5.] Hilarius pp. ad episcopos Tarracon. epist. 2. c. 2.] Aquisgranen. sub Ludouico pio Imp. 1. c. 42. ex Nicē.] c. 28. Triburiē. sub Arnolfo Impe. ex Niceno,

Communi

33 Communi tamen vtilitate atque necessitate, non libitu cuiusquam aut dominatione transferri potest. Petrus de Antiochia Romã translatus est, vt ibidem potius proficere posset. Eusebius quoque de quadam parua ciuitate Apostolica autoritate mutatus est Alexandriã. Similiter Felix de ciuitate in qua ordinatus erat, electione ciuiũ propter doctrinam, & bonam vitam quam habebat, communi episcoporum & reliquorum sacerdotum ac populorum consilio, translatus est Ephesum. Anterius pp. in epist. ad episc. prouinc. Beticæ & Toletanæ.] Euaristus pp. epist. 2.] Pelagius pp. 2. in epist. 2. ad Benignum archiepiscopum.] 4. Carth. 27.] 3. Apostol. 14.

34 Domus episcopi sit vicina templo. 4. Carth. 14.

35 Vilem suppellectilem, & mensam ac victum pauperem habeat; & dignitatis suæ autoritatem fide & vitæ meritis quærat. 4. Carth. 15. Trident. 25. capitulo. 1.

36 Ad hoc instituta est domus episcopalis, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat. 2. Mantiſconẽ. 13.] peregrinos, pauperes, debilesque. Eusebius pp. 1. in 1. tomo concil.] c. 6. Turonici tempore Caroli magni.] Rhemensis 17.

37 Conuiuas suos ad comedendum & bibendũ non vrgeat, quin potius sobrietatis prębeat exẽplum. Eusebius idem ibidem.

38 Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis argumenta: non ludicra spectacula, non acormatum vaniloquia, non fatuorum stultiloquia, non scurrilium admittantur præstigia. Eusebius pp. ibidem.] capitulo. 4. Turon. tempore Caroli magni.] Rhemen. 17.

39 Sacra lectio ante mensam eius recitetur: per hoc enim, & animæ ædificantur ad bonum, &

fabulæ non neceſſariæ prohibentur. Euſebius pp. ibidem.3.Tolet.7.]cap. 5.Turon. tempore Caroli magni.]Rhemen.17.

40 Canes vel accipitres in domo eius non habitent. Mantiſconen.13.

41 Lectioni,orationi, & verbi prædicationi, non curæ rei familiaris vacet. 4. Carth. 20.] Sanctum euangelium & epiſtolas B. Pauli non ſolùm crebro lectitet, ſed etiam quantum poſſit memoriæ ſtudeat commendare, ſanctorumq; patrum opuſcula ſuper eadem deuotè frequentet.c.2.Turon. temp.Car.mag.]c.1.Cabilon.ſub eodem Car. ma. Rhenen.14.

42 Qui enim prædicationis officium ſuſcepit(dicente Paulo.potens ſit exhortari in doctrina ſana & contradicentes arguere.)nullis curis à diuina lectione priuari debet.2.cap.11. Tolet. prædicare Euãgelium,eſt præcipuum epiſcoporum munus: proinde hoc,quemadmodum & inferiores paſtores,per ſeipſos facere debent.conc.Triden.ca. 2. de reformatione.

43 Ille ſanè,qui iam hoc honore fungẽs huiuſce adhuc ignorantiæ (vt q̃d doctrinæ gregibus ſubditis exhibeat nõ inueniat præco mutus)cæcitate vexatur,aut ſpõte ſumat intẽtionẽ neceſſariã pdiſcendi,aut à maioribus ad lectionis exercitia cogatur inuitus.8.Tolet.8.]11.Tolet.2.]2.Lat.10.

44 Solicitè ſtudeat vnuſquiſque p̃s. gregẽ ſibi cõmiſsũ ſacra p̃dicatione q̃d agere, q̃dve vitare debeat,informare.c.4.Turonici tẽpore Caroli mag.

45 Quamobrem nulli epiſcopo liceat canones aut librum paſtoralem à B. Gregor. pp. editum, ſi fieri poteſt,ignorare, in quibus ſe debet vnuſquiſque quaſi in quodam ſpeculo aſſiduè conſiderare.capit.3. Turonici tempore Caroli magni.

46 Habeat etiam quilibet episcopus homilias cõtinentes necessarias admonitiones quibus subiecti erudiãtur. 1. de fide Catholica, prout capere possint: de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorũ: de resurrectione quoque futura & vltimo iudicio: & quibus operibus possit ꝓmereri beata vita, quibùsve excludi, & vt easdem homilias quisque apertè trãsferre studeat in vulgarẽ linguã, quò faciliùs cuncti intelligere possint quæ dicuntur.c.17.Turon.Carolo magno] Rhemen.15.]Trident.Sessione 24.c.4.Sess. 25. in decreto de purgatorio.

47 Si fortè non fuerit in domo suã, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente non valuerit: nũquã tamen desit diebus dominicis, aut festiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, iuxta quod vulgus intelligere potest; c.25.Maguntiaci sub Carolo magno.]Trident.Sess.5.c.2.

48 Quoniam inter cætera quæ ad salutem spectant populi Christiani, pabulum verbi Dei permaximè ei noscitur necessarium; quia sicut corpus materiali, sic anima spirituali cibo nutritur, eo ꝙ non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.2.Lateran.10.

49 Quia tamen sæpè contingit episcopos, ꝓpter occupationes multiplices vel inualitudines corporales aut hostiles incursus seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ: quod in eis est reprobandum omnino, nec de cætero tolerandum) per seipsos non sufficere, vt populo verbum Dei ministrent, maximè per amplas diœceses & diffusas; generali constitutione sancimus, vt episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere, & sermone: qui plebes sibi commissas,

vice ipsorum cùm per se idem nequeunt, solicitè visitantes eas verbo ædificent & exemplo, quibus ipsi cùm indiguerint, cõgruè necessaria ministrẽt, nè pro necessariorum defectu compellantur desistere ab incepto. 2. Lateranen. 10.

Leo pp. 10. sess. 10. tertij Lateranen. Nullus autẽ, tam clericus sęcularis, quàm cuiuscunque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius, ad quem facultas prædicandi tam de, &c. Item Synodus Tridentina Sess. 5. c. 2. ses. 24. c. 2. Sess. 25. in decreto de purgatorio.

50 Omnes qui prohibiti vel nõ missi, præter autoritatem ab Apostolica sede, vel Catholico episcopo loci susceptam, publicè vel priuatim prædicationis officium vsurpare præsumpserint, excommunicationis innodentur vinculo, & nisi quantocius resipuerint, alia competenti pœna plectantur. 2. Lateranen. 3.

51 Propterea damnati sunt Ioãnis Wiclef articuli 14. Licet alicui diacono vel pręsbyrero prædicare verbum Dei, absque autoritate sedis Apostolicæ, vel episcopi Catholici, & Ioannis Gusz decimus septimus: Sacerdotes Christi, viuentes secundum legem eius, & habentes scripturæ notitiam, & affectũ ad ædificandum populũ, debent prædicare, non obstante prætensa excõmunicatione, & infrà. Quòd si Papa vel aliquis prælatus mãdat sacerdoti sic disposito non prædicare, non debet subditus obedire, & decimus octauus: Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mãdatum debet exequi, prætensa excõmunicatione non obstante.

Cæterùm permissus Diaconus id potest, vt ostẽdit Valdense conciliũ. c. 2.]c. 10. Arelate. sub Carolo magno.

52 Episcopus vita, habitu, forma & conuersatione sancta suis sit subiectis exemplũ, vt iuxta dominicam vocem. Videant opera eius bona, & glorificent patrem Deum qui in cœlis est. c. 4. Turon. sub Carolo magno.] debent siquidem exẽpla boni operis primùm a pontificibus ꝓcedere. 1. Parisiẽ. 3.] 8. Toleta. 4.] 11. Toleta. 2.] Sessione Trident. 14. caput 1.] 22. c. 1.] 25. c. 1.

53 Quilibet episcopus per se, aut per archidiaconum suum, vel idoneas personas honestas, bis aut saltem semel in anno propriam parochiã, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat, & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel etiã, si expedire videbitur, totam viciniã iurare cõpellat; quòd si quis ibidem hæreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu à cõmuni conuersatione fidelium, vita & moribus dissidentes, eos episcopo studeat indicare. Ipse autẽ episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos, qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonicè puniantur. Si qui verò ex eis iurationẽ damnabili superstitione respuentes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipso tanquã hæretici reputentur. cap. 3. Lateranensis 2.] Qui verò (ait c. 24. concil. Mileuitani) negligunt loca ad suã cathedram pertinentia in Cathedram vnitatem lucrari conueniatur à &c. *Visites parochias.*

54 Vnaquæque diœcesis (iuxta ordinem antiquę consuetudinis) annuis vicibus ab episc. visitetur Tarracon. 8.] 4. Toleta. 35.] c. 17. Arelat. sub Carolo magno] Trident. 22. c. 8.] 24. c. 3. & 10.

55 Qui circumeũdo per parochias, exquirat, quo vnaquæque basilica in reparatiònem suĩ indigeat 4. Toleta. 35.] Tarracon. 8.

56 Discutiat & presbyteros. quomodo sacramēta administrent, & officia in ecclesia peragant. 2. Braccar. 1.

57 Item conuocata plebe ipsius ecclesiæ, doceat illam vt homicidium, adulterium, periurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera vitent, & quod nolunt sibi fieri, alteri non faciant. & omnium resurrectionem credant, & diem iudicij, in quo vnusquisque secundùm opera sua recepturus est. 2. Braccaren. 1.

58 Quod si ipse, aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles, aut diacones mittat, qui & reditus basilicarum, & reparationes, & ministrantium vitam inquirant. 4. Tolet. 35.

59 Et quia episcopo pauperum defendendorum cura incumbit, dum conspexerit iudices ac potētes eorum oppressores existere, prius eos sacerdotali admonitione redarguat: & si contempserint emendare errorem insolentia, regis auribus intimetur, qui eos ab improbitate coerceat, c. 17. Arelaten. sub Carolo magno.

60 Cùm verò episcopus dioecesim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec vnquam quinarium numerum euectionis excedat, aut amplius quā vna die ꝑ vnāquamq; basilicā remorandi licentiā habeat 7. Tolet. 4.] Ale. pp. 3. part. 1. c. 4.

61 Et præter honorem cathedræ suæ, id est, solidos duos aliquid aliud per ecclesias nō tollat. 2. Braccaren. 2.] 7. Toletan. 4. idem, sed addit: Monasteriorum tamen basilicis ab hac solutionis pēsione seiunctis. Vnde liquet & monasteriorum fuisse visitatorem.] Ticinensis synodus sub Ludouico Imp. ita loquitur: Episcopus, quando populū cōfirmaturus, parochias circuit, archipresbyteros

suos

suos non grauet, sed huiusmodi dispensa contentus sit: Panes centum, frisstringas 4. vini sestaria 50.] pullos 7.] oua 50.] agnum vnum. porcellum vnum. annonam ad caballos modios.6. fœnicorbes 3. mel, oleum, cera, quod sufficit capitulo. 14. Cabilonen. temp. Caroli magni, monet similiter, vt cùm vel in confirmandis hominibus, vel inquirendis rebus emendatione dignis, vel in prædicatione verbi Dei, lucris animarum potiùs quàm deprędandis, spoliandisve hominibus, & scandalizandis fratribus operam det. Sic & Alexander pp.3. constitutionum suarũ part.1. capitulo.6.]Et partis 1.4. rem totam minutius explicant. Statuimus (inquit) quòd archiepiscopi parochias visitantes, pro diuersitate prouinciarum, & facultatibus ecclesiarum, quadraginta vel quinquaginta euectionis numerum non excedant. Episcopi, viginti vel triginta nequaquàm excedant. Archidiaconi, quinque aut septem. Decani constituti sub ipsis duobus equis existant contenti. Cum canibus venatorijs & auibus non profiscantur, sed ita procedant, vt non quæ sunt sua, sed Iesu Christi quærere videantur. Prohibemus etiam ne subditos suos tallijs & exactionibus episcopi grauare præsumant. Sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquoties superueniunt, vt si manifesta, & rationabilis causa extiterit, cum caritate moderatum ab eis valeant auxilium postulare. Cùm enim dicat Apostolus: Non debent parentibus filij thesaurizare, sed parentes filijs, multum longè à paterna pietate videtur, si præpositi suis subditis graues existant, quos in cunctis necessitatibus pastoris more fouere debent, &c. Sanè quod de prædicto numero euectionis secundùm tolerãtiam dictum est, in illis locis poterit obseruari, in quibus

in quibus ampliores sunt redditus,& ecclesiæ facultates. In pauperibus autem locis tantam volumus teneri mensuram,vt ex accessu maiorum minores non debeant grauari. Hæc Alexander pp.3, 2. Lateranen. 33. approbatur Alexandri istud decretum.

62 Circumeunte autem episcopo per diœcesim, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum eũ cum collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet. Synodus Frãcica sub Zacharia pp.

Pro ea castitate tuenda canones.

63 Episcopus clericorum suorum testimonio viuat,secum tam in cella, quàm vbicunque fuerit, comites eos habens. 2. Turonici 13.] Lucius pp. teste Damaso in li. Pontificali.]Francica autem synodus sub Carolomanno duce:Presbyter(inquit) episcopo testis assistat castitatis,& vitæ,& fidei,& doctrinæ illius.

64 Habeant clerici,qui episcopo seruiunt, & eũ custodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequẽtia cohabitationis eijcere. 2.Turonici 14

65 Nulla mulier in cubiculo episcopi, absque duobus presbyteris, aut certè diaconibus ingredi permittatur. 1.Mantisconen.3.

66 Deo sacrificans testes secum habeat, & plures quàm alius sacerdos, vtpote maioris honoris gradu fruens. In solennioribus quippe diebus, aut septem aut quinque aut tres diaconos (qui eius oculi dicuntur) & subdiaconos atque reliquos ministros secum habeat?qui sacris induti vestimentis, contrito corde & humiliato spiritu ac prono stent vultu, custodientes eum à maleuolis hominibus?& cõsensum eius præbeant sacrificio. Peracta autem consecratione omnes (hi)communicent, qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Anacletus pp.epistol.1. & est de cons. dist. 1.

Episcopus Deo. Peregrino episcopo sacrificandi locus detur. 1. Arelaten. 20.
67 Gentilium libros non legat: hæreticorum autem, pro necessitate, & tempore. 4. Carth. 16.
68 Viduarum, pupillorum ac peregrinorum gubernationem non semetipsum, sed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agar. 4. Carth. 17.
69 Prouisioni episcopi causæ viduarum, & pupillorum sunt commissę, ideoque eos à iudicibus dilàcerari non sinat, & à iudicibus non prius conueniantur, quàm episcopo ipsi iudices nunciauerint, sub cuius velamine degunt. 2. Mantiscon. 12.] Sardicen. 8.] Chalcedonen. 3.
70 Tuitionem testamentorum episcopus non suscipiat: possessiones non conducat, sęcularibus pro curationibus non misceatur, neque vllo turpi, vel inhonesto negotio victum quærat. 4. Carth. 18.] 3. Carth. 15.] Chalcedonen. 3. Viduarum, &c. excipiuntur.
Pro rebus transitorijs non litiget prouocatus. 4. Carth. 19.
71 OEconomum ex proprio clero sibi constituat. indecorum est enim, laicum vicarium esse episcopi, & sęculares in ecclesia iudicare. Si quis autem episcopus posthac ecclesiasticam rem aut per laicalem procurationem administrandam elegerit, aut sine testimonio œconomi gubernandam crediderit, verè vt contemptor canonum, & fraudator ecclesiasticarum rerum, concilio manebit obnoxius. 2. Hispalen. 9. insequens. c. 26. concilij Chalcedon. vt. & quarti Toletani. c. 47.] cap. 5. Cabylonen. circa tempora Eugenij pp. 1.]non domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus eam committat Antioch. 25.] Episcopi in 2. synodo sub Symmacho pp. Vide Trid. sess. 22. c. 9.] 24. c. 16.

72 Res

Ecclesia. §. Ecclesia. 72 Res ecclesiæ cuiusque prouinciæ, sunt in ditione episcopi illius prouinciæ, quas regendi, & dispensandi potestatē habet. Vrbanus pp.1. in epi. decretali ad omnes episcopos.] Gelasius pp.ca.1. ept.2.ad Siculos] Antioc.25.] 3. Tolet. 19.] c.14. Cabilio.circa tempora Eugenij pp.] ca.8.Maguntiaci sub Carolo magno.] Wormatien.6.46.] c.4.Maguntien.tempore Arnulphi Imp.vt & c.6. Wormatien.quod est canon ante positus ex 3.Toleta.]Sic verò primi Aurelian.ca.17. rem planius exponens: De his quæ parochijs in terris, vineis, mancipijs, atque peculijs quicunque fideles obtulerint, antiquorum canonum statuta seruentur, vt omnia in episcopi potestate consistant. idem & 3. Aurelianen.5.De his tamen quæ in altario accesserint, tertia fideliter episcopis deferatur, duæ clericis.] Vide Trid.Sess.25.c.9.

73 Ideoque si quis sub occasione confessionis principum eas inuaserit, principes redarguendi erunt, & irrita erit donatio. Nicolaus pp.1.12.q.1. De rebus.] Aruernen.4.] 4.Aurelianen.24.

74 Rebus ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs vtatur. 4.Carth.31.] c.10. Turonen. sub Carolo magno.] c.6. Cabilonen. sub eodem. & ideo consanguineos non ditet, Trident. 25.cap.1.

75 Commendatæ autem sunt, vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & cæteri necessitatem patientes à sancta ecclesia, vt puta à pia matre, & omnium gubernatrice subsidium accipiant cap.6. Cabilon. sub Car.magno.] Wormatien.45.] Vrbanus pp.1. supra citatus.] Gelasius pp.episto. 2. cap.1.] Aruer.concil.] 3.Tolet.3.] c.11.Turonici tempore Caroli magni. *Vide §.97.*

76 Manifesta autem sint, quæ ecclesiæ competunt,

tunt, præsbyteris, & diaconis illis qui circa episcopum sunt, vt ipsi non ignorent, nec eos aliquid lateat eorum, quæ sunt propria ecclesiæ: vt si contigerit episcopum migrare de sæculo, certis existentibus rebus, quæ sunt ecclesiæ, nec ipsæ collapsæ depereant, nec quę propria probantur episcopi, sub occasione rerum peruadantur ecclesiæ. iustum namque, & acceptum est coram Deo, & hominibus, vt sua episcopus quibus voluerit derelinquat, & quæ ecclesiæ sunt, eidem conseruentur ecclesię, vt nec ecclesia aliquod patiatur incommodum, nec episcopus sub occasione proscribatur ecclesiæ, & in causis incidant qui ad eum pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingrauetur. Antiochense 24. Aposto. 75.

Ex hoc §. 76. patet, vt & ex Chalcedon. 22.] Agathen. 51.] Tarraco. 12.] Valen. 3.] 4. Aurelia. 12.] 1. Hispalen. 1.] Braccar. 9. episcopum suas quoq; proprias habuisse facultates.

Omnis beneficij ecclesiastici collator est. vide titulum Beneficium.

77 Sciant præsbyteri se episcopo dignitate esse subiectos. Celestinus pp. 1. epi. 1. c. 1.] 1. Aretalen. 19.] 2. Carth. 9.] Laodicen. 56.] 1. Nantisco. 10.] Synodus Francica sub Zacharia pp. 1.] Tridenti. 25. cap. 6.

78 Qui solus sacerdotes, & diaconos consecrat seu constituit. Gelasius pp. epi. 1. c. 8.] 2. Hispalen. 5. & 7.] 8. Tolet. 7.

79 Altare solus constituit, benedicit, vel vngit. 2. Hispal. 7.] Agath. 43.] Felix pp. 4. c. 1. epistolæ suæ decretalis.] 1. Braccaren. 37.] 8. Toleta. 7.] Wormatien. 8.

80 Confirmationis sacramẽtum confert, & chrisma

ma conficit.[Vide titulos, Confirmatio.S. tertio. & Chrisma.

81 Virgines consecrat. 2. Carth.3.] 4. Carth. 11.] 2.Hispalen.7.] (eo consulto, & præsbyter. 3.Carth. 36.) Wormat.8.

Ioannis Wiclef 28.articulus Constantiæ damnatus est: Confirmatio iuuenum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, reseruantur pp. & episcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.

82 Pœnitentes solus publicè in missa reconciliat. 2.Hispalen.7.] Wormatien.8.] permittente autem episcopo id facit, & præsbyter. Elibertini 32.] 3. Carth.32.] 2. Hispalen.7.] 2. Carth. 4.] episcopo mortuo ante eorum reconciliationem, successor id agat.Epaunen.28.

83 Sedet sublimior in ecclesia, & in consessu præsbyterorum: intra domum verò, collegam præsbyterorum se esse cognoscat.4.Carth.35.nec adeo arrogans sit, vt dum sedet, stare præsbyterum patiatur.4.Carth.34.

84 Et quoniam scriptum est, forma estote gregi, non vt dominantes in clero, exactiones, aut tallias diœcesi suæ vel damna non infligat. nec angarijs præsbyteri, aut diacones fatigentur, neque in aliquibus indictionibus, nè videatur in ecclesia Dei exactor potius quàm Dei pontifex nominari. tertio Toletan.28.] 7.Toletan.4.] cap.17.Cabilonen. tempore Caroli magni.] Alexander pp.3.parte 2.c.7.

85 Dissidentes episcopos si non timor Dei, synodus saltem reconciliet.4.Carth.25.] aut episcoporum alter aduocet ex alia prouincia episcopum cognitorem.Sardicen.3.] aut vtrinque præsbyteri ad compositionem eligantur 2.Turon. secundo] si diuersarum sunt prouinciarum inter quos causa versatur

ſatur, ille Primas det iudices, in cuius prouincia eſt locus de quo contenditur. Mileuitani 24. in ſynodo Chalcedon. acto. 11. 12. 13. & 14. hoc obſeruatur.

86 Poſterior priori non præponatur: hoc eſt, prius ordinatus epiſcopus priorem habeat locum. Agathen. 23.] Lucius pp. in epiſt. ad epiſc. Gall.] 1. Bracaren. 24.] 1. Anglicani 8. (niſi fortè priorem, ſuperbia elatum, & aliud ob crimen, ad locum poſteriorem retruſerit antiſtes. Agath. 23.

87 Epiſcopo dum viuit, quacunque etiam infirmitate correpto alius non ſuperponatur epiſcopus. Antioch. 23.] 3. Romani 5.] Hilarius pp. decreto 4. & eſt 8. q. 1. c. Pontifices. Coadiutorem vocant.

Niſi in eius locum quem culpa deiecerit. 5. Aurelianen. 12.] Aruernen. concilium.] Lite autem eo depoſito alter noc ſubſtituatur, donec lis ipſa finita ſit. Sardicen. 4.

Nam quomodo hoc (vt te viuente tibi alium ſubſtituamus) quod popoſciſti, & ſi voluerimus concedere poſſumus, dum nos homines fragiles exiſtentes, & ſub conditione mortis conſtituti, ignorantes quid ſuperuentura pariat dies, non valentes inueſtigare quis de nobis prior de præſenti ſęculo migret? Sin autem & eundem diuina voluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea hora qua te de præſenti ſęculo migraturum cognoueris, præſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordicandus. Zacharias pp. ad Bonifacium epiſcopum epiſt. 6.

88 Definijt prima Nicena ſynodus, vt nullus paſſim vageque epiſcopos, aut præſumptiuè laceret, aut accuſet. ſed cui eſt accuſare conceſſum, is prius eos manſuetè conueniat, vt ab eis vulnus vnde

agitur; rectè sanetur, aut aliter accusans excommunicetur. Episcopi AEgypt. ad Felicem pp. 2.] Idem Felix ad eosdem c. 1. epist. suæ.] 5. Aurelian. 16.] Adrianus pp. in canon. quos collegit.

89 Accusator episcopi nullus sit seruus, aut libertus, nulla suspecta persona, aut infamis, nullus cohabitantium inimicis. Stephanus pp. epist. 2.] Eusebius pp. epist. 1. ad Orient. episc.] Sixtus pp. 2. epi. 2. Anacletus pp. episto. 2.] Fabianus pp. episto. 2.] Pontianus pp. epist. 2.] Marcellus pp. 1. epist. 2.] Felix pp. 2. c. 13. epist. 1.] Damasius pp. episto. ad Stephan.] Siluerius pp. ad Amatorem episcopum.] Pelagius pp. 2. ad episcopos Italiæ.] Chalcedon. 21. imò nec laicus, ait Stephanus pp. Sed mutatur hoc Epaunen. 14.

90 Si enim sine crimine sacerdos eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accusari debet, nec ab alijs quàm ab his qui sine crimine sunt. Anacletus pp. epist. 2.] Carnales solent semper spirituales persequi, & maleuoli beneuolos infamare, & lacerare, ideoque Apostoli, & successores eorum, ac sancti patres reliqui noluerũt fieri facilem episcoporum accusationem: quoniã si facilis esset, aut nullus, aut vix aliquis modò inueniretur. Stephanus pp. epist. 2.] Sic Fabianus pp. epist. 1.] Felix pp. 2. c. 17. epist. 1. Vide conc. Trid. Sess. 13. c. 6. 24. c. 5.

91 Si quis tamen priuatam aduersus eum adferat querelã, vtpote circumuentus defraudatusve ab eo, aut aliqua alia iniuria affectus, in huiusmodi accusatione non est examinanda accusatoris qualitas, vel religio, &c. sin autem ecclesiasticum fuerit quod obijcit; tunc ea cautela adhibeatur, vt ea de re eum nec hæreticus, nec ob crimina sua eiectus ab eo accusent, donec de proprio crimine sese

ſeſe vel purgarint vel ſatisfecerint. 1. Conſtantinopolitani 6. in 1. tomo concil. (habetur in libello ſynodicarum cõſtitutionum trium primarum generalium.) 3. Carth. 7.

92 Si tales fuerint accuſatores, qui iuſtè & canonicè recipi debeãt, legitima in ſynodo ſuo in tempora congregata ipſe ab omnibus canonicè audiatur qui ſunt in prouincia epiſcopis. Felix pp. 2. ca. 17. epiſtol. 1.] 1. Nicena teſte Iulio pp. 1. epiſtol. 1. ad epiſcopos Orientales.] Damaſus pp. in epiſtol. ad Stephanum.] Adrianus pp. 1.] Fabianus epiſt. 3.] Vel ſaltem à 12 & à præsbiteris. 6. & à diaconis 3. 2. Mantiſcon. 9.] Secundi Carth. 10.] Zephirinus pp. 1.] cap. 10. Tribnrien. ſub Arnolpho Imper. & ſecundò Carth.

93 Accuſator cauſam ad Primatem prouinciæ ipſius deferat, qui deinde reum vel impetitum certa die coram deputatis iudicibus euocabit literis: qui infrà ſpacium menſis ex ea die qua eum literas accepiſſe conſtiterit, occurret & comparebit. Quòd ſi probet, non poſſe per occupationes & neceſsitates præſto eſſe, menſis ſecundus ei conceditur; quo euoluto, donec purgetur non communicet. 3. Carrh. 7.] hou inſequens 3. Lateranenſe in Seſsione 9. ſanxit; epiſcopum priuari non poſſe dignitate quocunque inſtante, etiam ſi crimina fuerint notoria, diligenterque partibus auditis cauſâ plenariè probata fuerit, niſi ei copia & falcultas legitimæ defenſionis permittatur.

94 Alijs autem innocentem, alijs verò reum pronunciantibus eum. Metropolitanus tollendæ ambiguitati iudices è vicina prouincia conuocabit. Antioch. 14.] à quorum ſententia nõ licebit ei appellare. Antiohc. 15. Vide an non contradicat Sardicen. 4. & 7. & titu. Appellare §. 9. & titul. Conci-

lium, §.3. Nec damnetur nisi testibus 72. productis. Zepherinus pp. epist. 1.] Syluester pp. cap. 3. concil. Roman. 1.

95 Eiectus ante latam in se sententiam, nisi in sedem suam restituatur, respondere non debet; quoniam vt inermes cum armatis non possunt ritè pugnare, sic nec ille qui suis rebus est per eiectionē spoliatus, cum alijs litigare ritè nequit, qui in suis & bonis, & amicis fruuntur. Damasus pp. (vt & eius præcessores) ad Stehanum . . . . .

96 Episcopi mortui res clerici nè diripiant (sicut antiquis quoq; est canonibus Antiocheni 24. constitutum;) sub pœna graduum amittendorū. Chalced. 22.] Worma. 75. citatur Chalced. canon.

Huic §. affinis est 67. 97 Ad eam ecclesiam quæ episcopum perdiderit, non nisi vicinæ ecclesiæ episcopus exequiarū tempore accedat, qui mox atque aduenerit, ecclesiæ ipsius curam gerat districtissimè, nec quid ante ordinationem (successoris) discordantium in nouitatibus clericorum subuersioni liceat; describet, inquam, & recensebit res ecclesiæ illius. Hæc autem omnia vsque ad septimam defuncti agat diem. Exinde ecclesiæ referens mandatum metropolitani, simul cum omnibus S. episcopis sepeliatur. Rhegien. 5. & 6.] Quod comprobatur à concilio Valentino Hispan. c. 2. & clarius ibi res ipsa exponitur, lib. 3. registri, epist. 11.

Quam descriptionem ab episcopo fieri iubet euocatis præsbyteris 2. Aurelian. ca. 6.] Ilerdense quoque concil. cap. 16. non dissimiliter adiungit: Is, cui domus commissa est, subiunctis sibi cum consilio, vno vel duobus fidelissimis clericis, omnia vsque ad tempus pontificis substituendi debeat conseruare, & his qui in domo inueniuntur clericis consuetam alimoniam administrare] Tar-

raconen.concil.c.12 Sicubi (inquit)defunctus fuerit episcopus intestatus,à præsbyteris,& diaconibus de rebus ipsius inuentarium fideliter conscribatur à minimo vsq; ad maximum.

98 Hæres episcopi,eo mortuo, nil de rebus eius absque metropolitani cognitione vsurpare potest, quod rebus ecclesiæ plena ratio retineatur.9. Toletan. 7.

99 Episcopus qui post mortem fratris ad sepeliendum eum solet inuitatus occurrere, infirmũ magis,& adhuc in corpore positum admonitus visitare non differat, vt aut de releuatione consacerdotis amplius gaudeat, aut certè de ordinatione domus suæ fratrem admoneat,eiusq; probabilem voluntatem in effectum transmittat, ac recedentem à sæculo, post oblatum in eius commendatione sacrificium Deo, mox sepulturæ tradat diligentissime.Si autem antistes repentino obitu decesserit,& collimitanei sacerdotes(vt fieri solet)de longinquo minimè adesse potuerint,vno die tantũ cũ sua nocte exanimatum corpusculum sacerdotis maneat,nec sine fratrum, ac religiosorũ frequentia,vel psallentium excubatione seruatum à præsbyteris cum omni diligentia in loco cõditum seorsum non statim humetur, sed honorificè commendetur,donec sine mora inuitato vndecunque pontifice sacerdotis corpus ab ipso, vt condecet, solenniter tumuletur,vt & iniuriæ tollatur occasio,& mos antiquus in sepeliẽdis sacerdotibus obseruetur.Valent.Hisp.conc.c.4.]Hinc 7.Tole.c.3. fundatur:] Is verò episcopus(ait 2.Aurelia.5.)qui defunctum aduenerit sepelire, præter expensam necessariam nihil pretij pro satigatione deposcat.

1 EPistolæ synodicæ Romanorum præsulum permaneant in vigore, inquit 3. Toletanum ante cap.] hoc semper custodierunt patres nostri, quod eorum præcepit autoritas. ait 2. Turon. 21.] Gelasius pp. in decreto de apocryphis conscripto in concilio 70. episcoporum.] Constitutiones contra canones & decreta præsulum Romanorum, vel bonos mores, nullius sunt momenti. ait Adrianus pp. in canonibus à se collectis.

Trigesimus octauus hic Ioannis Wiclef articulus fuit: Decretales epistolæ sunt apocryphę. & seducunt à fide Christi, & clerici sunt stulti qui student eas; damnatus a concilio Const.

ESCAE nullæ sunt communes, aut immundæ. Eleutherius pp. in epistol. ad Gallat. prouincias.] Vigilius pp. cap. 1. epist. ad Eleutherum.] 1. Braccaren. 14.

Cyrillus Ierosolymit. episcopus cathecesi. 4. Trident. Seß. 25. cap. de delectu. Concil. Wormatiense. cap. 64. & 65.

EVANGELIVM cùm canitur stent omnes curui, vt illud intentius audiant, & fideliter adorent. Anactasius pp. cap. 1. epist. ad episcopos Germaniæ.

Causam cur ab antiquo ante celebrationem misteriorum cani consueuerit, collige ex titulo: Catechumenus. §. 3. 4. 5.

EVCHARISTIA.

1 EVcharistiæ sacramentum Christus in vltima cœna instituit. Concil. Trident. Sesſione 13. cap. 1. & 2. & Sesſione 21. cap. 1.

In ea est verè corpus & sanguis Christi, adeoq; totus Iesus Christus Deus & homo. Concil. Trident. Sesſione 13. capit. 1. & canone 1. Concilium Constantiense.

Hinc

Hinc sequitur adorandam esse Eucaaristiam, non aliter quàm. Christus in propria persona est adorandus. Concilium Trident. Sessione 13. cap. 6. & canon. 6.

2 Materia huius sacramenti, seu id quod conficitur, est solùm panis (seu azimns, seu fermentatus) & vinum aqua mixtum. Conc. Florent. in decreto ad Armenos. Alexander pp. 1. epist. 1. ad oēs, &c.] Iulius pp. 1. de consec. dist. 2. capit. Cùm omne.] 3. Carthag. 24.] Aphricanum sub Bonifacio pp. c. 4.] Antisiodoren. 8.] 3. Braccaren. 1.] Wormatien. 4.] cap. 19. Triburien. sub arnolfo Imp.] Cyprianus bis epist. 3. libri 2. dicit vino aquam à Domino mixtam. Idem habet & illud 3. conc. Carth. ca. 24. cui interfuit Augustinus.] Concil. Trident. Sess. 22. cap. 7.

3 Forma huius sacramenti, sunt verba Saluatoris: Hoc est corpus meū: &, Hic est sanguis meus, &c. prout in canone recitantur: quibus hoc cōficit Sacramētum. Eugenius pp. in decretis ad Armenos.

Nam sine verbis illud non confici, antiquissimis orthodoxis patribus, tū pontificibus summis, tum alijs indubitatum fuit, asserentibus, multum honoris deberi sacerdotibus, ꝙ proprio ore corpus Dñi conficiāt. Pontianus pp. epist. 1.] Felix pp. 2. ante c. 1 epist. 1.] Damasus pp. ad Stephanum] Hieronim. epist. ad Heliodorū, cuius initiū; Quanto amore] Martinus pp. 1. epist. ad Amandū.] Diuus etiam Ambrosius ca. 9. libelli de ijs qui misterijs initiantur: In consecratione diuina, verba ipsa Domini Saluatoris operātur. Nam sacramentū istud quod accipis, Christi sermone conficitur. Et Hesychius lib. 6. in Leuiticum, in c. 22.] August. c. 4. libri 3. de Trinitate: Quod cum per manus hominum, &c. Atqui nè nescias quē Christi sermonem

patent ibidem paulo infrà Ambrosius eum recitat; Hoc est corpus meũ: &, Hic est sanguis meus. Ita & lib.4. de sacramentis. cap. 5. Chrysostomus quoque sermone de proditione Iudæ: Non homo est (ait) qui proposita de consecratione mensæ Domini corpus Christi facit & sanguinem, sed ille qui crucifixus pro nobis est Christus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute consecrantur & gratia. hoc est, ait, corpus meũ. hoc verbo proposita consecrantur. Et sicut illa vox, Crescite & multiplicamini, & replete terram; semel dicta sentit omni tempore effectum ad generationẽ operante natura: ita vox illa semel quidem dicta est, sed per omnes mensas ecclesiæ vsque ad hodiernam diem, & vsque ad Domini Aduentum præstat sacrificio firmitatem.] Similiter homilia 51. in Matthæum: Qui dixit (inquit) hoc est corpus meum, rem simul cum verbo confecit.

Gene. 1. g.

Pluribus Patrum vetustissimorum testimonijs hoc ipsum afferi posset, verbis aliquibus, ijsque quæ designata sunt, corpus Christi cõfici; sed quoniam suscepti operis non fert hoc intentio, concludemus Chrysostomi verbis: Quoniã ergo Christus dixit, Hoc est corpus meum, nulla teneamur ambiguitate, sed credamus, & oculis intellectus id perspiciamus. Atque hinc intelligamus, non à Lateranensi cõcilio secundo Transsubstantiationis doctrinam fuisse inuentam ac traditam, sed in ecclesia primitiua receptam, & ea perspicuis Christi verbis creditam. In ecclesia Christi corpus & sanguis (ait concil. 2. Lateranen. c. 1.) in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter cõticeentur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, vt ad perficiendum misterium vnitatis accipiamus ipsi de suo,

Homilia 83. i Matthæum.

quod

quod accepit ipse de nostro]Idem insecutus Martinus pp.5.in concilio Constantien.iubet,vt inquiratur a suspectis de hæresi,num hoc credant. damnatique sunt propterea tres hi articuli Ioannis Wiclef. *In fine concilij.*

1 Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis remanent in sacramento altaris.

2 Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem (Eucharistiæ) sacramento.

3 Christus non est in eodem sacramento identicè & realiter in propria præsentia corporali.

Postea repetitur eadem fides ab Eugenio pp. in synodica epistola ad Armenos.

De transsubstantiatione etiam pulchrè concilium Triden.Sess.13.cap.4.

4 Minister seu is qui hoc sacramentum conficit est solus sacerdos ritè ordinatus secundũ claues ecclesiæ.Lateranen.c.1.sub Innocentio 3.]Concilium Florentinum, seu Eugenius pp. ad Armenos.]1.Necen.14.

5 Virtus & effectus huius sacramenti in anima dignè illud sumentis, est adunatio hominis ad Christum,sustentatio vitæ spiritualis,auctio, reparatio,& delectatio.Concil. Florentinum in decretis ad Armenos. Eadem & plura in Concilio Tridentino Sess.13.cap.2.Et 1.Arausicani c.14.monẽtur energumeni,seu malo spiritu diuexati,vt omnimodè communicent, sacramenti ipsius virtute vel muniendi ab incursu dæmonum quo infestãtur,vel purgandi,quorum iam ostenditur(per baptismum]vita purgatior.)& Augustinus lib.22.de ciuit.Dei.c.8. Vir (inquit) tribunitius Hesperius qui apud nos est,habet in territorio Fussalensi fundum,Zubedi appellatũ:vbi cùm afflictione anima

lium & seruorum suorum domum suam spirituũ malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogauit nostros, me absente, presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. perrexit vnus, obtulit ibi sacrificiũ corporis Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deo protiuus miserante cessauit.] Vide prosperũ in dimidio temp. prædict. & promiss. capitulo. 6. & Cyrillum lib. 9. in Ioannem. cap. 19. & Ambros. serm. 8. in psalmum 118. ad versum 6.

6 Ieiunus sit qui illud accipit (vt ne minimum quid quidem gustarit, ait Soter pp. de cons. dist. 1. Vt illud. & 7 q. 1. Illud diuin. & c. 2. septimi Toletani concil.) Vniuersæ enim placuit ecclesiæ, vt in honorem tanti Sacramenti priùs in os Christiani corpus dominicum intraret, quàm exteri cibi: ait Aug. capit. 6. epistolæ 118. Quod & Tertull. insinuat, ad vxorem scribens lib. 2. Non sciet (inquit) maritus (infidelis nempe) quid secretò ante omnem cibum gustes. Ambrosius ad versum 7. psalmi 118. his assentitur. Hæc attendere tum synodus Cõstantiensis Sessione decimatertia. tum Tridentina.

1. Cor. 11. 7 Iuxta Apostoli documentum, probare se debet homo, & sic de pane illo manducare, & de calice bibere: vt videlicet abstinens aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus animamque suam, præparet se ad percipiendum tantum sacramentum; exemplo Dauid, qui nisi se fassus fuisset abstinuisse ab opere coniugali ab heri, & nudiustertius, panes propositionis nequaquam accepisset. capitulo. 46. Cabilonensis tempore Caroli magni. Pulchra sunt hac de re in Concilio Tridentino Sess. 1. capitulo. 7. & canon. 12.

1. Reg. 21.

8 Vbi pars est corporis, ibi est & totum. eadem

ratio

ratio est in corpore Domini quę in māna quod in eius figura præcessit. De quo dicitur. Qui plus col legerat, nō amplius habuit, neq; qui minus parauerat, habuit minus. Nō enim est quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio, sed virtus sacramenti spiritualis. Hilarius pp. apud Gratian. dist. 2. Idem. sed clarius tradit vetustus author homiliarum, sub nomine Eusebij Emisseni excussarū Louanij, Anno 1560. Homilia quinta de Pascha, inquiens: Qui tunc latuit præfiguratus in manna, sit tibi manifestatus in gratia. &c. & infrà. De manna (vt vetus narrat historia) nec qui plus collegerat, amplius; nec qui minus parauerat, reperit minus; eo quòd Eucharistiæ sacra perceptio non in quantitate, sed in virtute consistat, quod corpus sacerdote dispensante tantum est in exiguo, quantum esse constat in toto. ꝙ cum ecclesia fidelium sumit, sicut plenum in vniuersis, ita integrum esse probatur in singulis, &c. Conformiter & Paschasius contra Berengarium. cap. 14. de manna ait: Si quis ex eo non. &c.

Exod. 16.

Expensis Petri Zangrij.

Exod. 16.

2. Corin. 8.

Concil. Trident. Sess. 13. cap. 3. Verissimum est, &c. Cōcil. Florent. in decreto Armenis dato. Vide D. Ioannem Hessels à Louanio, lib. de communicatione sub vnica specie.

Non itaque nouū & priscis ignotū dogma Constantiensis synodus tradit, vbi Martinus quintus in ea præcipit, vt à suspectis de hæresi petatur, vtrū credant, & asserant quòd facta consecratione per sacerdotem, sub sola specie panis tātum, & præter speciem vini sit vera caro Christi, & sanguis, & anima, & Deitas, & totus Christus, ac idē corpus absolutè, & sub vna qualibet illarum specierū singulariter. Post quā synodū Eugenius pp. in concilio Florentino similiter Armenis scribit:

Totus

Totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini: sub qualibet quoq; parte hostię consecratæ, & vini consecrati separatione facta totus est Christus. Hæc Eugeni⁹ in epistola illa synodica. Diuidi enim, & seiúgi, ait Cyrillus lib. 11. in

Roma.6. Ioannem ad illud capitis 17. Non pro his tantum Christus non patitur: seu (vt verbis Apostoli vtar) Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur.

11 Sic vera est, & illa Diui Ambrosij sententia, nō vno loco ab ipso prolata: Vbi corpus Christi, ibi Christus est. Item illa Augustini in procemio Psalmi 33. Ferebatur Christus in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum ait: Hoc est corpus meum.

9 Viaticum communi nomine Eucharistiā vocarunt veteres. Ancyrani 6.] 1. Nic. 12.] 4. Carth. 77. & 78.] Innocentius. pp. 1. epist. 3.] 2. Agathen. 15.] 1. Arausf. 3.] Vasen. 2.] 3. Aurel. 6. & 24.] Sixtus pp. 3. c. 1. epistolæ suæ.] 11. Tolet. 11.] 12. Tolet. 1.] Womarti. 30. Vide titulū: Communionis nomine §. 2.

Mortuis dari non debet. 3. Cartha. 6.] Antisiodoren. 12. Concilium Tridentinum Sessione 13. capitu. 8. Demum autem paterno affectu, &c. vsque ad finem.

Corporale. 10 Sacrificiū altaris non in serico panno, aut tincto quisquā celebrare præsumat, sed in puro lineo vel linteo ab episcopo consecrato, terreno scilicet lino procreato atq; contexto, sicut corpus domini nostri Iesu Christi in sindone linea munda sepultum fuit. Eusebius pp. 1. apud Gratian. de consecra. distin. 1.] Syluester pp. 1. vt testatur Damasus in Pontificali.

11 Corpus Domini in altari, non in armario, sed sub crucis titulo cōponatur. 2. Turonici 3. circa tēp. Pelag. pp. 1.] 2. Lateran. c. 20. sub Innoc. pp. 3.

Eucharistia

Euchariſtia (inquit) ſub fideli cuſtodia clauibus adhibitis cõſeruetur, vt nõ poſſit ad illã temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia vel nefaria exercenda.

12 Sic antè concilium Antiſiodoren.c.36. pro honore debito tantæ rei, prohibet ne nuda manu eã mulier accipiat]& Gratianus de conſ.diſt.2.citat. tanquam tertij Arelatenſis: Qui non bene cuſtodierit ſacrificiũ, & mus vel aliquod aliud animal comederit illud, 40.dies pœniteat. Qui autem perdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit & non inuenta fuerit, 30.dies pœniteat, Apud eundem Gratian.de conſ.diſt.2. vt Pij pp. 1. refertur decretum.c.Si per negligentiam.

De exceptionibus. Alexander pp.5.parte.42.

13 Aſſeruatio euchariſtiæ nõ hinc modò, ſed etiã ex §.9.& tit.Miſſa, §.4.lõge antè vſitata fuiſſe probatur quã efficaciſſimè. Concilium Tridentinum Seſſ.13.ca.6.Gonſuetudo, &c.

Quod euchariſtia ſit ſacrificium noui teſtamẽti, vide inferius in titulo. Sacrificium.

EVNVCHVS an ad clerum promoueri poſſit, vide §.14.tituli: Clero adſcribi.

EVPHRATA hæreticus (contra quem coacta eſt ſub Iulio pp.1.Coloniẽſis ſynodus) docuit Chriſtum non eſſe Deum.

EXACTORES quos non deceat eſſe, vide §.84.tituli. Epiſcopus.

1 EXcommunicatione homo è cœtu & communione fidelium eijcitur, dicente Apoſtolo ad Corinth. Auferte malum ex vobiſmetipſis. Quod ſe alijs feciſſe dicit: Tradidi (inquiens) eos (Hyminæum & Alexandrum) Satanæ, vt diſcant non blaſphemare. Vide Trident. 25. capitulo.3. *1.Cor.5.* *1.Tim.1.*

Epiſcopi

Episcopi sententiam time vel iniustè latam. Vrbanus PP.1.in epist.decretali]& Gregorius pp. 1. c.28.lib.19.Moralium.

2 Foris autem & extra ouile Domini positus, periculis omnibus exponitur, deuorandus luporum dentibus atque vexandus. Innocentius pp.1.epist. 25.]Hieronymus epistola ad Heliodorum, cuius initium, Quanto amore eiectus(inquit)de ecclesia, rabido dæmonum ore discerpitur.]Augustinus quoque epistola. 75. ad Auxilium. Spiritalis

Matth. 18. pœna,inquit,qua fit quod scriptum est: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cœlo; animas obligat.& illud quod ait Dominus: Si nec ecclesiam audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus; grauius est quàm si gladio feriretur, & flãmis absumeretur, si feris subigeretur. Nam ibi quoque subiunxit, Amẽ dico vobis: Quæ ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis; vt intelligeretur, quanto grauiùs sit punitus, qui velut relictus est impunitus.& infrà: Ecce, ab hominibus non reddentibus malum pro malo alligatur homo amariùs & infœliciùs ecclesiæ clauibus, quã quibuslibet grauissimis & durissimis, ferreis vel adamantinis nexibus. Hæc Augustin.] Cyprianus

*Artic.*30. epist.11.lib.1.Interfici Deus iussit,&c. Meritò ergo plasphema Ioannis Wiclef sententia à synodo Constantiensi damnata est: Excõmunicatio pp. vel cuiuscunq; prælati non est timẽda, quia est censura Antichristi.]Alexander pp.parte 31.c.5.excõmunicatio vetat dari Christianam sepulturam.

3 Modus & forma excõmunicationis apud Gratian. est 11. q. 11. Canonica. sub nomine concil. Arausicani. Canonica instituta, & sanctorum patrum exempla sequentes, ecclesiarum Dei violatores, authoritate Dei, & iudicio sancti spiritus

à gremio

à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & à consortio totius Christianitatis eliminamus, quousque resi piscant, & ecclesiæ Dei satisfaciant.] Quod insinuat Innocentius pp. 1.epist.26.dicens. Iubemus sanè,quia Christus Dominus noster,&c.

Vide 1.parisien.7.& Adrian.pp.1.in canonibus ab eo collectis;Vt laici cõtemptores canonũ, &c.

4 Hinc colligitur triplex fructus excommunicationis.

Primò honor Dei Vnde Apo.1.Timoth.1.Quos tradidi Satanæ vt discant non blasphemare.

Secundò qui aliàs emendari non potest, tanto suo malo commotus erubescat, & ad veram poenitentiam redeat,& saluus sit spiritus eius in die Domini.August.c.15. de cor. & gratia]1. Turon. 8.August.quoque c.3.libel. de fide & operibus.] Plerunque despicit errare (ait Innocentius pp. 1.epist.26.)cui nemo consentit.

Tertiò,ne sicut caro morbis emortua,si abscissa non fuerit, salutem reliquæ carnis putredinis suæ contagione corrumpit: ita is qui emendari despicit,& in suo morbo persistit, si moribus deprauatis in sanctorum societate permanserit, eos exemplo suæ perditionis inficiat.Prosper.lib.2.de vita cont.c.7.]Innocent.pp.1.epist.25. initio. Ac, si id manens, ait,&c. Ipsi enim putabunt eũ rectè sentire, quem adhuc viderint in ecclesia perdurare.Innoc.pp.1.epist.25.& epist.26.]1. Turonen.8.

Excommunicationem paruipendentes oportet per sęcularis potentiæ disciplinamq; ab illicitis coerceri.c.41.]Turonensis sub Carolo magno. Et si obstinato animo defuncti fuerint,nos illorum causam,iuxta B. Leonis prædecessoris nostri sẽtẽtiã, diuino iudicio reseruantes, quibus viuis non cõmunicauimus, mortuis non communicamus;

Ge-

Gelas.pp.decret.2.vt est in constitutio. Alexandri pp.3.parte 31.cap.6.

6 Nullus sacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis à communione suspendat.Agath.3.]5.Aurelian.2.] Wormatiẽ. 13.]1.Lateranen.47.

7 Nec pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet suo vitio eũ ea pœna afficiat. 1. Niceni. 5.] 2.Lateran. 49. Vt prælatus ergo nequeat sine causa grauare subiectos, ipse non nisi canonica cõmonitione præmissa excommunicationis sententiam proferat in subiectos, nisi fortè talis sit culpa quæ ipse genere suo excommunicationis pœnã inducat.Alexander pp.3.parte 1.c.6.]Sic 2. Lateranen.47. Competens commonitio præmittatur præsentibus idoneis personis, per quas si necesse fuerit, possit probari monitio. Contrarium præsumens, etiam si iusta fuerit ex causa sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus. Cùm constiterit iniustè quempiam fuisse excommunicatum excommunicator condemnetur. excommunicato ad interesse: aliàs nihilominus si culpæ qualitas postulauerit, superioris arbitrio puniendus, cum non leuis sit culpa tantam infligere pœnam insonti, nisi forsan errauerit ex causa probabili.2.Lateran.47.Ibidem plura.

Matth. 18.

8 Pœnam autem excõmunicationis ipso genere suo inducit violenta manuum iniectio in monachos, seu viros cuiuscunq; religionis, aut iubere id fieri.Alexander pp.3.part.14.c.3.]& in clericos idem ibid.c.5.] Si tamẽ quis turbã arcendo irruẽtem non ex deliberatione, sed casu id perpetret, reus huiusce peccati nõ erit, neque si vim vi repellat inuasus ab illo.Alexander ibid.c.10.]aut si

in eum

in eū manus inijciat, cū vxore matre, vel ſorore vel filia ſua propria turpiter inuentū. His abſolutionis beneficium impēdit ſola ſedes Apoſtolica. Alexander ibid.] c. 8. tamē excipiuntur monachi id ſibi mutuo hoc faciētes, & abbatis rigori ſubduntur]& cap.13.alius caſus ponitur.

9 Excommunicatus ſi appellet, ante abſolutionem non eſt audiendus.Alexander pp.3.parte.31. capitulo.4.

10 Præsbyter ab epiſcopo ſuo correptus, aut excommunicatus, (ſuo quidem iudicio iniuſtè)debet apud vicinos epiſcopos conqueri, vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per eos ſuo epiſcopo reconciliari.Quod niſi fecerit,ſed ſuperbia(quod abſit) inflatus ſe ſecundum ab epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens ſecernendum Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. 2. Carth.8.] Wormatien.66.

11 Excommunicatus non recipiatur ab alijs ad communionem,donec cauſa eius iuſtè ſit examinata Calixtus pp.epiſt.2.ad omnes Gell.epiſcopos 1.Nicen.5.]Elibert.53.] 2. Arelaten. 8.]Sardicen. 17.]Aquiſgranen.42.

12 Non,inquam, cum eo in oratione quiſquam communicet.Calixtus pp.1.ibidem]Fabianus pp. epiſt.1.]4.Carth.73.]Apoſt.11.]quoniam eccleſiæ non participat in oratione.Antioch.2.

13 Neque in cibo aut potu.Calixtus pp. ibidem.] 1.Toletan.15.]Antiſiodoren.38.& 39.

14 Non in oſculo.Calixtus pp. ibidem.

15 Neque ei quiſquam colloquatur. Fabianus pp.epiſt.1.1.Toletan.15.]Antiſiodoren.39.

16 Neque cum eo quis per domos ingrediatur. Antioch.2.

Pecuniam

17 Pecuniam scienter nemo ei accommodet. Alexander pp.3.parte 31.c.6.

18 Recipiens eum in communionem reus est fraternitatis, & ideo causam reddet in concilio prouinciali Elibert.53.] 2. Arelaten.8.]Sardicen. 16.]1.Arauf.11.

19 Imò communione & ipse priuetur, tanquam qui regulam confundit ecclesiæ. Antioch. 2.]2. Carth.7.]Apost.10.]4.Carth.73.]1.Tolet.12.& 15. Antisiodoren.39]1.Braccaren.33.]1. Parisien. 7.] Cęsaraugusta 5.]2.Turon.8.Eugenius pp.2.c.1.] c.2.Triburien.sub Arnolfo Imp.

Canones de eo loquuntur, qui scienter excommunicato communicat.

20 Ad vitanda tamen scandala(inquit Leo pp.10. sess.11.tertij Lateranensis)& multa pericula, sub ueniendumq; consciētijs timoratis, statuimus, quod nemo deinceps à communicatione alicuius in sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunq; diuinis, vel extrà, prętextu cuiuscunq; sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ, seu suspen.aut prohibitionis, ab homine vel à iure generali promulgatæ teneatur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, prohibitio, suspensio, vel censura huiusmodi fuerit, vel contra personam, collegium, &c. à iudice publicata & denunciata specialiter & expresse: aut si notoriè in excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nulla possit tergiuersatione celari, aut aliquo iuris suffragio excusari, eum à communione illius abstinere volumus, iuxta canonicas sanctiones.

21 Excommunicatus alterum non potest excommunicare. Nicolaus pp.1.ad Michaelem Imperatorem, quod ille probat ex epistola Celestini pp.

Maioris

Maioris & minoris excommunicationis métio videtur fieri Venetici concil.c.3.

Exépla boni operis. vide §.52.tituli, Episcopus.

EXORCISTA.

1 EXorcista nullus est, nisi ab episc. ordinatus. Laod.25.]Felix pp.4.in fine c. : . epist. suæ

2 Cùm ordinatur, accipiat de manu episcopi libellú in quo scripti sunt exorcismi, dicéte sibi episcopo: Accipe, & cómenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum siue catechumenum 4.Cartha.7.) Aquisgrané. 4.

3 Tertiò die susceptos hæreticos adiuramus ter insufflando in faciem & aures. 1.Constantinop. 7.

Expositi fuerunt & olim homines, & collecti ab ecclesia. 1.Vasen.9.

FAMA & cóscientia duę res sunt. Cóscientia tibi, fama proximo tuo necessaria est. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est, maximè in eminentiori(episc opatu)loco positus, de quo dicit Apostolus scribens ad discipulú suum: Circa omnes teipsum bonorum operum præbe exemplum. August. sermone qui 112.capite concilij aquisgranensis. sub Ludouico. pio. Imp. 1.citatur.

FACVLTATVM ecclesiæ diuisio §. 38.tit. Ecclesia.

IN facundiæ dotibus sæpe pauper inuenitur vena prædicantis, & ediuerso. thesauros cordis irradiat in egestate verborum. Symmachus pp. ad Laurentium episc.

Falsum testimonium dicens, quam mereatur pœnam Vide in titulo: Testimonium.

FALSARIVS clericus. Vide §. 1. & 3. tituli. Crimen capitale.

FAMIS tempore aut cuiuslibet necessitatis

vnusquisq; ad se pertinentes pro viribus suis gubernare studeat.c.14.Arela.sub Carolo magno.

FAMOSVS libel.titulo:Liber.

FATALIS.

1 Fatali signo nec anima nec corpus adstringitur.1.Braccaren.9.contra Priscillianum.

2 Si quis duodecim signa,idest,sydera (quæ Mathematici obseruare solét) p singula animę vel corporis membra dissipata credit, & nominibus patriarcarum adscripta dicunt; sicut Priscillianus dixit,anathema sit.1.Braccar.10.

ARIETEM (ait Aug.c.8.epist.119.) appellát quendam syderum locum, vbi reuera mése nouorum sol inuenitur.

FERMENTVM die dominico sibi mutuò missitarunt olim.Innocen.pp.1.c.5.epist.1.

FESTI DIES.

1 Festos dies in anno celebrare sancimus, hoc est,diem dominicam Paschæ cum omni honore & sobrietate venerari;similiter feriam secundam,tertiam, & quartam,diem Ascensionis Domini pleniter celebrare: item Pentecosten similiter, vt Pascha. In natali Apostolorum Petri & Pauli diem vnum,Natiuitatem S.Ioannis Baptistæ.Asśuptionem S.Mariæ.Dedicationis S.Michaelis.Natiuitatem S.Remigij.S.Martini.S. Andreæ. In natali Domini dies quatuor,octauas Domini, Epiphaniā Domini,Purificationem S.Mariæ, & alias festiuitates Martyrum vel Cōfessorum obseruari decreuimus, quorum in vnaquaq; parochia sancta corpora requiescunt. Similiter etiam dedicationē tépli. c.36.Maguntiaci sub Carolo magno.] Ticiniensis synodus sub Ludouico Imper. Per singulas parochias (inquit) eas festiuitates populus obseruare studeat, quas proprius eorum episcopus venerari

prædi-

prædicauerit. neq; inani superstitione eas celebrare præsumant, quæ nequaquam sunt obseruandæ.
2. Sine tripudijs autem & saltationibus celebrentur. 3. Toleta. 23.] c. 19. Cabilonen. circa temp. Eugenij pp. 1.] Augustinus epist. 64.
3 Cum Iudæis, seu Iudaica festa, non celebremus. Laodic. 37.] 4. Cartha. 89.
30 Nec cum paganis. Laodic. 39.] 10. Toleta. 1. est quoddam in Hispa. priuatum festum annunciat. B. Virg. die 8. ante Domini natiuitatem.

FIDES.

Fides, qua in Deum credimus, est donum Dei: non tantũ quoad ipsius augmentũ, sed & quoad ipsum initium. Vnde si quis (inquit c. 5. concilij 2. Arausi.) sicut augmentum, ita etiam initium fidei, nempe ipsum credulitatis affectum (quo in eum credimus qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis peruenimus) non per gratię donum, idest, per inspirationẽ Spiritus sancti, corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit, apostolicis dogmatibus aduersarius approbatur, beato Paulo dicente: Cõfidimus, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Domini nostri Iesu Christi. & illud: Vobis datum est pro Christo, non solùm vt in eũ credatis, sed etiam vt pro illo patiamini & Gratia salui facti estis per fidem, non ex vobis: Dei enim donum est. Qui enim fidem qua in Deum credimus, dicunt esse naturalem, omnes eos qui ab ecclesia Christi alieni sunt, quodãmodo fideles esse diffiniunt. Vide concil. Trident. sess. 6. cap. 7.

Philip. 1. a
Ibidem d.
Ephe. 2. b.

1. Fides quonam modo iustificet secundũ scripturã, Concil. Trident. sess. 6. capitulo. 8. & 9. item cano. 9. & 12.

1 Fides specialis hęreticorum exploditur.ibi d cap.9 11.& 13.item cano.13. & sequentibus.

3 Fides non amittitur quolibet mortali peccato.eadem sess.c.15.

FIDELITATIS iuramentum ecclesiasticus laico præstare non cogatur. .Lateran.43.

Ad Fidem suscipiendam cogere infideles, non iudicat expedire.4.Toleta.56.Vide Aug.epist.50. Ita enim.

FIDEM Trinitatis habes in titulo . Trinitas.

FIDEIVSSOR qui religiosus esse possit, titulo:Monachus.

FIDELIS coniunx infidelem potest dimittere.vide titulum:Matrimonium.

FILIIVS DEI.

1 Filius Dei cum patre æqualitatē astruit. Felix pp.1.epist.3.ad Benig.] Marcellinus pp. 1.epist.ad Salomonem,]Anacletus epist. 2.] Higinius pp.epi.1.]Ioan.pp.2.epi.ad Valeriū episcopū.

2 Ipse solus,non Pater,non Spiritus sanctus, est incarnatus.ijdem pontifices, & symbolum cōcilij Toletani. 6.

3 Secundùm hoc,id est,in assumpta natura humana.minor est Patre.ijdem pontifices.

4 Eius duæ sunt natiuitates . vna eius ex patre ante sęcula,altera ex virgine,in tempore. 5. Constantinop.2.Vide titulum: Christus.

5 Vnus idem ipse & miracula fecit,& passus est 15.Constantinop.3.

1 FILIOS suos Pater enutriat,& ad pietatem diuini cultus informet, sub anathematis pœna. Gangren.15.] & a potestate sua per mancipationē exire non sinat, nisi de moribus eorum , & ætate fuerit securus, vt possint ad eos propria iam pertinere peccata.3 .Carth.14.

Filij

2 Filij viciſſim reuerentiam debitam dependãt parẽtibus, nec pretextu diuini cultus ab illis abſcedant(nihil in poſterum de eis ſoliciti.) Gangren.16.

3 Filios, paterna perfidia non exhæredet. 4. Toleta.60.

FOEMINAE non cohabitantes clericis nominantur. S. 5. tituli. Clericorum nomen.

FORMATAE, quarum mentio fit ſubinde in canonibus, vocantur canonicæ epiſtolæ, quæ peregrinaturo dabantur. Antiocheni 8.]Laodic. 41.

FORNICATIONIS ſpecies varias vide apud Nicolaum pp. titulo 19. reſcriptorum eius, & cap. 43. Triburienſis ſub Arnolfo Imp.]& Alexãdrum pp. 3. part. 12.

Fornicationis accuſans clericum, duo vel tria teſtimonia producat. 2. Braccar. 8.

Fornicatus presbyter. vide tit. Presbyter.

FRAVS vel dolus nulli patrocinium præſtare debet. Alexander pp. 3. part. 19. c. 3.

FRANCORVM in religione animos frigidiſſimos deplorat Bonifacius ad Zachariam pp. ſub Carolo magno.

FRATRICIDAE, titulo: Homicidium.

FVGA in perſecutione. vide tit. Perſecutio.

FVRTI conuictus clericus degradatur. 3. Aurelian. 8.

GERMANI.

1 GErmanis circa Rhenum agentibus, euangelium prædicauit Bonifacius epiſcopus eò miſſus à Gregorio pp. 2. vt patet ex epiſt. Gregorij ipſius, & epiſt. 8.

2 Hi euangelij fide necdum illuminati, tam erãt moribus beluinis, vt agreſtem caballum comederent, imò plerique & domeſticum, ad immolandũ

sua paganis vendebant mancipia. Testis est Gregorij pp. 2. epistola vltima.] Zacharias etiam ad eundem Bonifacium epistola quinta, prohibet nè ampliùs equos syluaticos comedant, vel lardum igne non coctum.

GLORIA Patri & Filio & Spiritui sancto, &c. in lætis canatur. 4. Tolata. 15.] Vasen. concil. canone 5. contra dicentes, ab æterno Filium cum Patre non fuisse, iubet vt cū priore versu semper addatur & posterior. Sicut erat in principio, & nunc &c.] 4. Toletani. 14. iubet vt non solū, Gloria, sed Gloria & honor Patri & Fil. &c. canatur, iuxta illud Apocalypsis. 5. Honor & gloria Deo, &c. Ier. perit à Damaso pp. Romæ cani Gloria Patri.

GRADVS in quibus matrimonium non contrahitur. tit. Matrimonium.

GRATIA.

1 GRatia Dei, in qua iustificamur per Dominum nostrum Iesum Christum; non ad solam remissionem peccatorum iam commissorū valet, sed etiam in adiutorium, quo fit vt non cōmittantur. c. 3. Mileuitani concilij, quod plenariū fuit Aphricæ concilium.

2 Gratia Dei præueniens in iustificatione. Concil. Trident. sess. 6. cap. 5.

2 Non quia per eam reuelatur nobis & aperitur intelligentia mandatorum, vt sciamus quid appetere, quid vitare debeamus: sed quia per eam præstatur nobis, vt quod faciendum cognouerimus, etiā facere diligamus & valeamus. Mileuitani 4.

4 Gratia Dei bona iustorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, adeo vt sine illa nullo pacto Deo grata aut meritoria esse possint. Concil. Triden. sess. 6. c. 16. Titulum hunc de gratia legere oportet cū titulo: Liberū arbitrium.

Quod

5 Quod nisi nobis præstet, non difficilius quidē quàm cum illa, sed nequaquam faciemus, quod iam faciendum cognouimus. Mileuitani. 5.] Concilium Tridentinum sess. 6. cano. 2.

6 Facit hæc gratia in nobis ipsum credulitatis affectum. 2. Arausic. 5. Vide titulum: Fides.

7 Si quis dicit gratiam Dei nō facere vt inuocetur à nobis, cōtradicit Isaiæ prophetæ. 2. Araus. 3.

8 Facit eadem gratia seu Spiritus sancti in nos effusio, vt à peccato purgari velimus. 2. Araus. 4.

9 Diuinitus per infusionem & inspirationem sācti spiritus in nobis fit, vt credamus, velimus, desideremus, conemur, laboremus, vigilemus, studeamus, petamus, quæramus, pulsemus sicut oportet, dicēte Apostolo: Quid habes ꝙ nō accepisti? & Gratia Dei sū id quod sum. 2. Arausi. 6.] Concilium Tridentinum sess. 6. cano. 3. *1. Corin. 4.* *1. Corin. 15*

10 Gratia sua iustificatos non deserit Deus nisi desertus. Conc. Triden. sess. 6. cap. 11. ex August. cap. 26. de natura & gratia. Vide prosperum respon. 7. ad obiec. Vincentianas. & respon. 7. ad capitula Gallorum.

11 Per naturæ vigorem nullum bonū quod ad salutem pertinet vitæ æternæ cogitare aut eligere, siue salutari prædicationi consentire possumus absque illuminatione & inspiratione Spiritus sācti, dantis suauitatem in consentiendo & credendo veritati, dicēte Domino: Sine me nihil potestis facere. & Apostolo: Non quòd idonei sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficiētia nostra ex Deo est. 2. Arausicani. 7. *Ioan 15.* *2. Corint. 3.*

12 Ad gratiam baptismi nemo sine misericordia Dei venire potest. Qui ergo aliquos misericordia, alios verò per liberum arbitrium eò venire posse contēdit, à recta fide probatur alienus. 2. Arausi. 8.

Totam materiam de gratia pluribus ijsq; insignibus sententijs tractat secundum concilium Arausi. consequenter post caput octauum.

13 Hæc gratia Christi (de qua.S.prædictis) quotidiana est. inquit Innocentius pp.1.epist.25.

14 Gratia Dei non modò per infidelitatem, sed per quoduis etiam mortale peccatum amittitur. Synodus Triden.sess.6 ca.15.& cano.23.

15 Si quis dixerit, gratiam iustificationis non nisi prędestinatis ad vitam contingere, reliquos verò omnes qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, anathema sit. Concilium Trident. sess.6.canone 17.

GRAECI quantum ecclesiæ facesserint negotij, & errorum feraces fuerint, vt aliunde, ita & ex epist. Gelasij pp. ad Faustum magistrum patet.] item ex epist. Martini pp.1.ad Amãdũ.]& ex epist. 1.sextæ Cõstantinopolitanæ synodi] 2. Lateran. 4.

HABITVS singulorum ordinum idcirco in ecclesia ab inuicẽ discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidò cognoscatur. ca.125. Aquisgranen.

HAERESIS.

HAEresis ingenium, nouitatis auidum, & vetustati sanctissimæ inimicum, cognoscere, licet ex epistola concilij Gangrensis, vbi Eustachius damnatur.]& ex act.1.Constantinopolitani 5.]& 6.Cõstantinopolitanæ act.8.dicitur: Non cõgruit orthodoxis circum truncatas sanctorum Patrum voces deflorare. Hæreticorũ potius, ppriũ hoc est.

HAERETICVS.

1 HAEreticos dicimus partim eos (inquit c. 6. 1. Constantinopolitani) q iam olim ab ecclesia

ecclesia exclusi sunt, partim eos qui postea à nobis execratione ac detestatione reiecti atque repulsi sunt: præter hos autem, eos quoque, qui simulant quidem se profiteri sanam rectámue fidē, segregauerunt autem sese, & conuenticula habēt contra canonicos nostros episcopos.] Citatur istud à Nicolao pp. 1. in epistola ad Michaelem Imperat. & hi canones sunt in libello inserto primæ Ephesinæ synodo.

2 Cœtus eorum non ecclesia, sed cōciliabulum est. 4. Carth. 71.

3 Cū eis orare non licet. Laodic. 33.]4. Cart. 72.

4 Eis nō cōcedatur īgressus domus dei. Laod. 6.

5 Eos in domibus suis, vel in terra sua nemo foueat aut teneat; vel negotiationem cum eis exerceat, sub anathemate. Alexander pp. 3. part. 1. cap. 17. Vide Mileuit. c. 23.

6 Conuiuia & sodalitates eorū clericus euitet. 4. Carth. 70. & Anastas. pp. 1. c. 3. epist. 1. sin minus, vapulabit si minor sit clericus: si verò superioris loci (Subdia. diac. sacerd. vel episc.) anni spatio pacem ecclesiæ non habebit. Epaunen. 15.

7 Si totus correctus est mundus (inquit Gelasius pp. ad Anastasiū Augustum) prophana patrū suorum (gentilium idololatrarum) traditione despecta, quomodo non corrigatur vnius ciuitatis populus, si prædicatio fidei succedat? Ergo glorio se Imperator, nolo ego ecclesiarum pacem, quam etiam si cum mei sanguinis impendio prouenire posset, amplector? Sed p̄cor te, cuiusmodi debeat esse pax ipsa, nō vtcunque, sed veraciter. Christiana mēte libremus. Quomodo enim pōt esse pax vera, cui caritas intemerata defuerit? caritas autem qualiter esse debeat, nobis euidenter Apostolus prædicat, qui ait. Caritas de corde puro, &

 con-

conſcientia bona,& fide non ficta.Quomodo quæ ſo te de corde erit puro, ſi contagio inficiatur externo?quomodo de conſcientia bona,ſi prauis fuę rit malisque commixta?quemadmodum fide non ficta, ſi maneat ſociata cum perfidis. Quæ cum à nobis ſæpe iam dicta ſint, neceſſe eſt tamen inceſſanter iterari,& tam diu non tacere, quamdiu nomen pacis obtenditur,vt noſtrum non ſit(vt inuidiosè iactatur) facere pacem, ſed talem velle ducamus,qualis & ſola pax eſſe; & præter quam pax nulla eſſe monſtratur.Idem paulo infra:Legibus certè veſtris criminum conſcij, ſuſceptoresque latrocinantium pari iudiciorum pœna conſtringuntur; nec expers facinoris æſtimatur, qui licèt ipſe non fecerit, facientis tamen familiaritatem fœdusque receperit. Hæc Gelaſius.

8 Obſtinati in hæreſi, ſecundùm Chriſtianorũ principum conſtituta per publicos iudices perpetuo ſunt exilio relegati iam olim,tempore Anaſtaſij pp.1.epiſt.1.ca.3.] Quam conſtitutionem inſequitur Iuſtinianus Imperator,act.1. concilij Conſtantinopolitano.5.interdicens omnino ciuitatem regiam ingredi aut diſtrictum eius, & collonans eos in aliqua ſolitudine vbi in ſilentio ſedeant.] Hic antiquior eſt Liberius pp.epiſt.1. ad Athanaſ. & epiſc.AEgypti;Si,inquit,dignitatem aut cingulum aut militiam habeant,nudentur eis.Si autem ſint priuati,ſiquidem nobiles exiſtunt,ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur. Si autem ignobiles,non ſolùm in corpore verberentur, ſed exilio perpetuo caſtigentur,vt omnes timore Dei compreſſi,& comminata eis digna ſupplicia reuerentes,immobilem & ſine turbatione pacem ſanctarũ Dei eccleſiarum cuſtodiant.Hęc ille.D.Auguſti. epiſt. 50.& 68. pecunia mulctato teſtatur.

Si quis præsbyter aut diaconus episcopum proprium contemnens se ab ecclesia sequestrauerit, & seorsum colligens altare constituerit, & commonenti episcopo non acquieuerit, nec cõsentire, vel obedire voluerit semel, & iterum conuocanti hic damnetur omni modo, nec vltra remedium consequatur; quia suam recipere non potest dignitatem. Quòd si ecclesiam conturbare, & sollicitare persistat, tanquã seditiosus per potestates exteras opprimatur. Antioch. 5.

Damnati secularibus potestatibus præsentibus aut eorum balliuis relinquantur animaduersione debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis, ita quòd bona huiusmodi damnatorũ si laici fuerint confiscentur: si verò clerici, applicentur ecclesijs à quibus stipendia perceperunt. Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles, nisi iuxta considerationes suspitionis, qualitatemque personæ propriam innocentiam congrua purgatione mostrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Hæc 2. Lateran. c. 3. Et subdit, à quouis prælato seu iudice, tam seculari quàm spiritual, iuramentum exigendum esse de protectione fidei facienda. Martinus pp. 5. in damnatione errorum Ioannis Hus, & Wiclef.

Ioannis Hus articulus decimusquartus condemnatur à Concilio Constantiensi: Doctores ponentes quòd aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, seculari iudicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Pharisæos, qui Christum non volentem illis obedire in omnibus, dicentes, Non

licet

licet nobis interficere quenquam; ipsum sęculari iudicio tradiderunt, & quòd tales sunt homicidæ grauiores quàm Pilatus.

9 A nemine libri hæreticorum, vel scribantur, vel possideantur. His qui illos scribunt, amputatio manus pœna erit. Iustinianus Imperator act. 1. Constantinopolitani quinti.] & antea Gelasius pp. in cōcilio 70. episcoporum, initio tomi de anathematis vinculo. Libri eorum, inquit, quamuis in eis quoque vera sint multa, nec sunt recipiendi.

10 Qui resipiscere volebant olim, & ad ecclesiam redire, baptismum secundò non suscipiebāt, sed eis manus imponebantur. Eusebius pp. epi. 1.] Syricius pp. cap. 1. epist. 1. ad hæc eorum, & frons & oculi, & nares, & os, & auriculæ signentur sacro vnguento, inquit canon. 7. primi Constantino. in synodo Ephes.

11 Et suscepta pœnitentia, incredulitatis præteritæ damnare debent errorem, vel publica fidei in ecclesia professione, & manus suæ subscriptione. 2. Arelaten. 9.] Anastasius pp. 1. episto. 1. cap. 3.] 1. Aurelianen. 12.] vel libelli porrectione in quo detestentur omnem hæresim, quæ non conuenit cum sancta Dei vniuersali, & Apostolica ecclesia 1. Constantinop. cano. 7. in Ephesin. 1. Vnde in tertio Toletano reuersi ab hæresi Arriana, ita loquentes suscipiuntur: Confitemur nos ex hæresi Arriana toto corde, tota anima, & tota mente nostra ad ecclesiam catholicam fuisse conuersos, nulli dubium sit nos nostrosque decessores errasse in hæresi Arriana, & fidem euangelicam atque Apostolicam nunc intra ecclesiam catholicam didicisse, &c.] Similem formam præscribit quinto Constantinop. acto. 4. canone 11. & Martinus pp. 1. decreto. 18.

12 Ve-

12 Venientis autem ad ecclesiam, & remedium postulantis solicitè discutiēda est professio & persona decepti, vt medela possit congruens exhiberi: & qui satisfacturus Deo per pœnitentiam doluerit legitimè se erraſſe; vtrū ad hoc facinus cucurrit, an impulsus acceſſerit requiratur; sciens q̃ se decipiat ipse qui fallit, nihilq; per nostram facilitatem tribunalis excelsi iudicio derogari, cui illa sunt rata quæ pia, quæ vera, quæ iusta sunt, & aliter necessitatis, aliter tractanda est ratio voluntatis. Deterior est causa illius qui fortè pretio solicitatus est vt periret. nihil enim intentatum relinquit inimicus. Felix pp. 3. cap. 1. epist. 1.

13 Elibertinum concil. cap. 22. Decem annis agat pœnitentiam (inquit) & post decem annos ei præstetur communio, qui de catholica ecclesia ad hęresim transitum fecerit] Sed annorum multitudine breuiata (inquit Agath. cap. 60.) pœnitentiam bienij, conditione infrascriptæ obseruationis imponimus, vt præscripto biennio, tertio sine relaxatione ieiunent, & ecclesiam studeant frequentare. in pœnitentium loco, standi & orandi humilitatem ita nouerint obseruandam, vt etiā ipsi, quum cathecumeni egredi commonentur, abscendant. Hoc si obseruare voluerint, constituto tēpore ad mittendis ad altariū obseruatio relaxetur. Quòd si ardua vel dura fortè putauerint, statuta præteritorum canonū implere debebunt.] canonē hunc concilij Agathensis repetit con. Epaunense. c. 29.

14 Si verò infantes fuerint transducti; quòd non suo vitio peccauerint, incunctanter recipi debet. Elibert. 22.

15 Hæreticorum seu potius hæresiarcharum colluuiem recenset. 11. actio sextę Constantinopolitanæ. Primum quidem Symon Magus, &c.

15 Hære-

15 Hæresiarcharum ordinationes irritas decernit Alexander pp.3,cap.2.par.1.

IEROSOLYMORUM primus episcopus fuit Iacobus iustus,ab Apostolis tribu ordinatus.Anicetus pp. epist.decretali.§.98. tituli Episcopus. Vide hæres episcopi.

HISPANIAE.

1 Hispanis post semel susceptum euangeliũ, hæresis Arriana longo tempore infecit. Fidem catholicam ea detestata receperant rege Recharedo,vt testatur 3.Toletanum.

2 Rex Hispaniarum nemo fiat, nisi omnium electione, & à Gotthicæ gentis nobilitate ad eum apicem perductus ; alioqui consortio catholicorum priuetur, & diuino anathemate condemnetur 5.Toleta.3.

3 Nec seruili ex origine,nec extraneæ gentis homo.6.Toleta.17.

4 Eligatur autem vel in vrbe regia, aut in loco vbi princeps decesserit, cum pontificum, maiorumque palatij omnimodo assensu, non forinsecus cœtu aut conspiratione paucorum, aut rusticarum plebium seditioso tumultu.8. Toleta. 10.] Sic antea & 4.Toleta.c.74.] 12.Toleta.c.1.

5 Erit catholicæ fidei assertor.8. Tole.10. Quãobrem eius dignitatis non sortiatur apicem, nec ante conscendat regiam sedem, quàm inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit se non permissurum quenquam in regno suo violantem fidem catholicam.6.Toleta.3.

6 Erit actibus iudex,vita modestus, in prouisionibus rerum parcus,plusquam extentus, vt nulla vi,aut factione scripturarum, vel definitione qualiumcunque,contractus à subditis vel exigat, vel exigendos intendat. erit in conquisitis oblatione

gra-

gratisſima rebus non proſpectans proprij iura commodi, ſed conſulens patriæ atque genti. De rebus congregatis ab eo illas tantum ſibi vendicet partes, quas dictauerit authoritas principalis. Verùm quæcunque inordinata reliquerit, hæredi tabunt ſucceſſores proprij eius, & ante regnum iuſtisſimè conquiſita aut filij, aut hæredes capiant iure proximitatis 8. Toleta. 10.

HOMICIDA.

1 Homicidas à communione eccleſiaſtica ſubmouemus, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina diluerint, Agath. 37.] eſt canon. 1. Venetici] & 1. Turonici 7.] etiam ſi paganos occiderint odij meditatione, & extra ius belli. Wormatien. 27.

2 Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter ſe ſubmittant, circa autem exitum vitæ, communione digni habeantur. Ancyrani. 22.] reperitur hoc ab Epaunen. concil. 31. & Tribarienſi c. 54. ſub Arnolfo Imp. Sed ſubijcit: Nobis autem qui paſtores Chriſti ouium ſumus, pro moderni temporis qualitate, & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, vt his qui voluntariè homicidium fecerint, autoritate ſynodali, & iudicio generali, & modum caſtigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tēpus præmonſtremus, ne prolixum tp̄s pœnitētiæ generet faſtidium negligentibus, ſed curſim exercitatis accreſcat opus ſalutis. Deinde cap. 55. eiuſdem concilij: Siquis ſponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur. Et nihil manducet illis quadraginta diebus præter ſolùm panem, & ſalem, neque bibat niſi purā aquam. nudis pedibus incedat, lineis non induatur veſtibus, niſi tantùm femoralibus, ſęcularia ar

ma non portet.nullo vehiculo vtatur. ad nullam fœminam,ac ad propriam vxorem his diebus misceatur. nullam communionem illis 40. diebus cum alijs Christianis,nec cum alio habeat pœnitente.in cibo,vel potu,aut vllis rebus.Si verò sint aliqui vitæ suæ insidiatores,vt præ illis non possit dignè pœnitere,interim differatur ei eadem pœnitentia,donec ab episco proprio pax ei ab illis sit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus sit, vt non possit ritè ieiunare, adhibeatur ei misericordia quousque conualescat; & tunc demum pœniteat. Si verò longo tempore eadem occupatus sit infirmitate, ad episcopum pertinebit, vt prudenter pertractet, quomodo infirmum peccatorem curare disponat, quia, vt Gregorius pastorali commemorat.libro, occultiora sunt vulnera mentium quàm corporum, & ars est artium regimen animarum.

Item cap. 56. Post illos 40. dies vnum annum integrum ab introitu ecclesiæ suspendatur,& abstineat se à carne & caseo, à vino & medone, & mellita ceruisia: nisi dominicis & diebus festis, qui per illum episcopatum publicè celebrantur apud cunctum populum,& nisi vel in hoste,aut in aliquo magno sit itinere, vel longe aut diu ad Dominicam curiam, vel si infirmitate detentus sit, tunc licitum sit ei tertiam feriam & quintam atque sabbatum redimere vno denario vel prætio denarij, siue tres pauperes pro nomine Domini pascendo,ita duntaxat vt vel carne, vel vino, vel medone,id est, de tribus vna re vtatur,non omnibus vescatur.Postquam autem de itinere domum reuertatur, aut infirmitate liberetur,prædictas ferias nõ redimat,sed statuto modo pœniteat.Completo verò vnius eiusdemque anni curricuto, ita

castigatus

castigatus ritè, & ordinabiliter more pœnitentiũ introducatur in ecclesiam. Et c. 57. Secundum verò, & tertium annum simili modo pœniteat excepto quòd prædictas tres ferias redimere ius habeat, vbicunque est, siue in domo, siue in itinere. Quartum annum 5. 6. & septimum isto modo obseruet, & his singulis ieiunet tres quadragesimas. Ad pœnitentiam, inquam, adeò debet se demittere qui homicidium voluntate commisit (ita vt occidere ausus fuerit innocentem) vt etiam si à principibus, aut à parentibus absolutum se reddiderit, modus pœnitentiæ distringendæ in sacerdotis potestate consistat. 4. Aurelian. 27.

Eos verò qui non voluntate, sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiam communioni sociauit, secundùm gradus constituto: hæc verò humanior definitio, quinquennij tempus tribuit. Ancyrani. 22.] hoc sequitur. c. 31. Epaunen.] Elibert. 5. de ancillæ à furiosa domina occisione. Siquis insaniens aliquem occiderit, si ad sanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia imponenda est, quàm eis qui sana mente sunt. Wormatien. 28.

4 Si autem contingat, vt dum quis operi necessario insistẽs arborem incidat, aliquis subtus ipsam veniens deprimatur: nec id voto, nec incuria incidentis, nec scientia eius contigit, sed dum ille operi necessario fortasśis incumberet, iste insperatus occurrẽs sub arborem improuisus deuenit, & sub ipsa nemine valente penitus adiuuare, suppressus est: incisor arboris, homicidæ proculdubio non est comparandus. Wormatien. 29.] Nicolaus pp. 1. dist. 50. c. Hi qui arborem] c. 36. Triburien. sub Arnolfo. Impe.

5 Si quis filium suum (quod absit) non sponte,

ſed caſu contingente occiderit, ſecundum homicidia ſponte commiſſa pœniteat.c.55.Triburienſis ſub Arnolfo Imp.Suijpſius occiſor:titulo, Deſperandum.§.3.Parricidæ pœnitentia.Gregor.pp.2.epiſt.8.& Wormatien.c.30.

6 Si qua mulier per adulterium abſente marito conceperit,idque poſt facinus occiderit, placuit, ei nec in fine dandam eſſe communionem, eo ꝙ geminauerit ſcelus. Elibert.63. Catechumena ſi per adulterium conceperit,& conceptum necaue rit,placuit eam in finem baptizari.Elibert.68.Mulieres, quæ ante temporis plenitudinem conceptos vtero infantes voluntate excutiunt, vt homi cidæ procul dubio iudicandæ ſunt. illæ verò quæ dormiendo filios ſuffocare videntur, leuiter de his iudicare oportet, quia nolentes, & non conſentiendo ad hunc deuolutæ ſunt caſum.Worma.c.35.Vide titulum: Abortum.Vide pro matricidę pœnitentia Nicolaum pp.1.33.q.2.c.Latorem.

7 Patricidæ aut fratricidæ per vnius anni circu lum ante fores Baſilicæ orantes Domini clementiam perſeuerent.deinde in eccleſiam inducãtur, ſed annũ adhuc inter audientes ſtent cũ ad miſſarũ ſolénia,vel alia ſacra cõuenerint:& his ita peractis,ſi pœnitentiæ fructus in eis cõſpicitur,corporis,& ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti participes fiant, vt deſperantiæ non indurentur caligine.Carnem non manducent omnibus diebus vitę ſuæ. ieiunent quotidie vſq; ad horam nonã diei, exceptis feſtis diebus atque dominicis.abſtineant autem à vino,medone,atq; cereuiſia mellita tres dies per hebdomadam, & arma gerere non audeant,vel ſumere, niſi contra paganos. vehiculo non vtãtur quocunq; ſunt ituri,ſed pedeſtri more eant. Tempus autem huius pœnitentiæ in epiſco-

porum

porum ponimus arbitrio, vt secundùm conuersationem illorum, aut extendere, vel minuere valeant. non separentur ab vxoribus suis, & si se continere nolint cum nullas habent legitimas, ducāt, nè in voraginē fornicationis incidant. & si finis vitæ illorum venerit antequam duorum prædictorum annorum finiantur curricula, viaticum illis non negetur, c. 30. Wormatien. Vxoricidæ pœnitentia. Pius pp. 1. 33. q. 2.] Nicolaus pp. 1. rescripto rum suorum tit. 17. c. 3.

8 Qui sacerdotem morti voluntate tradiderit (ait Wormatien. c. 26.) carnem non comedat, nec vinum bibere præsumat omnibus diebus vitę suæ, & ieiunet vsque ad vesperam, exceptis festis diebus atque dominicis. arma non sumat. & vbicunque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, sed proprijs pedibus proficiscatur: ecclesiam per quinquennij tempus non ingrediatur, sed cum sacrarum orationum officia, aut missarum solennia celebrantur, ante fores Basilicæ perseueret, orans ac deprecans Dominum, vt tanto crimine abluatur. Post expletum verò quinquennij tempus ingrediatur ecclesiam, nondum verò communicet, sed inter audientes tantummodo stet, vel dum facultas conceditur, sedeat, & cum decimus anni cursus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatque in reliquis obseruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.] Is ipse est etiam canon. 16. concilij Maguntiensis tempore Arnolfi Imp.] Item cap. 5. Triburiensis sub eodem Arnolfo.

9 Si quis præsbyter, quia sacerdos altissimi Dei est, vulneratus, vel quibuslibet iniurijs, & contu-

melijs dehonestatus euaserit, & superuixerit: tota compositio persoluatur præsbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, pretium Were geldi tripartita partiatur diuisione: id est, altari cui ordinatus fuerat, pars vna; episcopo in cuius dioecesi erat, altera; tertia parentibus, de quibus ortus fuerat. Si verò in atrio ecclesiæ aliquid ex istis præsbytero factum fuerit, supradicto modo præsbytero, & pro præsbytero soluatur. Sed quia, vt Hila. pp. omnibus episcopis per diuersas prouincias in epist. sua scribit, iniuria sacerdotum, & ecclesiarum sacrilegium est, sacrilegium in atrio factum, altari, & Domino eiusdem loci persoluatur. sacerdotes enim non sunt lacerandi, sed potius coronandi, quia de his Ecclesiasticus liber loquitur dicens: In tota anima tua time Dominum, & sacerdotes illius sanctifica, & ministros eos nõ derelinquas, & honorifica sacerdotẽ. & Isidorus: His enim, sicut & episcopis, dispensatio mysteriorum Dei commissa est. præsunt enim ecclesię Christi, & in confectione diuini corporis, & sanguinis consortes sunt episcopis: similiter, & in doctrina populorum, & in officio prædicãdi. c. 4. Tributiensis sub Arnulfo Impe.

10 Si patroni vel aduocati, aut feudatarij seu vicedomini seu alij beneficiati, alicuius ecclesiæ rectorem, vel clericum alium ipsius ecclesiæ per se, vel per alios occidere, vel &c. 2. Late. 45.

11 Clericus si homicidium fecerit, siue sit præsbyter, siue diaconus, deponatur. c. 11. Triburiensis paulò antè citati.] Nicolaus pp. 1. decretorum eius titulo 11. c. 3.] imò gradu honoris deiectus, exilio claudatur, communionem demum circa finem vitæ accepturus. 11. Toleta. 5.] 14. c. 7.

HORAE Canonicæ. Vide domini Hessels comment.

ment.in Orationem Dominicam.cap.8.

Synodus prouincialis Senonensis in decretis motum,cap.18.& 19.videatur, & insequitur Basiliensem,sess.21.

HOSPITALIA.

1 Hospitaliorum bona quisquis inuasit,ab ecclesiæ liminibus arcetur, quousque ea restituerit.5.Aurelia.13.]& c.15.necator pauperum nominatur.Vide Concil.Triden.sess.7.cap. 15. & sess.25.cap.8.

2 Præsbyteri plebes suas sua admonitione hospitales efficiant.Aruernen.conci.in 2.tomo concil.].& exemplum suæ exhortationis prius exhibeant.2.Matisconen.11.] vt nulli iter facienti mansionem denegent.Aruernen.ibidem] 6.Constant. 9.Hebr.13.a,] 1.Pet.4.c.]Matth.25.d.

3 Et si cui fortè hospitium præstiterint, nullam ab eo mercedem accipiant,nisi fortè illi,qui recipiuntur,sponte sua aliquid dent.

HYMNI.

1 Hymnos canēdi exemplum habemus à Saluatore,& ab Apostolis,Matt. 26. Eph.5.d

2 Non canantur tamen hymni in ecclesia, quibus autorum suorum nomina præfixa non fuerint 2.Turon.24.

3 Non scripturæ sacræ modò, sed & Hilarij, & Ambrosij hymnos probat, vtpote in laudem Dei conscriptos, Apostolorumq; & martyrum triumphos complectentes.4. Toleta.12.] 2. Turon.24.] Trium puerorum.4.Toleta.13.

Hystriones.vide,Theatrum.

IDOLA.

1 Idola si quis confregerit,& ibidem fuerit occisus,quia in euangelio est scriptum, neque inuenitur ab Apostolis vnquam factum, placuit

in numerum eum non recipi martyrum. Elibert. 60.] Sed poſtea Chriſtianis rebus fœlicius proficientibus, animumq; ſumentibus, iuſſum eſt id fieri: vt videre eſt. 2. Arelaten. 23.

2 Idolo non immolans quidē, ſed munus dans quod offeratur, relegatur ad pœnitentiam, accepturus communionem in fine. Elibert. 3.] & coronam ſacrificantium tantùm geſtans, biennio pœnitentiæ ſubijciebatur. ibidem c. 55.

3 Oblatum idolo, ab eccleſia non accipiatur. Elibert. 40.

4 Idololatræ pęnitentia. 1. Nice. 11.] Siricius pp. c. 3. epiſt. 1.] c. 3. Valentini Galliæ.] 2. Aurelia. 19.] 12. Toleta. 11.] 3. Toletani 16.

5 In templis idolorum cœnantes, cultiori habitu eò producti, & pretioſiori veſte adhuc mutata, inter audientes vno anno conſtituebantur. deinde triennio pœnitentiam agebant, cuius biennio orationi communicabant, tertio anno verò ſacramentis reconciliabantur. Ancyra. 4.] Ab eccleſiæ cœtibus arceantur, qui cibis idolorum cultibus immolatis vtuntur 2. Aurelia. 19.] 2. Turo. 23.

IEIVNANS.

1 IEiunantes abſtineant à carnibus. Teleſphorus pp. in epiſt. decretali] ſeu auium, ſeu pecudū. 1. Toletanum in fine aſſertionis fidei. 4. Tolet. 10.] 8. Toleta. 9. Cyrillus epiſc. Ieroſolymitanus catecheſi 4. Vide abſtinens.

2 A carnibus, & vino, inquit Gerundenſe. ca. 3.] Sic 4. Toletan. 10. à quibuſdam, inquit, nec vinum bibitur.

3 Aridioribus veſcantur cibis, vtpote abſtinentię conuenientibus Laodice. 50.

4 Piſcem, & olus comedant. 4. Toleta. 10.

5 Hora nona (à ſolis ortu) refectionem ieiunantes

tes sumebant.teste Aug.epist.118.c.7.]c. 34. Maguntiaci.
6 Nil penè valet ieiunium,quod orationes,vigiliȩ & eleemosynȩ non commendant.Liberius pp. tomo.1.concil.
7 Ieiunium die Dominica & feria quinta nemo fidelium agere olim potuit,quòd dies hos pagani quasi sacrum ieiunium celebrarent, iubente Melchiade pp.vt testatur Damasus pp.in lib.Pontificali.Vide Aug.epist.86.ad Casulanum.
8 Qui ergo die Dominico ieiunat studiosè, non credatur catholicus.Gangren.18.]4. Carth:64.] Cæsaraugusta.c.1.
9 Quisquis eorum qui continentiæ student, absque necessitate corporea superbiendo dissoluerit tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita, anathema sit.Gangren. 9.] Eusebius pp. 1. apud Gratia de cons. 5. c. Ieiunia.]4. Carth. 63.] c.35.Maguntiaci sub Carolo magno,vti Gangren se definit.Primæ autoritati nō consentiunt sequentes in æqualitate pœnæ.
10 Ieiunium(ait Calixtus pp. 1. epist. decretali) quod ter in anno apud nos celebrare didicisti,cōuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, vt sicut annus per quatuor tempora voluitur,sic & nos quaternum solenne agamus ieiuniū per quatuor anni tempora. Lege c. 34. Maguntiaci sub Carolo magno.
11 Ieiunia seu abstinentias , per singulos menses placuit celebrari , exceptis diebus duorū mensiū Iulij & Augusti, ob eorundem infirmitatem . Elibert.23.
12 Sabbato quolibet ieiunemus. Elibert.26.]considerantes Apostolos eo die , quo Dominus erat sepultus,in mœrore fuisse,& ꝑpter metū Iudæo-

rum se occulniſſe.Innocen.pp.epiſt.1.ca.4.] Aug. epiſt.89.19.& 118.c.2.

13 Feria ſexta propter paſsionem Domini ieiunamus.Innocen.pp.1.epiſt.1.c.4.

Monachorum ieiunia: titulo,Monachus.

14 Ieiunia pro aliqua neceſsitate generaliter indicta, ab omnibus diligenter cuſtodienda ſunt c.47.Turon.ſub Carolo magno.

15 In die paſsionis Domini quiſquis præter paruulos,ſenes,& languidos,ieiunium ante peractas indulgentiæ preces nō ſoluerit,à Paſchali gaudio depellat,nec in eo Euchariſtiā percipiat.8.Tole.7.

16 Excuſati ſunt à ieiunio quos ætas incuruat, quos languor extenuat,aut neceſsitas arctat.8.Toleta.9.] 2.Turon.18.

17 Hi tamen non ante ieiunium ſoluant, quàm à ſacerdote percipiant licentiam.8.Toleta.9.

18 A feria ſancti Martini vſq; ad natiuitatē Dñi, 2.4.& 6.ſabbati ieiuniū indictum fuit.1.Mantiſ.9.

19 Diebus inter Paſcha,& Pentecoſten intercurrentibus,ieiunia relaxantur in figuram non laboris,ſed lætitiæ,& quietis, poſt generalem reſurrectionem beatis concedendæ.Augu.epi. 119.c.15. & epiſt.86. Gerunden.2. indicitur triduanum ſequenti ſeptimana Pentecoſtes.

20 Cauſas forenſes ceſſare vult Liberius Papa tempore ieiunij.

IMAGINES.

1 Imaginum impugnatores damnati erant à ſede Apoſtolica ante ſecundam ſynodum Nicenam; teſte Nicolao pp. 1.in medio epiſto. ad Michaelem Imperatorem.

2 Antiquisſimum in eccleſia Chriſti vſum imaginum aſſerit ſynodus Nicena ſecunda,actio 2.& ſequentib.ex patribus, & notāter actione 2.dicit:

Omnes

Omnes principes, etiam si pessimi sint peccatores, adoramus, & reuerenter salutamus. quid vetat igitur, quo minus non liceat & sanctos Dei ministros venerari, & in memoriam eorum imagines statuere & erigere, ne in obliuionem perpetuam veniant? Verùm, inquis, Deus ipse manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi ò Iudæe, quid est quod super terram extet, quod non sit manu hominũ factum, postquam à Deo fuerat creatum; Quid? arca Dei, quæ ex lignis Sethiim constructa est & ædificata, nonne opus est hominum? quid altare? quid propitiatorium? quid vrceus in quo manna recondebatur? quid mensa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? Suntne opera manuum hominum quæ Salomon fieri mandauit? Quamobrẽ ea quæ sancta sanctorum dicuntur, cum sint manu facta, præterea Cherubin & sex alata illa quæ circa altare Domini fuerunt, cum sint animalia & imagines Angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt eiecta, & à Iudæis proculcata? non aliam sane ob causam, quàm quod Dei mandato imagines fuerunt Angelorum sacratæ, Gentiũ autẽ idola quia imagines fuerunt dæmonum, Deus eiecit, & condemnauit. Nos verò in memoriam sanctorum imagines facimus: quorũ, ais? Abrahæ, Moysis, Eliæ Zachariæ, reliquorumque prophetarum, Apostolorum & sanctorum martyrum qui propter Christum tribulati sunt, quò omnis qui eos in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deum qui illos quoque magni fecit. Decet siquidem eos honor & veneratio propter iustitiam eorũ, vt omnis qui viderit eos, in imitationẽ operum eorum ducatur. Qualis verò iste est adorationis honor? profectò non alius quàm is quo nos peccatores quoq; inuicẽ ꝓsequimur, salutãtes nos inter

nos

nos per honorationem & dilectionem. Hæc ibi Synodus. Et actio.3. Verum noui,&c.

Actione 1. Episcopi hos dicũt anathematismos ab errore, resipiscentes.

1 Christianorum accusatores & calumniatores siue iconoclastæ, hoc est, imaginum demolitores, execratio.

*Psal. 113 Sapien. 13. & 15. Isai. 40. & 41. 44. Ierem. 2. & 10. Baruch 6. Deuter. 4.

2 Qui sacræ scripturæ verba* de idolis & gentilium statuis ad venerandas. Christianorum imagines exponentes trahunt, execratio.

3 Qui venernadas & sanctas imagines non amplectitur execratio.

4 Qui asserunt Christianos vt deos imagines adorare, execratio.

5 Qui fauent ex animo violatoribus, & ignominia afficientibus sanctas imagines, execratio.

* Ezec. 30. Zacha. 3. Ierem. 10. & 15.

6 Qui præter* Christum Deum nostrum dicunt alios esse qui nos liberarunt à cultu idolorum, execratio.

7 Qui doctrinas sanctorum patrum & traditionem catholicæ ecclesiæ contemnunt, quique causantur & voces Arrij, Nestorij, Eutychis, & Dioscori iactant, dicentes quòd nisi satis ex veteri & nouo testamento instructi essemus, sanctorũ patrũ sacrarum sex synodorum doctrinas, & catholicæ ecclesiæ traditiones sequeremur, execratio.

9 Qui audent dicere, catholicam ecclesiam aliquando idola suscepisse, anathema sit.

9 Qui inquiunt diabolicarum insidiatum inuentum sacrarum imaginum culturam, & ædificationem, nequaquam autem sanctorum patrum nostrorum traditionem, execratio.

10 Res ista tamen non erat passim in vsu tempore ecclesiæ recens adhuc nascentis, cũ necdũ idololatria è mundo esset exterminata, & ad hoc vitium

tium,ex vetustissima consuetudine ac vsu,nominũ è gentilismo conuersorum mentes essent admodũ propensæ.Quamobrẽ venit conciliũ Elibertinũ c.36.picturarũ in ecclesia vsum. Quibus si vsi fuissent in ecclesijs infideles, eos suæ sententiæ consentaneos potuissent existimare,quibus pleriq; eorum cohabitabãt.Vnde idem concil.c.41. Admonere(inquit)placuit fideles,vt quantũ possunt prohibeant nè idola in domibus suis habeant.Si verò vim metuãt seruorũ, vel seipsos puros cõseruent.

Immolantes idolis.Vide ti.Idololatrę.

Imperatoris potestas.Vide tit.Leg.

IMPOSITIO MANVVM.

1 Impositio manuum,cuius mentio fit cũ in scriptura sacra,tum in canonibus, non est nuda (quam vox ipsa significare videtur)cęremonia,seu manuum super aliquid appositio, sed Actorum 8. cap. est sacramentum confirmationis seu chrismatis,quod sacramentum sortitur nomen hoc ab ipsa cæremonia:testis est Eusebius pp.1.in fine epist. 3.dicens. Manus impositionis sacramentũ magna veneratione tenendũ est,quod ab alijs perfici non potest nisi à summis sacerdotibus,nec tẽpore Apostolorum ab alijs quàm ab ipsis Apostolis legitur aut scitur peractum esse.] Item act.19.a. Et cũ imposuisset Paulus manus baptizatis, &c.] Sic Heb. 6.ait Paulus;Feramur ad perfectionẽ,non rursum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis,& fidei ad Deum,baptismatum,doctrinæ impositionis quoq; manuum, &c.] Sic vsurpatur 1.Arelaten.8.]Syricius pp.1.c.epist.1.

A materia appellatur alibi Chrismalis, alibi ab effectu sacramentum confirmationis.

2 1.Timoth.4. sacramentum ordinis eo conferri designatur:Noli (ait Paulus Timotheo) negligere

gratiam

Arel.c.6.] Quod.n.manus quadã ipositione circa baptizãdos vsi sũt pres̃,patet ex tit.Baptizari.§. 2.

Incarcerati ob culpas suas, quæcunque illæ sint;ab ecclesiæ pręposito singulis diebus dominicis visitentur, vt sic eis ex ecclesiæ domo tribuatur iuxta suam necessitatem. 5.Aurel. 20.

Incarnatio filij Dei.Vide ti. Christus.

Incendiarivs ecclesiæ 15.annorum pœnitentiæ subijcitur,ac ad æqualis restitutionem cogitur.Iulius pp.1.ad Iuonẽ lib.2.]Eugenius pp.2. decreto 9. ad eandem reparationem damni obligat eum, pœnitentiam autem anni vnius ei indicit aut Ierosolymis,aut in Hispania.

Incensvm circa altare, seu thuribulo thurificare virgo sacrata non potest.Soter pp. epist.2.

INCESTA CONIVNCTIO.

1 INcesta omnis coniunctio prohibetur,vt multis canonibus,ita & 2.Tole.5.]adeo vt in eiusmodi coniunctione nõ sint nuptiæ. 2.Mantis.18.& Agath.61.]c.11.Arel.sub Car.magno] & ideo recusantes se separare,separet potestas sęcularis.Wermatę. 79.] Nec mulctentur incestuosi pecuniaria pœna, sed iuxta canonicam sententiam pœnitentiæ subdantur.c.18.Cabilon.tempore Car.magni.

2 Incesta autem est cõiunctio,si quis frater germanam acceperit vxorem. Agath.61.]Epaun. 30.

3 Et cum relicta fratris Agathen.61.] Epaunen. 40.] 1.Aurelianen.20.] 3.Aurelia.10.] Aruernen. 11.] 1.Parisien.4.] Antisiodor.29.] 3.Roma.5.sub Gregorio pp.3.

4 Cum nouerca.Agath.61.]Epaunen.30.] 2.Aurelia.10.]3.Aurel.10.] 1.Parisien.4.] Antisiod.24.

5 Cum consobrina.Agath.61.]Epaunen.30.] 3. Aurel.10.] Auernen: 11. Hac in re 4.Aurelia.16. approbatur c. 30. Epaunensis.

Cum

6 Cum relicta auunculi.Agath 61.] Epaunē.30. 3.Aurelia.10.]1.Parisien.4.
7 Cum filia auunculi.Agath.61. } idē est quod consobrina
Cum filia patrui. Agath.61. } Aruern. 11.
8 Cum priuigna sua. Elibertini. 66.] Agathen. 61.]Epaunen.30.Aruen.11.
9 Cum sorore vxoris defunctę.1.Aurelia.20.]3. Aurelia.10.]Aruen.11.] 1.Parisien.4.] 56.Maguntiaci sub Carolo magno.2. Turonicū cicato c. 18. Leuitici adiungit conciliorum præcedentium canones quos citauimus.]Antisiodorense à cap. 27. vsque ad 33.idem habet quod alia concilia.] c. 6. Coloniensis concilij sub Carolo tertio probat ca. 61.Agathensis concilij.
11 Quod ita pręsenti tempore prohibemus (scilicet vt tales non fiant coniunctiones) vt ea (matrimonia) quæ sunt hactenus instituta, non dissoluamus. Agathen.61.]3.Aurelianen.10.sic dicitur. De incestis coniunctionibus: ita quæ sunt statuta seruentur, vt hi qui aut modò ad baptismum veniūt, aut quibus patrum statuta sacerdotali prædicatione antea in notitiam non venerunt, ita pro nouitate conuersionis, ac fidei suæ credimus consulendum, vt contracta hucusque huiusmodi coniugia non soluantur.

INCONTINENTER viuētes clerici.vide titul.Clericorum.§.5.&c.& tit.Continent §.8.&c.

INDVLGENTIARVM vsus fuit tēpore concilij Ancyrani.vt videre est c.2.5.16.21.& 22. 1.Niceni.6.& 11.]Laodice.2.]4.Carth.75.]Agat. 60.]Epaunense.c.19.ex Agathensi.

In quibus canonibus permittitur episcopis. vt probata pœnitentium, seu ad certam pœnitentiā pro culpis suis relegatorum conuersatione, erga eos humanius agant (abbreuiando tempus pœnitentiæ,

tentiæ,& ante illius impletionē eos reconciliando & absoluendo) vel amplius tempus adijciant, si minùs eos in seipsos strennuè animaduertere videant. Ancyrani. 5.

Secundo Lateranen. cap. 62. bene dicitur cōtra indiscretas indulgentias, quibus claues ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio eneruatur: Decernimus vt cum dedicatur Basilica non &c. Vide Conc. Trid. sess. 25. in decreto de indulgentijs.

Bene ergo damnatus est articulus 42. Ioannis Wiclef à concilio Constantiensi: Fatuum est credere indulgentijs papæ & episcoporū, & Ioannis Hus iste: Sacerdotes infideliter sentiunt de indulgentijs. & Leo pp. 10. damnat Martini Lutheri articulum decimumseptimum & quinque sequentes, ob non receptū de indulgentijs dogma. Vide Alexand. pp. tertium, q. 35. cap. 4. quòd nemo nisi à suo eas accipere potest superiore.

INFAMES eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia: id est, omnes qui Christianæ legis normam abijciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt. similiter fures, &c. Stephanus pp. 1. epist. 1.] Iulius pp. 1. in responsione ad episcopos Orientales (ex primo Niceno) capi. 13.

Infidelitas, vide peccatum.

INFIRMITAS.

1 INfirmorum, siue ægrotorum qualitas hoc sæpe habet, vt accusent magis medicos congruis obseruationibus ad salubria reuocantes, quā vt ipsi suos noxios appetitus deponere vel reprobare consentiant. Gelasius pp. ad Anastasium Augustum.

2 Eorum autem & debilium curam episcopus in suo territorio gerat. 5. Aurelianen. 21.

Cùm

3 Cùm autem infirmitas corporalis nonnunquã (ait concilium Lateranense ca.22.sub Innocentio pp.3.)ex peccato proueniat, dicente Domino languido quem sanauerat, Vade, & ampliùs noli peccare, nè deteriùs aliquid tibi contingat; decreto præsenti statuimus, & districtè præcipimus medicis corporum, vt cùm eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos antea omnia moneant, & inducant q medicos aduocent animarum, vt postquam infirmis fuerit de spiritali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cùm causa cessante cesset effectus.

Ioan.5.

INNOCENTIS accusator vsque ad vitæ extremum remouetur à communione. 1. Arelatē. 24.] 1. Matisco. 18. si clericus sit, deponit etiam eũ ab officio: si sęcularis; à communione separat.] Vidę titulum: Damnari.

INQVIRENDI contra subditorum excessus formam prælato præbet Concilium Lateranēse ex scriptis noui & veteris testamenti: vt nimirũ cùm de excessu eius clamor & fama, non quidem à maleuolis & maledicis, sed à prouidis & honestis, nec semel tantùm, sed sæpe peruenerint ad aures superioris; coram ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutetur. & si rei poposcerit qualitas canonica districtio culpa feriat delinquentis. Diligentiùs tamen obseruandum est hoc in prælatis, qui quasi signum positi sunt ad sagittam. Præsens sit contra quam fit inquisitio, vt obijcienda audiat capitula, & testiũ quoque nomina noscat. & infrà; Sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio; sic & denunciationem caritatiua admonitio, & inquisitionem clamosa insinuatio præuenire: illo semper adhibitio moderamine, vt iuxta formam iudicij, sententię quoq; forma dictetur.

Luc.16. *Gene.18.* *Vide 3.Tole; Nam & de accusatis &c.* *Thren.3.*

Hunc

Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credamus vsquequaque seruandum, quæ cũ causa requirit, facilius & liberius à suis possunt admistrationibus amoueri. 2. Lateranen. 8. sub Innocentio 3.

De Interpretatione verborum & rescriptorum. vide Alexandrum pp. 3. parte. 41. & 2. Lateranensis c. 57. & 58.

Invasores bonorum pauperum anathemate plecti. 2. Mantisco. 14.

Invasores bonorum ecclesiæ. Vide Spoliatores.

Invitus nũ quis posit ordinari. Vide ca. Apost. 37.]8. Toleta. 7.]Simplicium pp. epist. 2.

Invocant Deiparam virginem Mariam, ac ab alijs inuocari volunt Ioannes episcopus Ierosolymitanus cum suis, vt intercedat pro pace Ecclesiæ. 5. Constantinopolitani actio. 1. in suo rescripto.]6. Constantinop. 7.

IVDAEVS.

1 Iudaicis superstitionibus vel ferijs inhærens, à conuentu eccclesiæ separetur. Laodice. 37.]4. Carth. 89.]1. Latera. c. 70. sub Innoc. pp. 3.

2. Si is Iudæus sit baptizatus, corrigatur pontificali autoritate, & suam apud se non retineat prolem quam fortè circunciderit; seruus autẽ libertate donetur, si id ei dominus suus fecerit. 4. Toleta. 58. Vide & 4. Aurelia. 30.

3 Proles Iudæorum baptizatas ab eorum consortio separare oportet: nè iterum erroribus parẽtum inuoluantur; & deputare aut monasterijs, aut Christianis viris, aut mulieribus Deum timẽtibus, vt sub eorum conseruatione cultum fidei discant. 4. Toleta. 59.

4 Is quoque, qui natus est ex duobus, quorum

alter Christianus est, Christianam religionem sequatur,& baptizatur.4.Toleta.62.3. Toleta.15.
5 Fideles proles Iudæorum in Iudaismum relabentium ob delictum parentum non exhæredetur 4.Toleta.60.]8.Toletani ca.12.approbantur constitutiones 4.Toletani de Iudæis.Vide c.9.duodecimi Toletani.
6 Iudæi volentes ad legem catholicam venire: quoniam eorum perfidia frequenter ad vomitum redit: octo menses inter catechumenos ecclesiæ limen introeant.Agath.34.
7 Iam aũt ad fidem catholicam trãslatis nulla sit communio cum his qui adhuc in veteri ritu consistunt,ne fortè eorũ participio subuertantur.4.Toleta.61.]& festis præcipuis noui testamenti,ac diebus illis quos olim sanctione veteris legis sibimet censebãt esse solennes,in ciuitatibus, publicisque cõuentibus cum summis Dei sacerdotibus adesse præcipimus.9.Toleta.19.
8 Ad testimonium dicendum non admittuntur, qui semel fidem Christianam post baptismum præuaricati sunt.4.Toletan.63.
9 Benedictionem Iudæi super fruges suas Christianus non expetat.Elibert.49.
10 Conuiuia Iudæorũ Christianis interdicimus, sub pœna excommunicationis ad annum.3.Aurelia.13.Elibertini.50.]Agathen 40.]Venet.12.Epaunen.15.
11 Habitu à Christianis Iudæi discernantur.2. Lateran.68.
12 Toletarij non esse sinantur. 1.Mantisconen.13.
13 Iudices Christianis non præficiantur. Auernẽ. 8.]1.Mantisconen.13.
14 Publica officia nõ agant,neque ex eis nati;quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt.4.
Toleta.

Toleta.64.]3.Toleta.14.]2.Lateran.69.
15 Coniugium cum Christiana non sortiantur.3. Aurelia.13.]Elibertini.16.]3.Toleta.14.]aut si iūcti sint, separentur.2.Aurelianen.19.]3.Aurelianē.13.
16 At monili vt Christiani fiant, sicut & eorum coniuges, si consentiant, non separentur. Chalce. 12.].4.Toleta.6.
17 Eorumque possessiones tunc ipsis seruentur. Alexander pp.3.c.26.partis primæ.
8 Christiana eorum mancipia eis non reddantur, cum ad ecclesiam confugerint, quia vel quod religio Christiana vetat, à dominis præcipitur, vel puniuntur pro culpa cuius veniam in ecclesia acceperant.3.Aurelianē.13.] sed redimantur à Christianis.4.Aurelia.23.& 29.]3.Tolet. 14.]quodque duodecim solidis.1.Mantisconen.19.]quinimo eis ea deinceps emere vetat. 4. Toletan. 65.] Alexander papa tertius, parte.10.
19 A die cœnæ Domini vsq; in secundam sabbati in pascha (hoc est, ipso quatriduo) procedere inter Christianos nō præsumat Iudæi.3.Aurelianen. 29. 1.Mantisco.14.
20 Clerici anathematizantur, qui pro collatis sibi ab eis muneribus perfidiam eorum dissimulant.4. Toleta.57.

IVDICIVM.

1 IVdicio Dei iusto datur plerūque peccatoribus potestas, qua sanctos ipsius persequantur; vt qui spiritu Dei iuuantur & aguntur, fiant per laborū exercitia clariores. Sixtus pp.2 epist.2. ex Zepherino pp.epist.2.]& pelagius.pp.2.in epi. ad vniuersos episcopos Italiæ. Et in libro sentent. prosperi.sent.23.& commentario eius, Psal. 118. ad versum: Media nocte surgebam.
2 De occultis cordis alieni iudicare, peccatum

est;& eum cuius non videntur opera nisi bona, iniquum est ex suspitione reprehendere. Sixtus pp. 2. epist. 2.]& ante eum Zepherinus pp. epist. 1. ad episcopos Sicilien.]& Ioannes pp. 1. epist. ad Zacharia Et & sentent. 21. in libro sententiarum Prosperi.

De iudicio humano.

3 In omni iudicio adesse debet iudex, accusator defensor, & testes. Fabianus pp: epist. 2.

4 Iudex non sit qui accusator est vel testis. Fabianus ibidem.]Gelasius pp. citatus à Nicolao pp. 1. ad Michaelem Imperat.

De iudicijs, lege decreta Concilij Tridentini sess. 24. c. 20. reformationis:& sess. 25. capitulo. 10.

5 Iudex nec suspectus nec inimicus esse potest. Nicolaus, pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.] Alexander pp. 3. cap. 27. parte 10.

Quòd si iudicandus allegauerit se iudicem habere suspectum, coram eodem causam iustæ suspicionis assignet, & ipse cum aduersario, vel si fortè aduersarium non habeat, cum iudice arbitros communiter eligat; aut si forte communiter conuenire non possunt, eligant absque malitia ipse vnum & & ille alium, qui de suspitionis causa cognoscant: & si nequiuerint in vnam concordare sententiam, aduocent tertium, vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur habeat firmitatis, &c. Causa verò suspicionis legitimâ ipsis infra competentem terminũ non probata, sua iurisditione iudex vtatur, at ipsa probata legitimè, de recusatoris assensu personæ idoneæ committat, negotium recusatus, vel ad superiorem transmittat, vt in eo ipse procedat, secundùm quod fuerit procedendum. 2. Lateranense. capitulo 48.

6 Iudex criminosum discutiens, non antè sententiam proferat capitalem, quàm aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes conuincatur.

Adrianus

Adrianus pp.1.in capitulis ex synodis & canonibus diuersis à se collectis.& ibidem paulo antè;Iudicã tem oportet cuncta rimari,& ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi,adijciendique patientia præbita ab eo;vt ibi actio partium limitata sit pleniter, nec prius litigantibus sua velit sententia obuiare, nisi quando ipsi, peractis omnibus, iam nihil amplius habuerint in quæstione quod proponant, & tam diu actio ventiletur, quousque ad rei veritatem perueniatur, frequenter ergo interrogari oportet, nè aliquid fortè prætermissum remaneat, quod annecti conueniat. Hæc ibi Adrianus papa, & Nicolaus papa 1.3.quæst.9. c. Si fortè. Vide titulum, Inquirendi.

Deus enim omnipotens, vt nos a præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret (inquit Euaristus papa epistola 2.) cum omnia nuda, & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare priusquam manifestè agnosceret quæ dicebanrur. Vnde ipse ait: Descendam, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, an non est ita, vt sciam. Deus omnipotens(cui nihil absconditum est,sed omnia ei manifesta sunt etiam antequam fiant) non ob aliud hæc & alia multa per se inquirere dignatus est, nisi vt nobis exemplum daret, nè præcipites in discutiendis, & iudicandis negotijs essemus, & nè mala quorundam prius quisquam præsumat credere quàm probare, &c. Hæc ibi Euaristus. Quam eius sententiam cum ipsis quoque verbis repetit ac insequitur Gregoriuspp. primus, libro decimo nono Moralium, capitulo 23. citaturq; Gregorius cap. 37. Concilij Aquisgranen: sub Ludouico Impe.1.]c.verò 22.Triburiensis Concilij sub Arnolfo Gene.18.

Imperatore repetitur vt Euaristi sententia.

Huc spectat 2.Lateranensis cōstitutio,c.38. vt tā in ordinario iudicio quàm extraordinario, iudex semper adhibeat aut publicam,si potest habere,p̄sonam,aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant,videlicet citationes dilationes,recusationes & exceptiones,petitiones & responsiones & appellationes, renunciationes, conclusiones,& cætera quę occurrunt competenti ordine conscribenda,designando loca,tempora,& personas: & omnia sic conscripta partibus tribuantur:ita quod originalia penes scriptores remaneāt vbi si super processu iudicis fuerit suborta contentio,per hæc possit veritas declarari: hoc adhibito moderamine,quatenus sic honestis & discretis deferatur iudicibus,quòd per improuidos & iniquos innocentum iustitia non lędatur. Iudex autem qui constitutionem istam neglexerit obseruare,si propter eius negligentiam aliquid difficultatis emerserit, per superiorem iudicem animaduersione debita castigetur,nec pro ipsius præsumatur processu,nisi quatenus in causa legitimis constiterit documentis.Vide tit.Inquirendi.

7 Ad testimonium dicendum viles, & indignas personas coram se non permittat accedere,quoniā multi sunt,qui peierare pro nihilo ducunt. ca. 34. Turonensis sub Carolo magno.]c. 21. Cabilonen. tempore eiusdem.

8 Munera pro iudicio non recipiat iudex, nè p̄ hoc peruertat iudicia iustorum, dicente scriptura: Munera excæcant oculos sapientium,& subuertūt verba iustorum;c.13.Arelatensis synodi sub Carolo magno.] ca.35. Turonensis sub eodem]cap. 21. Cabilonensis tempore eiusdem.]Rhemen.39.Tarracon.10.

Exod. 18. *Deute.* 16.

Catholici

9 Catholici iudex nemo sit nisi catholicus: prouocans ad alium excommunicetur. 4. Carth. 37. 1.Corint.6.

10 Cùm per iudicium iniurijs aditus patere non debeat (quas iuris obseruantia interdicit) nullus vltra duas diætas extra suam dioecesim per literas apostolicas ad iudicium trahi possit, nisi de assensu fuerint impetratæ, vel expressam de hac constitutione mentionem fecerint. 2.Lateranen.37.

De potestate iudicum Alexander pp.3.part.46. & 2.Lateranen.36.]& de iudicibus delegatis idem Alexander part.7.& part.10.c.18.

11 Iudices locorum, aut actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto domini nostri Reccaredi regis simul cum sacerdotum consilio, autumnali tempore die kalendarum Nouembrium in vnum conueniant, vt discant, quàm piè, iustè, & humaniter cum populis agere debeant, nec iniustis vectigalibus, & immoderatis exactionibus ipsos premant, sed potius per miserationem compatientes, à grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere decet. 3. Toletan. 18.]Subsint episcopo 3.Toletan.18.]Arelaten.12.sub Car.magno,& sub eodem Turo.c.33.

12 Reperti mali iudices, de ministerio suo abijciantur.c.50.Maguntiaci sub Carolo magno.

Si clericum quempiam fatigent, eum vel in publicis, vel in priuatis occupando, excommunicantur.3.Tole.21.]4.Tole.31.

Si cum pauperes opprimant, se commoniti non emendarint, excommunicentur. 1. Turonen. 27.] & ca.17.Arelaten.sub Carolo magno.

13 Die Dominico iudicia non fiant. Tarraconen. 4.]2.Mantisconen.1.] nec in quadragessima. Liberius pp. Vide, Dominicam diem S.5.

14 Clericus non alia potest iudicare, quàm quę le-

gibus continentur ab eo iudicari posse. Felix pp. 2. c.7. epist. 1.

15 Criminalia non potest iudicare. Tarracon. 4.] seu, sanguinis sententiam non potest ferre(quod cæteris conceditur Christianis. Innocent. pp. 1. epist. 3. c. 3.) 4. Toleta. 30.] 11. Toleta. 6.] 1. Lateranen. 18.

16 Clerici iudex nullus est sęcularis, sed solùm ecclesiasticus. Alexander pp. 1. initio epist. 1.] Syluester pp. concil. Roma. c. 15.] 3. Carth. 9.] Chalcedon. 9.] Ventici. 9.] . Mantisco. 10.] 1. Mantisco. 8. 3. Toleta. 13.] Antisiodoren. 35.] concil. Roma. sub sub Nicolao pp. 1.] 3. Aurelia. 31.

17 Quicunque ergo clericus, cui in ecclesia crimẽ fuerit intentatum, derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso prolata fuerit sententia, locum suum amittat: & hoc in criminali actione; in ciuili verò perdat q̄ euicit, si locum suum obtinere maluerit. 3. Carthaginen. 9.] Agathen. verò, cap. 8. eum excõmunicat ad sæcularem iudicem confugientem pro districtione, ac cum eo iudicem, si ei defensionis solatiũ impendat. Chalcedonen. 9.

18 Permittente autem id episcopo, potest iudiciũ illud interpellare. Epaunen. 11.] 4. Aurelianen. 20.] Venetici. 9.

19 Nec laico liceat inconsulto sacerdote clericũ in sęculare iudicium exhibere. Marcellinus pp. 1. in epistola decretali.] 3. Aurelianen. 31.] 4. Aurelianen. 20.] 1. Mantisconen. 7. Hoc pręuaricatus, anno ab omnium Christianorum consortio habeatur extraneus. Antisiodoren. 43.] capitulo. 11. Cabilonensis circa Eugenij pp. 1. simpliciter excommunicat eum. sicut & Alexander pp. 3. capitulo. 14. parc. 1. constitutionum suarum. Vide Concilio. Tri

dent.

dent.sessio.7.capitulo.14.& 14.cap.5.] 1.Mantisconen.7.ita dicitur. Quòd si quicunque iudex cuiuscunque clericum absque causa criminali, id est homicidio,furto,aut maleficio,hoc facere præsũpserit:quãdiu episcopo loci illius visum fuerit, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

20 Episcopus nihil tentet iudicare absq; clericorum præsentia.4. Carthag.23.]citatur ab Adriano pp.1.in cap.quæ collegit.

21 Iudicijs inferiorũ superiores Pontifices subigi non posse, ostendit Nicolaus pp. 1.ad Michaelem Imperatorem.

22 Episcopi iudex nullus sæcularis esse debet, quod nefas sit vt illius manibus aut iussione de ecclesia trahatur, pro quo Deum semper exorat, & cui inuocato nomine Domini ad saluationem corporis,animæq; eucharistiam sæpe porrexit.2. Mãtisconen.9.] Felix pp.2. epistol. 1.capit. 1. Et à tali episcopus se non curet absolui.Gelasius pp.in tomo de anathematis vinculo. Quo manifestius (inquit) &c.

23 Clericus,seu presbyter,seu diaconus, ab episcopo;& episcopus à synodo damnatus,pro defensione auribus Imperatoris molestus non sit,sed ad maius episcoporum concilium causam deferat. Antioch.12.]4.Carth.66.]Mileuita. 22.]Chalced. 9.]Sardic.17.]6.Carth.6.]3.Aurelia.20.]1.Vasen. 5.]3.Toleta.20.

IVRARE.

1 IVrare Dei est,à seipso ordinata, nullatenus conuellere.8.Toletani.2.

2 Ad singula verba iurare non licet: id enim est nomen Dei in vanum assumere.c.43. Turonẽ.sub Carolo magno.

De iuramento calũniæ.Alexander pp.3.part. 23.

Iura-

3 Iuramenta incauta fieri prohibemus. Cornelius pp. epistola.

Ideoque iuramentum illud quod obseruatum in peiorem vergeret exitum, salubri consilio mutandum est, & in malis promissis rescindenda fides, & in turpi voto mutandum decretum. Soter pp. apud Gratian. 22. quæst. 4. cap. Si aliquid.] 8. Toletan. 2.] Ambrosius lib. 1. Officiorum. cap. 50. & lib. 3. cap. 12.] Isidorus lib. 2. senten. & lib. 2. synonymorum.] Beda citato ca. 21. Triburien. sub Arnolfo Imperatore.

Iuramenta non sunt, sed potius periuria dicenda, quæ contra vtilitatem ecclesiasticam, & sanctorum Patrum veniunt instituta. Alexander pp. 3. c. 16. parte 1.

4 Cum honestate, & timore Dei ieiunus homo iuret. Cornel. pp. apud Gratia. 22. q. 5. c. Honestū.

5 Ante annos quatuordecim pueri iurare non cogantur. Cornelius pp. citato loco iam ex Gratiano.] Elibert. concil. apud Gratianum de consecratione distin. 4.] 7. Carth. 4.

6 A summis sacerdotibus vel Dei ministris iuramentum, nisi pro fide recta non exigatur. Cornelius pp. epist. 2.

8 Per creaturas iurare vetat (si quod eis numen inesse putet cum Gentilibus) Pius pp. 1. 12. q. 1.] 4. Cartha. 61.] 4. Aurelianen. 16.

8 Damnatus est 43. articulus Wiclef in Concilio Constantiensi: Iuramenta illicita sunt, quę fiunt ad corroborandos humanos contractus, & commercia ciuilia.

9 Iuramenti solenniter faciendi modus est: Per has sanctas scripturas, & Deum qui per eas locutus est. 6. Constant actio. 13. & 14.

De

1 DE IVRISDICIONE. Ecclesias singulas singulis præsbyteris dedimus: parochias,& cœmeteria eis diuisimus,& vnicuique ius proprium habere statuimus. ita videlicet vt nullus alterius parochiæ terras,terminos,aut ius inuadat,sed vnusquisque suis terminis sit contentus, & taliter ecclesiam, & plebem sibi commissam custodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus sibi commissis rationem reddat. Dionysius pp.1.epist.2.ad Seuerum episcopum.] & ante eum Calixtus pp.epist. 2. Nemo quoque alterius terminos vsurpet,nec alterius parochianum iudicare,aut excommunicare præsumat:quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio,nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius iudicis nisi sui sententia tenebitur,aut damnabitur.] His subscribunt Innocentius pp.1.epist.8. ad Florentinum episcopum, & celestinus pp.1.epist.2.c.4.] 1.Carth.10.] Antiocheni.9.& 22.] 1. Constantinop.2. quod incipit: Qui sunt super,&c.] 2.Carth. 11.] 3. Carth. 20.] 1.Turonici.9.] 3.Aurelian.15.] Aruernen.9.] Anglicani 2.] Adrianus pp.1.in cap. canonum, quæ collegit: Si quis metropolitanus,&c. *Deute. 19.* *Prou. 22.* *Prou. 19.*

Imò etiam vbi pontifex iure humanæ conditionis obierit, nullus episcopus ante substitutionem deputati per ordinem successoris, aut in ciuitate, aut per parochias ordinare clericos,aut altaria audeat consecrare, vel quidquam de rebus ecclesiæ præter humanitatem præsumat auferre. 5. Aurelianen.8.] & Zacharias pp. ad Wittam. Consule Trid.sess.7.c.5.sess.14.cap.8.

2 Quòd si inter episcopos nascatur de terminis contentio,impleto annuo spatio pro studio caritatis(quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri)

ferri) per epiſtolas fratrum affectuosè admoniti negotium ſanare feſtinent, aut inter ſe, aut in præſentia electorum iudicum, aut qui diſtulerit, excommunicetur. 4. Aurelia. 12.] 2. Turoni. 2.] & Mileuitanum Concil. c. 21. Quicunq; epiſcopi quaſcunq; eccleſias vel plebes, quas ad ſuam cathedrã exiſtimãt pertinere, non ita repetierint, vt cauſas ſuas epiſcopis iudicantibus agant: ſed alio retinente irruerint, ſiue volentibus, ſiue nolentibus plebibus, cauſæ ſuæ detrimentum patiantur. Et quicunque iam hoc fecerint, ſi nondum eſt inter epiſcopos finita cõtentio, ſed adhuc inde contendũt; ille diſcedat quem conſtiterit prætermiſſis iudicijs eccleſiaſticis irruiſſe. nec ſibi quiſque blandiatur, ſi à primate, vt retineat, literas impetrarit: ſed ſiue habeat literas, ſiue non habeat, conueniat eũ qui tenet, & eius literas accipiat, vt eum appareat pacificè tenuiſſe eccleſiam ad ſe pertinentem. ſi autem ille aliquam quæſtionem retulerit, per epiſcopos iudices cauſa finiatur, ſiue quos eis primates dederint, ſiue quos ipſi vicinos ex conſultu primatis delegerint. Vide Innocentij pp. 1. epiſto. 18. c. 2.] & Chalcedon. 12. de non multiplicandis Metropolitanis.

3 Si tamen epiſcopi, vel præsbyteri cauſa viſendæ eccleſiæ alterius epiſcopi ad eccleſiam venerint, & in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum quàm ad oblationem conſecrandam inuitentur. 4. Carth. 33.

4 Nullus clericus prætextu eccleſiaſticæ libertatis (inquit 2. Lateranenſe. c. 42.) ſuam de cætero iuriſditionem extendat in præiudicium iuſtitiæ ſecularis, ſed contentus exiſtat conſtitutionis ſcriptę, & conſuetudinibus hactenus approbatis, vt Math. 22. quæ ſunt Cæſaris reddantur Cæſari, & quæ ſunt

Dei,

Dei, Deo recta distributione reddantur.

5 Ius patronatus secularis vnde originem sumpsisse videatur, vide in titulo: Ecclesia. §. 15. de hac re vide Alexandrum pp. 3. par. 15. & 47.

IVSTITIA.

1 IVsta sint vbique pondera, & mensuræ. ca. 15. Arelan. sub Carolo magno] c. 45. Turon. sub Carolo magno. *Leuit. 19. Prou. 20. Prou. 11. Matth. 7.*

2 Iustificatio quid sit. concil. Triden. sess. 6. ca. 4. Quo modo in homine fiat, ibidem cap. 5. & 6. duabus partibus constat, remissione peccatorum, & inuocatione, ac rectitudine mentis, cap. 7.] Variæ eius causæ. ibidem.

3 Iustitiam qua iusti sumus, non esse Christi, ipsius, vel Dei iustitiam, quæ nobis imputetur, nec solam peccatorum remissionem, sed esse verè nobis internam iustitiam, mentis scilicet rectitudinem, & charitatem diffusam per Spiritum sanctũ in cordibus nostris. Concilium Trident. sess 6. canone 10. & 11.

KALENDAE, Vide, Calendæ.

DE KYRIE ELEISON. Qui tam in sede Apostolica, quàm etiam per totas Orientales atq; Italiæ prouincias dulcis, & nimium salubris consuetudo intromissa est, vt Kyrie eleison frequentius cum grandi affectu, ac compunctione dicatur: placuit etiam nobis, vt in omnibus ecclesijs nostris ista consuetudo intromittatur. Vasense Concilium cap. 3.

LAICVS nisi religione promissa non fiat clericus. Epau. 37. Vide tituli: Adolescentes. §. 1.

LAVACRA cum mulieribus non sint viris cõia. Laodic. 30. Zacha. pp. ad Bonisa. epist. 5. Augu. tpe mos erat baptizandorũ lauandi corpora, qa baptizandorũ corpora (inqt c. 7. epi. 118.) p obseruationem

nem. Quadragesimæ sordidata, cũ offensione sensus ad fontem tractarentur, nisi aliqua die lauarentur, eique rei delectum esse diem, quo cœna Domini anniuersariè celebratur, & quia concessum est hoc baptismum accepturis, multi cum his lauari voluerunt.] Vide eundem c. 18. epistolę 119.

LECTOR.

1 Lector cùm ordinatur (inquit 4. Carth. 8.) faciat de illo verbum episcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam atque ingenium. Post hæc spectante plebe tradat ei codicẽ de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto lector verbi Dei, habiturus, si fideliter, & vtiliter impleueris officium, partem cum eis qui verbum Dei ministrauerunt.] Aquisgranen. ca. 3. sub Ludouico pio Imp.

2 In habitu sęculari ornatus psalere in ecclesia non potest 1. Brac. 29.] 1. Brac. 28. cuilibet lectorum non permittitur sacra altaris vasa portare.

3 Matrimonium contrahit cùm ad annos pubertatis venerit, Chalced. 13.] Vasensis. 1.] vel certè tunc continentiam profitetur. 3. Carthag 19.] non tamen potest ducere eam quæ fuerit adultera. Tarraconen. 9.] per solennes dierum vigilias eædem in ecclesia lectiones legantur. 1. Brac. 20.] sic ferè 11. Toletani 3.

4 Legi in ecclesia non debent nisi volumina noui & veteris testamenti (hoc est, nil à plebis editum.) Laodiceni 59.] 3. Carth. 47. addit: Sub nomine diuinarum scripturarum] nullæ preces vel orationes, nisi quæ sint in synodo, vel à prudentioribus tractatæ. 3. Carth. 23. Mileuitan. 12.

LECTIO sacra in mensa, vide titulum, Episcopus. §. 39.

Legi tamen possunt, & martyrum passiones cũ anni-

anniuersarij dies eorum celebrantur. 3. Carth. 47. & doctorum orthodoxorum hymni. 4. Toletan. 11.

LEX HVMANA.

1 Leges humanæ: rationi & honestati non repugnantes amplectendę sunt. Calixtus pp. episto. 2.

2 Quicquid verò vel ab Imperatore, vel à quouis alio cõtra mandata diuina præsumptum est, vanum est. Non licet enim Imperatori quicquam ꝙ euangelicis, propheticisq; & apostolicis regulis obuiat, agere. Iniustum enim iudiciũ, & definitio iniusta regio metu vel iessu à iudicibus ordinata non valet; nec quicquam, quod contra Euangelicam, vel Propheticam, aut Apostolicam doctrinã, constitutionemq; eorum, siue sanctorum patrum actum fuerit; stabit, & quod ab infidelibus aut hæreticis factum fuerit, omnino cassabitur. Symmachus pp. in 6. synodo Romana, tempore eius celebrata, cuius initium: Cum in vnum.] Hæc collegit Adrianus pp. 1. in fine collectanei sui. *Dist. 10. c. Non licet 11. q. 3. c. Iniustum,*

3 Potestas Imperatoris confertur cum põtificali potestate à Nicolao pp. 1. ad Michaelem Imp. & collectum est totũ sub titulũ. 6. rescriptorum eius.

4 Disponendi de rebus ecclesiasticis nulla laicis quamuis religiosis, est potestas, quos subsequendi manet necessitas, non autoritas imperandi. 2. Lateranen. 44.

Leno, quoniam alienum corpus vendit, nec in fine communionem accipiat. Elibert. 12.

LEPROSVS.

1 Leprosis fidelibus danda est eucharistia; at cum eis non est conuersandũ. Gregorius, pp. 3. epist. 4.] Wormat. 31.

2 His ecclesia cum cœmeterio constituere. & proprio gaudere præsbytero conceditur. si tot simul

mul sub communi vita degant qui hoc valeant. Alexander pp.3.parte.1.c. 43. Vide eundem Alexandrum parte 37.

LIBELLI famosi autor aut dispersor anathematizetur.Elibert.51.]hoc est vnum capitulorum ab Adriano pp.1.collectorum]qui ibidē ante aliud eadem de re habet: Qui in alterius famam in publico scripturam aut verba contumeliosa confinxerit,& repertus scripta nō probauerit,flagelletur; & qui ea priùs inuenit rumpat, si non vult authoris facti causam incurrere.]Concil.Cōstatien. Sessione 6. excommunicationi coniungit pœnam carceris.Trident.Sessione 4.in fine.

LIBERTVS seu liberta,hoc est, ex ancilla per manumissionem, & regalem largitionem libera facta vel liber factus,Triburien.sub Arnolfo Imp.c.38.

LIBERVM ARBITRIVM.

1 Liberum arbitrium non extinctum est plane per peccatum, sed viribus attenuatum & inclinatum. Concil. Arauf. 2. cap. 25.]Concil. Trident.Seff.6.cap.1.& can.5. Et sumptum est ex Augustini libr.1.contra.2.epistolas Pelag. cap. 2.

2 Ad bene viuendum per se non sufficit,sed magnis precibus Dei gratia imploranda est. alioqui terrenæ labis, & mundani corporis nequaquam vincemus errores,vnde illo licèt prȩditus Dauid dicit: Adiutor meus esto, &c.Psal. 26. Innocentius 1.epist. 25.quæ est ad synodum Carthag.]& epist.26.quæ est 93.inter epist.August.

3 Nam Adam olim dum suis incōsultius vtitur bonis,in præuaricationis profunda cadens est demersus, adeò vt iam nihil quo inde surgere posset inueniret, suaque in æternum libertate deceptus,huius ruina iacuisset oppressus, nisi eū post

Christi pro sua gloria releuasset aduentus, qui per nouæ regenerationis purificationem, omne præteritum vitium sui baptismi lauacro purgauit; & eius firmans statum, quo rectius stabiliusque procederet, tamen suam gratiam in posterum non negauit: nam quamuis redimisset hominem a præteritis ille peccatis, tamen sciens iterum posse peccare, ad reparationem sibi quemadmodum posset illum, & post ista corrigere, multa seruauit. quotidiana præstat ille remedia, quibus nisi freti confisique nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Necesse est enim, vt quo auxiliante vincimus, eo iterum non adiuuante vincamur. Innocentius. 1. epistola 25. ad episcopos Synodi Carthaginensis.] Celestinus pp. 1. epist. 1. cap. 4.] Idem Innocentius epistola 26. inter epistolas Augustini.

4 Liberum arbitrium cooperatur gratiæ Dei in iustificatione & bonis operibus. Concil. Trident. Sess. 6. cap. 5. & canon. 4.

5 Liberæ voluntati in omnibus diuinis paginis legimus adiutorium Dei esse nectendum, eamque nihil posse eo destitutam. Innocentius. 1. epistola 16. quæ est 93. inter Augustianas, & Augustinus.

LIBRI.

1 Librorum canonicorum indicem, & catalogum habes. Laodicen. 59.] Aposto. 84.] 3. Cartha. 47.] Innocentius pp. 1. epistola 3. cap. 7.] Gelasius pp. in concilio 70. episcoporum] Augustinus libro 2. de docto. Christ. cap. 7.] Eugenius pp. in concilio Florentino.] Concilij Tridentini, Sessione 4. Eadem Sessione habetur decretum de editione. *In sess. 10.*

2 Librum aut quamcunque aliam scripturam ne- *tertij Late*

nemo imprimat (ait Leo pp.10.) aut imprimi vsquam curet, nisi is examinatus prius sit per episcopum, aut peritum ab eo deputatum, ac subsignatus, sub poena excommunicationis, & perdendorum librorum, centumque ducatorum, & non exercendæ impressionis ad annum. Triden. Sess.4. hoc approbat.

LITANIAE.

1 Litaniæ (seu rogationes.1.Aurelian.29.] & c.32.Maguntiaci sub Carolo magno); fiunt ad rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius.ca.32. Maguntiaci sub Carolo magno.

2 A die iduum Decembrium triduo vbique annua successione peragantur, & indulgentia delictorum lachrymis impetretur.5.Toletan.1.] 6.Toletan.2.] 2.Braccar.9.

3 Kalendis Nouembris alia fiebat Litania. Gerunden,3.1. Aurelianensis caput 29. Rogationes (inquit) ante Ascensionem Domini placuit celebrari, ita vt præmissum triduanum ieiunium in dominicæ ascensionis solennitate soluatur: per quod triduum serui, & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuersa conueniat. quo triduo omnes abstineant, & quadragesimalibus cibis vtantur.] de qua litania opinor loqui cap. 33. Maguntiaci sub Carolo magno, addens: Et sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti (nisi infirmitas impedierit.) &c.

1 Lite-

LITERAE COMMENDATITIAE.

1 LIteras commendatitias, aut testimoniales habeat quisquis peregrinatur. Antioch. 7.] Laod. 41.] Chalced. 11. c. 46. Aquisgranen. sub Ludouico pio Imp.

2 Has præter sacerdotem nullus det 1. Turonici 12.] 2. Turonici. 6.

3 Sine his clericus nusquam in ecclesia suscipiatur. 1. Carth. 5.] Laod. 41.] Agath. 38. & 52.] Mileuita. 20] Venetici 5.] Epau. 6.] 1. Turo. 12.] 3. Aurelian. 15.] 4. Aurelia. 7.] 1. Anglican. 5.] cap. 14. Turon. temp. Caroli magni.] Worma. 18.] & c. 13. Turonen. sub Carolo magno.] c. 51. Aquisgra. sub sub Ludo. pio Imp. 1.] Concil. Trid. sess. 23. c. 16.

4 Imo ipsi quoque episcopo longiorem suscepturo profectionem det metropolitanus. 3. Cartha. 28. At Chalce. conci. c. 11.

Litigantes in iudicijs Christiani reprehenduntur à Stephano pp. 1. epi. 2.] 4. Carth. 87.

MAGVS.

1 MAgus clericus eijcitur ab ecclesia. Laod. 36.] Agathen 68.

2 Consulens magum, fit anathema. Gregor. pp. 3. c. 12. Conci. Roma.] eiusmodi clericum de gradu suo detrudit in monasteriũ, vt ibi, dum viuet, pœnitentiam agat. 4. Toleta. 28.

3 Artes magicæ, vel incantationes nihil possunt vllis hominum infirmitatibus mederi, nec animalibus. c. 43. Turonen. sub Carolo magno.

Maleficio qui alterum interfecerit, eo quod sine idololatria perficere scelus nõ potuit, nè in fine quidẽ percipiat cõionẽ. Eliber. 6. Vide titulũ: Venefici.

1 MAncipia olim donata sunt monachis. Agathen.56.] Epaunen.8.

MANCIPIA Iudæorum,in titulo: Iudæus.

2 Et ecclesiæ 1.Hispan.1.& 2.]3.Tolet.21.]4.Toletan.68.

3 Quibus bene meritis interdum libertas donabatur.Agath.7.] 4.Toletan.68. & 69.] 5. Aurelianen.7.

Ex eis ad clerum admittebantur.Vide titulum: Clero,&c. §.9.

4 Matrimonium quoque contrahere potuerunt libertate à dominis obtenta 4.Aurelianen.23.] c. 30. Cabilonen.temp.Caroli magni.

Mandata Dei vsque adeo non sunt obseruatu imposs ibilia,vt nec grauia quidem sint : Ab illorũ obseruatione nemo est liber.Concil.Trident.Sess. 6.cap.11. item can. 18. 19. & 20.] Concilium Arausicanum 2.cap.25. Concilium Vienense damnauit Beghardos, qui docebant homines perfectos & spirituales,quales ipsi sese profitebantur, non teneri ad obseruationem mandatorum Dei, & ecclesiæ.

MANVS impositio.vide titulum, Impositio.

D. MARIA VIRGO.

1 MAriæ Deiparæ vuluam Christus natus nõ aperuit.Hormisdas pp.c.3.epist.1.

In Maria locum non habet illud : In dolore paries filios tuos.Concil.Ephes. in epistola synodali ad Nestorium:

1 Si quis(inquit Martinus pp.1.decreto 3. contra Theodorum &c.) non confitetur secundùm, &c. quod sit verè mater Dei.

3 Maria an habuerit peccatum originis: item an aliquod vnquam peccatum actuale commiserit. vide titulum:Peccatum.

1 Marty-

1 Martyrum sanctorum gesta, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant, non negamus. Quis ista catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed gratia Dei, & adiutorio vniuersa tolerasse? sed ideo secundùm antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur, quia & eorum qui cōscripserunt nomina penitus ignorantur, & ab idiotis infidelibus superflua, aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, scripta esse putantur. Gelasius pp. in decreto de apocryphis facto in concil. 70. episcoporum.

Libelli seu literæ confessorum, aut martyrum. Eliber. 25.] 1. Arelaten. 9.

2 Nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ sint, aut vbi origo alicuius habitationis, vel possessionis; vel passionis fidelissima origine traditur. 5. Carth. 14.

De reliquijs Sanctorum, vide titulū: Reliquiæ.

Martyribus veris derelictis ad falsos abiere. Laod. 34. & Eustachius quidam sanctorum martyrum basilicas contemnere docuit, Synodo Gangrensi teste] & postea Vigilantius.

De signis Mathemati. vide tit. Fatali signo. S. 2.

Matricida. titulo, Homicidium.

MATRIMONIVM.

1 Matrimonium, sacramentum est, nouæ legis gratiam præstans. Conc. Floren. in decreto Armenijs dato. Conc. Trid. Sess. 24. in doctrina de matrimonio.

2 Matrimonium contrahitur solo consensu masculi, & puellæ habito. Nicolaus pp. c. 1. & 3. titulorum rescriptorum suorum. Conc. Florent.

3 Vnus tantùm vnam in nouo testamento accipiat. Grego. pp. 2. epist. 8.] 1. Toleta. c. 17.] Conci. Tridentinum, Sess. 24. in doctrina de matrimon. & canone 2.

4 Fidelis matrimonium cum infideli seu gentili non contrahat. Elibert. 15.] 1. Arelaten. 11.] 3. Carth. 12.] nec cum scenico. ca. 67. Elibert.] nec cum hæretico. Elibert. 16.] Laod. 10. nec cum Iudæo. Elibert. 16.] 2. Aurelian. 18.] Aruer. 6.] nisi (addunt canones) promittant, ad fidem orthodoxam se per psonæ fidelis copulã transferre. Chalce. 14.] Laod. 31.] Agathen. 67.] 4. Toletan. 62.] alioqui disiunguntur per illos canones, & 2. Aurelianen. 18.

5 Neque furiosus contrahat cum furiosa. 32. q. 7. c. Neque furiosus.

Liberi cum liberta probat apud Ioannem lib. 6. Iulius pp. 1.

Liberti cum ingenua damnatur. 9. Tole. 13.

6 Nec consanguineus cum consanguinea. Calistus pp. 1. epist. 2.] vsque ad septimum gradum. 1. Nicena synodus. vt testatur Felix episcopus Siciliæ ad Gregorium pp. 1.] Iulius pp. 1. apud Gratian. 35. q. 2. c. Nullum.] Gregorius pp. 2. epi. 8.] Nico. pp. 1. in Romana synodo, & est 35. q. 2. ca. De consanguinitate.

7 Post quartam generationem iungi sinit barbaros Germanos in fide adhuc neophytos. Grego. pp. 3. epist. 4.] imò Gregorius pp. 1. lib. epist. registri 12. c. 31. non separat quarto gradu iunctos Angelos ad fidem adductos.

At postea, coniunctos in quarto gradu separat Maguntiacum. c. 54. sub Carolo magno, & caput 78. Wormatiensis concilij.

Vide supra titulum: Incesta coniunctio.

Secundum Lateranense cap. 50. Prohibitio (inquit) copulæ coniugalis quartum consanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in vlterioribus gradibus iam nō potest absque graui dispendio huiusmodi prohibitio generaliter obseruari. Cùm ergo vsque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ sit restricta eam ita esse volumus perpetuam (non obstantibus consultationibus super hoc dudum editis, vel ab alijs, vel à nobis) vt si qui contra prohibitionem huiusmodi præsumpserint copulari, nulla longinquitate defendantur annorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, sed augeat: tantoque grauiora sint crimina, quantò diutius infelicem detinent animam alligatam.] 2. Lateranen. 52. à quibus notitia rei huius sumetur.

Concil. Trident. Sess. 24. capit. 3. Si quis dixerit eos tantùm consanguinitatis & affinitatis gradus qui in Leuitico exprimuntur, posse impedire matrimoniū contrahendum, & dirimere contractū; nec posse ecclesiam in nonnullis eorum dispensare, aut constituere, vt plures impediant & dirimant, anathema sit.

Statuit sancta Synodus, vt sicut ab antiquis patribus decretum, & nepos & neptis, id est, filius fratris & filia sororis primi habeantur. Salegunstadien. 11.

Videndus est Alexander pp. 3.

8 Proles è secundis nuptijs suscepta non potest matrimonio iungi prolibus priorum nuptiarum. Higinius pp. apud Gratien. 36. q. 10. Si qua.

Affinium computatio. Fabianus pp. apud Gratianum 35. q. 6.

9 Nec quisquam contrahat cum commatre spirituali. c. 4. sub Gregorio pp. 3.] etiam si commater

ter sit, qui eius prolem ad confirmationem duxerit. c.55. Maguntiaci sub Carolo magno.] ca. 18. Maguntiensis tempore Arnulphi Imp.]

Vide c. 34. Wormatiensis pro affinitate ex confirmatione.

Imò non ducat vir illam sua vxore mortua, cuius compater factus erat ducendo priorem, quæ illius commater fuerat. Nicolaus pp. 1. 30. q. 4. c. 1. Concilium verò Triburiẽse c. 47. sub Arnol. Imp. concedit viro ducere viduam mortuo viro compatre suo, qui compater erat, ex se & non per vxorem. & capite 48. Si quis (ait) fortuitu spiritualis commatris filiam duxerit, non separetur.

Vide Conc. Trid. Sess. 24. de matrimonio ca. 2. de reformatione.

Nico. pp. 1. 30. q. 1. c. Nosse, ingerit scrupulum.

10 Nicolaus pp. 1. 30. q. 5. ca. 1. dicit carnalem filium non posse ducere spiritualem ex baptismo filiam patris sui in vxorem. Alexan. pp. 3. par. 32. c. 1. dicit hoc antiquo canone præcipi de filijs post cõpaternitatem natis: & addit. Nobis videtur tolerabilius, vt etiam iungantur post compaternitatẽ genitæ proles, ea excepta, per quam contracta est compaternitas. Abolita est spiritualis hæc cognatio in Concil. Trident. Sess. 24. in reformat. matrimonij cap. 2.

Carnalis commixtio etiam cum non vxore parit affinitatem quandam. vide Ale. pp. 3. in par. 12. & Wormatien. 36. Restringit affinitatem ex fornicatione contractam quò ad irritationem coniugij ad primum, & secundum gradum. Conc. Triden. Sess. 24. c. 4. de matr. reformat.

11 Duobus fratribus nubens mulier abijciatur vsque ad mortem. c. 2. Neocesarien.] c. 44. Triburiensis sub Arnolfo Imp.] eandem subeat pœnitentiã

duas vicissim ducens vxores.c.45.eiusdem.

12 Nolumus vt quis ducat eam in matrimonium quam prius polluit per adulterium cap.40.& 51. concilij Triburiensis sub Arnolfo Impe.] adeò vt coniuncti separari debeant.] & Alexander pp.3. part.32.cap.1.

Hoc statuentes canones ansam, ac causam homicidij perpetrandi voluerunt adimere. si spes enim esset coniugij cum eo quem cognosses adultero, sępe in morte vxoris eius mira machinareris.

Ante matrimonium geniti post contractum matrimonium vi sacramenti sunt legitimi.Ale. pp.3. parte 33.c.1.

Viduæ mœchatæ alium habere quàm cum quo mœchata est non permittit.Eliber.72.

13 Contractum semel matrimonium accedente quacũq; infirmitate dissolui nequit.2.Aurelia.11.

Nec si hostilitatis incursu alter coniugum in perpetuam abducatur captiuitatem. Innocentius pp.1.epist.9.

Nec alter dementiam incidat, aut ab hostibus, vel excæcetur,aut membris truncetur,aut à barbaris exsecetur.Nicol.pp.1.32.q.8.c.Hi qui.

Nec ob vitium frigiditatis post contractum matrimonium,& commixtionem accidens.Sic intellige Gregorium pp.3.epist.4.] & c.41.Triburiensis concilij sub Arnolfo Imp.

14 Præceptum Domini est,vt excepta causa fornicationis vxor à viro dimitti non debeat Matth. c. 5.& 19.Marci c.10.Lucæ c.16.Ex quo canones.Innocen.pp.1.epist.3.c.6.] Mileuitan. 17. & cæteri. §.sequenti citandi.

Vide titulum: Adulteri.§.4.&c.

15 Qua de causa dimisso coniuge coniunx innocens alteri non potest copulari,quòd si se alteri

copu-

copularit matrimonio.excommunicetur. Eliberr. 9.]Innocent.pp.1.epist.3.c.6.]Mileuitã.17. quod etiam iubet ad hoc legem Imperialem promulgari]Venetici 2.]1.Anglican.10.]1. Arelatẽ. 10.] Concil.Trident.Sess.24. can. 7. ita habet: Si quis dixerit ecclesiam errare, cũ docuit & docet iuxta euangelicam & apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum matrimonij vinculum nõ posse dissolui, & vtrumque vel etiam innocentem,qui causam adulterio non dedit, nõ posse,altero coniuge viuẽte, aliud matrimonium contrahere, mœcharique eum qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimisso adultero alij nupserit,anathema sit.

Conci.Floren.in decreto Armenis dato:Quamuis autem ex causa fornicationis liceat thori separationem facere,non tamen aliud matrimoniũ contrahere fas est: quum matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum sit.

16 Quòd si coniugatus vxorem priùs abiecerit quàm iudicio ecclesiastico (apud quod diffidij causas proponere debet)damnetur,excommunicetur,& à fidelium cœtu excludatur:Agath. 25.] & 12.Toletan. c.7. Quicunq; circa culpam adulterij vxorem suam quacunque occasione dimiserit,quia quod Deus iunxit, ille separare disposuit,tam diu ab ecclesiastica communione priuatus, & à cœtu omnium Christianorum maneat alienus,quamdiu societatem relictæ coniugis syn ceriter amplectatur & foueat,pręmissa 1. 2. & 3. admonitione.

Nicolaus pp.1.c.2.tit.18.vt vnus ad religionem secedere non possit, nisi alter quoque conuertatur ad religionem.& Alexander pp.3.parte. 5. Si clericus vxorem suam mœchantẽ non abijciebat,

ciebat, ne in fine quidem communionem accipiebat, quòd sceleris magister aut fautor videretur, à quo bonę conseruationis exemplum procedere deberet. Eliber. 65.] c. 46. Triburien. sub Arnolfo. si vxorem vir occidere velit ob adulterium, ei nō reddenda ex tutiori loco ad quem confugerit.
Moechorvm pœnitētia, titulo: Adulteri.
17. Cogi non debet, vlla, vel vidua, vel virgo ad contrahendum matrimonium, & si velint nubere nubant cui voluerint. 3. Toletan. 10.] 2. Turon. 21.] Hormisdas pp. 31. q. 2. cap. De neptis.] 3. Arelatense post canones.
18 Consilium parentum suorū ad hanc rem adhibeant proles. 4. Aureliā. 22.] 1. Parisien. 6.] disti. 6. 3. 5. Videtur nobis.
Inuitis eis tamen cōtractum, est ratum. Hormisdas pp. 31. q. 2. c. Tua sanctitas.
19 Clandestinum vituperat Hormisdas pp. 30. q. 5. c. Nullus.] & secundum Lateranense. capit. 51. Cùm (inquit) matrimonia fuerint contrahenda, in ecclesijs per præsbyteros publicè proponatur competenti termino pręfinito, vt infrà illum qui valuerit & voluerit, legitimum impedimentum opponat, & ipsi presbyteri nihilominus inuestigent, vtrum aliquod impedimentum obsistat: cū autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expressè donec quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.
Deinde ibidem infrà illegitimantur proles natæ ex matrimonio cōtracto in gradibus ꝓhibitis.
Concilium Tridentinum Sess. 24. capite. 1. irritat clandestina coniugia.
20 Ea quoque quæ ante baptismum ducta est, vxor est. Innocentius pp. 1. Epist. 2. c. 6. & epistol.

22.c.2. & epist. 24. c. 6.]& Triburiése concil. 39. Synodus Romana ait(inquit) quod non dimittenda sit vxor post baptismum,quæ habita est & ante baptismum,in baptismo soluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

1.Corint.7. 21 Si tamen vno infidelium seu gentilium facto alter nolit conuerti, nec baptizari, fidelis ei non est alligatus.Eutychianus pp.28. p. 1. Si quis. Elibert.10.

MERCATVRAM exercere cui liceat.titul. Negotiari.

Mensis sacerdotum non otiosæ fabulæ, sed lectio diuinarum scripturarum interponatur. tertio Toletan.7.

METROPOLITANVS.

1 Metropolitanus episcopus ab omnibus prouinciæ episcopis cógregatis in sede Metropoleos ordinetur. Anicetus pp. in epistola decretali.]2.Aurelian.7.]3.Aurelian. 3. amplius.]4. Toletan.18.Vide titul.Archchiepiscopus.

2 Curam gerit totius prouinciæ; & ideo cæteros honore præcellit.Lucius pp.ad episcopos Gal. & Hisp.]Antioch.9.

3 Eius est dare epistolas ad alios pro Synodi cógregatione,Mileuitan.9.

Synodo eius parendum est.2.Arelaten.37.

Merces,vide Opera.

Si quis dixerit iustificatum peccare,dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathema sit. Concilium Trident.Sess.6.canone 31.

MILITIAM repetentes, subdebantur pœnitentiæ rigori annos decem 1.Niceni 12.] Sed 1. Toletani c.8.indicatur causa, vt tam seuerè tractarentur,qui id egissent, ꝙ scilicet sub Paganis militantes multa seuera præcepta contra fideles exequerentur

querentur vel coacti:vt & apud Innocent.pp.1.c. 2.epist.24.]1.Turonen.5.excommunicantur.

DE MISSA.

1 Missam Christus ordinauit.Concil.Constantien.Sess.8.eamque primum ipse in coena vltima celebrauit;Concil.Trident.Sess.22.cap.1.

2 Missa est vnicum sacrificium populi Christiani;verè propiciatorium, seu placatorium Dei pro peccatis.Concil.Trident.Sess.22.cap.1. *Luc.22.* *1.Corin. 11*

3 Missæ sacrificium non sanctis in cœlo regnantibus, sed Deo soli in illorum honorem offertur, eadem sess. 22. capit.3. August.libr. 8. de ciuitate Dei cap.27.

4 Missæ illæ in quibus solus sacerdos sacramentaliter commnnicat, non sunt illicitæ aut improbandæ,eadem Sess.cap.6.Alioqui certè nec Fabianus distinct.1.cap.& si non,nec concil. Elibert. de consecra.distinct.3.cap. Omnis homo. nec 1. Toletani cap. 13. probassent certis tantùm temporibus commucicantes.

5 Missa non est passim vernaculo, seu materno ideomate,sed vbiq; Latina lingua celebranda, eadem Sess.29.cap.8. & canone 9.

Ioannis Wiclef articulus 5.damnatus est: Nō est fundatum in euangelio quòd Christus missam ordinauerit.Concilij Constantiensis sess.8.

6 Vasa quibus sacrosancta conficiuntur mysteria(ait Triburien.Concil.c.18.) calices sunt & patenę. dę quibus Bonifacius martyr, & episcopus interrogatus, si liceret in vasculis ligneis sacramēta conficere,respōdit: Quondam sacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur, nunc econtra, lignei sacerdotes,aureis vtūtur calicibus Zepherinus decimus sextus Romanus episcopus patenis vitreis, missas celebrari constituit. tum deinde Vrbanus

decimus

decimus octauus Papa omnia ministeria sacrata, fecit argentea. In hoc enim, sicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus succreuit ecclesiarum. Nostris enim diebus, qui serui patrisfamilias sumus, nè decus matris ecclesiæ imminuatur, sed magis cumuletur & amplificetur, statuimus vt deinceps nullus sacerdos sacrum mysterium, corporis & sangui-Iesu Christi domini nostri in ligneis vasculis vllo modo conficere præsumat, nè vnde placare debet, inde irascatur Deus. Hactenus Concilio. Triburien.

7 Non in domibus hæc sancta mysteria, sed tantum in loco sacro sunt Deo offerenda (excepta graui necessitate.) Anacletus pp. epistola. 1.] Felix pp. 4. c. 1. epist. ad episcopos per prouincias cōstitutos.] Laod. 58.] c. 49. Cabilonen. sub Carolo magno.] cap. 9. Maguntiensis tempore Arnolfi Imp.] Concilium Trident. Sess. 2. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione missæ.

8 Nemo quoque non ieiunus idem sacrificium offerat. Soter pp. apud Gratian. de consec. dist. 1. ca. Vt illud:] Antisiodoren. 19.] 1. Braccar. 16.] 2. Braccaren. 10.] 7. Toletan. 2. verbis Soteri pp.] Nullus (inquit Salegunstadiense concil. capit. 4.) presbyter qui post galli cantum æstiuis noctibus biberit, postridrie missam celebret. 3. Carth. 29. & secundum Mantisco. c. 6. excipiebant feriam quintam septimanæ passionis Domini, sed redarguuntur à Trullana synodo c. 29.

9 Nemo solus celebret, vt habeat respondentē sibi dicenti Dominus vobiscum. Soter. pp. loco prædicto. c. Hoc quoque] & c. 43. Maguntiaci sub Carolo magno.] cœptam missam, & ad mysteriorum confectionē vsque perductā alter absoluat, si

languor

languor priorem occupet. 7. Toletan. 2.] 11. Toletan. 14.

10 Nec alius id potest, quàm sacratus Deo sacerdos. Felix pp. 4 c. 1. epist. decretalis] vide §. 3. tituli Eucharistia.] nec eam debet celebrare illiteratus. Fabianus pp. apud Gratian. dist. 78. & in decretis Iuonis. lib. 3.

Reliquias hostiæ sacræ ieiunius infantibus datas dicit. 2. Mantiscon. 6.

11 Hora tertia diei conueniat celebrari, quod tunc dominus noster crucifixus sit Telesphorus pp. in epist. decretali.] 3. Aurelian. 24. id tantùm in solennitatibus præcipuis obseruari sanxit.

Vt in nocte sancta natiuitatis Domini celebretur, iussit Telesphorus eadem epistola.

Sub horam nonam fiebat hoc, tempore Augustini & Ambrosij interdum, aliquando verò alia priori parte diei, vt videre est epist. 118. c. 4. & 7. & apud Ambros. sermone 8. ad versiculum 6. Psalmi 119.

12 Alibi nullus dies intermittebatur quo non offeretur sacrificium alibi sabbato tantùm & dominico, alibi tantùm dominico, inquit August. ca. 1. epist. 118. & tractatu 26. super Euangelium Ioannis. Laod. 49. non videtur tempore Quadragesimæ, id nisi diebus sabbati & dominico, permittere, si de eodem sacrificio loquatur.

Presbyter non amplius quàm tres missas in die celebrare præsumat. Salegunstadien. 5. Antisiodoren. 10. bis vno die ad idem altare offerri verat. Quotidie fiebant mense Augusti missæ sanctorũ. 2. Turon. 18. Cyprianus lib. 1. epist. epist. 2. Si secũdum quod, &c. sess. 25. c. 4. Conc. Trident. statuit vt missæ magno numero in ecclesijs fundatæ, & exigui stipendij existentes, ad minorem numerũ

autoritate

autoritate Episcopi vel Abbatis, vel generalis alicuius ordinis redigi possint.

13 Supra martyrum memorias primus id fieri præcipit Felix pp. 1. Vide de martyrũ cultu. c. 50. lib. 18. de ciuit. Dei.

2 Quoniam quum in missa passionis Domini memoria recolatur, eius passionis imitatione immolati & coronati sunt martyres: August. li. 6. confessio. capitulo 2.

14 Sancta sic tenet ecclesia, vt quisque pro suis mortuis verè Christianis offerat oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam. Gregorius pp. 2. epist. 8. quæ est vltima.] & c. 39. Cabilonensis: tẽpore Caroli magni. Visum nobis est, vt in omnibus missarum solennitatibus pro defunctorum spiritibus loco competenti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro viuentibus, & pro quibuslibet necessitatibus Dominus deprecetur: ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in missarum solennibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur sancta ecclesia tenet, vt & in missarum solennitatibus, & in alijs precibus Domino spiritus quiescentium commendet, dicente B. Augustino: Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica societate defunctis etiam tacitis nominibus eorum, quos sub generali commemoratione suscepit ecclesia, vt quibus ad ista desunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati vel amici, ab vna eis exhibeatur matre communi. Hęc ibi. Vide & cap. 15. Concil. Triburiensis sub Arnolfo. Imp. cap. 4. lib. de cura pro mortuis. & c. 1.] & lib. 20. de ciuit. Dei. cap. 9. & lib. 21. c. 24. Enchiridij quoque c. 108. Et Chrysostomum

ſoſtomum ſermone 3, in epiſtol. ad Philippenſes. Cyprianum epiſt. 9 libri 1. Quod epiſcopi anteceſſores noſtri, &c.

Concilium Tridentinum Seſſ. 22. cap. 1. & Seſſ. 25. c. 1. in decreto de Purgatorio.

15 Hęreticorum autem defunctorum, quamquã habiti ſint in pretio, nulla ibi fiat commendatio, nec eorum qui ſedi apoſtolicæ non conſentiunt. Vide epiſtolas pontificũ de Acacio epiſcopo Conſtantinop. & Iuſtini Imperatoris ad Hormiſdam pp. & Eulalium epiſcopum ad Bonifacium pp. Leonem epiſt. 40. ad Anatholium.

16 Quidam laicorum, & maximè matronę (inquit concil. Salegunſtadien. cap. 10.) habent in conſuetudine, vt per ſingulos dies audiant Euangelium In principio erat verbum, & miſſas peculiares, hoc eſt, de ſancta Trinitate, aut de S. Michaele. Et ideo ſancitum eſt in eodem concilio, vt hoc vlterius non fiat niſi ſuo tempore, & niſi aliquis fidelium audire velit pro reuerentia ſanctæ Trinitatis non pro aliqua diuinatione, & ſi voluerint vt ſibi miſſæ cantentur, de eodem die audiant miſſas, vel pro ſalute viuorum, aut pro defunctis.

Concil. Triden. Seſſ. 22. in decreto de obſeruan. in miſſa, &c. vſque: Moneant etiam.

17 Audiant miſſam ſęculares die dominica, nec egrediantur ante benedictionem ſacerdotis. Agath. 47.] 1. Aurelianen. 28.] 3. Aurelianen. 28. Vide titulum: Eccleſia: §. 9.

Audiant, inquam, non ſolùm abſtinendo ab otioſis, & inutilibus verbis, verùm etiam, & à pernicioſis cogitationibus. cap. 38. Turonenſis ſub Carolo magno.

Accinctus armis nullus ei interſit. 3. Aurel. 28.

1 MOnachus in omnibus subiaceat abbati. 1. Aurelianen. 21.

2 Post probationem inquiratur, si annos natus sit quindecim, vtrum in ipso habitu permanere cupiat. Marcellus pp. 20. q. 1. c. Illud.] Hoc inquiri iubet, vbi octauum decimum ætatis suæ compleuerint annum, Secundum Toletanum c. 1. & 10. Toleta. c. 6.] Nicolaus pp. 1. 20. q. 3. c. Præsens.

Vide titulum: Probatio. & Alexandrum pp. 3. parte 21.

Dissentire videntur. 4. Tolet. 48.] 6. Tole. 6.] Gregorius pp: 3. epist. 4.] Womart. 22. & 23. sed his niti non oportet.

3 Duximus constituendam regulam, secundùm quàm viuere debeatis, & omnipotenti Deo seruire, statuentes, vt professionem maiori priori omnes laici faciant in manu eius, se absque proprio victuros promittentes, & continentiam (quãtum permiserit diuina gratia) seruare. cui quoque tam clerici quàm laici, sicut proprio magistro: & animarum suarum rectori, debitam in omnibus obedientiam promittant. Alexander pp. 3, c. 5. part. 27.

Proprietarii. 4 Peculiare seu proprium habere non præsumat 1. Aurelian. 21.] Antissiodoren. 23.] Alexander pp. 3. cap: 10: partis primæ, & ca, 5. partis 17.] August. sermone quodam, citatus cap, 112, concil. Aquisgranen. sub Ludouico; Si verò peculium habuerit, nisi ei ab abbate pro iniuncta fuerit administratione permissum, de communione remoueatur altaris, & qui in extremis, seu post mortem cũ peculio inuentus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat sepulturã, sed extra ciuitatem in campis; Alex. idem c. 10. partis 1. & c. 5. par. 27.

Incontinentia illicita. 5 Publicæ leges, & ecclesiastica iura condẽnant monachi incontinentiam (ait Syricius pp. c. 6. epi. 1.)

1.)& ideo conuictum huius crimini, à monastériorum cœtu, ecclesiarumque conuentibus elimi nari mandamus, quatenus retrusus in suum ergastulum continua lamentatione tantùm deflens faciunt, purificatorio possit pœnitudinis igne decoqui, vt eis vel ad mortem saltem solius miseriæ intuitu, per communionis gratiam indulgentia subuenire possit.]Antisiodorē. 23.]Syriciū citat & cū Chalcedonensi concilio Leonem pp.1. Triburiense concil.c.26.sub Arnolfo Imp.

Ad nuptias non eat monachus. Antisiodorē.24.

6 Non licet quoq, ei nuptijs iungi, sub pœna cōmunionis amittendę, & gradus ecclesiastici. Chalced. 16.]1. Aurelian. 23.]iunctum separari iubet etiam iudicis auxilio. 2. Turon. 16.]separat & 5. Aurelianen. 19.]3. Toler. 51.]6. Tolet.6.]Quòd si iudex(ait 2.Turon.15.) ad hoc solatium dare noluerit, excommunicetur. & infelix monachus, tali cōiunctione fœdatus, si per cuiuscunque patrocinium se conatus fuerit defensare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eum exceperit ad defensandum ab ecclesia segregentur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indictam ab abbate quamdiu præceptum ei fuerit agat pœnitentiam, & post satisfactionē reuertatur ad gratiā.

Canones huius §. promiscuè de viris & professis fœminis, seu virginibus, seu viduis loquuntur.

7 Rurale opus quotidiè monachi faciebāt. Agathen.56.]Epaunen.8.

8 Ieiunabant septimanam totam post Pentecosten. postea vsque ad Kalendas Augusti, ter vnoquaque septimana, secunda, quarta, & sexta die. toto Septembri & Nouembri, ter quoque singulis hebdomadis. A Decembri vsque ad Natalem Domini quotidie. post Epiphaniam vsque ad Qua-

dragesimā ter singulis septimanis. vt testatur 2. Turon.c.18.

9 Cellam quisque suam seu mansiunculam(vt hodie)non habuit olim, vt dum sub conspectu sui superioris omnes viuerent, nulla sinistræ suspitionis de eis cuiquam causa daretur.Schola (in quit 2. Turonen. 15.)labore communi construatur, vbi omnes iaceant,aut abbate,aut præposito imminente,vt dum duo vel tres vicissim & legūt & excubant,alij consolentur,vt non solùm sit custodia corporum, sed & surgat pro lectione assidua profectus animarum.Huc respicit 4.Toleta. 52.& 7.Toletan.4.

Huius communionis scholę inuenias vestigia & monumenta non vno loco:

Probatis post emeritos labores cœpit ea res concedi.Vnde Veneticum concil. c. 7. Seruandū est(inquit)de monachis, nè eis ad solitarias cellulas liceat à congregatione discedere, nisi fortè probatis post emeritos labores,aut propter infirmitatis necessitatem asperior ab abbatibus regula remittatur:quo ita demum fiet,vt intra eadem monasterij septa manentes,tamen sub abbatis potestate separatas habere cellulas permittantur.

10 In loco inquo semel Deo se deuouit permaneat.Chalcedon.4.]2.Turon.15.

Ad alterum monasterium commigrantem nullus abbas suscipere aut retinere præsumat,nisi ab batis illius permissu,aut voluntate.Ahathen.27.] 1.Anglican.4.

Commigrare ènim,interdum bonū, est. Vnde ca. 26. Triburiensis Concil. sub Arnolfo Imp. Si quis monachus(inquit)pro lucro animæ vel animarū à suo monasterio exire,& ad aliquid propo suerit intrare,consentientibus episcopo, abbate,

& fratribus,

& fratribus, consentimus: quia id fecisse multos sanctos legimus.]Alexander pp.3.part. 7.cap.5. Nulli inter vos professo(inquit) liceat ad alium ordinem absque prioris licentia vllo modo transire, nisi forte ad religionem migrauerit arctiorem. Vide Trident. 14.c.11.

11 Per diuersa loca vagi non ferantur. 1.Aurelianen.21.]2.Turon.16.]4.Toletan.52.]c.12.Maguntiaci sub Carolo magno.

12 Nullas seculares causas tractent monachi per se ipsos, non causas forenses. Chalcedon. 4. Tarracon. 11.]c.12. Maguntiaci sub Carolo magno]Rhemen.29.]causa lucri non negotientur. Alexander pp.part.27.c.3.

13 Monachatui clericatus longo tempore annexus non fuit, vt monachus esset, qui clericus non esset: vt videre est in epistola 1. Liberij pp.]Chalcedon.8.]& antè.5.Carth.13.

Vnde D.Hieronymus in epistola ad Heliodorum, cuius initium: Quanto amore. Alia(inquit) monachi causa est alia clericorum: clerici pascũt oues, ego pascor: illi de altario viuũt, mihi quasi infructuosæ arbori securis ponitur ad radicem, si munus ad altare non defero. Mihi ante presbyterũ sedere non licet, si peccauero, licet tradere me Satanæ in interritũ carnis, vt spiritus saluus fiat.

Dionysius pp. tamen (teste Damaso in lib. pontificali) ex monacho assumptus est ad sedis apost. reginem, maturè admodum.

Syricij tempore id passim vsuvenit, ipso dicente in epist. 1.c.13. Monachos quoque, quos tamẽ morum grauitas, & vitæ ac fidei institutio sancta commendat, clericorũ officijs aggregari & optamus & volumus.]Innocentius pp. 1. epistola. 2. capitulo 10.

cognoſcet epiſcopus, eiuſdemque conſenſu ordinabit monachũ. Agath. 27.] Tarraconen. 11.] Gelaſius pp. epiſt. 1. c. 3.] Ilerden. 3.] primum Lateranẽ. ſub Gregorio pp.

Officium qui celebrabunt. vide titulum : Pſal.

Habitu & vita cuſtodiant monachi regulam ſuam. ſynodus Francica ſub Zacharia pp. &c. 25. Turonenſis ſub Carolo magno.

14 Abbates qui quenquã fallaciter totonderint, non in fructum animarum, ſed per auaritiã, vt res eius tali perſuaſione monaſterium habeat, pœnitentiæ ſubiaceat regulari, &c. c. 7. Cabilonẽſis ſub Carolo magno.

Si quis exactus pro ſua receptione aliquid dederit, ad ſacros ordines nõ aſcendat. Is autem qui acceperit, officij ſui priuatione mulctetur. Alexander pp. 3. part. 1. c. 10. & part. 2. c. 10.

Vitioſè ſic recipientem & receptam (idem autẽ eſt & de viris iudicium) ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellit in locum arctioris regulæ, ad agendum perpetuò pœnitentiam. 2. Lateranenſis. 64.

15 Nullus monachus abſque abbatis & maioris partis ſui capituli licentia, pro aliquo fideiubeat, vel ab alio pecuniam mutuo acipiat vltra ſummã communi prouidentia conſtitutam. 2. Lateranenſis. 59.

16 Capituli ſemel quotannis celebrandi locum epiſcopus illis deſignabat. 1. Aurelian. 21.

De communibus capitulis monachorum 2. Lateran. cap. 12. ſub Innocentio 3.

17 Nullus tondeatur ſine legitima ætate & ſpontanea volũtate c. 23. Maguntiaci ſub Carolo mag.

Sanctimonialium veſtis nigra tempore Auguſt. epiſt. 199.

Non

18 Non plures suscipiantur in monasterium monachorum seu puellarum quàm ratio permittit, & ibi absque necessariarum rerum penuria degere possint. c. 8. Arelaten. sub Carolo magno] c. 31. Turonen, sub eodem] c. 19. Maguntiaci sub eodē.] Rhenen. 27.

An in id ecclesia parochiana conuerti possit. 3. Toletan. 4.] 9. Toletan. 5.

19 Monasterium nouum, nisi episcopo aut permittente aut probante, nullus incipere aut fundare præsumat. Agath. 27. & 58.] Chalcedon. 4.] Epaunen. 10.] constructum à se episcopus ditare non potuit de ecclesia, ei plus hinc dando quàm 50. partem. 8. Toletan. 5.

20 Missi & directi quidam cum episcopis ꝑ quæque loca vniuscuiusque diœcesis (inquit sub Carolo magno Maguntiacum cap. 20.) perspiciant loca monasteriorum quorumlibet, si in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessariū possit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dicitur: Monasterium autem ita debet constitui, vt omnia necessaria infra monasterium exerceantur, vt non sit necessitas monachis, vel clericis, vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monasteriorum suprà dicti missi & cum eis episcopi per diuersa loca præuideant, si apta sint, & congruenter sanctæ professioni composita: vel si claustrum firmum habeant, in quo saluari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodè episcopus loci ipsius faciat emendari. ita vt condignam professioni eorum custodiam habeant canonici vel monachi atque moniales, nè detur eis occasio ma

le faciendi,quod absit.

De vicarijs monachorum.Alexan. pp.3.par.59.

21 A nullo expolietur 2.Hispal. 10.]Chalc. 24.] 5.Aurel.13.] 1.Anglic.3.] 4. Tolet. 50. ei sua iura conseruentur(quod coincidit) 4.Tolet.50.

Angarijs procurationibus, vel quibuslibet subsidijs sęcularibus non subiaceat. Lateranense primum sub Gregorio pp.1.

Non euellatur,vt ex eo vel possesio aut sęculare habitaculum fiat:Chalcedonen.24.] 2.Hispalē. 10.] 4.Toleta.50.

22 Episcopus in eo abbatem aliaque officia instituat,& extra regulam facta corrigat. 4. Toletan. 50.]Ticinensis synodus:Ea quidē monasteria, &c.

Episcopus(inquam)in cuius territorio seu diœcesi situm est.3.Arelatense apud Gratian. 18. q. 2. c.Monasteria.

Sed 2.Hispal. 11. Episcopis hoc ius antiquum ademit]1.Lateran.concil.ob nimiam quorundam arrogantiam & tumorem,at post spe rei melioris restitutum est 7. Toleta. 5. Episcopi dicuntur rectores monasterium.Vide Tridenti.Sess.21.cap.8. Sess.24.cap.3.

23 Abbates vel monachi patrocinio sęculari penitus non vtantur,nec ad principis pręsentiam sine episcopi sui permissu ambulare audeant,vel excōmunicentur.c.15.Cabilonensis circa temp Eugenij pp.1.

Vide titulum.Abbatem.§.5.& 6.&c.

24 Monebatur autem episcopus, nè immemor pręcepti principis Apostolorum;Pascite qui in vobis est gregem,non coactè, sed spontaneè neque vi dominantes in clero.sed forma facti gregis; monasterio pręficeret per acceptionem personarum vel suæ consanguinitatis personā, vel sui fauoris

participem iniquum quempiam, adiecto quòd si hoc faceret, irritum haberetur. 10. Toletani 3.

Comendans monasterium, quo casu admiserit 3. Lateranen. Sessione 9. Et quoniam (ait) ex commendis, &c. Sed Trident. Sessione 14. c. 10. & 25. c. 21. nunc consulatur.

25 Suberant itaque omnes monachi episcopo. Chalcedon. 4. & 8.]1. Aurelian. 21.]7. Toletan. 5.

26 Mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. 2. Turon. 17. Lateranense primum sub Gregorio pp.

Abbas qui eam viderit, nec statim eiecerit, excõmunicetur. 2. Turo. 17.]pane & aqua cõtentus sit, in monasterium ob hoc retrusus. Antisiod. 26.

27 Puellarum monasterium longius à virorum distet monasterio, aut ob insidias diaboli, aut propter hominum oblocutiones. Agathen. 28.

28 Puellarum monasterium administratione & præsidio monachi gubernetur. 4. Carthag. 97.]2. Hispalen. 11.

Qui præficiendus probetur ab episcopo. 4. Carthag. 97.]2. Hispalen. 11.

Qui tamẽ ab earũ familiaritate sic sit remotus, vt vsq; ad vestibulum non habeat accedẽdi familiare permissum. . Hispalen. 11.]3. Carthag. 25.

Sacro illis facto, statim regredi festinet. Epau. 38.]c. 7. Arel. sub Carolo mag.] c. 9. Turo. temp. eiusdẽ Caroli]c. 60. Cabi. temp. Caroli mag.]cap. 26. Maguntiaci sub Carolo magno.

Monachi autem illius curę erit, sanctimoniales doctrina ædificare, prædijs earum intendere, fabricas extruere. 2. Hispalen. 11.]& si quisquam clericus sine manifesta & necessaria causa frequentare præsũpserit, per episcopũ arceatur. & si nõ destiterit, à beneficio ecclesiasti. reddatur

immunis. Alexander pp. 3. part. 1. c. 11.

Imò nullus nisi probatę vitæ & ætatis prouectæ ibi præter vtilitatem, aut ob eius reparationem habitare, aut secretas collocutiones habere præsumat Epaunen. 3 & 31. Mantiscon. 2 c. 7. Arelaté. sub Carolo magno.

29 Puellarum monasterijs tales præferri debent fœminę, & abbatissæ creari, quæ & se & subditũ gregem cum magna religione & sanctitate custodire norint, & his quibus præsunt, prodesse non desinant, sed & se & illas ita obseruẽt, vtpote vasa sancta in ministerio Domini præparata. Talẽ enim se debet abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni conuictu, vt eis ad cœlestia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam se pro his quas in regimine accepit, in conspectu Domini rationem redditurum. c. 25. Cabilon. tempore Caroli magni.

Videatur titulus Sanctimoniales & Abbatissas.

De portaria eiusmodi monasterij c, 64. Cabilõ. sub Carolo magno.

30 Omnes capilli monialis radantur: Synodus Francica sub Zacharia pp.

31 Monastica vita est salutaris. 2. Hispal. 10. 4. Toletan. 49. Innocent. pp. 1. epist. 2. c. 10.

Vnde damnat Synodus Cõstantiensis hæc verba Ioannis Wiclef. Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad obseruãda diuina præcepta: & per consequens, ad perueniendum ad regnum cœlorũ, nisi apostatauerint ab eisdem. & articulos 21. 22. & 44.

Ne tamen nimia religiosorum diuersitas (ait 2. Lateranen. 13.) grauem in ecclesia Dei confusionẽ inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat, &c.

Montes

Montes pietatis vide titulum: Vſura.§.5.

Mors corporalis, qua ſeparatur anima è corpore, homini per peccatum accidit Mileuitan.1.] Arauſ.1.

Laici qui excubias funeris obſeruant, cum timore & terrore, & reuerentia hoc faciant. nullus ibi diabolica carmina præſumat cantare, nec ioca, nec ſaltationes facere, nec inebriari. Gene. 50. Act.8.

Et nos, qui nouimus, qui credimus, & docemus (vitam ſupereſſe poſt mortem fidelibus) contriſtari nimium de obeuntibus non debemus, nè quod apud alios [infideles] pietatis tenet ſpeciẽ, hoc nobis magis in culpam ſit. Anaſtaſius pp.2.] 3.Toletan.22. 1. Theſſ. 4.

Mulier virili habitu ſeu veſte non vtatur. Concilium Gangrenſe contra hæreticum Euſtachiũ.

NATVRA.

NATVRAE duæ ſunt in Chriſto, diuina, & humana, non commixtæ: quarum altera tantùm paſſa eſt. vide titulum: Chriſtus.

Naufragorum res colligẽs, & ſibi retinens, excommunicatur vſque ad reſtitutionem. Ale.pp.3. par.1.cap.34.

Neceſsitas non habet legem: Felix pp.4.c.1. epiſto. decretalis.

Damnatur hic articulus Ioannis Wiclef Conſtantiæ: Omnia de neceſsitate abſoluta eueniunt. Articu.27.

Negans fidem vel ob ſummos cruciatus, duobus annis inter cathecumenos, triennio verò inter pœnitentes manet à communione remotus. 2. Arelaten.11.

Negotiari maioribus clericis (epiſcopo, præsbytero, & diacono) non licet, niſi victus conquirendi, idq; intra prouinciam tantùm Eliber.19.] Tarraco.2. Emendi vilius, vel vendendi carius ſtudio

non

non vtantur.1.Turon.13.] modò vsuras non capiant,id conceditur.Gelasi.pp.epi.1.c.17.

NEOPHYTVS.

1 NEophyti,id est,recens baptizati, aliquandiu à lautioribus epulis, & spectaculis, vel coniugibus abstineant.4.Carth.86.

2 Ad diaconatus,vel sacerdotij officium asciscí non debent.2.Arelaten.1.

Et antequam vel ad episcopatum, vel ad præsbyterium admittantur, multum probentur fungantur prius munere inferiorum ordinum, vt sic pateat qua fide sint,qua modestia,qua grauitate, & verecundia præditi.1.Nice.2.] Sardic.13.] Laod.3.] Grego.pp.1.lib.4.epist.regist.epist.51.& lib.7.epist.110.] Syluester pp.concil.Roman.act.2.cap.11.] Syricius pp.cap.3.epist.3.] 3. Arelaten.1.] 1. Braccar.38.

3 Eo quòd miserum est (inquit Innocent.pp.1.epist.11.cum alijs iam citatis) eum magistrum fieri, qui nunquam discipulus fuit: eum summum fieri sacerdotem,qui nunquam in vllo gradu obsecutus fuerit sacerdoti.

Nicenæ synodi primæ canones septuaginta fuere Syluestro pp. transmissi ex Nicæa, vt testantur episcopi AEgypti ad Marcum pp.1.

Notarij,de his vide conc.Trid.Sess.22.cap.10.

NOVATVS HAERETICVS.

1 NOuatus hæreticus sub Fabiano,& Cornelio docuit, post baptismum lapsis veniam dandam non esse à sacerdotibus.

Vide Eusebium lib.6.historiæ Ecclesiast.c.33.& Innocen.pp.1.c.2.epist.3.

2 Damnatur autem hic eius error Romæ à concilio, vt videre est in epist. Cornelij pp.ad ecclesiam Antiochenam, & Cypriani sermone de lapsis.

sis.Concil.Triden.Ses.14.c.1.

3 Ab hac hæresi reuersi recipiebantur ea conditione, vt faterentur se etiam his communicaturos qui fortè secundas nuptias experti essent, vel his qui persecutionis tempore lapsi sunt. 1.Nicen.8.] 2.Arelaten.9.

Nouatiani, & Montenses ijdem erant in sententia. Telen.8.

Nuncius de latere (sic quidem hodie appellatus) in antiquis canonibus vocatur præsbyter è latere Sardicen. 7.] Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

NVPTIAE.

1 Nuptias quasuis (primas, & secundas) damnauit Manichæus 1.Braccar.11.] & Eustachius quidam cum suis, vt patet ex Gangrensis concilij c.1.& epistola præliminari.

2 Secundas tantùm damnat Nouatus, & Montanus 1.Nicen.7.& 8.

Licitas autem esse, hoc ipso patet, & ex Apostolo Paulo, & ex Gelasio pp.c.24.epist.1.

3 Non debet autem vir vel mulier ad bigamiam transiens à præsbytero benedici, quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio non debet iterari Alexander pp.3.c.1.par.9.

4 Et cnm apostolus dicat: Mulier mortuo viro soluta est à lege viri: &, In Domino nubat cui voluerit, coniux nullam incurret infamiam, nubendo iterum infra tempus luctus mortui coniugis secundùm leges diffinitum. Alex.pp.3.c.2:par.9.

5 Celebrari non debent nuptiæ in Quadragesima. Laod.52.] Nicolaus pp.1.c.9.tit.18.

Nec à septuagesima vsque in octauam Paschę, & tribus hebdomadibus ante festum Ioannis Baptistæ, & ab aduentu Domini vsque post Epiphaniam.

niam.Ilerden.conc.apud Gratianum 33.q.4. cap. Non oportet] Salegunstadien.3.
20 Concilio Trident. Sessione 24. cap. 10. de reformat.matr.
6 Ornamenta diuina seu sacra non assumantur ad ornatum nuptiarum.Aruernen.7.
7 Nuptiali conuiuio, nec præsbyter, nec diaconus, nec subdiaconus intersit: Agathen. 39.] Venetici.11.] nec monachus. Antisiodoren. 24.] Laodicen.53.

OBLATIO.

1 OBlationes panis,& vini die dominica fiant ad altare à viris,& mulieribus Fabian.pp. 1.epist.3.] 2. Mantisconen. 4. vt per has immolationes,& peccatorum suorum fascibus careant,& cum Abel, vel cæteris iustè offerentibus promereantur esse consortes.

1 Solebant fideles,& in martyrum,vel defunctorum missis offerre.1.Braccar.9.] 4.Tole.52.] commendat August. matrem suam, quod id quotidie fecerit.lib.5.confes.c.9.

2 Offerentium nomina Deo commendantur, postquam ei ipsæ sunt commendatæ.Innocen.pp. 1.epist.1.c.2.

3 Has oblationes bis,aut ter diuidebant clerici inter se quotannis,erant enim eorum. 1. Braccar. 39.] 2.Brac.6.] at 1.Aurelia.16.earum dimidium clero,dimidium assignat episcopo. capite autem 17.dicitur,tertiam esse episcopi,clericorum verò duas alias.] Damasius pp.apud Gratian.10. q.1.c. hanc consuetudinem.] 4.Tolet.32.

Et concilium Carpentoracense consentit,vt clericorum sit deseruientium parochiæ, quod à fidelibus derelinquitur illi, si ipsa nullius indigeat.

4 In

4 In crimine aliquo ab hoste occisi oblationem recipit ecclesia ad altare. 1.Aurelianen.14.

Item eorum qui inopinatè sunt sine communione in itinere mortui. 1.Vasen.c.1.] 2.Arel.12.] 4.Carth.79. Vide titulum: Missa §.10.

5 Retinens quod ecclesijs, aut monasterijs ab alijs (quicunque illi sunt) donatum est, velut necator pauperum excludatur ab ecclesia, quousque id tribuat. 4.Carth.95.] Agathen.4.] 1.Vasen.c.4.] 3.Aurelia.22.] 2.Arela.28. vbi citatur Vasense nescio quod] 2.Turon.26.] 1.Parisien.1.] Aruernen. 13.] 1.Mantiscon.4.] 9.Tole.1.

Vide titulum: Ecclesia.§.26.

Hanc iniquitatem docebat Eustachius damnatus à synodo Gangrensi.

6 Ablator quoque eorum, quæ ecclesiæ sunt oblata, excludatur ab ecclesia donec ea reddiderit. Agath.4.] 4.Aurel.19.] 5.Aurelian.16.] Rom. synodus quinta sub Symmacho.pp. quæ citatur. 16. q.1.c.In canonibus.] 6.Tole.15.] crudelis quippe est in ipsos offerentes.c.6.Maguntiensis temp. Arnolfi. Hinc tertium Latera. sub Leo.10. Statuimus, & ordinamus, vt fructus, redditus, & prouentus ecclesiarum, monasteriorum &c.

7 Imò qui reuocat quod semel pro sua deuotione dedit. 3.Aurelianen.22.] Agathen.4.] Aurelianen.19.

Vide lib. tertio, Aquisgranen. concil. sub Pipino habiti.

Iniquum enim est, vt ecclesiastici potius custodes chartarum, per quas aliquid ecclesijs à fidelibus personis legitur derelictum, quàm defensores rerum creditarum iudicentur. 1.Parisien.1.

8 Quisquis fidelium tamen de facultatibus suis ecclesiæ aliquid deuotione propria contulerit, & hinc

hinc fortè, vel ipse, vel filij eius redigantur ad inopiam, ab eadem ecclesia suffragium vitæ pro temporis vsu percipiant. 4. Tol. 37.] idem sub obscurè dicitur c. 61. Turonen. sub Carolo magno.

Et hinc habes, vt non turberis sermone Augustini, qui est cap. 112. concilij Aquisgranen. sub Ludouico Imp.

Hinc tyranno responde in martyrio Laurentij, apud Prudentium conquerenti.

9 Fidelibus tam multa, ac ampla sunt pro contemplatione oblata, mercedis studio 5. Aurelian. 16.] 4. Aurelian. 14. Iuo lib. 1. decretorũ ex procemio primi Niceni concilij. c. 115. Aquisgranensis sub Ludouico pio Imp. Vide titulum: Decimæ S. 10. & 11. & titulum: Ecclesia. S. 26.

Facta est, & ideo sancta ecclesia locuples, vt hinc ab ea, vtputa à pia matre, & omnium gubernatrice, & milites Christi exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum oportunitate redimerentur, inquit idem concilium Aquisgranen. c. 116.] cap. 6. Cabilonen. tempore Caroli magni.

Omnes igitur (ait D. Ieronymus in commentario Matthæi) qui stipendijs templi, & his quæ cõferuntur ad vsus ecclesiæ, abutuntur in alijs rebus, quibus suam expleant voluntatem, similes sunt scribarum, & sacerdotum redimentium mendacium, & saluatoris sanguinem. *Matth. 28.*

10 Fideles ad res suas ecclesiæ dandas non sunt circumueniendi: oblatio namq; spontanea esse debet, iuxta illud quod ait scriptura: Voluntariè sacrificabo tibi, & illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino c. 6. Cabilonen. tempore Caroli magni. *Psal. 53.* *Exod. 35.*

Obmutescenti datur baptismus primo Arausi. 12.

vide

vide titul. baptism.

Occidens seipsum, vide titulum : desperandũ 5.3.

Occulta cordis alieni, vide titulum Iudicium.

Odijs exardescentes, titulo Discordium.

Officij ecclesiastici forma. titulo, Psallere.

OPERA.

1 Operibus bonis, legi Dei satis, ijsque tanquam merces debetur vita ęterna. concilium Trident. sess. 6. cap. 16. & can. 28. & 23.

2 Opera nostra bona, nulla sunt sine gratia Dei, qui sua dona nostra vult esse merita: ibidem, Celestinus pp. epist. ad episcopos quosdam Galliæ cap. 12.

3 Per opera bona conseruari atque augeri corã Deo acceptam iustitiam, ipsaque verè causam esse augendę, non autem fructus duntaxat & signa acceptæ iustificationis. Concil. Tridentin. Sess. 6. can. 24.

4 Iustos in omni opere bono saltem venialiter peccare, aut quod intolerabilius, est pœnas æternas mereri, orthodoxæ religionis doctrinę aduersatur. Conc. Trident. sess. 6. capitulo. 11. & canon. 25.

5 Non omnia opera quacunque ratione ante iustificationem facta esse peccata. Synodus. Trident. sess. 6. canone. 7.

OPPRESSOR.

1 Oppressor vel expoliator clerici, aut pauperis, aut religiosi citetur primò coram episcopo. & si cõparerere contempserit, inuicẽ mox scripta percurrãt per omnes prouinciæ episcopos, & quoscũq; adire potuerint, vt excõmunicatus habeatur ipse donec obediat & reddat aliena. 1. Tol. 11. imò & regis aurib⁹ eorũ insolen

P tiam

tiam intiment.4.Tolet.31.] 2.Turon.17.] 2.Mantisconen.14.] c.49.Turonen.sub Carolo magno.] Nico.pp.1.24.q.3.Illi qui.] Coloniensis Synodus c.3.sub Carolo 3.Imp.

2 Sæui eiusmodi hominis dona sacerdotes resutent.4.Carth.94.

3 Libat Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa.8.Tole.2.] vt & multi ante pontifices.

ORARIVM.

1 ORario præsbyter semper vtatur pro sacerdotalis dignitatis ab alia discrimine.cap. 28.Magunt.sub Carolo mag.

2 Non lector.Laod.23.] non monachus, necdũ ordinatus.1.Aurelian.22.] non subdiaconus.1. Braccar.27.

ORDO.

1 ORdinis aliquod est sacramentum.Concil. Florẽtinum in decreto Armenis tradito. Concilium Trid.Seff.23.c.3.& canone 3.

De materia, forma & ministro huius sacramenti.vide Concil.Floren.loco citato.

Canon 5.Seff.23.Concil.Trid.ita habet:Si quis dixerit sacram vnctionem, qua ecclesia in sancta ordinatione vtitur, non tantùm non requiri, sed contemnendam, & pernitiosam esse: similiter & alias ordinis cæremonias, anathema sit.

2 Ad hoc autem diuinæ dispensationis prouisio gradus, & diuersos constituit ordines esse distinctos, vt dum reuerentiã minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordię fieret ex diuersitate contextio, & rectè officiorum generaretur administratio singulorum. neq; enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Diony.pp.1.ad Seuerum episcopum

ſcopum epiſt.2. vbi in prædictorum confirmationem adijcit, idipſum in cœleſti angelorum militia aduerti. Tranſtulit hanc eius ſententiam Bonifacius pp.2.in epiſtolam ſuam primam ad Eulalium Alexandrinum epiſcopum.

Similia pulchrè habet Conc.Trid.Seſ.23.c.2. Vide eiuſdem Seſ.23.cap.17.

Id ſpectat, & Ieronymus in dialogo cõtra Luciferianos.

3 Duo duntaxat ſunt ordines ſacerdotum, epiſcopus & præsbyter. Anacletus pp.epiſt.2.] Damaſius pp.epiſt.4.

4 Gelaſius pp.c.20.epiſto.1.] à ſacro miniſterio ſubmouet tam eos qui ordines ſacros ſuſcepere ſubiacentes adhuc, & implicati quibuſdam criminibus, quàm qui poſtea eis ſuſceptis ſanctum præuaricantur propoſitum. Celeſtinus pp.1. cap. 6. epiſto.ſecunda.

Vide titulum: Clero adſcribi.SS.ibi citatis.

5 Ordinans quoque contra inſtituta maiorum, autoritatem in ordinationibus, vel in concilijs minimè retinebit, ordinatus autem ſacerdotij honore priuabitur. Taurinatenſis concilij.c.2.] Innoc. pp.1.epi.24.c.3.non aliud vult cum dicit: aduerſus formas canonum ad ordinem venire tentans, ordine, & honore priuetur vna cum ordinatore.] Zozimus pp.epiſt.1.c.1.& 2.] 3.Arelat.c.3.ordinatori ab eo die ad annum aufert celebrandi poteſtatem.] Vide Hilarij pp.epi.ad epiſcopum Tarraconen.c.4.] Simplicius pp.epiſt.3.ad Florentinũ] Ilerd.conc.c.12.Vide etiam 3. Aurelianen.9.] 2. Hiſpalen.4.] 3.Aurelia.6.ordinatum non deijcit, ſed ordinatorem priuat celebrandi poteſtate per ſex menſes.

6 Docet ſacroſancta Tridentina ſynodus, in

ordinatione episcoporum, sacerdotum, & cætero rum ordinum, nec populi, nec cuiusuis fœcularis potestatis & magistratus consensum seu vocationem seu autoritatem ita requiri, vt sine ea irrita sit ordinatio quin potius decernit, eos, qui tantummodo à populo aut sęculari potestate ac magistratu vocati & instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendunt, qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non ecclesiæ ministros, sed fures & latrones, per hostium non ingressos habendos esse. Sessione 23. cap. 4. Consentit Concilium Laodicenum cap. 13.

Tamen quòd ordinandi subinde populi examine & testimonio probentur, quando incorruptus est populus, non est inutile. vt habetur: Carthag. 22. & 4. Carthag. 22. Vide Concil. Trident. Sessione 23. cap. 5.

7 Vnusquisque qui ad ecclesiasticos gradus est accessurus, non antè honoris consecrationem accipiat, quàm placiti sui innodatione promittat, vt ad fidem Catholicam syncera cordis deuotione custodiendam, iustè & piè viuere debeat, & vt in vllis operibus suis, canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi dependat. 11. Toletan. 10.] 4. Toletan. 16. Vide Sessionem 24. capit. 12. & Sessionem 25. capit. 2. Concilium Tridentinum, & Cabilonense tempore Caroli magni cap. 13.

8 Literas testimoniales accipiat ordinibus initiatus. Mileuitani 14.

Vagantes sine his, de quibus non constat quòd ordinati sint, ministrare, vel ordinationem in aliena parochia facere non tentent, nisi iubente eo episcopo cuius est parochia. Wormatien. 5. Laodicenum

dicenum c.41.] Carth.c.5.] 3. Carthag.ca.28.] Tridentinum Seſſ.23.cap.16.

9 Gratis ordines conferantur, nè ſpiritui ſanćto contumelia irrogetur, dum eius donum prætio ęſtimatur. vile eſt enim quod vẽditur. Hormiſdas pp.c.2.epiſt.ad epiſcopos Hiſpaniæ.] 2.Aurelian. 3.] 2.Turon.28.] 4.Toletan.18.] 2.Breccar.3.] 8.Toletan.3.] 11.Toletan.8. & 9.] 3.Braccar.7.] c.16.Cabilonen.tempore Caroli magni.] alioqui gradu decidat ordinans.Chalcedonen.2.

Concilium Tridentinum.Seſſ. 21.cap.1. de reformatione.Quoniam(inquit) ab eccleſiaſtico ordine omnis auaritiæ ſuſpitio abeſſe debet, nihil pro collatione quorumcunque ordinum etiã clericalis tonſurę, nec pro literis dimiſſorijs aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum epiſcopi & alij ordinis collatores, aut eorum miniſtri quouis prę textu accipiant. Vide & ea quæ ſequuntur.

10 Dans munus vt ordinem ſuſcipiat, abijcitur à gradu. .Aurelian.4.] 5.Aurelian.10.] 2.Braccar. 3.] 8.Tolent.3.ſubit quoque perennem pœnitentiam in aliquo monaſterio.6.Toletan.4.] communione priuatur, & cum ordinante propriorũm bonorum amisſione damnatur.ca.16. Cabilonenſis temp.Caroli magni.] Gelaſius pp.cap.26.epiſt.1.] 11.Tolet.9.] Alexander pp.3.par.35.c.2. videatur. Et ideo(ait 11.Tolet.c.9.] vt horum & ſimiliũ argũmentatorum deinceps amputetur occaſio, hæc ſanćta ſynodus definiuit, vt cum quiſque pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, Sacramenti exaćtione adſtringatur, quòd pro conferenda ſibi conſecratione honoris, nulli perſonæ cuiuſlibet præmij collationem vel aliquando dediſſet, vel aliquando in futurũ dare

procuret.sicq; aut mundus ab hoc contagio prælationis consecrationem accipiat, aut publicato hoc scelere manifeste denudatus coram ecclesia, & ad honorem quem mercari voluit non accedat. illos autem quos deinceps post prælationem per premium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt verè symoniacos ab ecclesia separandos esse censemus. id est, vt duorum annorum spatio exilio relegati, & digna satisfactione, vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lachrymis conquirere, & reparare intendant. Vnde si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantùm communioni, sed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus separati fuerant, restaurandi sunt.] Vide 3. Braccar. 7.

12 Ordinationes autem præsbyterorum, & diaconorum non fiant, nisi quarti mensis ieiunio, septimi, & decimi, & initio quadragesimalis, ac mediana quadragesimæ die, sabbati ieiunio, circa vesperam. Gelasius papa ca. 13. epistolę ad episcopos per Lucaniam: Gregorius pp. 2. episto. 3.] Zacharias pp. epi. 5. ad Bonifacium episcopum: Dicimus autem tibi, &c.] c. 23. Cabilonensis tempore Caroli magni.

Dicitque ibidem Zacharias pp. In eo quod abs te propter zelum fidei actum est (id est, quod non legitimis temporibus, & diebus ordinasti præsbyteros, & diaconos cogente necessitate) à Domino Deo nostro indulgentiam postulemus.

Concilium Tridentinum Sess. 23. ca. 8. de refor. Eadem Sess. c. 12. & 13. præcipitur nè duo sacri ordines alicui eodem die conferantur. Nisi tamen aliud episcopo expedire videretur.

13 Nec

13 Nec citò quilibet lector, citò acolythus, citò diaconus, citò sacerdos fiat: quia in minoribus officijs si diu perseuerent, & vita eorum pariter, & obsequia comprobantur, vt ad sacerdotium post hæc emensis stipendiorum meritis veniant, nec præripiant quod vita probata meretur accipere. Innocent. pp. 1. epist. 4. c. 5.] Syricius pp. epist. 1. c. 9. & 10.] Concilium Rom. sub Nicolao pp. 1. Nullus laicus, &c.

Vide 1. Nicen. c. 2. Sardicen. c. 13. & Gaium pp.

Vide titulum: Neophyti §. 2. & 3. & titulum: Adolescentes. & Conci. Trid. Sess. 23. cap. 11. & 12. reformat.

14 Si enim officia sæcularia (ait Zosimus pp. epist. 1. ad Hesychium) principalem locum non vestibulum actionis ingressis, sed per plurimos casus examinatis temporibus deferunt, quis ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cœlesti militia, quæ propensius ponderanda est, & sicut aurum repetitis ignibus, exploranda, statim dux esse desiderat, cum tyro antè non fuerit, & prius velit docere quàm discere? adsuescat in domini castris lectorum primitus gradu, &c. Celest. pp. 1. epist. 2. cap. tertio.] Hormisdas pp. cap. 1. episto. ad Episc. Hispan.

Gelasius pp. cap. tertio, episto. 1. tempus abbreuiat probationis ordinandorum cum clericorum est penuria.

Per semetipsos episcopi, &c. Concil. Trid. Sess. 23. cap. 3.

15 Quisque à suo tantùm promoueatur. Item facultates de promouendo, &c. Concil. Triden. Sess. 7. cap. 11. & 12.

16 Nulli episcopo liceat alterius episcopi ciuitatis ministrum ecclesiasticum solicitare, & in suis

parochijs ordinare, ſine alterius conſenſu, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia. Sardicen.18.]1. Carth.5.]3. Carth. 21.]Syricius pp. c.6.epiſt.4.]Taurinaten.6.]Innocentius pp. 1.epi. 2. c. 7.]Aruernen. 10.]Braccar. 26.]Valentinum Hiſpaniæ cap.6.]5.Aurelianen.5.]c.18.Triburiē ſis ſub Arnolfo Imp.

17 Imò ampliùs dicit concilium primum Nicenum.c. 17 Si quis auſus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet, ordinare in ſua eccleſia, cùm non habeat conſenſum ipſius, à quo receſſit clericus, irrita erit huiuſmodi ordinatio.]2.Arelaten.13.] Sardicen.19.)Antioch.22.]Sixtus pp. 2. epiſt. 2.] 1.Turonici 10.

Veneticum autem c. 10. Clericos ab epiſcopis ordinatos ſine permiſſu eorum. à quibus fuerant ordinandi, promouere ad ſuperiorem aliquem ordinem non præſumant.

18 Concilium Tridentinum: Vnuſquiſq; à proprio epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusuis generalis aut ſpecialis reſcripti vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur. niſi eius probitas ac mores ordinarij ſui teſtimonio, commendentur. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinū per annum, & ordinatus à ſuſceptorū ordinum executione, quādiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpēſus Trid.Seſſ. 23.c. 8.

Conſtitutionis huius rationem dat etiā concilium Elibertinum c.24. Eo quòd(inquit)peregrè baptizati minimè ſit cognita vita.

Quòd ſi tamen cōtingebat epiſcopum aliquem laborare clericorum penuria, monebatur alter ei dare. 1.Carth.4.]3.Cart.45.

19 Extra prouinciā ſuam non celebret epiſcopus

pus ordinationes Antioch.13.Vide titulum Iurisditionem.

20 Nullus quenquam ordinet, nisi qui localem se futurum primitus spoponderit. Valentinũ Hispaniæ.c. 6.]Quod clariùs dicit Chalced. concil. c.6.Nullum(inquit)absolutè ordinari presbyterũ aut diaconum,nec quemlibet in gradu ecclesiastico,nisi specialiter ecclesiæ ciuitatis,aut possessionis, aut martyrij,aut monasterij, qui ordinandus est pronuncietur. qui verò absolutè ordinantur, decreuit sancta synodus,irritã haberi huiuscemodi manus ĩpositionẽ, & nusquã.posse ministrare.

Sessione 23.Trident.cap.16. cõprobato hoc canone dicitur. Cùm nullus debeat ordinari, &c.

21 Huic simile est, quod eadem synodus Tridẽt. Sess.21.cap.2.præcipit neminem ordinari sine tit. vt vulgò loquuntur,hoc est, inquit synodus: ne quis clericus sęcularis, quamuis aliàs sit idoneis moribus & scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur,nisi prius legitimè constet eum beneficium ecclesiasticum,quod sibi ad victum honestè sufficiat,pacificè possidere. Vide locum.

22 Ipse quoque Alexander pp.3. c. 5. partis primæ.Episcopus(ait)si aliquem sine certo titulo de quo necessaria vitæ percipiat, in diaconum vel presbyterum ordinauerit, tam diu ei necessaria subministret,donec in aliqua ei ecclesia conueniẽtia stipẽdia militiæ clericali assignet. nisi fortè talis qui ordinatur extiterit,qui de sua vel paterna hæreditate subsidiũ vitæ possit habere.]Conc. Tridẽt.Sess.21.c.2.Et parte 30.c.6.Alexander. 3.] Si clerici qui in ecclesiis tuæ iurisditionis beneficia sũt adepti,ad aliã diœcesim absq; tua cõsciẽtia & assẽsu morãdi causa transierint, beneficijs quæ à te habuerint,liceat tibi eos spoliare,nisi fortè di

sciplinis

ſciplinis ſcholaſticis inuigilauerint, aut cauſam rationabilem tibi obſtenderint quare reuerti nõ debeant.]1.Arelaten.22.]3.Carth.37.

23 Nil aliud voluere canones, qui iubent, vt qui in quibuſcunque locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent. 1. Arelaten. 3. & 22. Chalcedon.20.]1.Turon.11.Mileuit.15.]2.Toletan.2.]2.Hiſpalen.3:cauſam adijciens: Scribitur enim in lege Mundiali de colonis agrorum, vt vbi eſſe quiſque iam cœpit, ibi perduret. Non aliter & de clericis qui in agro eccleſiæ operantur canonum decreto præcipitur, niſi vt ibi permaneant, vbi eſſe cœperunt] Cod.de agri.& cenſ.& colon.lib.11.in pluribus legibus.

Volunt idipſum & illi canones, qui mandant, vt qui ad aliam tranſierit eccleſiam, ad eccleſiam quam prius incoluerat, remittatur, compellente ad quem confugerit ſacerdote; vel ſi redire nolit, deijciatur a miſterio.1.Niceni.16.]1.Arelaten.22 Antioch.3.] Chalcedon.10.Gelaſius pp.epiſt. 1. c.2.]25.Hiſpalen.3.]1.Anglican.5.]c.31.Maguntiaci ſub Carolo mag.]Rhemen.20.]c.45.Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp.1.]c.24.Arelatenſis ſub Carolo magno, ſicut Magũtiacum] aut conſenſum habeat epiſcopi.Epaunen.5.

Simili modo & Cabilonenſe concilium. c.41. tempore Caroli magni.Presbyter(ait)proprio loco dimiſſo ad alium migrans nequaquam recipiatur, niſi ſuæ migrationis cauſam dixerit, & ſe innocenter vixiſſe in parochia in qua ordinatus eſt, ſub teſtibus probauerit, literis etiam, in quibus ſui nomina epiſcopi & ciuitatẽ plumbo, impreſſa.Quibus cognitis & talibus inuentis quibus fides adhiberi poſsit, recipiatur.

25 Vt autem ad duas eccleſias in ſui ordinatione

ne quisquam conscriberetur;atque ita hinc & illinc stipendia militiæ vix bene vno loco militans acciperet; res tam absurda, & irrationabilis nec practicabatur(vt ita loquar)nec etiã tolerata fuisset,quum ijs tantùm persoluta sunt militiæ clericalis stipendia, qui officium ipsi persoluebant. Vide tit.Cleri.

Expressè tamen hoc etiam synodus Chalcedo. prohibet cap.10.& repetitur canon. 50. concilij Aquisgranensis sub Ludouico pio Imp.1.

26 Ei cui ascensus(ait 14.Sessio.Trid.capi. 1.)ad sacros ordines à suo prælato ex quacunque causa etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiã extra iudicialiter fuerit interdictus:aut qui à suis ordinibus seu gradibus vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus,nulla contra ipsius prælati voluntatem concessa licentia de se promoueri faciendo,aut ad priores ordines,gradus & dignitates siue honores restitutio suffragetur.

ORARE.

1 ORandi & psallendi vnus per totam prouinciam ordo seruetur, nè quælibet diuersitas apud ignotos seu carnales schismatis errorem videatur ostendere.& multis extet in scandalum varietas ecclesiarum.4. Toleta. 2.]Venet. 15.]1.Braccar.19.]Epaunen.17.]Gerunden.1.]11. Toleta.3.

ORATORIUM extructurus in agro. Vide Basilicæ omnes.

2 Orantibus laicis locus non est apud altare inter clericos,sed extra cancellos chori.2.Turon.4.

Patrem pro filio,aut filium pro patre in precibus nemo proferat.3.Carth.23.

3 Nec inter mulieres.Cęsaraugusta.1.

4 Oraturus humi corpus suum prosternat semper

per & genua figat,exceptis diebus dominicis, & illis solennitatibus quibus ecclesia ob recordatio nem dominicæ resurrectionis solet stando orare. c.37.Turonen.sub Carolo Magno.Aug.epist. 118

5 Orationem dominicam omnes fideles à minimo vsq; ad maximum discant,& memoriter te neant, & sępisimè frequentent pro quotidianis peccatis & sensum bene intelligant. 6. Constant. 7.]ca.45.Maguntiaci sub Carolo magno]Rhemē. 2.]4.Toleta.9.

4.Tolet.9.arguuntur qui die tantùm Dominica eam legendam dicebant.

6 Post quotidianas matutinas & vesperas eam sacerdos legat:Gerunden.10.

7 Legatur ante communionem in missa.3.Toleta.2.

8 Ioannis Wiclef decimus nonus articulus hic damnatus est in concilio Constantiensi: Speciales orationes applicatæ vni personæ per prælatos vel religiosos non plus prosunt eidem quàm generales cæteris paribus.

Preces quibus in officio ecclesiastico liceat vti vide titulum:Lector.§ 4.

ORANDI tēpora & modus.Laod.18.& 19.

ORIGENES damnatus.lib. 11. de ciuitate Dei c.& 13.& lib.21.c.17.cur?

OSCVLVM damus nobis mutuò in missa,ac pacem post peracta illa mysteria precamur,vt cō stet,nos ad omnia quæ in mysterjis aguntur præbuisse consensum.Innoc.pp.1.epist.1.c.1.

OSTIARIVS.

1 Ostiarius cùm ordinatur,postquam ab archidiacono instructus fuerit qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claues ecclesiæ

de

de altarios, dicens. Sic age quasi redditurus Deo rationem pro his rebus quæ his clauibus recluduntur. 4. Carth. 9.

2 Is ab ostio ne breui quidem tempore abesse Laod. 43.

Pactiones in rebus eccles. Vide Alexand. pp. 3. part. 28. & 48.

3 Pallam sacram nec lauet nec tangat fœmina. Soter pp. epist. 2.] Bonifacius pp. 1, teste lib. Pontificali] Antisiodoren. 37.

Palladij hęretici error & depositio in concilio Aquileiensi.

PAPA.

1 PApam, seu sedis Apostolicæ antistitem nemo iudicauit vnquam; aiunt trecenti de Marcellino pp. inquirentes] & Syluester pp. 1. Presul summus à quoquam non iudicatur] & in concilio de Sixto pp. 3. dictum est: Non licet aduersus pontificem dare sententiam.] & Adrianus pp. 2. capitulum collegit illud Syluestri. pp: Vide titulum: Petrus §. 3.

2 Si tamen à fide exorbitet pastor ecclesiæ, à fidelibus moneri potest & debet. Anacletus pp. epi. 3.] Fabianus. pp. epist. 2.] Synodus Roma. 4. sub Symmacho, tempore Theodorici regis] Ioannes pp. 1. epist. decret. ad Zachariam] Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imp. ante citatum Areopagitam.

3 Quisquis clericus papa incolumi, eoque inconsulto, aut subscriptionem pro Romano pontificatu commodare, aut pitacia promittere, aut sacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè suffragium polliceri, vel de hac causa priuatis conuenticulis factis, de liberare atque decernere, loci sui dignitate atque communione priuetur. Concilium Roma. 1. sub Symmacho c. 3.

Et sym-

Et Symoniacè electo aut assumpto (ait Iulius pp. 2. Sess. 5. tertij Lateran.) nulla est potestas spiri tualia aut temporalia administrãdi, & ipse à nullo pro Roma. pontifice habeatur, & suis priuetur beneficijs. Notatu digna sunt in ea bulla Iulij 2.

4 Eo verò inopinatè è vita sublato, cùm de sui successoris electione nõ decreuerit, consecretur is episcopus in quem totius ecclesiastici ordinis electio inclinauerit. Si autẽ (vt fieri solet) studia cœperint esse diuersa eorum, de quibus certamẽ emerserit, vincat sententia plurimorum: sic tamẽ vt gradu suo decidat qui captus promissione nõ recto iudicio de electione decreuerit. Concil. Roma. , sub Symmacho pp. c. 4.

Concilium Roma. sub Nicolao pp. 1. cap. 1. Electio Romani pontificis in potestate Cardinalium episcoporum sit, non electus ab ijs canonicè & concorditer, & deinde sequentibus ordinibus religiosis clericis & Laicis, apostaticus habeatur, & non apostolicus] Ille habeatur papa, Cardinalibus inter eligendum dissidentibus, qui à duabus partibus eorum fuerit electus. Alexander pp. 3. cap. 1. part. 1.

5 Qui ad ecclesiasticam notitiam pertulerit cõsilia eorum qui aliter de pontificali elegeri nt ambitu, & rationabili probatione conuicerit; particeps actionis huiusmodi non solùm purgatus ab omni culpa sit, sed etiam non indigna remuneratione subleuetur. Roma. 1. concil. sub Symmacho pp. c. 5.

6 In concilio Constantiensi sessione 41. recitatur Clementis sexti pp. constitutio de victualibus ac ministris Cardinalium in conclaui existentiũ. Clemens episcopus, seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Licet in constitutione à

Felicis

Felicis rec. Gregorio pp. decimo prædecessore nostro super electione Romani pontificis edita in concilio Lugdunési, inter cætera caueatur expresse, quòd si eundem pontificem in ciuitate in qua cum sua curia residebit, diem claudere contingat extremum. Cardinales in palatio in quo idem pótifex habitabat, omnes conueniant, & in eo singuli singulis tantummodo, nisi illi quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, contenti seruientibus clericis vel laicis (pro vt elegerint) vnum conclaue, nullo intermedio pariete, vel alio velamine, inhabitent in communi. Et quod diebus certis, non facta prouisione de pastore, de cursis, panis, vinum, & aqua tantum eisdem cardinalibus, donec subsequetur prouisio, ministretur. Quia tamen sicut frequenti multorum assertione & in cardinalatu constitutorum percepimus, nonnulli ex cardinalibus in obseruatione cóstitutionis ipsius grauati aliàs nimirum extiterũt, multi quoq; ex ipsis duos in conclaui prædicto habuerint seruientes, non absq; scrupulo consciẽtiæ propter ambiguitatem dictorum verborum, videlicet, quibus ex patenti necessitate duo permittuntur, haberi, in dicta constitutione (vt præmittitur) contentorum, nos prouidere super his cupientes, ex his & certis alijs causis rationabilibus, quæ nostrum ad id animum induxerunt, rigorem constitutionis ipsius, & etiam ad fratrum nostrorũ supplicationem in his prouidimus temperandum autoritate Apostolica statuentes, q̃ cardinales postquam conclaue huiusmodi seu clausuram pro dicta celebranda electione intrauerint, singuli duos seruientes tantùm, clericos vel laicos, pro vt duxerint eligendos. ac etiam singulis præter panem, vinum & aquam in prandio &

in cœna duntaxat vnum ferculum seu missum carnium vnius speciei tantummodo, aut piscium seu ouorum cùm vno potagio de piscibus vel carnibus principaliter non confectis & decentibus salsamentis, habere valeant vltra carnes salitas & herbas crudas: ac caseum, fructus siue electuaria, ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret vel saporem. Nullus verò eorum de alterius ferculo vesci posit. Liceat etiam eis ex decentia honestatis habere in clausura huiusmodi, cum in lectis causa quiescendi vel dormiendi esse voluerint duntaxat, intermedia seu velamina simpliciũ tantummodo cortinarum, prædictis, & felicis recordationis Clementis Papæ quinti prædecessoris nostri, & alijs constitutionibus apostolicis cõtrarijs, quibus per hoc in alijs derogare nolumus, non ostantibus quibuscunq;. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinione, octauo idus Decembris, Põtificatus nostri anno decimo.

7 Ioannis Wiclef articulus 41. damnatur Constantiæ: Electio Papæ à cardinalibus, à diabolo est introducta.

8 Eiusdem concilij Constantiensis sessione 39. Formam habes professionis quam electus pp facere debet. Ego. N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cuius ecclesiam suo præsidio regendam suscipio, & beato Petro apostolorum principi corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita constitutus fuero, me firmiter & credere & tenere sanctam

re sanctam fidem catholicam, secundùm traditiones apostolorum, generalium conciliorum,& aliorum sanctorum patrum, maximè autem sanctorum octo conciliorum vninersalium, videlicet primi Niceni, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi item Niceni, octaui quoque Constantinopolitani, necnon Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis generalium etiam conciliorum,& illam fidem vsque ad vnum apicem immutilatam seruare. & vsque ad animam & sanguinem confirmare, defensare & prædicare, ritum quoque pariter sacramentorũ ecclesiasticorum catholicæ ecclesiæ traditũ omni modè prosequi & obseruare. Hanc autem professionem & confessionem meam per notariũ scriniorum sanctæ Romanę Ecclesiæ me iubente scriptam, propria manu subscripsi,& tibi omnipotenti Deo pura mente & deuota conscientia sup tali altari,&c. synceriter offero in præsentia taliũ, &c. Datum,&c.

9 Moriente Romano pontifice (ait concilium Romanum sub Nicolao pp. 1.) vel cuiuscunque ciuitatis, nullus præsumat facultates eorum inuadere, sed successoribus eorũ reseruentur integrę.

10 Nos (ait Leo pp. 10.) felicis recordationis Honorij tertij & Bonifacij octaui Roma. Pont. contra hostiliter insequentes aliquem Cardinalium Rom. Ec.& illis præsentia, consilio aut &c. Sessione 12. 2. Lateranensis.

11 Electum consecrat episcopus Ostiensis: v ordinauit Marcus pp. 1. teste Damaso in libro Pontificali.

12 Nomen papæ in missa recitetur, ipseque cōmendetur. Vasense. cano. 4.

Q Paroc-

1 PArochiæ presbyteris sunt à Dionysio pp. assignatæ]& diaconis à Gaio pp. in populosis vrbibus, vt videre est in eius epist. decretali.

2 Diuino quodam cõsilio (ait Leo pp. x. sessio. 10. tertij Lateranen.) ecclesia parochias instituit, diœcesis distinxit, episcopos creauit, &c.

Parochia quando visitanda. in tit. ecclesia.

Quando multiplicandæ. Conc. Trident sess. 21. capitulo 4.

PASCHA.

1 PAscha die Dominico semper celebrandũ est. Pius pp. 1. epist. 1. ad vniuersos, &c.]Victor. pp. epist. 1.]1. Arelaten. 1.]Romanum cõcil. sub Syluester pp. act. 1. c. 2.]non cum Iudæis, qui non nisi luna decimaquarta illud celebrant. Antiochenum concil. c. 1. quod citat. Nicenum. 1.

Contendebatur olim quo die foret celebrandum, & ecclesiis minoribus maior ecclesia præscribebat ecclesiam. 3. Carth. 1. & 41.]1. Arelatẽ. 1.]4. Carth. 65.]5. Carth. 7.)4. Aurelia. 1.]4. Tol. 4.]2. Braccar. 9.

2 Innocentius pp. 1. epist. 11. mandat celebrari. 11. die Kalendarum Aprilium.]Vigilius quoque pp. epist. 1. c. 5.]1. Anglicanum c. 1. hoc clarius dicit: Celebremus illud omnes dominica prima post decimamquartam lunam.

3 Sex diebus eius solennitas durauit. 2. Mantisconen. 3.

PASTOR.

1 PAstores ecclesiæ pro meritis plebis sæpe deprauantur. Anacletus pp. epist. 3.]Euaristus pp. epist. 2

Pastoratu donandus profiteatur aliquid. titu. Ordinis. §. 5. Vide §. 2. in tit. Papa. istud exemplis probat Vincentius Lyrinensis.

In Parochialibus,&c. Conc. Trident. seſſ. 24. capitulo.13.

Paſsionis Dominicæ hiſtoria populo quotānis prædicetur.4.Toleta.6.

Patibulis pro ſceleribus ſuis appendendis dan da eſt communio,ſi de omnibus peccatis ſuis pu ram confeſſionem egerint.Wormatien. 80.

PATRINVS.

1 PAtrinus non poteſt abbas aut monachus eſ ſe.Antiſiodor.25.

2 Nec vllus propriam prolem de fonte baptiſmatis ſuſcipiat.c.55.Magūtiaci ſub Carolo mag. Hinc ſpiritualis ſurgit affinitas.vide c.31.Cabilonen.temp.Caroli magni]& Alexander.pp.3.ca. 2.part.32.

3 Patrini eos quos de fonte lauacri ſuſceperūt, erudire ſummopere ſtudeāt,quia pro eis fideiuſ ſores exiſtunt.c.19.Arelaten.ſub Carolo magno] c.47.Maguntiaci ſub eodem.

Patronatus Vide Ius patronatus.Cōcil.Tridēt. ſeſſ.14.capitulo.12. & 13. ſeſſ. 24. cap. 3. in fine. ſeſſ.25.c.9.

PAVPERES.

1 PAuperes ſuos vnaquæq; ciuitas ſecundùm vires ſuas paſcat.2.Turo. 5.]idipſum vult. c.36.Turo.ſub Carolo magno. Pauperum oppreſ ſor.tit.oppreſſor.Vide titulum.Senes.

2 Contra vexatores dentur eis ab epiſcopo defenſores.5.Carth.9.Vide titulum:Oppreſſor.

3 Potentes non emant fraudulenter res eorum. c.23.Arelaten. ſub Carolo magno.]c. 7. Maguntiaci.ſub eodem.

PAVLVS Samoſatenus docebat,Chriſtum non deſcendiſſe de cœlis,ſed merum hominē ex Maria prodijſſe, tēpore Dionyſii pp. & 1. Braccar.3.

Peccat vnusquisque quotidie, vt etiam sancti quamdiu hic viuunt, non mendaci humilitate, sed veraci confessione possint quotidie dicere pro seipsis. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus: &, Dimitte nobis debita nostra. Mileuita. concil. c. 6. 7. & 8.

Pensiones. De his vide Conc. Trid. sess. 24. c. 13.

PECCATVM.

1 Peccati autorem Deum esse dicentes, & mala opera æquè vt bona operari, anathema sint: Concilium Trid. sess. 6. cano. 6. Vide Aug. lib. 1. contra duas episto. Pelag. cap. 3. Prosperus sententia 14. ad cap. Gallorum. & respon. ad 10. obiectionem Vincentianam.

Peccatum multitudinis inultum hic manet. Innoc. pp. 1. epi. 22. c. 6. & epi. 24. c. 1.] Aug. epi. 50. & 64. & enchiridij c. 80. Cyprianus epist. 3. lib. 1.

Peccatum originale vnicuique proprium inest. Conc. Trid. sess. 5. decreto 1.

Non raditur, sed verè tollitur in baptismo, ibidem: & sumptum est ex Augustino, lib. 1. contra 2. epist. Pelag. cap. 13.

Peccatum originale an Maria virgo habuerit, nec ne, incertum atque indefinitum reliquit synodus Trid. sess. 5. decreto de peccato originali: secuta cõstitutiones ea de re Sixti 4. i Extrauagãte.

Graue nimis, peccatum verò actuale, ne minimum quidem vnquam admisisse, docet ibidem Concilium, ecclesiæ esse sententiam.

Peccata venialia etiam iustissimi quiq; in hac vita cõmittunt, & si propter illa non desinant esse iusti Conc. Trid. sess. 6. c. 11. & cano. 23. Con. Mileuit. capitulo. 6. vide & conc. Carthaginense.

Iustos in omni opere bono saltem venialiter peccare, orthodoxæ religionis doctrinæ contra-

rium

rium Concil.Triden.seff.6.cap.11.& cano.25.

Si quis dixerit, nullum esse mortale peccatũ nisi infidelitatis, anathema sit. Concilium Trid. canone.27.

Peccato mortali quolibet amittitur gratia Dei sed non fides;Concil.Trident. seff.6.capit. 15. & cano.27.& 28.

Venialia peccata non est necessarium confiteri sacerdoti,sed mortalia vniuersa, synod. Tridẽ. seff.14.cap.5.

Peccata atrociora non à quibusquis.sed à summis duntaxat sacerdotibus per absolutionẽ dimitti possunt.Concil.Trident.seff.14.cap.7.

PERIVRIVM.

1 Periurio eadem quę adulterio aut homicidio spõte commisso pœnitentia imponitur.Eutychianus pp.1.

A communione biennio clericus remouetur qui peierauit in causis iureiurando finiendis. 3. Aurelia.8.cau.22.q.5.Qui peierat.

2 Peierans etiam coactè, tres pœniteat quadragesimas.Pius pp.1.

3 Peierans voluntariè, postea ad ferendũ testimonium non admittitur.1.Mantisco.17.

4 Inducens alterum ad peierandum,vsque ad vitæ exitum uon cõmunicat.1.Mantisco.17.]c.34. Turonensis sub Carolo magno.

5 Martinus pp.5.in concilio.Constantien.iubet inquisitoribus,vt quærãt à suspectis de fide, vtrũ credant periurium scienter commissum ex quacunque causa vvl occasione, pro conseruatione vitæ corporalis,ꝑpriæ vel alterius, etiam in fauorem fidei, sit morale peccatum.

Peregrinandi ad loca, & limina Apostolorũ vel quorũlibet sanctorum, propositũ

bonum est, modò non id malo ac prauo animo facere velis, vt illi, qui vel ideo id faciunt (inquit cõcil. Cabilonen. cap. 45. tempore Caroli magni) vt maiorem habeant materiam mendicandi. de quo rum numero sunt illi, qui circumquaque vagantes illò se pergere mentiuntur, vel quia tantum sunt vecordes, vt putent se sanctorum locorum sola visione à peccatis purgari; non attendentes quod ait B. Hieronymus: Non Ierosolymam vidisse, sed Ierosolymis bene vixisse laudandum est De qbus omnibus, dñi Im. qualiter sit emendãda sententia expectetur. Qui verò peccata sua sacerdotibus in quorum sunt parochijs confessi sunt, & ab his agendæ pœnitentiæ consilium acceperunt, si orationibus insistendo, eleemosynas largiendo, vitam emendando, mores componendo Apostolorum limina vel quorumlibet sanctorũ inuisere desiderant, horum est deuotio omnibus collaudanda.

Peregrinandi votum an possit commutari. Alexander. pp. 3. p. 35. ca. 3.

PERSECVTIONEM patientes episcopos pro fide laudat Zepherinus pp. epist. 2.] Eusebius pp. 1. epist. 2.] Sixtus pp 2. epist. 2.] Felix pp. 2. duabus posterioribus epistolis.

PERSECVTIO.

1 PErsecutiones & tribulationes pro catholica fide, & ecclesiastica re, & Christiana religione patientem, honore omni à sacerdotibus honorandum, & per diaconum esse nutriendum 4. Carth. 43.

2 Impeti possunt humanis præsumptionibus quæ diuino sunt iudicio constituta, vinci autem quorumlibet potestate non possunt. Gelasius pp. ad Anastasium.

3 Prædicans paganis euangelium, si supportare non valuerit eorum persecutionem, habet præceptum dominicum vt in aliã ingrediatur ciuitaté. Zacharias pp. ad Bonifa. episcopum epist. 5.] Nicolaus pp. 1. apud Gratia. 7. q. 1. capitulo Siscitatis. Qui bene addit. Cum tranquillitas reddita fuerit diuina pietate, sopitaq; furentium infestatio; mox gregem perquirere, & in vnum colligere, & eius animos cœlestis patriæ pace ac potissimum securitate prædicata, sursum erigere debemus.

Perseuerantiam in iustitia vsque ad finé, nemo sibi absoluta certitudine polliceatur, Concil. Trident. sess. 6. cap. 12. & canone. 16. Vnde Aug. lib. de bono perseueran. cap. 12.

PERSONAE tres sunt, vna tamen earum est diuina natura. 5. Constantinop. actio. 4. capit. 1.] 1. Braccar. 11.] Vigilius pp. c. 2. epist. 1

Harum processum explicat Sixtus pp. 1. episto. ad Gratum Titulus, Trinitas videatur.

PETRVS ET PAVLVS.

1 Petrus & Paulus Apostoli eodẽ anno & die occisi sunt. Anacletus pp. epist. 1.] Gelasius pp. in decreto de apocryphis] Nicolaus pp. 1. post medium epist. ad Michaelem Imp.] Niceni concilij primi præfatio] Aug. lib. 1. de consensu euang. capitulo 10.

Translatio eorum. Cornelius pp. epist. 1.

2 Romam in carne venientes (inquit Nicolaus pp. 1. ad Michaelem) vitæ verbum euangelizantes, ab ea erroris caliginem amouentes, veritatis lumine mentes hominum illustrantes, & in ea vno eodemque die martyrium consummantes, sanctã Romanam ecclesiam roseo cruore suo consecrauerunt.

3 Petri tamen potestas eminet supra potestatẽ

aliorum Apostolorum Melchiades pp. in epistol. ad episc. Hispaniæ.]Anacletus pp. epist. 2.]Marcus pp. 1. ad episcopos AEgypti,]Felix pp. 2. maximè cc. 19. epist. 2.]Vigilius pp. epist. 1. c. 7. Vide titulũ: Ecclesia.

Sessio. 8. Ioannis Hus articulus septimus Constantię dãnatus est: Petrus non, est fuit caput ecclesiæ sanctæ catholicę.

4 Prærogatiua eius est, vt fides illibata in finem vsque per eũ, successoresq; eius perduret. Marcus pp. 1. ad episcopos AEgypti: & Agatho pp. ex eo, in synodo Constantinop. 6. actio. 3.]Ennodius diaconus libello pro Symacho pp. à synodo Roma. cõprobato.]Vide titulum. Sedes apostolica.

Philosophi cum philosophorum principia aut conclusiones à recta fida deuiantes (vt quod mũdus semper fuit, anima est mortalis) auditoribus suis prælegunt. eis etiam religionis Christianæ veritatẽ manifestẽt. Leo pp. 10. sessio. 8. Later. 5.

PLACITA publica & sęcularia neque in atrijs basilicarum, neque in ipsis basilicis fiant, dicente Domino: Dominus mea, domus orationis vocabitur. c. 22. Arelaten. sub Carolo mag.]c. 39. Turonẽ. sub eodẽ.]c. 40. Magnntiaci sub eodẽ.]c. 11. Moguntiensis. Quãdo non sint habẽda, vide in titulo. Quadragesima. &. Dominica die.

POENA.

POEnam talionis sustinet, qui probare non potest crimen quod obiecit, quisquis ille sit. 7. Carth. 5.]Fabianus pp. epist. 3.]Damasus pp. 2. q. 3. c. Calũniator.]Sixtus pp. 3. c. 4. epist. suæ.]2. Bracaren. 8.]1. Arelaten. 24.

Pœnã temporalem manere hic vel in futuro seculo soluendã, remissa æterna ꝑ sacramẽta, Synodus Trid. sess. 6. cano. 30. & sess. 14. c. 8. & cano. 12.

1 Pœnitet Deum, si quæ ordinarat immutet. 8. toleta.2. *Ierem. 18. Ezech. 33.*

POENITENTIA, per quā lapsi à iustificationis gratia reparantur, secunda post naufragiũ tabula. Concil. trid. sess. 6. cap. 14. & sess. 14. cano. 2.]ex Hieron. in epistola ad Demetriadẽ, quæ incipit. Intro omnes; & tertul. lib. de pœnit.

Pœnitentiam post lapsum longe aliam esse à baptismali. ibidem, & sess. 14. cap. 2. & 8. Optima pœnitentia noua vita, damnatur in concil. trident. sess. 14. cano. 14. & cap. 8.

Minister huius sacramenti, est solus episcopus vel sacerdos, conc. Florent. in decreto Armenorũ Conc. triden. sess. 34. cap. 6. & cano. 10.

Pœnitentiæ sacramentum à Christo institutũ: syno. trd. sess. 14. ca. 1. Pœnitentia nunquam non necessaria fuit ad remissionem peccatorum impetrandam, ibidem.

Forma sacramenti pœnitentiæ, Ego te absoluo &c. Materia verò pœnitentis actus, contritio, confessio, satisfactio. Conc. Trident. sessio. 14. cap. 3. Conc. Florent. in decreto Armenis dato.

Effectus huius sacramenti, est remissio peccatorum, & reconciliatio cum Deo. ibidem.

Pœnitentia non modò ex grauioribus, sed etiã ex leuioribus commissis geritur. Innocentius pp. 1. cap. 7. epist. 1.

Pœnitentiam imponens attendere debet, &c. Alexander pp. 3. part. 35. c. 1.

2 Quæ autem de grauioribus geritur peccatis, ea duplex est, priuata & publica seu solennis.

3 Subijciuntur verò publicæ pœnitentiæ non quicunque grauius deliquerint, sed qui publicè peccarint. 4. tole. 53. c. 26. Arel. sub Carolo mag.

Rhemen.

Rhemen.31.Ticinensis synodus. De eodē Cōcil. Triden.sess.24.cap.8.reformat.

De Pœnitentiario in Cathedralibus ecclesijs. Trid.ibidem.

Et quia oculatim noscebantur quotquot erāt huiusmodi pœnitentiæ subditi,non autem absconsè pœnitentiam agebant:hinc vulgari appellatione, quasi soli,appellabantur pœnitentes.Pœnitentem dicimus(inquit 1.Toletanum c.2.)qui post baptismum aut pro homicidio,aut pro diuersis criminibus,grauissimisque peccatis publicam pœnitentiam gerit.

4 Publicæ ac solennis huius pœnitētiæ cōditiones ac qualitatis ex varijs canonibus colligere licet.Conciliū Agathēse cap.14.Pœnitētes (inquit) tempore quo pœnitentiā petunt, impositionem manuum & ciliciū super caput à sacerdote(sicut vbique constitutum est)consequantur,si autem comas non deposuerint,aut vestimenta non mutauerint,abijciantur.]Idipsum insinuant. 3.Toleta. ca. 12.] 4.Toleta.54.]6.Toleta.7.] Epist.cleri Romani ad Cypr.to.1.conc.Pulsent sanè,&c.

Omni tempore ieiunij(ait 4.Carth.80.)manus pęnitentibus à sacerdotibus imponatur. cuius rei meminit Lao.10.]3.Tol.11.]Leo pp.1.c.1.epi.90.

Pœnitentes ijdem mortuos ad ecclesiam & afferre & sepelire debebant.4.Carth.81.

Genua flectere seu flexis genibus orare debēt & diebus remissionis,4.Carth.82.

In lib.9.hist.eccles.tripart.c.35.In occidentalibus(ait Zozomenus)seruatur ecclesijs,& maximè apud Roman. vbi etiam locus est certus pœnitentium.Stant enim rei, & velut in lamentationibus constituti.Cum enim sacra celebratio fuerit adimpleta, illi communionem non percipientes cum gemitu

gemitu & lamentatione seipsos in terram posternunt. Ad quos concurrens episcopus & ipse cum lachrymis & gemitu spirituali posternitur, & omnis ecclesiæ plebs fletibus inundatur. post hoc autem prior surgit episcopus, & eleuat iacentes à terra. Tum competenter pro pœnitentibus facta oratione, dimittit omnes. At illi afflictionibus sponte vacantes, aut ieiunijs, aut abstinentia lauacri, aut suspensione ciborum, aut rebus alijs quæ iubentur, expectant commune tempus quod decernit episcopus. Constituto verò tẽpore velut quoddam debitum exoluentes, afflictione de peccato curati, cum populo communione participantur.

5 Augustinus epistola ad Macedo. quæ est 54. dicit, Cautè salubriterq; prouisum est, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel in ecclesia concedatur, ne medicina vilis minus vtilis esset ægrotis, quæ tanto magis salubris est, quantò minus contemptibilis fuerit. Hæc Augustinus.

Huic Syricius pp. c. 5. epist. 1. suffragatur, dicẽs de reuersis ad defleta peccata: De quibus, quia iam suffugium non habent pœnitendi, scilicet solenniori illo modo, &c.

6 Qui susceptam publicè pœnitentiam intermiserint, & ad prioris erroris consuetudinem reuoluti, vitæ se sęculari conuersationiq; reddiderint, non solùm à communione dominicorum sacramentorum, sed etiam a conuiuijs fideliũ sunt submouendi. Venetici 3.] 1. Turon. 8.] Epaunen. 23.] 1. Aurelian. 13.] 3. Toleta. 11.

4. Toleta. ca. 54. Quod si aliqui per potentiam irreuocabiles sunt, nec admoniti reuertuntur, vt veri apostatæ coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur.] 6. Toleta. 7.

7 Negligentiores pœnitentes tardius reconci-

lientur

lientur.4.Cartha.75.]Illerden.1.

Contra hos loquitur Cabilonen.Caroli magni tempore c.35. Multi(inquiens)in pœnitentia nõ tam peccati remisſionem, quàm temporis conſtituti expectant expletionem, & ſi carnium & vini vſus eis interdictus eſt,mutata nõ voluntate, ſed eiuſdem cibi aut potus perceptione,intantum de litijs ſuis indulgent,vt delitioſius his interdictis aliorum ciborum vel potionum appetitus viuere cognoſcantur.Spiritalis autem abſtinẽtia eſt, quæ in pœnitentibus potisſimũ vigere debet; & quorundam ciborum ac potionum perceptiones & deſiderium fugere debet.ille,inquam, ille magis parſimoniæ ſeruire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolum quarundam rerum perceptiones, ſed delectationes corporis penitus interdicit.]

8 De illis qui acta pœnitentia, tanquam canes ac ſues, ad vomitus priſtinos ac volutabra redeunt,quoniam iam ſuffugium nõ habent pœnitendi.(.ſ.ſolenniter)decernimus,vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur: ſacris miniſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint. A dominicę autẽ menſę conuiuio ſegregentur,vt hac ſaltem diſtrictione correpti & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & alijs exemplum tribuant,quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur.Quibus tamen,quoniam carnali fragilitate ceciderunt,viatico munere,cum ad dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri.Syricius pp.epiſt.1.cap. 5.

9 Loca habeant varia adſtricti ſolenni pœnitẽtiæ;nam quidam cum energumenis orabant, quidam inter catechumenos.Ancyra.16.]1 Niceni. 13.]2.Arelat.11.]Illerden.6.]Felix pp.3.capit. epiſt.decretal.

Iuuenibus

10 Iuuenibus imponi non permisere. Felix pp. 3.epist.1.ca.4.]3.Aurelianen.24.

Imò non nisi homini annorum quadraginta. Concil.Roma.sub Syluestro ca.12.

11 Nec coniugatis matrimonio, nisi ex mutuo cõsensu.2.Arela.22.]Leo po.1,epi.90.]3.Aur.24. Syricius pp.c.5.epist.1.

Sextum Toletanum.c.8:ex Leo.pp.1. epist. 90. Coniugatus iuuenis addictus pœnitentiæ, dum mortis formidatur casus(inquit)si fortè fuerit incontinens, redat ad pristinum coniugium, ne postea adulterij incurrat lapsum, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiæ statũ.] VVormatien.37, Ezech. 18. & 33. Isaie 43. Ezek. 1.9. Isaie 59.

POENITENS alteri nubens defuncto coniuge, cum eodem ab ecclesię liminibus arceatur. 2.Arelaten.21.]4.Toletan.54.

10 Solennem illam pœnitentiam agere clerico vlli non conceditur.Syricius pp.epist.1. cap. 4.] Leo,pp.1.cap. iepst.90.ad Rusticum Narbonen.

Hoc postea vbique obseruatum est.dicit enim primum Arausica.ca.4.

Pœnitentia desiderantibus etiam clericis non est neganda.]1.Aurelianen.14.

11 Sacerdos pœnitentiam imploranti, absque personæ acceptione pœnitentiæ leges iniungat. 4.Carthaginen.74.

De eodem Cabilonensi.capite 25. tempore Caroli magni.

12 Salutem homini adimit quisquis mortis tempore pœnitentiam denegauerit, & desperat de clementia Dei, qui eum ab subueniendum morienti sufficere, vel in momento posse non credit. Luc. 23. perdidisset latro in cruce præmiũ ad Christi dextrã pendens, si illũ vnius horæ pœnitẽtia nõ iuuisset.

fert cùm esset in pœna promittit, & per vnius sermonis promissionem habitaculum paradysi Deo promittente promeruit. Vera erga ad Deum conuersio in vltimis positorum, mente potius est existimanda quàm tempore, propheta hoc taliter asserente: Cum conuersus ingemuerit, tunc saluus erit. Cum ergo dominus sit cordis inspector, quouis tempore non est deneganda pœnitentia postulanti, cùm ille se obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari. Celestinus pp. 1. epist. 2.] Sic Leo pp. 1. epist. 89. idem decernit: Quia (inquit) misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire.] & 4. Carth. 76. & loquuntur etiam de eo qui morbi vehementia, vel iam aductus in furias, vel mutus effectus fuerit, vbi accersitus adfuerit sacerdos ei, qui antè pœnitentiā & reconciliationem simul petierit] Epaunen. 36.] similis est sententia 11. Toletani. ca. 12. vbi citatur Leo. pp.] 12. Toletani. 2.] Agathen. 15.] Innocen. pp. 1. epist. 1. c. 7.] Felix pp. 3. c. 3. epi. 1. Vide titul. Desperandum. §. 2.

Ezech. 18. & 33. Isaiæ 43. Psal. 119. Isaiæ. 59.

Augustinus cap. vltimo libri prioris de adulterinis coniugijs: Quæ baptismis (inquit) eadem reconciliationis est causa. Vide titulum: Baptismus. §. 18.

13 Præsbyter eam tunc negans, reus est animarum. Iulius pp. 1. 26. q. 6. c. Si præsbyter.

14 Si superuixerit, admoneatur ab his qui testati sunt eum petijsse pœnitentiam iniungi sibi, petitioni suæ satis factum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus. 4. Carthaginen. 76. & canones. §. 11.] 1. Auraus. 3.

15 Extra periculum autem, non quouis tempore, sed in cœna Domini, seu feria quinta septimanæ vltimæ Quadragesimæ, si pœnitentiam expleuerant,

rant,reconciliabantur pœnitentes.Soter.pp.apud Gratianum de consecr.dist.2.cap.In cœna Domini.] Innocentius pp.1.cap.7.epi.1.] c.47. Cabilonensis tempore Caroli magni,rationem,vt cæteri canones, assignans. Ad percipienda corporis, & sanguinis Dominici sacramenta cum alijs fidelibus.

Periculi casum ponit Cyprianus etiam epist.2. libri primi epistolarum, dicens. Nè igitur quod ore nostro &c.

16 Reconciliationem hanc canones factam dicunt per manuum sacerdotis impositionem seu absolutionem,& sanctæ communionis seu eucharistiæ concessionem, à cuius perceptione semoti erant. 4.Carthag.76.& 78.]Leo.pp.1.episto.89.] 1.Arausic.3.]Felix pp.3. c. 4. epist.1. qui citat. 1. Nice.cap.13.

Pro qualitate cuiusque delicti impositam fuisse,vide in titulo.Confessio.

PONTIFEX.

1 Pontificum sacra autoritas, & regalis potestas, duo sunt quibus principaliter mundus hic regitur.Gelasius pp. epist. ad Anastasium Augustum.

Prębendæ ecclesiasticæ.titulo, Beneficia.

2 In quibus tantò grauius est pondus sacerdotum,(ait ibidem Gelasius)quantò etiam pro ipsis regibus hominum in diuino reddituri sunt examine rationem, & si enim in humano generi dignitati præsideant,rerum tamen præsulibus diuinarũ deuoti colla submittunt,atque ab eis causas suæ salutis expectant, inque sumẽdis cœlestibus sacramentis subdi se debere cognoscunt.

PRECARIAE mentio fit.6.toleta.5.]Rhemen.39.& 37.]Moguntiensis 20.

Præ-

PRAEDESTINATIONIS Dei temerariā præsumptionem, quia quis certò statuit se de numero prædestinatorū esse, summopere esse cauēdam. Concil. trident. sess. 6. capit. 12. & cano 15. Vide Augustinum cap. 13. de corrept. & gratia.

PRAEDESTINARI aliquos diuina potestate ad malum, qui ausus fuerit dicere, anathema sit. Concilium Arausicanum 2. cap. 25.] Concil. trident. sess. 6. cano. 17.

PRAEDIA diuinis vsibus tradita quisquis humanis applicat, sacrilegus est. Pius pp. 1. apud Gratia. 12. quæst. 2.]Vrbanus pp. 1. in epist. decretali.]Maguntien. 11. Vide prosperū lib. 2. de vita contemp. cap. 16. & Aurelianen. 3. cap. 1. De vera possessione 2. Lateran. 40.

PRAEDICARE verbum Dei cuius sit, habes in titulo, Episcopus, §. 41. 42. & sequentibus.

PRAEDICATORES euangelij quales esse oporteat quomodo aduersus improbos defendendi per episcopos, si bene, quomodo castigandi si male prædicent. Conc. trident. sess. 5. capit. 2. de reformat.

Religiosi in monasteriis suis sine superioris licentia, in templis parochialibus sine episcopi aut pastoris licentia prædicare non possunt. Ibidem.

Admonendi sunt potentes (ait Tycinensis synodus sub Ludouico Imp.) vt ad maiores ecclesias vbi præcationem audire possint, conueniant. & quantùm dono omnipotentis Dei diuitijs & honoribus cæteros antecedunt, tanto ad audiendū præcepta conditoris sui alacrius festinent.

PRAEFATIONES has nouem in sacro catalogo tantummodò inuenimus recipiendas, quas longa retro veritas in Roma. Ecclesia hactenus seruauit; vnam in albis paschalibus, aliā de ascen-

de ascensione Domini, tertiam de pentecoste, quartam de natali Domini, quintam de apparatione Domini, sextam de Apostolis, septimam de sancta Trinitate, octauam de cruce, nonam de ieiunio & quadragesima. Pelagius pp. 2. epist. 4. ad episcopos Germaniæ & Galliæ De consec. dist. 1. c. Inuenimus. attribuitur istud Gelasio.

PRESBYTER.

1 PResbyter nullus ordinetur qui triginta ætatis suæ non impleuerit annos. Fabianus apud Gratia. distinct. 58. c. Si quis 30. Noecesar. 11.] Agathen. 17.] Bonifacius pp. 1. apud Gratiã. dist. 78.] 4. Toletan. 18. & 19.] c. 12 turonen. tempore Caroli magni.

2 At Zacharias pp. epist. ad Bonifac. quæ est 5. Inquisisti etiam hoc (inquit) si ante trigesimum annum liceat sacerdotem ordinari bonum, vt ordinetur is solùm, qui eius sit ætatis, si inueniri pōt, si autē minimè reperiuntur, & necessitas exposcit, à vigintiquinq; annis & suprà leuitę & sacerdotes ordinentur. Vide Concil. Triden. sess. 23. c. 12. & 14.

Anaclet. pp. epist. 2. annotat, nullum eorũ qui ante Abraham vixere, appellari presbyterum, quamuis longior illorum vita fuerit: atque ita, non à longæua vita nomen impositum, sed, &c.

2 Episcopo & omnibus presbyteris eius capiti manus imponentibus, ac traditione & orarij & patenæ ordinatur. 4. Carth. 3.] 4. Toletan. 27.

3 Qui literas nescit, non ordinetur presbyter, quandoquidem laicos docere habet. Hilarius pp. c. 3. epist. ad episcopos Tarracon.] 5. Toletan. 8.] imò nisi & literas norit, & baptizandi ordinē. 2. Aurelian. 15.

Imò nisi psalteriũ, & cantica vsualia, vel hym-

nos per didicerit. 8. Toletan. 8.

Libellus officialis, seu rationem gerendi ecclesiastici officij continens, detur ei cum ordinatur, 4. Toletan. 25. Sic monet 2. Lateranen. c. 27. Episcopi promouendos in sacerdotes diligenter informent, vel per seipsos, vel per alios viros idoneos super diuinis officijs, & ecclesiasticis sacramentis, qualiter ea ritè valeant celebrare. quoniam si ignaros, & rudes de cætero ordinare præsumpserint, & ordinatores, & ordinatos graui decreuimus subiacere vltioni. Sanius est enim, maximè in ordine sacerdotij, paucos bonos, quàm multos malos habere ministros, quia si cœcus cœcum duxerit, ambo in foueam dilabuntur.

Si vel inuitus vel reclamans fit quispiam ordinatus, ordinationem ratam esse videntur, & dicere, & probare. 8. Toleta. 7.] Simplicius pp. epist. 2. vide 3. Aurelianen. 7.

4 Ad sacerdotium nemo potest assumi in vinculo coniugij constitutus, nisi fuerit promissa conuersio (scilicet ad continenter viuendum) ipsius & vxoris. 2. Arelaten. 2.] Gangren. 4. indicatur id obseruatum.

Vide titulum: Continentia. S. 1. 1. 3. &c.

5 Quod si ad torum vxorum suarum redire voluerint (ait Agathen. c. 9.) pp. Innocentij ordinatio, vel Syricij episcopi autoritas seruetur, vt sine spe veniæ excidant in perpetuum à gradus sui dignitate. Syricius pp. epist. 1. c. 7.] Innocent. pp. 1. epist. 3. c. 1.] Antisiodoren. 21.

6 Presbyter si vxorē duxerit, ab ordine suo deponi debet. Neocesar. 1.] Rom. concil. sub Syluestro c. 19.] Maguntien. 19. tempore Arnulfi Impe.

Presbytera erat presbyteri relicta. Antisiod. 21. 2. Turon. 20.] Laod. 11. senior vidua.

Quod

7 Quòd si fornicatus fuerit, & adulteriū commiserit, extra ecclesiam abijciatur, & ad pœnitētiam inter laicos redigatur. Neocesarien.1.] Aruer.concil.post canones.] Womart.11. Synodus Francica sub Zacharia pp.is(inquit) duos annos in carcere pœnitentiam faciat.

Non cantet inter epulas. Antisiodoren.40.

Presbyter cardinalis damnari non potest nisi 44.testibus Syluester in concilio Romano.

Præscriptione temporis quantumuis diuturni nil venit ex ecclesiæ possessionibus in proprium ius clerici cuiuscunque, dummodo pateat ecclesiæ rem fuisse. Agathen.59.]1.aurel.25.] (vbi dicitur lex præscribendi esse secularis) Epaun. concil.c.18.ex Agathensi]4.Aurelia.18.] 2.Hispalense.c.1.] 4. Toletan.c.33. & 34. non negat id esse verum, & naturale ius]6.Toletan.5.

In iure prædiorum (inquit August.c.7.libri de de, & operibus) tamdiu quisque bonæfidei possessor rectissimè dicitur, quādiu se possidere ignorat alienum, cùm verò scierit, nec ab aliena possessione recesserit; tunc malæ fidei perhibetur; tunc iustè iniustus vocatur, &c. Vide Alexan.pp. 3.par.38.c.1.

Vigilanti studio (inquit) cauendum est, ne malæfidei possessores simus in prædijs alienis, quoniam nulla antiqua dierum possessio iuuat aliquem malęfidei possessorem, nisi resipuerit postquā se aliena nouerit possidere, cum bonæfidei possessor dici non posit. Ephesinus enim legislator solū propter vitandam miserorum segnitiē, & longi temporis errorem, & confusionem primus tricennali vel quadragenali præscriptioni vigorem legis imposuit, nobis autem tam in rebus cognitis q̄ latentibus placuit non habere vigorē. Decretal. Greg. lib.2. tit.26. c.5.

Primatis nomen accepit is episcopus, qui in eo est opido episcopus ordinatus, quod primas antiquitus censebatur. Stephanus pp.1. epist.2.] Anicetus pp.in epist.decretali.

Principum adhortatio.]Triden.sess.25.ca.20. reformat,

In rebus ecclesię ecclesia vna alteri pręscribit quieta trigenaria possessione,si in eadem sint pro uincia,Chalcedon. 17.]4. Toletan. 33.]Gelasius pp.epist.2.c.2.]3:Aurelia. 12]1. Hispal. 2. quod tamen contrarium dicit.]Aruernen. concil. post canones] 2.Lateranensis 41.dicitur.

Priores cùm in conuentualibus ecclesijs (ait Alexander pp.3.part.1. cap. 10)fuerint constituti nisi pro manifesta causa & rationabili non mutētur,videlicet si fuerint dilapidatores,nec continē ter vixerint,aut aliquid tale egerint,pro quo amo uendi meritò videbantur aut si etiam pro necessi tate maioris officij de consilio fratrum fuerint transferendi.

Priscilliani hæretici errores recenset primum Braccarense,& primi Toletani symbolum.

Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.Simplicius pp.epist.2.

Probationis tempus.Puellæ quę propria volun tate monasterium expetunt, annum permaneant in ipsa veste cum qua sunt ingressæ: In his verò monasterijs, vbi non perpetuò tenentur inclusæ, probēt triennio in ea qua intrauerint veste: qbus elapsis,si velint, vestimenta religionis accipiāt. 5. Aurelianen. 10.]quibus vestimentis omni loco vtantur.10.Toletan.4.]4.Carth. 11.& 104. Vide titulum.monachus §.2.

Processiones. Antiqua in hac parte(ait 3. Brac carense c. 5.)& solennis consuetudo seruabitur,

vt in festis quibusque diebus arcam Domini cũ reliquijs,non episcopi,sed leuitæ in humeris gestent,quibus & in veteri lege onus idem impositũ nouimus.Quod si & episcopus reliquias per se deportare elegerit,non ipse à diaconibus in sellula vehatur,sed potius pedestri eo vnà cum populis progressione procedente ad conuenticula sanctarum ecclesiarũ,sanctæ Dei reliquię per eũdem episcopum portabuntur. 1.Par.15.4

Proditores.Quicunque laicorum in aduersitate propriæ gentis,aut patriæ, vel regiæ potestatis ad externas partes se conferendo noxius fuerit vltrà repertus, non solùm omni rerum suarum proprietate priuetur;sed & perpetua excõmunicatione dãnato,nunquã illi,præterquã in vltimo mortis suæ, cõmunio tribuatur.Wormatien. 43.

Professor scripturæ,lege.Scripturarum.

Professionis tempus, in titulo.Monachus §.2.

Professione facta continenter viuendum est. Virgines quæ se Deo dedicauerunt(ait Elibertinum cõcilium c.13.) si pactum perdiderint virginitatis,permaneantque in incontinentia,nec in fine communionem accipiant: pœnitentia autem ductæ,& à coitu abstinentes, in fine communionem accipiant]2.v relaten.27. idem de viduis similibus sancit & 3.Chartaginense cap.104. item 1.Toletanum cap.16.& 19. & primum Arausi.ca. 27.Chalcedon.16.& primi Turonen.cap.6.]Valentinum Galliæ capitulo 2.]Gelasius pp.ca. 22. epist.ad episcopos per Lucaniam]Ilerden.6. Innocentius pp. 1.epist. 2. ad Victritium episcopũ Rothomag.c.12,citatus à 2.Tur.synodo c.21.vbi et dicit eadẽ Turonensis synodus:Etiã lex Romana constituit, vt quicunque sacratam Deo virginem, vel viduam fortasse rapuerit, si postea 1.Tim.5.

eius deiunctione conuenerit, capitis sententia feriatur: item si quis non dicam rapere, sed attentare matrimonio iungendi causa sacratas virgines vel viduas ausus fuerit, capitis sententia feriatur: cùm etiam in Chronicis habeatur de virginibus Gentilium tempore, quæ se Deæ vestæ sacrauerāt, postmisso proposito, & corrupta virginali gratia, legali sñia viuas ī terra fuisse defossas.

Adulterij conuicta professa fœmina excōmunicetur Ven.4.]Quintum Aurelian.c.19.] 1.Parisieu.5.]1.Mantiscon.12.]6.Toleta.6.] c.6. Coloniensis synodi sub Carolo 3.]Maguntien.26. sub Arnolfo Imp.]Triburiense concil.sub eodē.c.23.

Vniuersi canones hi dissociari volunt iunctos professis vel dicatis Deo virginibus, aut viduis, ratamque non agnoscunt coniunctionem.

Prophanatio templi.titulo, Ecclesia.S.10.

PSALLERE.

1 Psaltes canonici soli in ecclesia psallant.Laodicen.15.

2 In sęculari habitu lector in ecclesia non psallat.1.Braccaren.29.

3 Psalmi ab idiotis cōpositi non canantur. Laodic.59. Nec quicquam de veteri instrumēto poeticè scriptum.1.Braccar.30.

Aug.epist.119.c.18.Donatistæ(inquit) ebrietates suas, &c.

4 In processionibus non connectatur, idest, ex diuersis versibus, & sensibus libri, vnum canticū minimè coniungatur, sed singulorum psalmorū ordinabiliter debet fieri lectio.Laod.17.

Vide titulum: Orandi & psallendi.

5 Psalmum vnumquemque concludat versus: Gloria patri, & filio, &c.4.Toleta.14.

6 Psalmorum cantatorum in singulis horis numerum

merum habes 2. Turonen. 19.

Pupillorum curam eps gerit. tit. episcopus.

Purgatio infamati. Parochianus, si de aliquo crimine publica laborat infamia (ait Alexan. pp. 3. part. 10. c. 27.) accusatore, & testibus deficientibus, ad purgationem per diœcesanum episcopū est compellendus, nisi fortè super ipsa ad superiorem iudicem duxerit appellandum. Sanè si appellauerit, eius iudicio apparebit, ad cuius examen causa per appellationem refertur. Quatenus verò inimicitia vel contrarietate aliquis parochianus iudicio diœcesani episcopi eximatur, quia nos consulere voluisti, quod non solùm pro inimicitia, sed etiam pro manifesta causa suspitionis potest sui episcopi iudicium euitare, & ad superiorem iudicem recurrere, cum nullus à suspecto iudice debeat iudicari.

PVRGATORIVM esse Græci & Latini cōfessi sunt in Concilio Florentino, tam in synodi procœmio, quàm in vltima sessione. Latini quidē hisce verbis: Nos ignē in hoc mundo credimus esse, quo quidem animæ peccatis leuioribus, vel (vt vulgo dicitur) venialibus obnoxiæ, coadiuuāte ecclesia, sacerdotum precibus, missis ac eleemosynis expiantur, & infrà: Qui confessi, sacratissimum Christi corpus, absq; tamen pœnæ præuia satisfactione (vide titulum: Oblationes. §. 4. & titulum: Missa. §. 10.) sumunt, continuoq; moriuntur, hi dubio procul in supra dicto igne (quod purgatorium appellari solet) purgantur. Græci verò sic. Quęcunque patres amplissimi protulistis, orientalis ecclesia profitetur, quamuis inter Græcos & Latinos parua sit differentia. Nam ipsi purgatorium, non ignem, sed obscurum quendam locum ac laborum plenum esse censemus, 1. Corint 3.

 in quo

in quo quidem existentes animæ lumine diuino priuantur, donec coadiuuante ecclesia(vt supra dictum est)expientur ac liberentur.Hæc ibi.Huius Synodi definitionem conseruat Synodus Tridentina Sessione 6.canone 30. & Sessionem. 25. *Infrà.*

QVADRAGESIMA.

1 Qvadragesima sic tota ieiunandum est, vt ne quidem vltima cuius feria quinta ieiunium resoluere liceat. Laodicen. 50.]neque sabbato.Agath. 12.]4.Aurelianen. 2.] dies dominicos excipiunt canones.8.Toletan.9.

2 In ea saluberrimè conditio humani generis expiatur.8.Toletan.9.

3 Dies Quadragesimæ, anni totius decimæ deputantur.3.Toletan.9.

4 Initiũ eius designabat episcopus in die Epiphaniæ.Antisiodoren.2.

5 Telesphorus papa non eam indixit primus, sed hoc tantùm voluit, vt clerici non sex modò, sed septem hebdomadas abstinerent à carne.Videatur epistola eius decretalis.

6 In ea nec nuptiæ celebrentur, nec natalitia. Laodicen.52.

Nec martyrum natalitia.Laodicen.51.Imò eo tempore congruè abstineat à coniuge. Liberius papa.

Nec iudicialia.Liberius pp. in 1.tomo concil. Tribur.36.

Questores eleemosynarum pro hospitalibus, modesti & descreti esse monentur, neque in tabernis aut locis incongruis hospitari, nec inutiles aut sumptuosas expensas facere, neque omnino falsum religionis habitum gestare.In concil.Triden.Sess.5.cap.2.nulla ratione, vel per se cuiuscunque conditionis existant,vel per alios prædicare

care seu concionari permittuntur. Sess. autem 24. eiusdem concil. cap. 8. de reformat. grauissimis de causis rursus è medio tolluntur.

Raptores viduarum vel virginum à communione suspendit, etiam si illæ eis cōsentiant, Symmachus pp. ca. 3. epistolæ decretalis] Gregorius pp. 3. in concilio Roman. capi. 11. anathematizat eum.] 3. Aurelianen. 16. vsque ad vitæ vltimū ea pœna eum ferit]& 1. Parisien. c. 5.]Chalcedon. 27. & citatur Wormatien. 77.

2. Turonen. capitu. 21. dicit eum lege Romana capite plecti.

Rapta sponsa. Vide titulum Desponsata. §. 2.

Rebaptizabantur ad ecclesiam venientes de Paulianistis & Cataphrygis. 1. Nicen. capitu. 18. item Photiniani 2. Arelaten. 16.] Laodiceni 8.] Hos omnes nominat septimus canon primi Constantinopolitani, in 1. tomo concil. post Conciliū Ephesinum. Eunomianos) inquit) qui vna immersione baptizantur: item Montanistas, qui hic appellātur Phryges, præterea Sabellianos qui hyopatorian docent, & alia quædam atrocia agunt, aliasque sectas (multi enim hic hæretici sunt) maximè qui adueniunt à Galatarum regione, ex eis qui volunt adiungi orthodoxæ ecclesiæ, sicuti Græcos, Gentiles & infideles, admittimus, ac primo quidem die designamus eos Christianos, altero Catechumenos; id est, elementarios, ac quasi fidei tyrones, deinde tertio die adiuramus eos ter insufflando in faciem & aures, atque ita catechisamus siue instituimus, & erudimus eos, damusq; operam, vt longiori tempore maneant, ac versentur in ecclesia, diligenterque & attentè audiant scripturas, tunc tandem eos baptizamus.

Cum

communicent.Ilerden. 14.]Felix pp. 2. teste Damaso pronunciauit hæreticum Constantini Imp. filium qui rebaptizatus erat.

Nonnulli quoque venientium à quibusdam Arrianis, propria lege sua(non ecclesiæ præscripta forma) vtentibus inter baptizandum 1. Arelaten. 8.de quibus(inquit ille canon)si audiant,eos esse baptizatos,in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti manus eis tantùm imponant.

Vide Concil.Trident.Sess.7. canon. 11. & 12. de baptis.& August.lib.de peccat.merit.& remiss. cap.14.& lib 3.cap.3.

Dixi, nonnulli, eo quòd non multi Arriani eiusmodi fuerint,plurimi autem qui baptizarent in nomine Patris,& Filij,& Spiritus sancti. Syricius pp.epist.1.c.1.]Innocentius pp.1. epist. 18.c. 3.]2.Arelaten.17.]& suprà citatus canon 7. concilij Constantinopolitani.

Reconciliari nolens in se peccanti.Vide titulo. Discordium.

Religiones.Vide titulum.monachus.

R E L I Q V I AE.

1 Reliquiæ sanctorum in oratorijs villaribus non ponantur, nisi forsan clericus cuiuscunque parochię,in cuius ecclesia esse contingat, ibi sacris cineribus psallendi frequentia famuletur.Epaunen.25.

Reliquiæ sanctorum in processionibus deferebantur.3.Brac.5.

2 Reliquiæ antiquæ amodò extra capsam(ait 1. Lateran.c.72.)non ostendantur, nec exponantur venales,inuentas autem de nouo, nemo publicè venerari præsumat, nisi prius autoritate Romani pontificis fuerint approbatę: pręlati verò de cætero non permittant illos qui ad eorum eccle-

sias

fias causa venerationis accedunt, vanis figmentis aut falsis decipi documentis.

REMITTERE.

1 Remittendi peccata potestatem Christus dedit Apostolis, cùm a mortuis excitatus dixit: Sicut misit me pater, & ego mitto vos. accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Nam verbis tam prespicuis potestatẽ remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos Apostolis, & eorum successoribus fuisse communicatam (ait Synodus Tridentina) vniuersorum patrum consensus semper intellexit, Irenei lib. 5. contra hæreses, dicẽtis: Exiuit mortuus colligatus, &c. Ambrosij lib. 1. de pœnitentia cap. 7. & lib. 2. cap. 7.] Augustini sermone 44. & octauo de verbis domini: & tractatu 2. in Psal. 101. & lib. 1. de doctrina Christiana ca. 18.] Chrysostom. post initium libri tertij de dignitate sacerdotij, & homilia. 5. de verbis Isaiæ: Vidi dominum.] Cypriani epistola 2. li. 1.] Hilarij in 16. ca. qui Matthæi.] Gregorij pp. 1. homilia 26.] Patiani cuiusdam eruditi scriptoris contra Nouatianos in tractatu de pœnitentia.] Cyprianus epistola 2. lib. 1. epistola. Nec enim fas erat, &c. *Sessione 14 cap. 1.*

2 Quamuis (ait Leo pp. 1. epistola 95. ad Leonẽ Augustum, c. 2. & 83. ex Gaio pp. epist. 1.) multorum sanctorum in conspectu Domini prætiosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio, redẽptio fuit mundi: acceperunt iusti, non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patiẽtiæ, nõ dona iustitiæ. singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquã debitum suo fine persoluit, quum inter filios ho-

minum vnus solus Dominus noster Iesus Christus extiterit,in quo omnes crucifixi,&c.sunt.Augustinus idem dicit tract.84.in Ioannem.

Repudium uxoris;Vide,matrimonium. §. 12. 13.&c.

Restituere debet spoliato spolia quæ à spoliatore iniusto accepit, etiam si spoliatus in probatione deficiat quòd res sit sua, quum non multũ interfit inter detinere alienũ iniustè,ac inuadere alienũ.2.Later.39.nõ obstãte ciuilis iuris rigore.

Resurrectionem carnis Manichæi ideò negarunt,quod eã crederent,à dæmone creari.1.Bra.12.

REX HISPANIAE.

1 Rex Hispaniarum olim optima ratione & reipub. vtilissima constituebatur, vt videre est in titulo:Hispan.

Rex à rectè regendo vocatur (ait Moguntiensis synodus sub Arnolpho rege c. 2.)Si enim piè & iustè & misericorditer regit,meritò rex appellatur:si his caruerit,non rex,sed tyrannus est,Antiqui enim omnes reges,tyrannos vocabant.Sed postea piè & iustè & misericorditer regentes, regis nomen adepti:impiè verò & iniustè crudeliterq; principantibus, non regis sed tyrannicum aptum est nomen. Quia rex à regendo dicitur, primò ei studendum est,vt semetipsum, suamq; Christi adiuuãte gratia,ab operibus nequam emaculet,bonisq; operibus exuberare faciat, vt ab ea cæteri bonum exemplum semper capiant. Ipse etiam salutiferis Christi præceptis fideliter atque obedienter obsecũdet,& rectè agendo eos quibus tẽporaliter imperat,in pace ac concordia atque caritate, cæterorumq; bonorum operum exhibitione,quantum sibi diuinitus datur, consistere faciat,& dictis atque exemplis ad opus pie-

tatis

tatis & iustitiæ & misericordiæ solerter excitet, attendens q̄ pro his Deo rationē redditurus sit, quatenus ita agendo, sanctorū regū, q. Deo syncere seruiēdo placuerūt, post hāc peregrinationem cōsors efficiatur. De rege autem qualis esse debeat, ita in Deuteronomio legitur: Cū ingressus fueris terrā, quā Dn̄s Deus tuus dabit tibi, & pos sederis eā, habitaueris q; in illa, & dixeris: Constituam super me regē, sicut habēt oēs per circuitū nationes, eū cōstitues, quem Dn̄s Deus tuus elegerit de numero fratrū tuorū. Et post pauca: Nō habebit vxores plurimas, quæ illiciant animam eius, neq; argenti & auri immensa pondera. Post quā sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit secū, legetque omnibus diebus vitæ suæ; vt discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & cęremonias eius, quæ in lege præcepta sūt Ne extollatur in superbiā super fratres suos, neq; declinet in partem dextram vel sinistram, vt longo tempore regnet ipse, & filij eius super Israel. Attende quod timor Dei & custodia præceptorū eius, & humilitas, quæ non patitur eum extolli super fratres suos, & iustitiæ rectitudo non solū regem, sed & filios eius longo faciet regnare tēpore. Vt ergo princeps extollentiam cauere debeat, Ecclesiasticus admonens ait: Principem te constituerunt, noli extolli sed esto in illis, quasi in illis. In Prouerbijs: Rex qui iudicat in veritate pauperes, tronus eius in æternum firmabitur. Itē Misericordia, & veritas custodierunt regem, & roboratur clementia tronus eius.

Deut. 17. a

Ibidem. d

Eccl. 32. a

Prouer. 19.

Prouer. 20.

Isidorus.

Romanorum præsulum autoritas: Vide Epistolæ Synodicæ.

Sabellius

Sabellius hæreticus docuit, Deum non trinum esse: sed vnam personam esse naturę diuinę, vt & Priscillianus. Roman. concil. sub Syluestro pp. c. 2.]1. Braccar. 1.

Sabbati ieiunium: Vide Ieiunium.

Sacrificium vnicum populi Christiani Christus in vltima cœna primus exercuit, corpus suũ & sanguinem sub speciebus panis & vini Deo patri offerens, ac sub earundem rerum speciebus, Apostolis quos tunc noui testamenti sacerdotes constituebat, eorumq; successoribus, vt similiter offerrent præcepit. Concil. Trident. Sess. 22. ca. 1. & Sess. 23. cap. 1.

Vide supra in titulo; Missa.

2. Mat. 26. & 18. Ioan. 20. Sacerdotium externum noui testamenti, in quod vetus translatum est. Christus instituit, constans pietate consecrandi, offerendi & administrandi corpus, & sanguinem Domini, nec non peccata dimittendi & retinendi. Concil. Trident. Sess. 23. capitulo 1.

Omnes Christianos sacerdotes esse noui testamenti, erroneum est & scripturis contrarium eadem Sess. cap. 4. Eum qui semel sacerdos fuit nõ posse fieri laicum.]ibid. & can. 4.

SACERDOS.

1 SAcerdotes multum constat colendos esse, quum ore suo corpus Domini conficiant (vt testantur patres citati tit. Euchariſt. S. 3.) & eorum orationibus bella terrena sedentur, & dęmonum pellantur incursus. Felix pp. 2. epist. 1. c. 20.]Cyprian. lib. 1. epist. 3. fol. 12.

Duo tantùm sunt ordines sacerdotũ. titulum. Ordo S. 3.

2 Ab omnibus quæcunq; ad aurium & ad oculorum pertinent illecebras (ait Turonen. concil.

sub

sub Carolo magno. c. 7.) vnde vigor animi emol liri posse credator, quod de aliquibus generibus musicorum, alijsque nonnullis rebus sentiri po test, Dei sacerdotes abstinere debent, quia per aurium oculorumq; illecebras, vitiorum turba ad animam ingredi solet. Histrionum quoque turpium & obscœnorum insolentias iocorum & ipsi animo effugere, cæterisq; sacerdotibus effugienda prædicare debent. & cap. 8. Sacerdotibus non expedit secularibus, & turpibus quibuslibet interesse iocis, venationes quoque ferarum vel auium minimè sectentur. Eadem monita dat Maguntiacum concilium sub Carolo magno. c. 14.] c. 8. 9. & 10. Cabilonen. sub Carolo magno, &c. 14. Maguntiaci sub eodem, habes quæcunque sũt prohibita Sacerdotibus, & 1. Lateran. 16.

Summatim vide 4. Toletan. c. 18. de indignis sacerdotio.

3 Eos irreprehensibiles esse conuenit, quos ne cesse est præesse corrigendis. Hormisdas pp. c. 1. epist. ad episcopos Hispan.] 4. Toletan. 20.] ca. 3. Arelaten sub Carolo magno

Accusator sacerdotis tit. Accusare.

4 Sacerdotium in veteri lege cœpit ab Aaron, in noua à Petro Apostolo. Anacletus pp. epist. 2.] Gregorius pp. 1. in epistola ad Augustinum Anglosaxonum episcopum.

5 Ante aduentum Christi (inquit Gelasius pp.) quidam figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actibus constituti, pariter reges extiterunt & pariter sacerdotes, quod sanctum Melchisedech fuisse sacra prodit historia: quod in suis quoq; diabolus imitatus est, vtpote qui semper quæ diuino cultui conuenirent, sibimet tyrannico spiritu vendicare contendit, vt pagani Imp. ijdem & *In tomo de anathematis vinculo. Gen. 14. d Hebr. 7. a*

maximi

pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventũ est eundem regem atq; pontificem, vltra vbi nec Imp. pontificis nomen imposuit, nec pontifex regale fastigium vendicauit. Quamuis, &c. Nicolaus pp. ad Michaelem Imp. Idem habet ex illo.

Sacramenta nouæ legis omnia à Christo instituta esse, neq; plura esse nec pauciora quàm septem Concil. Florent. in decretis Eugenii ad Armenos] concil. Trident. sess. 7. canon. 1.] Constan. sess. 15.] Differentiam eorum à Sacramentis veteris legis ponit concil. Trident. eadẽ sess. canon. 2. & clarius conci. Florentinum loco iam citato. Multaque alia in illis amborum conciliorum locis de Sacramentis scitu digna legũtur, quæ hic longum esset referre.

Leo pp. 10. ex articulis Lutheri hunc 1. damnat: Hæretica sententia est, sed vsitata: sacramenta nouæ legis iustificantem gratiam illis dâre qui non ponunt obicem.

2 Gratis dentur & dispensentur, 11. Toletan. 8. Vide id in singulis Sacramentis.

Sessio. 8. Ioannis Wiclef articulum 4. damnat synodus Constantiensis: Si episcopus vel sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat non conficit, non baptizat. *1. Cori 10.*

6 Sacrificium offerens sacerdos semper ipsemet de sacrificio participet ac sumat. 12. Tole. 3.

Sagarum insaniam inuenias descriptam apud Iuonem lib. 8. decretorum, vbi hæc habet vt Agath. concil. Perquirendum est, si aliqua fœmina sit, quæ per quædam maleficia & incantationes mentes hominum immutare se posse dicat. id est, vt de odio in amorem, vel de amore in odium conuertat, vt bona hominum aut damnet aut subripiat, & si est quæ se dicat cum demonũ

turba

turba in similitudinem mulierũ transformata certis noctibus æquitare super quasdam bestias, & in eorum consortio annumeratam esse.

Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imp. scripturis latè id probat. hæc talis, omnimodis scopis correcta, ex parochia eijciatur. Hæc ibi. Sic conciliũ Ancyranum (habes post eius canones tomo 1. Cõcil.) Quædam sceleratæ mulieres retro post Satanam conuersæ, dæmonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitẽtur nocturnis horis Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia intempestæ noctis spatio pertransire, eiusque iussionibus velut dominę obedire, & certis noctib⁹ ad eius seruitiũ euocari. Hæc ibi. — 2 Corin. 11

Salui conductus datu hæreticis vsus erat in synodo generali sexta Constãtinopolitana, vt patet ex 1. epistola Imperatoris Flauij Constant. ad Donum papam.

Salutent plebem presbyter & episcopus similiter. 1. Brac. 21.

Sanctus, sanctus, sanctus, &c. à populo cantabatur, sacerdote missam inchoante ex iussu Sixti pp. 1.] Vasensis c. 6. cantatur.) sed post Euangeliũ cani iubet. 4. Toletan. 11.

sanctorum corpora è loco vno in alium non transferantur sine concilio principis, vel episcopi vel sanctæ synodi licentia sub Carolo magno cõcil. Maguntiacum c. 51.

SANCTIMONIALES.

Sanctimoniales in monasterio constitutæ (ait concil. Cabilonen. temp. Caroli magni c. 49 habeant studiũ in legendo & in cãtando, in psalmorum celebratione siuę oratione, [illegible] & horas

canonicas, matutinam videlicet, primã, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completoriam pariter celebrent, & omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad collationem veniant.

2 Et c. 61. Non debent sanctimoniales in proprijs mansionibus cum aliquibus masculis clericis, sine laicis consanguineis, siue extraneis bibere, siue commedere, sed si quando id agendũ est, in auditorio agatur, & vbi auditoriũ deest, non fiat, & cum nullo masculo eis colloquium habere liceat, nisi in auditorio, & ibi corã testibus Eugenius pp. 2. c. 3.

3 Et cap 62. Sanctimoniales, nisi forte abbatissa pro aliqua sua necessitate incumbente illas mittente, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas non habent, ad exercenda negotia ad portam monasterij pueniãt, & ibi corã testibus negotia sua exerceãt.

Scholas episcopi constituant (ait c. 3. Cabilon. concil. temp. Caroli mag.) in quibus & literaria solertia disciplinæ, & sacræ scripturæ documẽta discantur, & tales ibi erudiantur, quibus meritò dicatur à Domino: Vos estis sal terræ. & qui condimentũ plebibus esse valeant, & quorũ doctrina non solùm diuersis hæresibus, verùm etiam Antichristi monitis & ipsi Antichristo resistatur, vt meritò de illis in laude ecclesiæ dicatur: Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.

Matth. 5.

Cant. 4.

Vide titulum. Doctoris. §. 4.

SATISFACTIO.

1 SAtisfactio, tertia sacramenti pœnitentiæ pars, a patribus fuit Christiano populo pperuo tempore commendata. Concilium trid. sess. 14. cap. 8.

Cypria

Cyprianus lib. 1. epistola 3. de hereticis agens Detur (inquit) opera nè satisfactionibus & lamentationibus delicta redimantur, ne vulnera lachrymis abluantur. Similia crebro habentur in eadē epistola, & in sermone de lapsis.

2 Nostra hæc satisfactio nec obscurat, nec aliqua ex parte imminuit satisfactionem Christi, vt hæretici nostræ tempestatis calumniantur, sed eā potius commendat, atque illustrat. Concil. Trid. eadem sess. cap. 8. & canone 14.

Satisfacimus Deo pro peccatis nostris, non solum pœnis sponte à nobis ad vindicandum peccatum susceptis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis. Concil. Trid. sess. 14. capitulo. 9. & canone 13.

3 Debent autem sacerdotes domini, quantum spiritus & prudentia suggesserit, &c. ex eadem 14. sess. cap. 8. vsque Nam claues sacerdotum.

SCRIPTVRA.

1 Scripturarum sacrarum seriē habes in tit. Libri canonici. Eam corrupit quidam Dictinius & Priscillianus. 1. Braccar. 17.

2 Quomodo intelligenda ac interpretanda sacra scriptura: Conc. Trid. sess. 4. decreto 2. cap. 1. Cabilonen. sub Carolo magno.] Lateran. concil. 3. sub Leone pp. 10. in eius bulla.

3 Quando & quomodo vtendum scriptura, ac non vtendum. ibidem. Sessio. 10.

Scripturæ sacræ lectio ac expositio in ecclesijs cathedralibus, in monasterijs ac monachorum conuentibus habeatur Conc. Triden. sess. 5. cap. 1. de reformatione.

Scotici presbyteri discurrentes taxantur. cap. 43. Cabilonensis sub Carolo magno.

Sedes Apostolica terminet episcoporum iudicia & maiores ecclesiæ causas. Zepherinus pp. epist. 1.]Anacletus pp. epist. 1.]Sixtus pp. 2. epist. 1.]Damasus pp. epist. ad Stephanum]Innocentius pp. 1. epist. 2. c. 3. & epist. 25. quæ est ad episcopos synodi Carth.]Gelasius pp. in epist. ad Faustum magistrum]Vigilius pp. epi. 1. c. 7.]Pelagius pp. 1. epist. 1.]Adrianus pp. 1. in canonibus quos collegit]Epist. synodica episcoporũ AEgypti ad Felicem pp. 2.]Sardicen. c. 3. 4. & 7.]6. Carth. 3.

2 Idque frequenter etiam sine vlla synodo precedente. Gelasius pp. ad Episcopos Dardaniæ.

Quam huic sedi reuerentiam sæculares principes semper exhibuerint, exemplis disces citatis à Nicolao pp. 1. ad Michaelem Imp.

3 Quoties fidei ratio ventilatur, non nisi ad sedem Petri Apostoli eam referre oportet. Innocentius pp. 1. epist. 26. quæ inter epistolas Aug. est 93. Eò referendum est illud in Gratiano decretum Nicolai pp. 1. dist. 19. c. 1. Romanorum põtificum decreto, cæterorum opuscula tractatorum approbantur vel reprobantur, ita vt, &c.

4 In sede Apostolica inuiolabilis semper catholica custoditur religio. Ioannes Constantinop. episc. ad Hormisdam pp.] Eulalius Carthaginẽsis episcopus. & Iustinus princeps in precibus suis (habes eas post epist. Bonifac. pp. 2.) Agathon pp. in epist. sua, quæ inserta est actioni. 4. Constantinopolitanæ synodi sextæ ex Marco pp. 1.]Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

5 Non falicè credatur, hanc sedem indulgere hominum vitijs, seu dispensationes improbas cõcedere (vt spargunt multi maleuoli, & ipsi adscribentes quod ab aliquo Iuda extorserint:) quia non aliud prædicamus (ait Zacharias papa. ad

Bonifacium episcopum epist. 4.) & aliud agimus aut dirigimus. Hoc sanctitatem tuam firmissimè vt teneas hortamur, vt sanctorum patrum institutis, & consultis sacrorum canonum omnimodo obsequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus & aliud agimus: Idem affirmat epist. 6. & addit: Non aliud nobis conuenit prędicare, præter id quod à sanctis patribus sumus edocti.

6 Sedis primę episcopus, non princeps sacerdotum, nec summus sacerdos, sed tantùm primæ sedis Episcopus 3. Carth. 26.] Adrianus pp. in canonibus: Nullus archiepiscoporum, &c.

7 Sedes episcopis in ecclesijs erectæ indicant speculationem & potestatem iudicandi & soluendi atque ligandi à Domino eis collatam. Vrbanus pp. in epist. decretali.

Seminarium ministrorum Dei atque ecclesię, seu collegium adolescentum ab ecclesijs cathedralibus ac metropolitanis singulis erigendum, in quo instituantur illi in bonis literis, & disciplina ecclesiastica, vt tandem ad ecclesiæ seruiendũ idonei esse possint. Concil. Trident. sess. 23. ca. 18. de reformat. Vide constitutionem Alexandri 3. parte 1. cap. 18. & 1. Lateranen. cap. 11.

Senes & pauperes ecclesię præ cæteris honorandi sunt 4 Carth. c. 83.

Conuiuium eis parabatur. Gangren. c. 11.

Si ob nimiam debilitatem manibus laborare nequeant, victus cum vestitu ab Episcopo ei procuratur.] 1. Aurelian. 18.] 5. Aurelianen. 21.

SENTENTIA.

1 Sententia neminem stringit à non suo iudice lata. Sixtus pp. 2. epistolę suæ capitu. 5.] Adrianus pp. ex eo.] Nicolaus p p. sub mediũ epi. ad Michaelem Imperatorem. id probat exemplis

c.14.Maguntiensis synodi]Cyprianus epist. 3. li. 1.Nam cum statutum sit omnibus,&c.

2 In absentem ferri nō debet. Zepherinus pp. epist. 1.]Nicolaus pp.1.3.q.9.c.Reuera.]Cornelius pp.in fine epist.]4.Carth.30.]Marcellus pp. 1.epist.2.

Vide titulum:Damnari.& titulum : Iudicare.

5 Sententia post appellationem lata neminem ligat.Alexander pp.3.c.3.part.3 1.

De sententijs Alexander pp.3.part.36.

SEPELIRE.

1 Sepeliantur Christiani cum psalmis,non cū funebri carmine.3.Toletan.22.

2 Gratis detur sepultura. Valense concilium apud Gratianum 14.q. 2. c. Præcipiendum est.] Eugenius pp.2.cap.10.]Triburiense concil.c. 16.

Liberaliter ablata recipi possunt.Triburiē. 16. Alioqui symonia erit.Alexander pp.3.part.1.c.7. & part.2.cap.10.

Vide eundem Alexandrum parte 43.

3 Nullo modo corpora defunctorum sepeliantur intra Basilicam sanctorum 1. Braccaren.36.] Triburiense.c.17.

Maguntiacum c.52.excipit Episcopos, Abba- & dignos presbyteros:&c.17.Triburien.

Nec in baptisterio Antisiodoren.14.

4 Propter instantem necessitatem (ait concil. Triburien. c. 15. sub Arnolfo Imp.]vbicunq; facultas rerum, & opportunitas temporū suppetit,sepulturam morientium apud ecclesiam, vbi sedes est episcopi,celebrari placuit. Si autē hoc propter itineris longinquitatem aut adiacentem alicuius opportunitatis difficultatem impossibile videatur,expectet eum terra sepulturæ suæ, quo canonicorū aut monachorū siue sanctimo-

nialium

nialiũ congregatio sancta cõmuniter degat, vt eorũ orationibus iudici suo cõmendatus occurrat, & remissionẽ delictorũ, quã meritis nõ obtinet, illorũ intercessionibus percipiat. Quod si & hoc difficile æstimetur, vbi decimã persoluebat viuus sepeliatur mortuus, Leo pp. 10. sess. 11. 3. Lateranẽ. Volẽtes, inquit, sepeliri in habitu, &c.

5 Non sepeliatur mortuum super mortuum, nisi prius cadauer sit marcidatum. 2. Mantiscon. 17.]Antisiodoren. 15.

Sacerdos non obuoluatur palla altaris. Aruernen. 5. Antisiodoren. 12.

6 Sepulchrorum demolitio legibus publicis pro sacrilegio punitur, & sanguine vindicatur. 4. Toletan. 45.

7 Martyrẽ sepelire non oportet, nisi dalmatica, aut collobio purpurato. Eutychianus pp. teste Damaso in lib. pontificali.

Serpens non propterea vestem deponit vt nudetur, sed vt se gratiorem dum renouatur ostendat. 2. turonen. 10.

SERVVS.

1 Seruus pretextu diuini cultus domino non deferat. Gangren. concil. c. 3.]Gelasius pp. c. 16. epist. 1.

Eam nequitiam docuit Eustachius damnatus à Gangren. synodo.

Degener seruus deputatur defunctorum sepulchris. 1. parisien. 9.

2 Seipsum interdum seruus occidit, impatiens iugi, & vt domino suo sic incommodaret. 2. Arelaten. 34.

Nemo seruum proprium peccantem occidat, nisi per iudicem. Agathen. 62.]Epaunen. 34.] Wormatien. 28. Gregorius papa. 3. epistola. 8.

egregiam quorundam crudelitatem reprehēdit. Vide titulum. Homicidij.

Fiſcales ſerui eccleſias conſtruxere ex ſua paupertate. 3. Toletan. 25.

SODOMIA. Si quis (ait canon. 81. eorū quos interpretatus eſt S. Martinus Bra. epiſcopus) ante viginti annos in cuiuſlibet animalis cōmixitione peccauerit, quindecim annis in humilitate ſubiaceat ad Eccleſiæ ianuā: & poſt hos alijs quinque annis in orationis communionem receptus pœnitentiam agat, & ſic gratiam ſuſcipiat ſacramenti. Interrogentur autem alij de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit, & ſic communionis miſericordiam conſequatur. Si quis autem poſt 20. annos habens vxorē huic peccato irruerit, 25. annis humilitati ſubiaceat, & 5. annis orationibus tantùm communicans, poſtea recipiat ſacramentū. Quod ſi hanc menſurā aliquis tranſgreſſus fuerit, ſacramentum in exitu conſequatur. Oportet autē tales inter dæmonioſos orare. Elibertinū conciliū cap. 71. Stupratores puerorum (inquit) nec in fine vitæ communionem accipiant.] Alexander pp. 3. part. 1. c. 11. Clericū Sodomitā à clero deijci, vel
1 Cori 10. ad pœnitentiā agendam in monaſterium detrudi laicum excommunicationi ſubdi, & à cœtu fideliū prorſus alienū fieri iubet.] 3. Lateranen. ſeſſ. 9.

SORTES Sanctorum (ſic quidem in canonibus appellatas) damnant canones, vt maximè fidē religionis catholicę infeſtantes. Agath. 42.] Venetici 16.] Antiſiodoren. 4. Vide titulum; Augurijs. §. 2.

Et D. Auguſtinus c. 20. epiſt. 119. Diſplicet mihi (inquit) conſuetudo, ad negotia ſecularia, & ad vitæ huius vanitatem propter vitam loquentia oracula diuina velle conuertere.

Spe-

SPECTACVLA visere Christianis semper prohibitum fuit.3. Carth.11.]4. Carth.88. Vide de eorum qualitate Cyprianum lib.2. epist. 1. & Augu.in confess.

SPONSALIA.

1 Sponsalia sunt futurarũ nuptiarũ promissio Nicolaus pp.1.tit. c.4.30.q.5.c.Nostrates.

2 Non seruantes sponsaliorum fidem, triennio à communione abstineant Elibert. 54. Videatur Alexander pp.3. part.6.& 45.

3 Valent anno septimo ętatis elapso facta. Alexander pp.3.part.12.c.2.

Commutantur in matrimonium dum cum iuramento sunt facta, & commixtio carnalis intercessit.Celestinus pp 1.apud Gratian.35.dist.6. c. Videtur nobis. Conc.Trident.Videatur.

4 Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus suis vel paranymphis offerantur, qui cum benestictionem acceperint, eadẽ nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.4. Carth. 13.]Vide Nicolaũ pp.1.S.Citatus.

5 Pro horum benedictione nihil exigatur, Alexander pp.3.c.7.part.1.

Spiritus sanctus à patre & filio procedit; teste primo Toletano.]tertio Toletano.]synodo Chalcedonensi] Gregorio Neocæsarien.] Hormisda pp.c.2.epist.1.]4.Toleta.1.]2.Lateran. c.1.]synodus Florentina sessione vltima consulatur. *In symbolis*

SPOLIATORES Ecclesiæ, seu rerũ ad eius quoscunque ministros pertinentium, homicidas esse ostendit Lucius pp. 1.in epist. decretali]Pius pp.1.epi. 1.]Bonifacius. pp.1. apud Gratianũ 22. q.2.c.Nulli liceat.]1.Parisiẽ.1.2.turonicũ.c. 25.] mirabilẽ habet de eis cõstitutionẽ Triburien. 7.

Ale-

Alexander pp.3.parte 24.de eis;& Con. Triden. sess.22.cap.11.

De spoliatis restituendis vel non;Alexand.pp. 3.part.22.

SVBDIACONVS.

1 Svbdiaconus ordinatur ętatis anno 20. secūdi Toletani c.1.]syrici⁹ pp.c. 9. epi. 1.] Zozim⁹ pp.c.3.epi.1.]de eo Trid.sess.23.c.11.13.

2 Cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de episcopi manu accipiat vacuam,& calicem vacuum:de manu verò archidiaconi vrceolum cum aqua,& mantile & manutergium.4.Carth.5.

Laod.21.]& 1.Toleta.2.dicitur quòd sacra vasa non contingit.

3 Matrimonium non contrahat.Concil.Roma. sub Syluestro pp.act.1.c.8.]1.Toleta. 4.]1. Tole. 1.8.Toletani.6.

Aut officio & beneficio careat. Eug.pp.2. c.2.

Non ordinetur mœchatus in adolescentia sua Elibert.30.

Vide tit.Continentiam.

4 Olim ex coniugatis eò dignitatis nullus ascēdebat,nisi eius & vxoris ad continentiam cōuersio obtenta esset.2.Toleta.1.

Supplicij locum cum quispiam morte afficietur,non adeat clericus. 1.Mantisc.19]Antisio.33.

Nec adest cum mortis fertur sententia in aliquem. Idem Mantiscon. ibidem] Antisiodoren. 34.]4.Toleta.30.

SYMBOLVM.

1 Symbolum fidei ab omnibus ecclesijs publicè olim prædicabatur competentibus die octauo ante Pascha.Agath.13. Vide titulum: Baptizari.S.3.

In missa

2 In missa recitetur priusquam oratio dominica recitetur. 2. Toleta. 2. & in conclusione.

Recitatur prout conscriptum est in 1. concilio Constantinop.

3 Nisi qui symbolum memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione sæpissimè frequentauerit, Catholicus esse non poterit. 6. Constantinopolitanum. c. 7.] Rhemen. c. 1.

4 Volumus qui neglexerit illud discere, disciplinã cõdignã habeat, siue in ieiunio, siue in alia castigatione. c. 45. Magũtiaci sub Carolo magno.

Suffocatum edi vetat Gangren. concil. c. 2.] 2. Aurel. 20. Trullana synodus. ca. 67.] Cyrillus Ierosolymitanus catechisi 4. Qua autem de causa, non satis scio. Si putent Apostolos id præcepisse actorum c. 16. grauis orietur quæstio.

SYMONIA.

1 Symoniæ labes est, non solùm sacrum ordinem pro munere conferre, sed etsi fauoris humani vel obsequij comparandi causa eum cõferas: Gregorius pp. 1. homilia 4. in 10. c. Matth. citatus c. 38. concilij Aquisgranen. sub Ludouico pio] Alexander pp. 3. c. 14. part. 2.

Symonia est etiã, aliquid exigere pro personis ecclesiasticis deducendis ad sedem, vel sacerdotibus instituendis, aut mortuis sepeliendis, seu ẽt nubentibus benedicendis, seu etiam alijs sacramentis. Alexander pp. 2. part. 1. c. 7.] Item pro cõsecrationibus episcoporum, benedictionibus abbatum, ordinibus clericorũ, vel collatis vel conferendis 2. Lateranen. c. 63.

Vide titulum: Beneficium. §. 3. & 4. & Trident. 14. c. 14.

Prauas exactiones super his fieri progibemus & pias consuetudines pcipimus obseruari, statuẽ-

tes vt liberè conferantur ecclesiastica sacraméta. Sed per episcopum loci compescantur qui mali tiosè nituntur laudabilem consuetudinem immutare. 2. Lateranen. c. 66.

Citantur ti. ordin.

22 Erga symoniacos nullam misericordiam in dignitate seruanda habendam esse decernimus, sed iuxta canones deponendos. Ordinati verò à talibus permanent in ordine, si conscij non erant illos tales esse. Nicolaus pp. 2. in decreto, quod est post Romanam synodum: & apud Gratianum 1. q. 1. c. Statuimus.

Martinus pp. 5. sessio. 43. concil. Constantien. Ordinati symoniacè (inquit) ab executione suorũ ordinum sint eo ipso suspensi. Electiones autem, postulationes, confirmationes & quæuis prouisiões symoniacæ Ecclesiarum, monasteriorũ, dignitatum personaturũ, officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque deinceps factæ nullę sint ipso iure, nullumq; per illas ius cuiquã acquiratur, nec promoti, confirmati prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem tanquã iniquè ablata percipientes teneantur. Statuentes insuper quòd dantes & recipientes quicunq; illi sint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant.

SYNODI.

1 Synodi constitutiones contra hæresim quãcunque pro fide communione & veritate catholica & Apostolica semel promulgatæ, non possunt postea nouis recitationibus mutilari. Vnde omnis qui damnatæ hæresi communicat, sine noua synodo seu congregatione est eo ipso damnatus. Gelasius papa ad episcopos Dardaniæ scribens.

Gelasius in decreto facto in concilio 70. Eporum approbat.	Nicenam primā synodum.	q̄ Arriū	cōdēnat
	Constantin. primam.	macedonium	
	Ephesinā primā	nestori.	
	chalcedonēsem	Eutiche	

Cum his comprobant quintam vniuersalē synodum Constantinopolitanam (est autem 2. Cōstantinopolitana) Anglicana synodus secunda, & Constantinopolitana sexta actio.4.in epi. Agathonis,& actione 11. Itē eas quæ à sanctis patribus postea celebratæ sūt,seu (vt ait Recharedus rex in conc.Toletano 3.) q̄ ab ipsis suprascriptis quatuor synodis, fidei puritate non dissonant.

TABERNAS ingredi nullis clericis licitū est.Laod.24.Eutychianus pp.1.in tomo concil.] non licet presbyteris.cap.21.Turonen. tempore Caroli Mag.]Rhemen.26.

Nisi peregrinationis necessitate compellātur. 3.Carth.27.]2.Lateran.16.

Templum:vide Ecclesia.

Tallię ab Eccle.non exigantur.§.40.tit.Cleric.

TESTAMENTVM.

1 TEstamentum episc.condere potest de rebus sibi proprijs.Antiocheni.24.]Agath. 48.]Valent.Hispa.c.3.]4.Aurel.14.

2. Quantum autem de ecclesiastici iuris proprietate legauerit,legatum non habeatur ratum nisi tantundē de ꝓpria iuris eius facultate suppleatur ipsi Ecclesiæ.Agathen.51. Epaunen.17.

3. Si neminem ipse(imò verò quilibet de clero

vel presbyteris (de suo genere habeat consortē cùm de hoc mundo transit, conferatur Ecclesiæ quicquid paupertas eius habet ad vsum expressum §.38. tituli:Ecclesia.Concil. Roma.sub Syluestro pp.c.8.]& Agathen.c.6.quia iustum est vt sicut sacerdos habet quod Ecclesiæ dimissum est, ita & Ecclesia habeat quod sacerdoti relinquitur & donatur.]Agath.33.videatur.

Imò 1.Hispalense cap.1.dicit:Comperimus in canone, vt episcopus qui res proprias, exceptis filijs & nepotibus,alteri & non Ecclesiæ suæ dimiserit, quicquid de Ecclesiæ rebus aut donauit aut vendidit ,aut quoquomodo ab Ecclesia transtulit,irritum haberetur.Vide ti.Clericorū §.38.

Episcopi vel clerici in eos qui catholici Christiani non sunt,etiam si consanguinei fuerint,nihil per donationes rerū conferant.3. Cartha.13.

4 Propinqui morientis episcopi nihil de rebus eius absque Metropolitani cognitione vsurpare præsumant.8 Toleta.7.]4.Aurelianen.15.

TESTIMONIVM.

1 Testimonium eorum non recipiatur,quorum nec accusatio suscipitur, non infamium &c.7.Carth.4.]capit.21. Cabilonensis sub Carolo magno]& cap.34. Turonensis sub eodē: Summopere(inquit)admonendi sunt comites & iudices, nè viles & indignas personas corā se pmittant ad testimonium accedere,quoniam mul ti sunt qui peierare pro nihilo ducunt . Vide tit. Accusaturus.§.3.

2 Nec accusatoris consanguineus aduersus extraneum.Calistus pp.1.epist.2.

3 Nec illius qui est de domo accusatoris.7. Carth.4.Nec Iudæi.Vide in titulo.Iudæus.

4 Quòd si fortè ambarum partium testes (&

actoris & defensoris seu rei) æquè idonei sunt, possessoris recipientur; cùm promptiora sint iura ad absoluendũ quã ad condemnandũ;excepta causa liberali, in qua si vtriusq; partis testes forsan æquales fuerint,pro libertate tamen pronunciabitur:nam possessori probationem aliquando dari,iuris manifesti est.Alex.pp.3. ca.2. part.38. 16.q.3.c.1 2.3.

5 Testimonium nemo ferat nisi sit 14. annorũ. 7.Carth.4.Moguntiacen.c.23.

6 Alexand.pp.3. part. 8. de cogendis testibus vel non cogendis.

Falsus testis,prout crimen est, à communione abstinebit,si tamen non fuerit mortis quod obiecit,& si probauerit,quod diu tacuerit, biennij tẽpore abstinebit.Si autem non probauerit, in conuentu clericorum placuit per quinquennium abstinere Elibert.74.]1. Arelaten.c.14. vsque ad exitum remouet à communione.] 2. Arelaten. 24.] Damasus pp.causa.2.q.3.c.si quis.Agathen.c.37. remouet falsum testem à communione quousq; pœnitentiæ satisfactione crimẽ diluerit] ex quo est 1.cap.Venetici concilij.

Epaunensis concil.c. 13. clericum talem dicit criminis capitalis reum.

Si contra episcopum, presbyterum aut diaconum feratur falsũ testimoniũ, nec in fine is qui id fecerit communionem accipit.Elibert. 75.

Videatur tutulus,Periurium.

Theatrici quamdiu agunt, à communione separentur.1.Arelat.5.]2.Arelaten.20.]3. Cartha. 35.Vide Cyprianum epistola.10.lib.1.

Theodoretus fuit aliquãdo Nestorianus,& ab hoc deiectus ab episcopatu: sed posteriorẽ condẽnans suũ, eũ recipit,vt patet actione 8.synodi Chalce.]& anathemate 13.actionis.4.Cõstãti.5.

Vide

Vide anathema. 11. confessionis Iustiniani Imperatoris.

Timor ad iustificationem vtilis. Conc. Tridē. sess.6.cap.6.& cano. 8.& sess.14.cap.4. August. de catechizandis rudibus.

TONITRVA diabolus non facit propria sua authoritate. 1.Braccar.8.

Contra Priscillianistas

TONSVRA clericorū. Clerici (inquit Anicetus pp. in epistol. decretali) iuxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper, caput in modum sphæræ radant; quia sicut discreti debent esse in conuersatione, ita & in tonsura, & omni habitu discreti debent apparere.

4.Carthag c.44.idem vult, iubens vt clerici comam non nutriant]& Aquisgranen. conc.sub Ludouico Imp.c.1.ex Isidoro.]& agathen.cōc. c.10.]Gregorius pp.3.c.17.concil.Roman.

At tonsuræ originem & causam genuinā dat. 4.Toletani.c.40.dicens. Omnes clerici detonso superius capite toto, inferius solam circuli coronā relinquant, non sicut hucusq; in Galiciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis, vt laici, comis in solo capitis apice medicum circulū tondent. Ritus enim iste in Hispanijs hæreticorum fuit. Vnde oportet vt pro amputando ab Ecclesijs scandalo hoc signum dedecoris auferatur, vt sit vna tonsura, vel habitus, sicut totius Hispaniæ est vsus. Qui autē hoc non custodierit fidei catholicæ reus erit. Et venerabilis Beda.

Prima tonsura non initientur, qui sacramentū confirmationis non susceperint, & fidei rudimēta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de qbus ꝓbabilis coniectura non sit eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

elegiſſe.Concil.Triden.ſeſſ.23.cap.4.

TORNEAMENTA,in quibus milites ex cõdictio venire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ temerariè congrediuntur vnde mortes hominum, & animarum pericula ſupe proueniunt)fieri prohibemus, inhærentes veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum, Innocentij pp. (in expeditione pro recuperãda terra ſanctæ quæ eſt poſt.1.Later.concilium) & Eugenij.]Alexand.pp.3.part.1.cap.20.

TRADITIONES.

1. TRaditiones Eccleſiæ contemni docuit hæreticus Euſtachius damnatus à ſynodo Gangrenſi.Vide titulum: Conſuetudo.

2. Venerandæ ſunt autem ac ſeruandæ.Syricius pp.c.1.epiſt.3.]Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus ad Hormiſdam pp.]Concilium Tridẽtium,ſeſſ.4.vbi de ſcripturis canonicis agitur.

Tribulatio ſedanda eſt ieiunijs,eleemoſynis & obſecrationibus.Liberius pp.in 1. tomo concil.] Zacharias pp.ad Bonifacium epiſt.4.

TRINITAS.

1 TRinitas & credatur,& ꝓdicetur.2.Car. 1.

2 Trinitatis fidem tradit Alexander pp. 1. epiſt.1.]Higinius pp.in epiſt.decretali]Sixtus pp. 1.in epiſt.1.]Euariſtus pp.1. epiſt. 1.]Hormiſdas pp.epiſt.1.cap.2.]Pelagius pp.1.epiſt.ad Vigiliũ. Benedictus pp.1. epiſt.1.ex Alexandro.]Martinus pp.1.contra Theodorum & Cyrum hæreticos.c. 1.hoc eſt,Deus in tribus ſubſiſtentijs conſubſtantialibus.]3.Toletanum.]4.Toleta. 1.]2. Lateran. capitulo.2.

Damaſus pp. in confesſioue fidei ad Paulinũ errantes circa hãc nominat & anathematizat, peculiari cuiuſque errore propoſito.

T Non

3 Non est trinitas incarnata, quamuis tota incarnationem filij Dei sit operata.6.Toletani symbolum.Nec passa.5.Constantinop.in epistola Antheonis,& sequentibus.

Tripudiare non debent in nuptijs Christiani. Ilerdense concilium post canones. 1

VAS.

Vasa sacra nec lector,nec ostiarius,nec acolythus contrectet.concil.Roma.sub Syluestro pp.c.9.]1.Braccar.28.]nec sacratæ Deo fœminæ.Soter pp.epist.2. 1

2 Sed solùm minister sacratus.Sixtus pp.1.teste Damaso,& in eius epist.2.]Agathense ca. 66.

3 Nec eis vtendum nisi in officijs ad quæ consecrata sunt.3.Braccar.c.2.]6.Constantinop.c.3.

VELVM.

1 Velum abbatissa non inponat sacræ virgini.Eutychianus pp.decreto.3.apud Gratianum 20.q.1.c.Statuimns.

Sed episcopus vide titulum : Episcopus S. 81.

2 Dari illud noluit, nisi in Epiphania vel albis Paschæ , vel Apostolorum natalitijs , Pius pp.1. apud Gratia.21.q.1.]Gelasius pp epist.1.c. 14.

3 Illud accepturã voluit annorum 72. esse cõcilium Romanum sub Syluestro pp.c.10.

Sed post ea hoc immutatum est,cùm exactum est,vt virgines annos quadraginta in virginitate probatæ essent, ante quam illud susciperet Leo. pp.1.teste Damaso lib.Pontificali]Agathen.19.] Cæsaraugusta.c.8.

Quod donec eis impositum esset , nubendi spem,aut saltem facultatem haud amittebant. Innocentius pp.1.epist.2.c.12.]2.Turonici.c.21. Vide titulum:Professione facta.Mileuita. ca.26.

Veruntamen vbi potens petitor vel raptor vir-

gi nis

ginis formidabatur,intra annos 25.illud ei impo
ni permittit Mileuitani concil.c.26.

Canones promiſcuè id appellant vel benedictionem,vel veli impoſitionem.

Idem factum ea ætatis parte(nempe.24.anno elapſo) inſinuatur apertè 2. Arelatenſis c. 33.]3. Carth.4.]Pius pp.1.apud Gratia.21.q.1.c.Virgines]c.28.Turonen.ſub Carolo magno] Wormatien.c.66.Vide c.24.Triburienſis.

Si ſuſcepto hoc velo in fornicationẽ incidat, pœnitentiæ quidem ſubdatur,ſed illud non abijciat.Wormatien.20.

De huius veli qualitate ait 10.Toletanũ ca. 4. Vt autem deinceps nil reuocetur in dubiũ, pallio purpureo vel nigri coloris caput contegat ab initio ſuſceptæ religionis, vt dum illic tulerit ſignum probabilis ſanctitatis, vbi nullius falli poterit viſio intuentes, nunquam auſus attentes deteſtandæ præſumptionis.

4 Viduas vidualem caſtitatem profitentes non licet,nec oportet velare Gelaſius pp. ad epiſcopos per Lucaniam conſtitutos c.15.& 23.]Epaunen.21.quod citatur etiam 2.Turon.11.]Triburien.c.25]qđ obſeruatũ vbiq; non videtur legenti c.27.Turon.concilii ſub Cagno]Moguntiacenſis c. 26.tempore Arnolphi Imperatoris.] Wormatien.21.]Nicolaus pp.1.diſtinc.27.c.Quod interrogaſti.& 28.q.1.cap.Vidua, quod eſt caput. Wormatienſis concilij.

VENATIO.

1 Venatio eccleſiaſticos ſeu clericos dedecet:& ideo eã eis ꝓhibet ſynodus Francica ſub Zacharia pp.& ſynodus Tur.c.8.ſub Carolo mag.& Nico.pp.diſt.34.c. 1. & Bonif. epiſ. ad Zach. pp.& c.13.Magũtiaci ſub Carolo mag.

2 Quare si episcopus detectus sit canes aut ac cipitres habere ad venandum, tribus mensibus se suspendat à communione; presbyter duobus mẽsibus; diaconus verò ab omni officio vel com munione cessabit. Agath. 55.] Epau. 3.] Wor. 17.

VENEFICI.

1 VEneficis detur in fine communio, si peccatũ suũ tota vita defleuerint, Ilerd. c. 2.

2 Ligaturæ ossium vel herbarum quibus magi vtuntur, nihil remedij præstant c. 42. Turon. sub Caroli magno.

Verbi Dei prædicationem nullus audire prohibeatur. 4. Carthag. 84.

Venia pctõrũ qbus sit pmissa. ti. Desperãdũ. §. 2.

VESTES.

1 VEstes ad Dei cultum assumendæ, honestæ sint & sacratæ. Stephan. pp. 1. epist. 1.

2 Hisce nemo frui habet in aliis vsibus quã officijs ecclesiasticis. Idem Stepha. ibidem] Bracca. 2. Aruernen.

Vestes clericorum. titulo, Clericorum nomen.

3 Nec ab alijs ferri debẽt quã à sacratis homini bus. Ibidem Stephanus.] Soter pp. epist. 1.

Nec ab ijs quidem alibi quàm in ecclesia. Stephanus pp. idẽ teste Damaso pp. in li. Pontificali.

VIDVA.

1 VIduarum causæ episcopo creditæ sunt. 2. Mantisconẽ. 12. Quapropter nõ prius à iudice conueniantur, quàm episcopo id nũciarit. 2. Mantisconen. 12.

2 Nõ in delitijs viuãt, sed vt decet. Rhemẽ. 34.

3 Duo sũt genera viduarum (ait 4. Tol. c. 55.) sęculares & sanctimoniales. Sęculares viduæ sunt quę adhuc disponentes nubere laicalem habitũ non deposuerunt. Sanctimoniales sunt quæ iam

mutato habitu sęculari sub religioso cultu in cóspectu sacerdotijs & ecclesiæ apparuerunt.

Vide titulum:Velum.§.4.& titulum:Raptores.

4 Viduę vel sanctimoniales(ait 4. Carthaginē. capitulo 1.)quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tam instructæ sint ad officium,vt possint apto & sano sermone docere imperitas, & rusticas mulieres tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant.

4 Viduæ adolescentes(ait 4.Carth.c.101.)quæ corpore debiles sunt, sumptu ecclesiæ cuius viduæ sunt,sustententur.

6 Quæ iuniores viduæ,ideo cum alijs senioribus tam sint assiduæ in Dei opere, vt meritis, & orationibus suis ecclesiam adiuuēt.4.Cart.103.

VIGILIA.

1 Vigilia Paschæ & aliorum solennitatū ad secundam vsque horam noctis protendebatur. tunc pariter in ecclesia Christiani insistebant orationi.Antisiodoren.11.

2 Placuit prohiberi, nè fœminæ in cœmiterio peruigilent,eo quòd sæpe sub obtentu orationis scelera latēter committant.Elibert.35.Vide Antisiodoren.c.3.& 5.de abusu circa hoc.

VIM vi repellere omnes leges & omnia iura permittunt. Alexander pp.3.part.14.c.10.

VIRGO.

1 Virginitas non est laudabilis, vbi cum nuptiarum detestatione suscipitur Gang 6

2 Virgini parentibus orbatæ prouideatur de monasterio, aut mulieribus grauioribus commē detur ab episcopo,vt simul cohabitantes se inuicem custodiant, & passim vagantes opinionem ecclesiæ non lædant.3 Carth.33.

Visibilis oculis corporis non est diuinitas. 4. Toletan. cano. 7.

EXTREMA VNCTIO.

1 VNctionis extremæ sacramentum à Christo institutum, totius Christianæ vitę consummatiuum. conc. Triden. sess. 14. in doctrina de sacramento extremæ vnctionis.

2 Minister eius est non modò episcopus, sed & presbyter. Innocentius pp. 1. epist. 1 c. 8.] Wormatien. 72.]c. 48. Cibolonen. sub Carolo magno.

Materia, forma effectus, minister huius sacramenti insinuātur à Iacobo. Apostolo vltimo cap. suæ epistolæ. Conc. Trid. sess. 14. cap. 1. 2. & 3. de doctrina extremæ vnctionis. Vide concil. Florentinum in decreto Armenis dato.

Voluntatum vltimarum cōmutationes. Conc. Trident. sess. 26. cap. 6.

VOTVM.

1 Votum suum nemo reddat, nisi in ecclesia Antisiodor. 3.

2 Cùm verò id facit, à dissolutioribus abstineat actibus, nō cantillet aut saltet, nec inebriet sese. 2. Aurelianen. 12.]ca. 18. Cabilonen. circa temp. Euge. pp. 1.]August. epist. 64.

Et pro canistro terrenis fructibus pleno (inquit Augustinus lib. 6. confessionum c. 2.) plenū purgatioribus votis pectus eò afferat.

Narrat ibidem Augustinus, diuum Ambrosiū prohibuisse fidelibus ingredi Basilicas sanctorū cum pultibus, pane & mero, ne qua daretur occasio ebriosis inebriandi sese, & quòd illa, quasi parentalia, superstitioni Gentilium essent simillima.

Voluntates, duæ in Christo. Titulo, Christus,

1 Vsura est,vbi amplius requiritur quã datur;verbi gratia: Si dederis solidos decem,& amplius quæsieris;vel dederis frumenti modium vnum,& super aliquis exegeris.Agath. concil.apud Gratiannm 12.quæst 3.c. Vsura. Idẽ iudicant canones subiecti.§.sequentibus.

2 Vtriusque tituli pagina(hoc est, noui & veteris testamẽti)ait Alexan.pp.3 part.1.constitutionũ suarũ.c.52.prohibetur ideo 3.Carthag c 16. Nullus clericorũ(inquit)amplius recipiat,quam cuiquam accõmodauerit.si pecuniã,pecuniã accipiat; speciem eandem quantam dederit accipiat:& quicquid aliud,tantũ quantum dederit, accipiat]Laodic.c 5.Tarraconen ca.3.]1. Turonen.c.13.]3.Aurelianen.c. 6. *est & Worma cap 69.*

3 Vsuras accipiens,aut ex adinuentione aliqua vel quolibet modo negotium transigens,aut hemiolia, id est sescupla exigens, vel aliquid tale prorsus excogitans turpis lucri gratia,deijciatur à clero & alienus existat à regula 1. Niceni.c.17.] & repetitur canon.c.40.concilij Aquisgranensis sub Ludouico Imp.1].Eliber.cap. o.eandem de clerico sententiam profert,& laicum in eo scelere obstinatum eijcit ab ecclesia. *14.q.4. ca. Quoniam.*

Alexander.pp.3 cap.25.constitutionum suarũ parte 1.Vsurarij manifesti(inquit)nec ad cõmunionem admittantur altaris,nec Christianĩ,si in hoc peccato decesserint,accipiant sepulturã,sed nec eorum oblationem quisquam accipiat.

De ministris qui fœnerãtur,placuit eos iuxta formam diuinitus datam à communione abstinere.1.Arelaten.c 12.

Vide de vsuris Alexand.pp.3.parte 16.

4 Ea ꝓpria est vsurarũ interpretatio quãdo ex vsuris quæ non germinat, nullo labore, nullo,

ſumptu, nullòve periculo lucrum fœnusq; conquiri ſtudetur. Seſsione 10. tertij Lateran. in bulla Leonis 10.

5 Montes pietatis, ex quibus mutuum datur, modò ratione mutui nihil petatur, neque ſperetur, ſed ſolùm pro indemnitate eorundem montium (i. vt ipſi redditus non imminuantur) impēſarum videlicet miniſtrorum eorundem, ac rerũ omnium ad illorum (montium) neceſſariam conſeruationem pertinentium, abſque huiuſmodi montium lucro nonnihil moderatè & neceſſariũ vltra ſortem capiatur ab his qui ex huiuſmodi mutuo commodum ſuſcipiunt, (cũ regula iuris habeat, quòd qui commodum ſentit, onus quoq; ſentire debeat) approbat Leo pp. 10. in Seſsione 10. tertij Lateranenſis, tanquam nec mali ſpeciē præferentes, nec peccandi incentiuum præſtantes; inſequens ſententiam Pauli ſecũdi, Sixti quarti, Innocentij octaui, Alexandri ſexti, & Iulij ſecundi Romanorum Pontificum, præſtãtius tamē & ſanctius fore affirmans, ſi fundantes ad leuandam pauperum inopiam mutuum aſsignarent, etiam aliquos cenſus, quibus miniſtrorum impēſæ ſoluantur, vel ſaltem media ex parte.

Xenodochia, titulo Hoſpitaliorum.

FINIS.

AD LECTOREM.

MONITIO.

I.

BAsiliensis synodus à nobis nunquàm est citata (quamuis morum statuta vtilia quædam fecerit) quod legitima non fuerit, vt patet ex bulla Pij Papæ secundi ad vniuersitatem Coloniensem, & Nicolaus PP. 5. eam non confirmet, sed solùm ratificet beneficiorum collationem ab ea factam : & in tertia Lateranensi synodo, sessione 6. nostris rationibus eam vituperat in oratione sua Simon Benignius, dicens : Basiliensis tamen conuentus patres, &c.

II.

Præterij epistolas quintæ synodi Constantinopolitanæ, quæ non sunt

summorum pontificum, sed episcoporum contra Petrum episcopum Antiochenum (ad quem duæ diriguntur Felicis Papæ quarti ante actionem primam)quod feci & in 6.Constantinopolitana , ubi nec synodi , nec pontificum summorum erant epistolæ.

I I I.

Nihil etiam sumpsi ex fide Iustiniani Imperatoris, quam habes post secundum Toletanum Concilium, eo quòd alibi tota in re habeatur.

I I I I.

A capite 6. Aquisgranensis sub Ludouico pio Imp. 1. nil ferè excerpsi, quòd sua collegerit ex alijs concilijs à nobis collectis. Nil quoque ex Aquensi sub Pipino habito.

V.

Non libuit quidquam sumere ex

appen-

appendice epistolæ Gelasii ad episcopos Dardaniæ, nec ex epistola ad Euphemianum.

VI.

Ex libro Pontificali post Damasum nihil sumpsi, quod non habeat parem apud me autoritatem.

VII.

Ex Aphricano illo suo Bonifacio Papa ideo nihil sumo, quòd canones suos ex prioribus collegerit, à nobis rnnotatos sub nomine suorum conciliorum.

VIII.

Ex canonibus Græcarum synodorum Latinitati donatis à Sancto Martino Episcopo Braccarensi, paucos selegi, quòd res eadem adnotata sit sub nomine propriæ cuiusque synodi: uti accidit in Adriano papa I. in canonibus ab ipso collectis.

Oxo.

IX.

Oxonienſe prouinciale in tomo ſecundo, & opus tripartitum incerti autoris, ſubiectum ſecundo Lateranenſi concilio omiſi, cum nimium eſſem feſtinus.

X.

Citaui interdum canones primi Conſtantinopolitani, quos habes tomo I. concil. poſt Epheſinam ſynodum primam.

XI.

Omiſi prouincialis concilij Senonenſis de fide definitiones, quòd eæ factæ ſint poſt Tridenti de cunctis partibus controuerſiarum à Luthero vſque ad multos annos poſtea agitatarum.

XII.

Nihil quoq; ferè ex ſubiunctis ſynodis prouincialibus lubet decer-

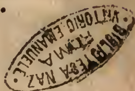
pere

pere, quòd morum reformationem eandem ac parem habeat vniuersim Tridentina synodus, durante in ea adhuc turpi ac tristi ecclesiæ statu.

De Basiliensi synodo.

DE Basiliensi autem concilio non malè sentimns, nisi ab eo loco vbi Eugenius Papa illud transfert ad alium locum, & ei parere nolunt, alioque migrare qui ibi erant congregati, sed pertinaciter ibi permanentes imperant illi cui obedire debuissent, à quo die non concilium, sed conciliabulum vocari merebatur. dicente in tertio Lateranensi concilio sessione 11. Leone papa 10. Post huiusmodi translationem ab Eugenio prædecessore nostro factam, concilium amplius appellari non merebatur: In secunda sessione mandatũ datum fuit illud transferendi.

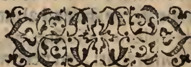
DEO LAVS.

REGESTVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnia sunt integra foglia.

V E N E T I I S.

Excudebat Ægidius Regazola.

M. D. L X X I I I I.

INGENVVS OMNIA

